

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav politologie

Diplomová práce

Eliška Votýpková

Esperanto v Československu v letech 1945 – 1970

Esperanto in Czechoslovakia in 1945 – 1970

Poděkování

Tuto práci věnuji za bezrozměrou podporu během jejího zpracování své rodině a všem esperantistům, a to nejen pamětníkům, se kterými jsem měla možnost hovořit a pomohli mi s překlady esperantské terminologie. Speciální poděkování patří Městskému muzeu v České Třebové, které eviduje Sbíрку materiálů historie esperanta v českých zemích a s jejich laskavým svolením mi byly některé tituly zapůjčeny k soukromému studiu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze těch zdrojů, které uvádím v bibliografii. U všech formulací, které nejsou mé vlastní, ale převzaté od jiných autorů, vyznačuji (např. uvozovkami) jejich rozsah a uvádím podle citačních zvyklostí daného jazyka jejich zdroj. U převzatých myšlenek též uvádím jejich zdroj, i když se jedná o mé vlastní formulace.

V Praze dne .....

.....

Anotace

Diplomová práce poskytuje obraz esperantského hnutí v Československu po druhé světové válce až do začátku normalizace ve světle ústředních esperantských periodik. Toto období prolнула existence SE ČSR, éra esperantismu udržovaná mladými esperantisty a esperantisty obránci míru a nakonec esperantský orgán Ministerstva školství a kultury, Československý esperantský výbor. V práci je vyzdvihnuta funkčně – organizační stránka esperantského hnutí, klíčové události a jsou charakterizovány nejzajímavější esperantské akce (např. Letní školy esperanta). K ucelenějšímu obrazu historie hnutí té doby slouží pohyb československých esperantistů na světových esperantských kongresech a neméně zajímavý vztah esperanta a Společnosti národů.

Thesis provides a picture of the Esperanto movement in Czechoslovakia after World War II until the beginning of normalization in light of the central Esperanto periodicals. This period penetrated the existence SE CSR, era of sustained esperantism by the young Esperantists and Esperantist the defenders of peace and finally Esperanto authority of the Ministry of Education and Culture, Committee of the Czechoslovak Esperanto. In the thesis are highlighted functional and organizational aspects of Esperanto movement, key events and characterized Esperanto interesting events (eg. Summer School of Esperanto). For a more comprehensive picture of Esperantist history, the movement of Czechoslovak Esperantist in the World Congress of Esperanto and the equally interesting relationship of the Esperanto and League of Nations are mentioned.

Obsah

Použité zkratky	7
Úvod.....	12
1. Esperanto versus otázka židovství.....	15
2. Komu patří esperanto?	17
3. Etapy esperantských dějin.....	18
4. Československo a UEA.....	24
5. Cenu za vedlejší roli v mezinárodním esperantském svazu získávají	25
6. Sedm let poválečných ... kam směřuje esperanto?	31
7. Esperantská exekutiva	33
8. „Slovaka Esperanto Societo“.....	36
9. Ideová školení („Socialismus není myslitelný bez plánování“)	38
10. Od kongresu ke kongresu všichni musí hrát	40
10. 1. 1947 (Rozběh).....	40
10. 2. 1948 (Indície).....	42
10. 3. 1949 (My českoslovenští esperantisté voláme ...).....	45
10. 4. 1950 (Pevně a neochvějně na straně pokroku).....	46
10. 5. 1951 (ILPE).....	48
10. 6. 1952 (Konec ...).....	50
11. Kongresová mezihra	51
11. 1. I. – regiono Praha	52
11. 2. III. – regiono Mladá Boleslav	52
11. 3. V. – regiono Plzeň.....	53
11. 4. VI. regiono Karlovy Vary - Cheb.....	54

11. 5. VII. – regiono Ústí nad Labem.....	54
11. 6. VIII. – regiono Liberec	55
11. 7. IX. – regiono Hradec Králové.....	56
11. 8. X. – regiono Pardubice.....	57
11. 9. XIV. – regiono Jihlava	57
11. 10. XV. – regiono Brno.....	57
11. 11. XVI. – regiono Olomouc.....	60
11. 12. XVII. regiono – Gottwaldov (Zlín).....	61
11. 13. XVIII. – regiono Ostrava	62
12. Esperantisté obránci míru	64
13. „Tutmonda Esperantista Junulara Organizo“.....	66
14. Mládí vpřed!	68
15. Esperantisté „vítězí“	70
16. Nových deset let	73
16. 1. Zajatci v esperantských kroužcích	73
16. 2. Pléna ČSEV řídí československý esperantský život	74
16. 3. Úspěšný boj s neplodným spolkařením, ale	77
16. 4. ČSEV oslabeno	80
16. 5. Blýská se na lepší časy?	82
16. 6. Esperantský kulturní festival.....	84
16. 7. 1968 („Ni salutis la novan epokon“).....	86
17. Vlastní cestou	88
17. 1. Adresář.....	92
17. 2. IJES	93
17. 3. „Unueco estas forto!“	96
18. Světové esperantské kongresy a českoslovenští esperantisté.....	98
19. Esperantské kurzy a jazykové zkoušky.....	104

20. Esperantské léto.....	108
20. 1. Letní esperantská škola v Doksech u Máchova jezera	109
20. 2. Karlovy Vary.....	114
20. 3. Rožnov pod Radhoštěm	116
20. 4. Svit pod Tatrami.....	117
20. 5. Lančov u Vranovské přehrady	118
21. Esperantské léto 1959 a dál?	119
22. Esperanto versus Společnost národů.....	121
22. 1. Boj pokračuje	123
23. Seznam použitých pramenů a literatury.....	130
Závěr.....	126
Seznam příloh	133

Použité zkratky

české

Čedok, n. p. - Československá dopravní kancelář, národní podnik

ČES - Český esperantský svaz

ČSEV - Československý esperantský výbor

ČSM - Československý svaz mládeže

KNV - Krajský národní výbor

KSČ - Komunistická strana Československa

LET - Letní esperantský tábor

LKE - Letní kolej esperanta

LŠE - Letní škola esperanta

LUT - Lidová a umělecká tvořivost

MI - Ministerstvo informací

MIO - Ministerstvo informací a osvěty

MK - Ministerstva kultury

MNV - Místní národní výbor

MŠK - Ministerstvo školství a kultury

MV - Ministerstvo vnitra

MZV - Ministerstvo zahraničních věcí

NDR - Německá demokratická republika

OB – Osvětová beseda

ONV - Okresní národní výbor

OÚ - Osvětový ústav

PKO - Park kultury a oddechu

PV ČES - Přípravný výbor Československého esperantského svazu

PV ČSEM - Přípravný výbor Československé esperantské mládeže

ROH - Revoluční odborové hnutí

SE ČSR - Svazu esperantistů Československé republiky

SES - Slovenské esperantské sdruženie

SM ČSEV - Sekce mládeže při ČSEV

ÚRO - Ústřední rada odborů

ZE SSR - Zváz esperantistov Slovenskej socialistickej republiky

ZK - Závodní klub

ZV - Závodní výbor

esperantské

dipe - distrikta peranto

EKF - Esperanto Kultura Festivalo

EŜLI - Esperantista-Ŝak-Ligo-Internacia

IEL – Internacia Esperanto – Ligo

IFEF - Internacia Federacio Esperantista Fervojista

IGK - Internacia Geologia Kongreso

IJES - Internacia Junulara Esperanto-Seminario

IKUE - Internacia Katolika Unuiĝo Esperantista

ILEI - Internacia Ligo de Esperantista Istruistoj

ILPE - Internacia Ligo de Progresemaĵ Esperantistoj

INEVKOM - Internacia Esperantista Virina Komitato

IOE - Instituto por oficialigo de Esperanto

ISAE - Internacia Sciencia Asocio Esperantista

KELI - Kristana Esperantista Ligo Internacia

lape - landa peranto

lope - loka peranto

MEM – Mondpaca Esperantista Movado

repe - regiona peranto

SAT - Sennacieca Asocio Tutmonda

SEL - Skolta Esperanto Ligo

STELO - Studenta Tutmonda Esperanto Ligo

TAJE - Tutŝtata Aktivo de Junaj Esperantistoj

TEJO - Tutmonda Esperantista Junulara Organizo

TKKE - Tutŝtata Konsulta Komitato Esperantista

UEA – Universala Esperanta Asocio

anglické

UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Kultura Organization

„Kdybyste se esperantu naučili, aniž byste ho vyučili ve svůj prospěch, ať duševní nebo hmotný, mařili byste učením čas. Nikdo není tak učený, aby mohl přezíratí přednosti esperanta, a nikdo není tak nevědomý, aby nemohl z něho těžiti k svému prospěchu.“ (Antonín Slanina 1948, „Verda Voĉo de Doksy“)

Úvod

Mezinárodní umělý jazyk esperanto už od svého vzniku v roce 1887 kladl velké množství otázek, počínaje jeho tvůrcem Ludvíkem Lazarem Zamenhofem, přezdívaným Doktor Naděje („*Dr. Esperanto*“). Je esperanto „Nebezpečný jazyk“, jak zní název studie Ulricha Linse o pronásledování esperanta, která se zabývá nepřátelskými reakcemi vůči mluvčím esperanta v různých politických režimech a ideologiích, zejména za nacismu a stalinismu,¹ anebo třeba jazyková pomůcka pro studium dalších živých jazyků?

Genialita základů esperanta, které autor shrnul v díle Základ esperanta („*Fundamento de Esperanto*“)², dává každému jedinci možnost podílet se na jeho rozvoji, rozšiřovat jej a zdokonalovat, čímž Zamenhof esperanto ochránil před rozpadem na jednotlivé dialekty.

Fenomenální gramatickou bázi esperanta však doprovázelo celoživotní Zamenhofovo dilema komu vlastně esperanto náleží. Židům jako byl on sám? Intelektuálům či méně jazykově nadaným? „*Zamenhof sice nebyl schopn vidět společenské vztahy a souvislosti ze správného úhlu, nechyběl mu však hluboký cit pro tragiku rasového boje, národní nenávisti a potlačování národů.*“³

Esperanto dokázalo přežít do dnešní doby i díky Zamenhofově vztahu k literatuře jako takové. Jazyk sám o sobě není pouze prostředek orální komunikace, byť velice důležitý, ale má i písemnou formu, která všeobecně přispívá k šíření jakéhokoliv jazyka. V průběhu doby tak byla do esperanta přeložena nejznámější světová díla rozmanitého charakteru, například česká hymna Kde domov můj („*Kie patruj mia patruj*“) v překladu Františka Vladimíra Lorenze, opera Rusalka („*Najado*“) od Antonína Dvořáka, báseň Maryčka

---

¹ U. Lins: Nebezpečný jazyk (studie o pronásledování esperanta). 1990, s. 1; Český překlad Jindřišky Drahotové zveřejněn na www.esperanto.cz se souhlasem autora v roce 2003.

² Základ esperanta tvoří společný kořen slova, pro který Zamenhof upřednostnil jazyka románské, germánské a slovanské. K samotné tvorbě použil tzv. distributivní kritérium (blízkost rodnému jazyku, obecná znalost cizích výrazů, snadnost v pochopení významů nejasných termínů a malý počet slov). Esperanto postavil na slovtvorných předponách a příponách, které považoval za nejjednodušší způsob, jakým se může člověk druhý jazyk naučit.

³ J. Jermář: Život a dílo Dr. L. L. Zamenhova. Zprávy ČSEV prosinec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 4, s. 1 - 3.

Magdónova („*Maryčka Magdon*“) od Petra Bezruče anebo Československá ústava 9. května 1948 (*Konstitucio de Ĉeĥoslovaka Respubliko. Konstitucia leĝo el 9 majo 1948*) v překladu Jaroslava Maříka ve spolupráci s Tomášem Pumprem a Rudolfem Hromadou a ovšemže vznikala i díla původní, a to básně Déšť („*Pluvo*“) a Má myšlenka („*Mia Penso*“) obojí od Zamenhofa.

Předkládaná diplomová práce si vytýčila alespoň částečně objasnit etapu esperantismu v československých dějinách, ohraničenou léty 1945 až 1970. Vzhledem k širokému záběru, jakým bylo možno uchopit vybrané téma, byla zvolena cesta zpracování historie esperanta z pohledu ústředních československých esperantských periodik.

Pro období, kdy v Československu neexistovalo oficiální esperantské zastoupení a tedy ani periodikum, posloužily jako hlavní materiál cyklostylované oběžníky mladých esperantistů a tiskové orgány československé sekce Světového mírového esperantského hnutí („*Mondpaca Esperantista Movado*“; v textu bude dále užíváno zkratky MEM). Posouzení objektivit a vypovídající hodnoty tištěných zpráv, obzvláště v době existence Československého esperantského výboru („*Ĉeĥoslovaka Esperanto-Komitato*“; v textu bude dále užíváno zkratky českého názvu ČSEV) v letech 1959 – 1969, který fungoval jako oficiální orgán Ministerstva školství a kultury (MŠK) s realitou esperantského života, podepřenou o výpovědi pamětníků například slovy „časopis Zprávy ČSEV nikdo [esperantisté] nečetl“,⁴ byl zajímavý badatelský námět.

Pevný bod pro pochopení esperantských struktur v českých zemích od jejího úplného počátku až po samotnou myšlenku co vlastně znamená „být esperantista“, autorce poskytla její předešlá absolventská práce *Esperanto v Opavě v letech 1945 – 1965*, na níž je v textu několikrát odkazováno. Rovněž tak zmiňovaná studie Ulricha Linse, monografie významného esperantisty Stanislava Kamarýta „*Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio*“, relevantní internetové zdroje a dále sporé archivní materiály.

Diplomová práce se věnuje především problematice funkčně – organizační stránky esperantského hnutí, popisu zásadních událostí, rozboru a fungování vnitřních organizačních struktur s letným nahlédnutím do života jejich jednotlivých oblastí, s úvodními kapitolami stručně se dotýkajícími života otce esperanta Ludvíka Lazara Zamenhofa a historického vývoje mezinárodního hnutí tak, jak je přestřely především příslušné rubriky ve studovaných esperantských periodicích.

---

⁴ Osobní vzpomínky pana Iva Železného ze dne 26. března 2010.

Z chronologického hlediska je práce rozdělena na tři etapy a vyzvednuty jsou klíčové okamžiky každé éry. Vedle hlavní esperantské linie byl velký prostor poskytnut mladým esperantistům a jejich úloze v dějinách československého esperantismu. V menší míře pak na slovenskou esperantskou odnož. V závěrečné části jsou samostatně charakterizovány esperantské jazykové kurzy a zkoušky a zřejmě nejznámější esperantské akce, a to Letní školy esperanta („*Somera Lernejo de Esperanto*“; v textu bude dále užíváno zkratky českého názvu *LŠE*) a Letní esperantské tábory („*Somera Esperanto Tendaro*“; v textu bude dále užívána zkratka českého názvu *LET*). Tyto se ve své době změnily v jakési „protestní“ esperantské akce, jimiž českoslovenští esperantisté v krizových letech „bojovali“ za svou myšlenku. A konečně i na mezinárodní esperantské scéně měli českoslovenští esperantisté své místo. Esperantskou látku uzavírají exkurzy do působení československých esperantistů na mezinárodní esperantské scéně, účasti na světových kongresech a vztah esperanta a Společnosti národů, potažmo Organizaci spojených národů (OSN).

Případné chyby a překlepy v esperantských překladech jsou výhradně na zodpovědnost autorky.

1. Esperanto versus otázka židovství

Ludvík Lazar Zamenhof, Žid, lékař, altruista, idealista, člověk skromný, vždy s pevnou vírou ve své myšlenky a autor esperanta. To byla stručná charakteristika člověka, který svůj život prožil v mnohojazyčném městě Bialystoku, v carském v Rusku, zemi zmítané pogromy, kde židovská menšina tvořila polovinu celosvětového židovstva. Kdo tedy jiný, než „Žid“ mohl cítit potřebu zavést neutrální jazyk stavící lidstvo do jedné roviny?⁵

Zamenhof se nikdy extrémně nebránil prvku židovskému „předurčení“⁶, neboť „*se domníval, že hlavním rozporem moderní společnosti je rozdílnost jazyků a náboženství.*“⁷

Sám se svým původem bojoval, aby tento fakt nepromítl v novém jazykovém projektu. A když přihlédneme k Zamenhofovu rodinnému prostředí, pak ani v něm nevidíme jednoznačný impuls o jedinečnosti Židů k vytvoření neutrálního jazyka.

Zamenhof vyrůstal v minoritě buržoazních intelektuálů židovského vzdělanostního hnutí Haskala, které svou perspektivu spatřovalo v emancipaci a integraci do majoritní (ruské) společnosti. Dokonce sám Zamenhof našel v ruském jazyce zalíbení. Jeho fantazii tedy pravděpodobněji ovlivnil biblický příběh o Babylónské věži a zmatení jazyků, což potvrdila i jeho osobní poznámka z roku 1908. „*To, co kdysi bylo následkem stavby Babylonské věže je nyní příčinou: kdysi zmatení jazyků bylo trestem za hříchy, ale nyní jazykové rozdíly páchají hříchy samy o sobě.*“

Stopu na Zamenhofově duši však zanechala silná vlna protižidovských nálad v roce 1879 za dob jeho studií v Moskvě, které se opakovaly o Vánocích roku 1881, několik měsíců po návratu do Varšavy, kde ve studiích pokračoval. Tyto pogromy jej ujistily o nezbytnosti soustředit se na židovské problémy a odsunout ostatní idealistické myšlenky. Zařadil se mezi průkopníky varšavské sionistické skupiny, byť v něm přetrvávala jakási nejistota o správnosti svého rozhodnutí. Věnovat svůj rodící se projekt mezinárodního umělého jazyka celému lidstvu anebo se plně zasvětit otázce židovství?

Konflikt v roce 1887 naneštěstí zvítězil ve prospěch „člověka“ a vyústil ve vydání První knihy („*Unua libro*“). Očekávaný Zamenhofův idealismus jazykové rovnosti se v titulu objevil jen v náznaku, nicméně jej umocnil fakt, že mezi prvními esperantisty bylo vysoké procento Židů. „*Představa, že umělý neutrální jazyk je prostředkem, který by mohl odstranit*

---

⁵ Není-li uvedeno jinak, pak v následujícím textu (kpt. Esperanto versus otázka židovství, Komu patří esperanto?, Československo a UEA) bylo citováno z díla U. Linse: Nebezpečný jazyk (studie o pronásledování esperanta), 1990, s. 3, 4, 7, 10, 13, 17, 23, 21, 27, 93, 96, 130.

⁶ Zde ve významu vyvolen mezi ostatními.

⁷ J. Jermář: Život a dílo Dr. L. L. Zamenhova. Zprávy ČSEV prosinec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 4, s. 1 - 3.

*rozpory mezi národy, byla historickým omylem, který Zamenhof za celý svůj život nepochopil.*⁸ V Druhé knize („*Dua libro*“) byl o rok později zveřejněn Zamenhofův zřejmě nejslavnější a nejvýstižnější výrok, podtrhující jeho postoj vůči dítěti, které přivedl na svět. „*Nechci být pokládán za tvůrce jazyka, chci být jen jeho iniciátorem.*“ Zamenhof si uvědomoval, že ve spojitosti s jeho růstem ho budou čekat nejen okamžiky úspěchu, ale také překonávání překážek, a proto tímto prohlášením o esperantu s ním naprosto jasně svázal svůj postoj.

---

⁸ Tamtéž.

2. Komu patří esperanto?

Rok 1891, čtyři roky od vytištění oficiální jazykovědné učebnice a Zamenhof už vydává adresář s tisícovkou jmen těch, kteří se jazyk učili. Na šťastnosti těchto stále ještě prvních plodů úspěchu dodalo i překonání bariéry cenzury doslova s ironickou hladkostí. Autorův otec Marko, z titulu své funkce cenzora hebrejských a jidiš textů, mu pomohl získat povolení k vydání.

Faktem ovšem zůstává, že průkopníky neutrálního jazyka a celé jeho ideje byli Židé, v čele se svým autorem, a to především městští intelektuálové, lékaři, učitelé a spisovatelé, čili souhrnně řečeno, vzdělaná elita. Tyto pilotní žáky, z nichž většina bydlela v Rusku, můžeme též považovat za jakýsi zárodek organizace esperantistů.

Lze tedy říci, že esperanto k sobě přitahovalo minoritní skupiny obyvatel. Tuto přítěž si sebou nicméně neslo i do budoucích let, přestože se sám jeho autor příkladně „vymámil ze spárů předurčenosti“ svého díla.

3. Etapy esperantských dějin

Vývoj esperanta se vydělil do několika dílčích etap, vzájemně různě protkaných a ovlivňujících se. Můžeme je časově rozdělit na období zakladatelské (1878 – 1887), rusko - německé (1887 - 1896), francouzsko - propagační (1896 – 1904), mezinárodní (1904 – 1914), etapa první světové války (1914 – 1918), rekonstrukce (1919 – 1925), odborné období (1925 – 1934), organizační rozdělení a rozkvět literatury (1934 – 1939), druhé světové války (1939 – 1945) a poválečné (1945 a dále).⁹

Zakladatelské desetiletí prakticky kopírovalo Zamenhofův osobní souboj o míru otevřenosti esperantského okna světa.

Položené základní kameny dále rozvíjela etapa rusko – německá. V německém Norimberku se začal vydávat od 1. září 1889 první esperantský časopis *Esperantista* („*La Esperantisto*“) s redaktorem Christianem Schmidtem. Zdárný nakladatelský počín paradoxně vyvážil pomalejší průnik esperanta do německých zemí, zmítajících se v neustálých obavách o jeho soulad s národními zájmy, které zesílily obzvláště v době války. Plošné pozitivnější vnímání esperanta odstartoval až článek rakouského pacifisty Alfreda Hermanna Freda o vydání učebnice esperanta pro Němce v polovině roku 1902.

Ruská polovina žila už od počátků pod neustálým, tvrdým dohledem cenzury a stejně jako německá půle této etapy, i ona se vyhýbala publikování zakázaných sociálních a politických témat. Ruští esperantisté, na něž se pohlíželo se stálou nedůvěrou, vydávali od roku 1909 svůj nejvýznamnější časopis *Vlna esperanta* („*La Ondo de Esperanto*“) a prezentovali v něm snahu o demokratičnost a péči o rozšiřování vzdělanosti mas v boji proti národní výjimečnosti.

Francouzsko – propagační období uchopil do svých rukou a úspěšně provázel Louise de Beaufront. Zavedl moderní metody systematické reklamy a opíral se o dvojjazyčnost své francouzsko – esperantské revue („*L'Esperantiste*“), se kterou vstoupil na trh v roce 1898 stejně jako s Francouzskou společností pro propagaci esperanta („*Société pour la propagation de l'Espéranto*“). Snadná čitelnost revue pro všechny zúčastněné strany, tzn. redaktory, vydavatele i čtenáře, ovlivnila mnoho dalších zemí. O tři roky později publikoval také učebnici esperanta pro francouzskou veřejnost. De Beaufrontův revoluční přístup lákal především zájemce, kteří od esperanta očekávali praktičnost v mezinárodních vztazích nastolené kapitalistické společnosti. Mezi francouzské esperantské nadšence se

---

⁹ Není-li uvedeno jinak, pak pro následující text je využíváno esperantského periodika *Esperantista*, rubrika *Ellerni* (7 – 11), 1950, roč. 5, č. 7, 8, 9, 10.

mimo jiné zařadilo i několik vlivných členů akademické půdy, v čele s matematikem Carlo Bourletem, filozofem Emile Boiracem či lingvistou Théophilem Cartem.

Zlom letopočtu odrazil esperantisty směrem do domácího přístavu mezinárodní esperantské organizace. Zamenhof vystoupil s pojednáním Podstata a budoucnost myšlenky mezinárodního jazyka („*Esenco kaj estonteco de la ideo de la lingvo internacia*“), aby připomněl, že esperanto není světový jazyk a popírá i jakýkoliv úmysl zničit jazyky národní.¹⁰ Jeho důraz na základy esperantismu se zaměřil na esperantskou názorovou štěpnost, která zpomalovala vplutí do doku Celosvětové esperantské ligy.

De Beaufront zdůrazňoval přílišnou různorodost národních tradic a odporoval těmito slovy v diskusi se Zamenhofem, nad nímž visel oblak touhy „zbavení se odpovědnosti za další vývoj esperanta.“ Francouzští esperantisté nalézali v neutrálním jazyku „legitimní plod společné víry v pokrok civilizace a rozumu“ a ztotožňovali se s názorem, že hnutí by vedlo ke slabosti, pokud by v něm vládla rozdílnost názorů v neutralitě ke všem vzneseným otázkám. Ruským protějškům bylo naopak vlastní „bratříčkování“ podložené vzájemným nenávisným prostředím za carské vlády. Přesto mezi nimi zavládla shoda, čímž otevřeli dveře mezinárodní etapě a 1. Světovému kongresu („*Universala Kongreso*“) esperantistů v roce 1905 v Boulogne-sur-Mer.

Esperantisté na něm přijali Deklaraci o podstatě esperantismu (Buloňská deklarace).¹¹ Potvrdili jí souhlas s oddělením jazyka od jakýchkoliv osobních ideálů („*idea nebo naděje, kterou do něj vkládá jakýkoliv esperantista, bude jeho zcela soukromá věc, za kterou esperantismus neodpovídá*“) a ochranu před zasahováním cizích ideologií. Zvláště francouzští esperantisté pokyvovali spokojeně hlavami, neboť dávali přednost získávání členů na národní úrovni, u čehož také nepřijetím Celosvětové esperantské ligy zůstalo. Všeobecný, avšak mylný předpoklad o službách esperanta ve prospěch světového míru deklarace rovněž nezmiňovala.

V Boulogne-sur-Mer esperantisté zvolili Jazykový výbor („*Lingva Komitato*“) a Esperantskou ústřední kancelář („*Esperantista Centra Oficejo*“) se sídlem v Paříži. V redakci Carlo Bourieta a Zamenhofa vycházela od roku 1906 Revue („*La Revuo*“) a pro další účely pořádání celosvětových sjezdů ustanovili Stálý kongresový výbor („*Konstanta Komitato de la Kongresoj*“), pracující od roku 1906 a vydávající v letech 1908 – 1922 Oficiální časopis esperantský („*Oficialan Gazeton Esperantista*“).

---

¹⁰ Část této práce přečetl de Beaufront na kongresu Francouzské společnosti pro vědu a pokrok v roce 1900 v rámci Světové výstavy v Paříži.

¹¹ E. Votýpková: Esperanto v Československu 1945 – 1965. Rkp. bakalářské práce, Opava 2007 (Uloženo na Ústavu Historických věd FPF SUO); V práci jsou zveřejněny některé body Buloňské deklarace (s. 12.).

Po prvním celosvětovém kongresu se k esperantu hlásilo stále více různých menšin, nalézajících v něm vhodný nástroj pro svůj politický boj. Jednalo se například o pacifisty, socialisty anebo anarchisty. Rozdílná směs příznivců doslova využívala esperantské deklarace a zcela volně si pořádala schůze v rámci světových kongresů. Druhý světový kongres v Ženevě tak například „obohatilo“ rudé zasedání („*ruĝa kongreseto*“). Přesto „esperantské příživníky“ nelze házet do jednoho pytle, neboť od některých z nich se esperanto dočkalo veřejné podpory.¹² Také Zamenhof, ačkoli navenek klidný, oproštěný od autorských závazků, na židovskou otázku myslet nepřestával. Stručně řečeno „*esperanto má být zcela neutrální, ale současně užitečné zejména pro Židy*.“ Jeho myšlenky se však více upnuly na další z jeho snů o náboženském sblížení lidí, které vyjádřil například v Modlitbě pod zeleným praporem („*Preĝo sub la verda standardo*“).

Děšť roku 1905 si ovšem nezadal s vichřicí na přelomu let 1906/1907. Zamenhof souhlasil s prověřením esperanta před komisí dvanácti význačných lingvistů, aby si získalo odbornou podporu. Komisi pro přijetí pomocného mezinárodního jazyka svolal Louis Couturat a jako pověřence esperanta, vyslal Zamenhof de Beaufronta. Leč ten místo obhajoby Zamenhofova díla agitoval ve prospěch změn ve struktuře jazyka a předložil projekt reformovaného esperanta, „*Ido*.“ V tu dobu však vstoupil na scénu i Hector Hodler a založil organizaci, která se skládala jen z individuálních členů a nabízela jim různé služby pomocí celosvětové sítě delegátů.

Mezinárodní esperantský svaz („*Universala Esperanto Asocio*“; v textu bude dále užíváno zkratky UEA) začal fungovat dne 28. dubna 1908. Ze zkušeností a pozorování, která učinil Hector Hodler za poslední dva roky, určil rozdíl mezi esperantistou podle deklarace z roku 1905 a esperantistou, členem UEA, která v něm spatřuje člověka mezinárodně solidárního a pracujícího. I tentokrát stál Zamenhof stranou hlavního dění a připravoval k publikování svou další verzi politicko – náboženské víry s názvem Deklarace o Homanarismu („*Deklaracio pri Homanarismo*“, 1913). Nicméně tento jeho druhý projekt, překlenutí náboženských rozporů vypracováním universální humanistické etiky, jenž nazval podle starožidovského učitele Hilelia hilelismem, zapadl zcela bez ohlasu. Esperantští činitelé nakonec donutili Zamenhofa upustit od dalšího uveřejňování prací tohoto druhu, kterými chtěl esperanto s hilelismem ideově sjednotit.¹³

---

¹² V roce 1907 vydali časopis Mezinárodní sociální revue a rezoluce z Mezinárodního kongresu anarchistů o esperantu pozitivní vyjádření.

¹³ J. Jermář: Život a dílo Dr. L. L. Zamenhofa. Zprávy ČSEV prosinec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 4, s. 1 - 3.

Po uplynutí první světové války se od roku 1915 esperantisté opět pravidelně scházeli na celosvětové úrovni a vydávali ústřední periodikum *Esperantista* („*Esperantista*“).

Poválečné období rekonstrukce bylo charakteristické rapidním pokrokem a pokusy esperantistů získat v nově založené Společnosti národů (1919 v Paříži) respektovaného partnera a prosadit jeho prostřednictvím zavedení esperanta do škol. Celkově pak posun ve světovém dění a změny, které s sebou přinesla válka, esperantské hnutí významně ovlivnily.

O slovo se přihlásil Beznárodnostní světový svaz („*Sennacieca Asocio Tutmonda*“; v *textu bude dále užíváno zkratky SAT*), který vznikl v Praze v roce 1921 v rámci 13. Světového kongresu a propagoval esperanto obzvláště mezi pracujícími („*bojovníky za socialismus*“).¹⁴ Jako tiskový orgán jim sloužilo výborně redigované periodikum *Beznárodnostník* („*Sennaciulo*“).

Na světovém kongresu v Helsinkách (1922) UEA akceptovalo úmluvu s Národními spolky („*Naciaj Societoj*“), v němž se sdružovali příslušníci různých národních spolků. Ústřední výbor („*Centra Komitato*“) UEA v Ženevě se Stálým výborem národních spolků („*Konstanta Reprezentantaro de Naciaj Societoj*“) v Londýně, vytvořili Mezinárodní ústřední výbor („*Internacia Centra Komitato*“) zajišťující všeobecnou rozhodčí funkci.¹⁵

Po odeznění válečných hrůz se esperantisté zaměřili ve v odborném období („*faka periodo*“) na propagaci a navazování kontaktů s dalšími veřejnými institucemi, které poskytovaly oběma stranám jen výhodu a vzájemnou protislužbu. Filatelie, železnice, radioamatéři, poštovní služby aj. Přesto v esperantské organizaci zavládl chaos.

Anulování helsinské úmluvy na 28. Světovém kongresu v roce 1932 v Paříži a narůstající vnitřní konflikty v řízení mezinárodního hnutí, vyvrcholily v roce 1936. Národní spolky se přeměnily v Mezinárodní esperantskou ligu („*Internacia Esperanto-Ligo*“; v *textu bude dále užíváno zkratky IEL*) se sídlem v Heronsgate Rickmansworth v Anglii a tiskovým orgánem Mezinárodní esperanto („*Esperanto Internacia*“), neformálně pouze Esperanto. IEL, jako federace národních organizací, prezentující určitý stupeň důsledku jejich rostoucího tlaku získat spolurozhodující právo v UEA a sladit individuální členství s federalizací národních organizací, podnítilo i špatné hospodaření UEA a nastartovalo tento nepříznivý vývoj. UEA však pod tvrdým úderem nezaniklo, ale pokračovalo ve svém původním poslání, tzn. mezinárodního, dobrovolného sdružení esperantistů, poskytujících si vzájemné služby.¹⁶

---

¹⁴ Osmdesát členů („*Liberiga Stelo*“) se ve 1. až 3. srpna 1921 spojilo s Jednotou pokrokových intelektuálů (hnutí „*Clarté*“), jehož předseda Henri Barbusse v nepřítomnosti přijal stejnou funkci v čele SAT.

¹⁵ S. Kamarýt: Organizace esperantistů. *Esperantista* 20.8.1946 (roč. 1), č. 5 - 6, s. 45 - 47.

¹⁶ Tamtéž; Člen svazu UEA („*Asocia Membro de UEA*“) platil příspěvek ve výši 60,- Kčs a člen s ročenkou („*Membro kun Jarlibro*“) pak 25,- Kčs.

Esperantskou úrodu naneštěstí v protikladu k organizačnímu rozdělení („*organiza disfalo*“) zachránil rychlý rozkvět literatury („*florado de literatura*“). Po založení časopisu Literární svět v roce 1922 („*Literatura Mondo*“) s redaktorem Kálmánem Kalocsayem, s jehož vedením úroveň časopisu nebývale stoupla, se maďarské hlavní město stalo centrem esperantské kultury a formovala se zde nejznámější, budapešťská škola. Z Maďarska mimo jiné pocházel i nejpopulárnější esperantský spisovatel Julio Baghy.¹⁷ K významným dílům té doby patřila například malá antologie Dvanáct básníků („*Dekdu poetoj*“) z roku 1934, na níž se podíleli dva Angličané, dva Estonci, dva Maďaři, dva Rusové, dva Španělé, Američan a Lotyš. Esperantisté meziválečná léta vůbec prožívali více mezi sebou, než aby se „*oddávali extensivní propagandě esperanta*.“¹⁸

Pekelnou lázeň druhé světové války se jak UEA, tak IEL snažily zmírnit dobročinnou činností. Zprostředkovali korespondenci, posílali léky, potraviny a ostatní nezbytné životní potřeby. Efektivita však nedosahovala takové úrovně jako „*Interhelpo*“¹⁹ za první světové války. Lidská solidarita a příslušnost k esperantismu, uvědomění si jeho poslání, sehrálo za války důležitou roli a esperantská hvězda několikrát zazářila na správném místě, neboť došlo i k případům záchrany života, když se v krizové situaci na nepřátelské straně mezi vojáky či SS - many zcela náhodně objevili jeho vyznavači.

Po roce 1945 vedla esperantské hnutí určitá míra zodpovědnosti, nejen za padlé esperantisty, krutě stíhané za pevnou víru v ideu, jež měla vnést mezi lidstvo rovnost na jazykové bázi, ale i vůči všem obětem nesmyslné nacistické myšlenky o nadřazenosti árijské rasy. Doslova paradoxní opak esperantské ideje.

Zelený prapor naděje esperantisté symbolicky vztyčili ve zničené Varšavě dne 14. dubna 1946 na místě, kde stával Zamenhofův dům s poučením z předválečných let, o neoddělitelnosti jazykové složky ve společenském a politickém životě.

Divoké válečné útoky proti jakémukoliv sdružování lidí esperantisty utvrdily ve významu společné práce pro esperantskou myšlenku a uprostřed roku 1947 UEA přidalo do stanov odstavec, podle kterého „*pro práci organizace je úcta k lidským právům základní*

---

¹⁷ Julio Baghy si získal svou tvorbou, jenž zasahovala do idealistického smýšlení a optimistických nálad esperantistů přezdívku Tatínek („*Paĉjo*“).

¹⁸ S. Kamarýt: Nová aktuálnost esperanta. Esperantista 1.3.1946 (roč. 1), č. 1, s. 1 – 4.

¹⁹ V. Kopecký: ČSR a KSČ (Pamětní spisy k historii Československé republiky k boji KSČ za socialistické Československo). SNPL Praha, s. 305 – 306; *Interhelpo*, všeobecné výrobní a spotřebitelské družstvo v Žilině vzniklo v roce 1922 a od roku 1925 působilo v Kirgizu u města Frunze, odkud během války udržovali spojení s moskevským KSČ. Název, napůl esperantský, se odvíjel od tehdejší velké obliby esperanta v dělnickém hnutí. Působili v něm například Alois Málek a János Szabó (s přezdívkou Samuel). Vedle *Interhelpa* pracovalo také družstvo Reflektor; Srov. Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio. Praha 1983, kpt. *Interhelpo*, s. 140 - 145.

podmínkou.“ Zdůraznili, že neutralita UEA směrem k politice, rase a náboženství končí tam, kde se přestává hledět na základní práva a je ohrožován vývoj k míru a k mezinárodní spolupráci. Také se ukončila dvoukolejnost mezinárodních esperantských organizací a předsedové IEL z Londýna a UEA z Ženevy se v roce 1946 spojili pod jedinou devízu a názvem UEA. Do redakčního okruhu celosvětového orgánu Esperanto, vedeného Hansem Jakobem, byl zvolen na jeden rok i zástupce Československa, Josef Vondroušek z Brna.²⁰

*„Je samozřejmé, že esperantisté, nemohou zůstat pozadu a jsme přesvědčeni, že všechny národní svazy a spolky esperantské učinily již svá prohlášení za mír. Toť jedna z základních povinností každého esperantisty na světě hájit mír, hájit pokrok, hájit si své právo na klidnou práci v esperantských klubech.“*²¹

---

²⁰ Fino de la dueco en la neutrala movado. Esperantista 20.9.1946 (roč. 1), č. 7, s. 70 - 72.

²¹ A. Malík: Mírové hnutí ve světě. Esperantista 28.4.1950 (roč. 5), č. 4, s. 25 – 26.

4. Československo a UEA

Českoslovenští esperantisté (pomineme-li údobí do založení republiky v roce 1918) se v průřezu dějin celosvětového esperantského hnutí nikdy neztratili. Povětšinou právě naopak stávali v předních řadách a úspěšně vzdorovali úřední byrokracii či útlakům a perzekucím za druhé světové války. Konečně i v organizačních, esperantských šarvátkách ve třicátých letech měli českoslovenští esperantisté co sdělit. Stali se členy IEL,²² ale ostře nesouhlasili s faktem, že ti „jen pečují o rozšíření esperanta, že nabízejí esperanto lhostejno k jakému cíli.“²³ Vehementně se tudíž hlásili ke spojení IEL s UEA.

UEA registrovalo v roce 1947 čtyřista dvacet dva československých členů. Z celkového počtu tisíc dvěstě dvacet tři světových měst s místními zástupci, jich Československo evidovalo padesát. Také ve výboru UEA o dvačtyřiceti členech, si země v srdci Evropy získala své zástupce, a to jmenovitě Stanislava Kamarýta (Chotěboř), Josefa Vondroušku (Brno) a za Slováky A. Váňu (Žilina). Několik „našich“ esperantistů se nacházelo i mezi čestnými členy UEA (Theodor R. Čejka, Rudolf Hromada, Stanislav Kamarýt, Augustin Pitlík, Otta Sklenčka, Julie Šupichová) a mezi „podpůrné“ členy UEA se počítali K. Koutka, P. Šlechta, Č. Urban, František Pytloun, M. Řehák, Tomáš Balda, H. Michálek a Jiří Kořínek. Největší cti, a to doživotního členství mezi dvěstě třiceti jedna ostatními členy, se zařadili za svou významnou práci pro esperanto i Miloš Lukáš a americký Čech E. G. Šimonek z Berwynu v Illinois. Oficiálním zástupcem pro ČSR zvolili Jaroslava Šustru.²⁴

V průběhu doby vznikly různé organizace, které s šířením esperanta spojily propagaci určitých politických kultur anebo náboženství. Českoslovenští esperantisté přiznávali, že nestrannost v dílčích esperantských organizacích neexistuje.²⁵

---

²² S. Kamarýt: Organizace esperantistů. Esperantista 20.8.1946 (roč. 1), č. 5 - 6, s. 45 - 47.; Člen svazu IEL („Asocia Membro de IEL“) platil roční příspěvek 5,- Kčs a současně obdržel i kupón, opravňující jej hlásit se o službu zástupce („delegito“). Člen s ročenkou, tzv. prostý („Membro kun Jarlibro“) přispíval 40,- Kčs a získal i ročenku („Jarlibro“) a členové abonenti („membroj abonantoj“) za částku 90,- Kčs dostávali ročenku a měsíčník „Esperanto.“

²³ Tamtéž.

²⁴ Esperantista 18.9.1947 (roč. 2), č. 7, s. 88.

²⁵ S. Kamarýt: Organizace esperantistů. Esperantista 20.8.1946 (roč. 1), č. 5 - 6, s. 45 - 47.

5. Cenu za vedlejší roli v mezinárodním esperantském svazu získávají ...

Vedle centrálního esperantského ústředí se paralelně vydělily různé zájmové sekce a samostatné organizace. Esperantisty nevázala jen příslušnost k jazyku, ale také životní přesvědčení, zaměstnání, náboženství anebo jednoduše další záliba. Dopad případných esperantských „škod“ jedněch, nelze tudíž nechat padnout na esperantská bedra jako celku.

I když Československo nedosahovalo územní velikosti jako někteří jeho sousedé, své kořeny v něm zasadily mnohé esperantské organizace.

Významnou partii v Československu sehrál SAT s cílem šířit esperanto se socialismem nejrozličnějších směrů od anarchismu až po eklektismus Labourparty.²⁶ Slovy Iva Železného též „*intelektuálové všeho druhu, forma ideové organizace.*“²⁷ Někteří jeho příznivci pronášeli extrémní názory typu, že „*cílem naším má být, aby se esperanto stalo jediným jazykem lidstva, nahradit vůbec jazyky přirozené.*“²⁸ Úlohu prostředníků v Československu vykonávali v roce 1948 ve funkcích zástupce („*peranto*“) J. Kollmann z Bratislavy²⁹ a zemský zástupce („*landa peranto*“) František Kalný z Plzně.³⁰

O původ československého esperantského hnutí pracujících se přičinil František J. Chaloupecký, který v roce 1911 založil Sdružení dělnických esperantistů („*Laborista Unuiĝo Esperantista*“) s česko – esperantským orgánem *Kultura* („*La Kulturo*“) vycházející v letech 1912 – 1914. Sdružení se v roce 1920 pod vedením J. Pecha z Plzně zreorganizovalo ve Svaz dělnických esperantistů v Československu („*Laborista Ligo Esperantista en Ĉeĥoslovakio*“) s periodikem *Buletin LLE* („*Bultenon de LLE*“).³¹ Město Plzeň se vůbec rojilo esperantisty - socialisty, respektive komunisty, kteří si zde založili svou odnož Komunistická frakce SAT („*Komunista frakcio en SAT*“),³² s představitelem, „kamarádem“ Josefem Pelcmanem.³³

Jedno z nejsilnějších postavení v esperantském světě kromě UEA zaujímali katoličtí esperantisté. V roce 1902 byla založena společnost *Katolická naděje* („*Espero Katolika*“) a od roku 1903 vycházel stejnojmenný časopis. V dubnu 1910 v Paříži uspořádali první katolický esperantský kongres a založili Mezinárodní katolický esperantský svaz („*Internacia Katolika Unuiĝo Esperantista*“; v textu bude dále užíváno zkratky *IKUE*), který

---

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Osobní vzpomínky pana Iva Železného ze dne 26. března 2010.

²⁸ S. Kamarýt: Organizace esperantistů. *Esperantista* 20.8.1946 (roč. 1), č. 5 - 6, s. 45 - 47.

²⁹ *Esperantista* 30.6.1948 (roč. 3), č. 6, s. 71.

³⁰ *Esperantista* 8.12.1948 (roč. 3), č. 9, s. 101.

³¹ S. Kamarýt: Organizace esperantistů. *Esperantista* 20.8.1946 (roč. 1), č. 5 - 6, s. 45 - 47.

³² *Esperantista* 30.12.1947 (roč. 2), č. 10, s. 119.

³³ *Esperantista* 8.12.1948 (roč. 3), č. 9, s. 101; Roční příspěvek činil 10,- Kčs.

nadále pokračoval s periodikem *Katolická naděje*, jenž je vůbec nejstarším existujícím esperantským časopisem na světě. Současné sídlo IKUE je v Římě.

Blízká příbuzná katolické organizace byla Křesťanská mezinárodní liga esperantistů („*Kristana Esperantista Ligo Internacia*“; v textu bude dále užíváno zkratky *KELI*) s orgánem Boží Království („*Dia Regno*“), vyvíjela (což platí stále) svou činnost na obdobné bázi v šíření evangelia a sdružovala esperantisty různých křesťanských konfesí. Úzkou spoluprací mezi IKUE a KELI dokládají společné ekumenické kongresy mezinárodních křesťanských esperantistů každé dva roky.³⁴

V Československu pracovali katolíci organizovaně od roku 1923 jako Samostatná československá unie katolických esperantistů („*Memstara Ĉeĥoslovaka Unio de Katolikaj Esperantistoj*“), která se v roce 1929 změnila v Ligu katolických esperantistů v Československu („*Ligo de Katolikaj Esperantistoj en Ĉeĥoslovakujo*“). Mezi významné osobnosti se v průběhu celé historie zařadili například monsignor Antonín Eltschner, Josef Pašek, František Buhr, Ludmila Dandová, Aleš Berka či Miloslav Šváček.

Stejně jako ostatní nepohodlné spolkové instituce a organizace za druhé světové války, byli také katoličtí esperantisté zlikvidováni. Aktivní činnost vyvíjeli ve velice krátkém poválečném období, a to do nástupu komunistické moci, kdy potom opět došlo k útlumu.

Katolická sekce ČES („*Katolika sekcio de ĈEA*“) byla oficiálně obnovena v roce 1969 v rámci Českého esperantského svazu („*Ĉeĥa Esperanto-Asocio*“; v textu bude dále užíváno zkratky českého názvu ČES). Pro své členy publikovali informační bulletin *Zpravodaj* („*Informilo*“) a pro mládež organizovali Katolické esperantské tábory („*Katolika Esperanto-Tendaro*“) s výukou esperanta v obci Herbortice mezi Štítý a Lanškrounem (1969 - 1977). Přestože katolická sekce fungovala od roku 1969 oficiálně, ze strany komunistického režimu souběžně začala její systematická likvidace.³⁵ Ta vyvrcholila v roce 1977 přepadem tábora příslušníky Státní bezpečnosti a obviněním jeho hlavních organizátorů Miloslava Šváčka a kněze Vojtěcha Srny z protizákonné náboženské činnosti. Po dvouleté soudní přípravě odsoudili Miloslava Šváčka k patnáctiměsíčnímu vězení s tříletým podmíněným odkladem a kněze Vojtěcha Srnu k dvanáctiměsíčnímu vězení s tříletým podmíněným odkladem se zákazem duchovní činnosti. ČES vyloučil Miloslava Šváčka ze svých řad ještě před vynesením rozsudku s odůvodněním, že tábor využil pro jiné cíle, než byla výuka esperanta, a následně svaz definitivně zrušil katolickou sekci.³⁶

³⁴ NA, f. č. 867, k. 274, inv. č. 1451/1 – 3 (Ministerstvo kultury 1953 – 1956), Esperanto

³⁵ www.ikue.org/cz/historio-1/historio1.html (ze dne 5. února 2010).

³⁶ U. Lins: c. d., s. 327.

Esperantisté - katolíci výborně reprezentovali nejen „jazyk“, ale také svou vlast. Periodikum Katolická naděje v roce 1947 nominovali jakožto „československé“, jehož jednotlivá čísla se blýskla např. vyobrazením Pražského Jezulátka („*Jesu- Infano de Praha*“), básní Jana Filipa Na Nový rok („*Je nova jaro*“), Vánoční myšlenky („*Kristnaskaj pensoj*“), vánoční koledy Půjdem spolu do Betléma („*Ni ekiros Bethlemon*“) i s notami³⁷ anebo v prosincovém vydání básní Vánoční vigilie („*Kristnaska Vigilio*“) od Karla Jaromíra Erbena v esperantském překladu Tomáše Pumpra.³⁸ Dne 18. června 1948 odletěl Jan Filip z Jičína na přednáškové turné do Dublinu na pozvání irského katolického svazu a jeho cesta dále pokračovala do Anglie a Holandska.³⁹ Konečně i brožura bratrů Jana a Karla Filipových nazvaná Esperanto a katolíci („*Esperanto kaj katolikoj*“) vytříbeným stylem informovala nejen o katolickém hnutí, ale také o slovech podpory a příslibu ředitele teologického semináře v Praze monsignora Josefa Berana, založit v něm esperantský kroužek.⁴⁰ Krátce po druhé světové válce uvítala katolická hnutí v Praze, Hradci Králové a Bratislavě ve dnech 17. až 31. srpna 1946 tajemníka Mezinárodního katolického hnutí esperantistů v Nizozemí („*Internacia Katolika Unuiĝo Esperantista en Nederlando*“) L. C. C. Longa s manželkou.⁴¹

IKUE bylo velmi činné i z mezinárodního hlediska. Jejich aktivitu v tomto směru podtrhl sjezd v roce 1929 v Praze anebo 1936 v Brně.⁴² Nebojácnost a zapálenost pro věc je též vyznamenala krátce po znovuoobnovení sekce na konci šedesátých let. Požádali ministerstvo kultury o povolení uspořádat Druhý ekumenický esperantský kongres („*Duan Ekumenan Esperanto Kongreson*“), tzn. společný kongres IKUE a KELI v roce 1970 do Brna. Povolení Ministerstva kultury (MK) ovšem posléze zamítlo Ministerstvo vnitra (MV).⁴³

Esperantská sekce československých skautů při Junáku („*Esperanto-Fako de ĉeĥoslovakaj Skoltoj ĉe centro Junák*“)⁴⁴ fungovala v rámci celosvětové Skautské esperantské ligy („*Skolta Esperanto Ligo*“; v textu bude dále užíváno zkratky SEL) od roku 1934. Ta

³⁷ Esperantista 26.5.1947 (roč. 3), č. 4, s. 45 - 46.

³⁸ Esperantista 31.1.1948 (roč. 3), č. 1, s. 7.

³⁹ Esperantista 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 87.

⁴⁰ Esperantista 30.4.1948 (roč. 3), č. 4, s. 49 - 52.

⁴¹ Esperantista 15.12.1946 (roč. 1), č. 9, s. 93 - 96.

⁴² S. Kamarýt: Organizace esperantistů. Esperantista 20.8.1946 (roč. 1), č. 5 - 6, s. 45 - 47; V Brně 1936 zazněly přednášky na témata Sjednocení církví, Hmotná organizace církve, Katolické sociální akce, Ochrana dívek, Všesvětový apologetický svaz, Katolíci a pacifismus, Esperanto a vystěhovalectví či Katolické misie.

⁴³ www.ikue.org/cz/historio-1/historio1.html (ze dne 5. února 2010); Celá část hovořící o organizaci IKUE a KELI byla zpracována za konzultativní pomoci pana Miloslava Šváčka (29. ledna 2010 a 4. dubna 2010).

⁴⁴ Esperantista 25.2.1948 (roč.3), č. 2., s. 24.; Sídlili na Havlíčkově náměstí 28, Praha II.

například prosadila esperanto jako jeden z jazyků na světovém skautském jamboree⁴⁵ v roce 1947 ve Francii.⁴⁶

Propagátory esperanta mezi vyznavači skautingu v Československu byli František Buhr a Stanislav Lešinger.⁴⁷ Za své informační pomůcky si esperantisté – skauti zvolili klasický oběžník, ale vydali též několik obměn nápaditých pohlednic s obrázkem skauta a nápisem („*Por kunlaboro de la mondo Esperanto estas bezona!*“). O organizační záležitosti v Pracovní skupině SEL v Praze („*Labor grupo de SEL en Praha*“) se převážně starali zástupce („*agento*“) Stanislav Lešinger, Jaroslav Nedvěd s přezdívkou „*Jaron*“ a František Buhr.⁴⁸

Mezinárodní liga učitelů esperantistů („*Internacia Ligo de Esperantista Instruistoj*“; v textu bude dále užíváno zkratky ILEI) vznikla v roce 1949 v Birminghamu v Anglii, jako nástupce Všesvětového svazu učitelů esperantistů („*Tutmonda Asocio de Geinstruistoj Esperantistoj*“) s měsíčníkem Mezinárodní pedagogická revue („*Internacia Pedagogica Revuo*“).⁴⁹ Československým zástupcem byl Theodor Kilián z Třebíče.

ILEI zajišťovala přísun kvalifikovaných učitelů jazyka, seznamovala s novými pomůckami a metodami výuky, a to hlavně v rámci Mezinárodních pedagogických esperantských-seminářů („*Internacia Pedagogia Esperanto-Seminario*“).⁵⁰ Na vzdělávací akce se hrnulo množství zájemců, což vyžadovalo kvalitní zázemí, jenž se ne vždy podařilo zajistit. Nedostatečným zázemím utrpěl například seminář v maďarském Szegedu v roce 1967. Ve společné ložnici se sešlo až pětadvacet lidí najednou, čímž se výrazně snížilo soukromí a především klid na přípravu k jazykovým zkouškám.⁵¹

Světové sdružení esperantistů novinářů („*Tutmonda Ĵurnalista Esperantista Asocio*“) sídlilo od svého založení v roce 1946 v Linköpingu ve Švédsku, odkud rozesílali do světa časopis *Ĵurnalista* („*La Ĵurnalisto*“).⁵² V Československu Sekce novinářů („*Sekcio de Ĵurnalistoj*“) vznikla na ustavující schůzi dne 25. dubna 1965 a ve stejný rok již evidovali třicet sedm členů, pracovníků tisku, rádia anebo televize. Mezi nejaktivnější patřil Oldřich Kníchal, redaktor České tiskové kanceláře (ČTK).⁵³

⁴⁵ Velké skautské setkání pořádané na národní nebo mezinárodní úrovni.

⁴⁶ S. Kamarýt: Organizace esperantistů. *Esperantista* 20.8.1946 (roč. 1), č. 5 - 6, s. 59.

⁴⁷ *Esperantista* 30.4.1947 (roč. 2), č. 3, s. 30 - 31.

⁴⁸ *Esperantista* 8.12.1948 (roč. 3), č. 9, s. 92 - 94, 101.

⁴⁹ S. Kamarýt: Organizace esperantistů. *Esperantista* 20.8.1946 (roč. 1), č. 5 - 6, s. 59.

⁵⁰ NA, f. č. 867, k. 274, inv. č. 1451/1 - 3 (Ministerstvo kultury 1953 - 1956), *Esperanto*

⁵¹ Zprávy ČSEV říjen 1967, Osvětový ústav v Praze, roč. IX., č. 2 - 3 (26 - 27), s. 27.; Československými zástupci zde byli: Rýznarová, Bartošová (Svitavy), doktor Chosan (Piešťany), Ferko (Košice), Bůcsi (Květná) a Bujan (Frýdek).

⁵² NA, f. č. 867, k. 274, inv. č. 1451/1 - 3 (Ministerstvo kultury 1953 - 1956), *Esperanto*

⁵³ Zprávy ČSEV září 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 (18), s. 10.

Mezinárodní federace esperantistů železničářů („*Internacia Federacio Esperantista Fervojista*“; v textu bude dále užíváno zkratky IFEF) sídlila od roku 1948 v Amsterdamu a měla tisíc sto šedesát členů v západní Evropě a Skandinávii.⁵⁴ Oficiální československá Sekce železničářů byla zřízena dne 13. ledna 1965.⁵⁵ Avšak už v roce 1947 s heslem „koleje spojují země, esperanto národy“ rozběhl speciální kurz pro železničáře. Vyhlásily jej dekrety č. 811/11-VIII-1947 ze dne 13. září 1947 oznamující jeho konání pro zájemce z Brna a okolí a č. 811/14-VIII-1947 informoval o začátku kurzu dne 9. října 1947. Dvacet pět přihlášených kurzistů učil Josef Friedrich.⁵⁶ Po absolvování základů někteří využili příležitosti a dle dekretu č. 811/32-VIII-1947 ze dne 31. prosince 1947 se přihlásili do hodin pro pokročilé od 9. ledna 1948, opět pod vedením Josefa Friedricha.⁵⁷ Osmáctýřicátého roku tak dokonce zastupoval Československo na kongresu maďarských esperantistů železničářů v Györu ve dnech 16. až 17. května Vlastimil Blažek, zaměstnanec Ředitelství železnic v Olomouci.⁵⁸

Po oficiálním založení Sekce železničářů v roce 1965 (vedením pověřen Bohumil Král) se ke studiu jazyka přihlásilo na pětset dvacet tři zájemců. Kurzy se konaly jak v Praze, České Třebové (i korespondenční kurz), anebo v železniční stanici Most. Své kroužky si železničáři založili v Praze, České Třebové, Havlíčkově Brodě, Jaroměři, Olomouci, České Lípě, Ostravě, Bohumínu a Děčíně avšak i v dalším městech bylo možno nalézt jednotlivé esperantisty či skupiny (Hradci Králové, Poděbradech, Pardubicích, Českých Budějovicích, Plezni, Ústí nad Labem, Brně, Chomutově, Kladně, Kralupech, Kolíně, Bratislavě, Zvolenu, Vrútkách aj.).⁵⁹ Uplatnění esperanta na železnici například natolik ohromilo italského ministra dopravy, že neváhal zavést užívání esperanta od roku 1968 v jízdním řádě.⁶⁰ Vedle IFEF figurovala například Mezinárodní liga železničářů-abstinentů a Mezinárodních železničářů-radioamatérů.

Mezinárodní esperantistické vědecké sdružení („*Internacia Sciencia Asocio Esperantista*“; v textu bude dále užíváno zkratky ISAE) sdružovalo jednotlivce i kolektivy, pohybující se ve vědeckých a technických kruzích. Fungovalo od roku 1906 a po reorganizaci

---

⁵⁴ NA, f. č. 867, k. 274, inv. č. 1451/1 – 3 (Ministerstvo kultury 1953 – 1956), Esperanto

⁵⁵ Zprávy ČSEV prosinec 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 - 4 (19 - 20), s. 17 - 20.

⁵⁶ Esperantista 30.12.1947 (roč. 2), č. 10, s. 114 - 115.

⁵⁷ Esperantista 31.1.1948 (roč. 3), č. 1, s. 4 - 6.

⁵⁸ Esperantista 8.12.1948 (roč. 3), č. 9, s. 92 - 94.

⁵⁹ Zprávy ČSEV prosinec 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 - 4 (19 - 20), s. 17 - 20.

⁶⁰ Zpravodaj sekce mládeže ČSEV 1967 (roč. 2), č. 5 - 6, č. 4, s. 13.

ve čtyřicátém sedmém roce zapustilo kořeny v Johanneshov ve Švédsku, s pravidelným čtvrtletníkem Vědecká revue („*Sciencia revuo*“).⁶¹

Do celosvětových dějin ISAE se významně zapsal špičkový český petrolog Josef Kavka, jeho dlouholetý generální tajemník ISAE a redaktor časopisů Vědecká revue a Mezinárodní geologie („*Geologio Internacia*“).

Světový lékařský esperantský svaz („*Tutmonda Esperantista Kuracista Asocio*“) registroval své příznivce od roku 1908 mezi různými lékařskými a zdravotnickými povoláními.⁶² Českoslovenští „lékaři a zdravotníci bez jazykových hranic“ se oficiálně přihlásili jako Lékařská sekce („*Medicina sekcio*“) od 9. července 1967. V jeho výboru za ideu esperanta a jeho užití v medicíně příkladně vystupovali předseda Josef Edvard Ambrož (Brno-Židenice), L'udovít Izák (Martin) a sekretář Josef Hradil (Český Dub).⁶³

Akademie esperanta („*Akademio de Esperanto*“) vznikla v Drážďanech v Německu v roce 1908 pro kontrolu a údržbu primárních zásad esperanta. Po druhé světové válce se obnovila v roce 1949 a přesídlila do Hágu v Nizozemí. Finanční stránku a příležitostné bulletiny jí zajišťovala přímo UEA.⁶⁴ Hlavní Jazykový výbor esperantistů („*Lingva Komitato Esperantista*“) pracoval ve čtyřiceti osmičlenné sestavě, v němž zasedali také českoslovenští esperantisté Rudolf Hromada, Stanislav Kamarýt a Augustin Pitlík.⁶⁵

Esperantské hnutí odštěpilo mnoho zájmových větví, z nichž některé více, jiné pak méně, nějakým způsobem výrazněji vystoupily z šedi běžného světového esperantského dění. Různily se co do počtu zájemců, rozšíření do zemí světa, ale také aktivitou, se kterou chtěli zasahovat do běhu událostí s využitím esperanta jako svého nástroje.

Jen zlomek zde prezentovaných zájmových esperantských uskupení a mnou částečně nastíněná historie, nahlédla pod pokličku využití jazyka esperanto v praxi. V poválečném Československu si výjimečné postavení vydobyla obzvláště mládež („*Junularo*“), které v určité etapě československého esperantismu dokonce převzalo funkci hlavního „lídra“ hnutí.

Taktéž na mezinárodním poli dosáhli českoslovenští esperantisté na významné funkce a zařadili se po bok esperantistů jiných národností, kteří je dalece převyšovali územní velikostí a lepšími finančními možnostmi, organizace a prezentace.

---

⁶¹ NA, f. č. 867, k. 274, inv. č. 1451/1 – 3 (Ministerstvo kultury 1953 – 1956), Esperanto

⁶² Tamtéž.

⁶³ Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč 8), Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 32.

⁶⁴ NA, f. č. 867, k. 274, inv. č. 1451/1 – 3 (Ministerstvo kultury 1953 – 1956), Esperanto

⁶⁵ Esperantista 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 76.

6. Sedm let poválečných ... kam směřuje esperanto?

Organizace československých esperantistů, rozpuštěná z nařízení gestapa ke dni 3. listopadu 1940, byla oficiálně obnovena na základě dekretu MV č. IV-3111-21/8-45-7 ze dne 25. srpna 1945 o pokračování Svazu esperantistů Československé republiky („*Esperanto-Asocio en Ĉeĥoslovaka Respubliko*“; v textu bude dále užívána zkratka českého názvu SE ČSR) s původními právy a majetkem.⁶⁶

Hromadně vpluli do válkou rozbouřených mírových vod a burcovali za klid zbraní, jehož mohli, dle slov předsedy SE ČSR Adolfa Malíka, dosáhnout pouze „*uvědomováním širokých mas*.“ Pořádali přednášky na témata Esperantisté pomáhají v boji za světový mír a apelovali proti „*válečným štváčům připravujících novou, ještě strašnější válku, aby zachránili své obrovské příjmy z válečných zisků*.“⁶⁷

První poválečný kongres československých esperantistů se konal ve dnech 19. až 20. ledna 1946 v kavárně Louvre v Praze za přítomnosti sto pěti esperantistů⁶⁸ a zástupce Ústřední rady odborů („*Centra Konsilantaro de Sindikatoj*“; v textu bude dále užíváno zkratky českého názvu ÚRO) Františka Staňka. Usnesli se vydávat svazový časopis Esperantista v čele s redaktorem Stanislavem Kamarýtem a stanovili výši členských poplatků na sedmdesát korun ročně včetně ústředního periodika. Předkongresový zábavný večer režíroval Stanislav Kamarýt.⁶⁹

SE ČSR bez možnosti úniku akceptoval poválečné změny politického zřízení, které vyvrcholily „únorem 1948“ a postupně mu přizpůsoboval svou činnost. Pro esperantisty „poúnorová“ politická situace dosáhla svého vrcholu totálním rozpuštěním esperantského svazu v roce 1952. Přesto však se zdál být počáteční vývoj relativně uspokojivý.

Ministerstvo informací (MI) vyslalo předsedu SE ČSR jako svého zástupce na 34. Světový kongres v Bournemouth v Anglii a podporovalo vydávání Esperantské služby („*Esperantista-Servo*“) rozesíláném v tisícových nákladech do zahraničí.⁷⁰ Také v cyklostylovaném ministerském týdeníku Kulturní informace („*Kulturaj Informoj*“), vyšla

---

⁶⁶ E. Votýpková: Esperanto v Československu 1945 – 1965. Rkp. bakalářské práce, Opava 2007 (Uloženo na Ústavu Historických věd FPF SUO); V kpt. Esperantská organizace v Československu do 1952 (resp. 1969) je více do hloubky propracován vznik hnutí v českých zemích a Československu do roku 1945.

⁶⁷ Esperantista 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 76.

⁶⁸ Esperantisté z Benátek nad Jizerou, Brna, Doks, Dolního Bouzova, Hradce Králové, Chodova u Karlových Varů, Slezské Ostravy, Tábora, Zlína aj.

⁶⁹ Členské příspěvky 1949. Esperantista 28.1.1949 (roč. 4), č. 1, s. 3. Pro studenty učně a vojáky 40,-Kčs a rodinné členy 20,- Kčs. Tuzemské předplatné Esperantista 80,- Kčs a do ciziny 50,- Kčs. Max. sleva pro klubové předplatné u základního členského poplatku činila 15,- Kčs.

⁷⁰ U. Lins, c. d. s. 289.

v č. 33. a 34/1946 rubrika Esperantský svět („*Esperanto Mondo*“) s drobnými zprávami.⁷¹ Leč esperantská řeka se kalila rychleji, než by si esperantisté přáli, a tak na konci roku 1948 už nebylo možné platit individuální členství v UEA a získávat esperantské knihy ze zahraničí.

Esperantisté nuceni podřizovat se postupně diktovaným podmínkám, usměrňujících jejich činnost do požadovaných mezí, se začleňovali do určených institucí, v nichž si dobývali „čestné místo s heslem k lidu a s lidem.“⁷²

„Závodní klub je základnou pro zábavně společenský život zaměstnanců po skončení práce, i odborářským místem družnosti a přátelství v závodě i mimo závod. Toto je ono co sleduje esperanto již od svého vzniku, a proto pro nás esperantisty jest nejvhodnějším působištěm mezi pracujícím lidem.“⁷³ Esperantisté pronikali do škol Lidové a umělecké tvořivosti (LUT), Osvětových besed (OB), Parků kultury a oddechu (PKO) a zmiňovaných Závodních klubů při Revolučních odborových hnutích (ZK ROH), které jim, jako jediné možné, zajišťovaly „svobodné“ fungování. Direktiva ze strany vládních činitelů jim ale nezabránila, zavést si vlastní organizační strukturu.

---

⁷¹ Esperantista 15.12.1946 (roč. 1), č. 9, s. 93 – 96.

⁷² Tamtéž.

⁷³ A. Malík. Rostem. Esperantista 28.2.1947 (roč. 2), č. 1, s. 1 – 2.

7. Esperantská exekutiva

Na podzim roku 1946 esperantisté implementovali systém tzv. vnitřních zástupců. V místě, kde figuroval minimálně jeden esperantista pracoval také místní zástupce („*loka peranto = lope*“; v *textu bude dále užíváno této zkratky*). O stupeň výše byl okresní zástupce („*distrikta peranto = dipe*“; v *textu bude dále užíváno této zkratky*), jehož pozice se odvíjela od četnosti okresní esperantské činnosti. Ochranou ruku nad oběma nižšími postaveními držel krajský zástupce („*regiona peranto = repe*“; v *textu bude dále užíváno této zkratky*)⁷⁴ a vyhledával „*dipe*“ ve třinácti českých a šesti moravských krajích. V rámci zemského členění (jedna země pro Moravu a dvě pro Čechy) určili zemského zástupce („*landa peranto = lape*“; v *textu bude dále užíváno této zkratky*), jenž pečoval o propagaci, distribuoval materiály a zkušenosti mezi kraji, vedl své zástupce na nižších postech a úzce spolupracoval s ústředním výborem SE ČSR. Tato relativně časově náročná funkce si mimo jiné vyžadovala osobnost s elánem, iniciativou a výborného esperantistu. „*Lape*“ často zastupoval výbor SE ČSR při důležitých esperantských schůzích a konferencích anebo slavnostních a zábavných akcích v různých městech republiky.⁷⁵

Při zasedání SE ČSR dne 1. dubna 1947 ve večerních hodinách v klubu esperantistů v Praze, zvolili do funkcí Adolfa Malíka (předseda), Stanislava Kamarýta (místopředseda), Rudolfa Hromadu (místopředseda), Bohuslava Palečka (generální tajemník),⁷⁶ Jaroslava Maříka (tajemník), Jana Valeše (tajemník), Hedviku Novákovou (pokladník), Jana Hromadu (knihovník) a členy výboru Vlado Jukla, Františka Kavana, Theodora Kiliána, Františka Pytlouna, Vladimíra Slaného a Karla Šolce. Do kontrolní komise uvedli Františka Buhra, Augustina Pitlíka a Václava Špůra.

Pro jednotlivé úkoly si ve výboru stanovili komise a nominovali do nich úředníky v čele s vedoucím komisařem Františkem Slavíkem. Pro ústřední časopis Esperantista jmenovali redaktora Stanislava Kamarýta a správce („*administranto*“) Františka Slavíka, pro časopiseckou službu Dolfa Bartošíka, rádio Praha Adolfa Malíka, rádio Ostrava Vladimíra Slaného a Zdeňka Rašku, knihovnickou službu Jaroslava Šustra, literaturu Tomáše Pumpra,

---

⁷⁴ Raporto pri agado de la EA ĈSR dum 1947. Esperantista 30.3.1948 (roč. 3), č. 3, s. 31; Funkci „*repe*“ v roce 1947 zastávali: Jaroslav Šustr (Praha I), Božena Vlčková (Kladno-Dubí), Karel Šolc (Mladá Boleslav), Vuk Echtner (Praha – venkov, František Kavan (Plzeň), František Patera (Karlovy Vary – Cheb), Jaroslav Dušek (Ústí nad Labem), Teo Novotný (Liberec), František Pytloun (Hradec Králové), bez zástupce (Pardubice), bez zástupce (Havlíčkův Brod), bez zástupce (Tábor), Josef Ploss (České Budějovice), bez zástupce (Jihlava), Josef Friedrich (Brno), Vlastimil Blažek (Olomouc), František Patera (Zlín), Vladimír Slaný (Ostrava), bez zástupce (Opava).

⁷⁵ A. Malík: Naše vnitřní exekutiva. Esperantista 20.9.1946 (roč. 1), č. 7, s. 61 - 62.

⁷⁶ V roce 1946 funkci zastával Emil Zavadil. Po odstoupení Bohuslava Palečka v roce 1948 se jím stal až do roku 1952 Jaroslav Mařík.

překlady Boženu Vlčkovou, skauty Stanislava Lešingera a Františka Buhra, mládež M. Kecnouta, šachisty Václava Faigla, vědeckou oblast Augustina Pitlíka a Jaromíra Hanuše, učitele esperanta Theodora Kiliána, zkoušky z jazyka Stanislava Kamarýta a Tomáše Pumpra, prodej knih Otu Ginze a do funkce zástupce IEL Jaroslava Šustra a zástupce UEA Františka Slavíka.⁷⁷

V polovině roku 1948 vzhledem k postupně se rozšiřující agendě, otevřeli samostatnou svazovou kancelář v čele s placeným úředníkem Tomášem Baldou na Praze II, v ulici Malá Štěpánská 7. Tomáš Balda zajišťoval každodenní čtyřhodinový chod kanceláře, a to i v sobotu. Korespondenční adresa na SE ČSR ovšem zůstala na Uralském nám. 9, Praha XIX, anebo pro zásilky ze zahraničí na SE ČSR, Pošt. schránka 75, Praha XIX/14 (fungovala do 1. května 1948).⁷⁸ V době letních prázdnin kancelář uzavírali.⁷⁹

Po ročním vymezení jednotlivých funkcí a půlročním chodu svazové kanceláře na schůzích ve dnech 14 a 17. prosince 1948, si esperantský výbor pochvaloval efektivitu vnitřní exekutivy, která se výborně sladila se správou lidově - demokratického Československa, jež vnesla do esperantského hnutí uvedené možnosti reorganizace.⁸⁰

V roce 1949 však již bylo vše jinak. V důsledku zavedení krajů (Zákon č. 280/1948 Sb. z 21. prosince 1948 O krajském zřízení), platných od 19. ledna 1949, zanikla esperantská funkce „*lape*.“ Devatenáct krajů s příslušnými Krajskými národními výbory (KNV) upravily esperantskou strukturu na třináct „*repe*“ v českých zemích a šest „*repe*“ na Slovensku. Nižší pozice zůstaly nezměněny. Krajské zřízení také vykročilo vstříc vyvedení československého esperantského hnutí z dvoukolejnosti, jelikož slovenští esperantisté se v hnutí dosud plně neangažovali.⁸¹

Přestože důmyslná struktura esperantského svazu vykazovala jasný přehled o pokrytí nezbytných úkolů, obsadit některé funkční židle byl mnohdy těžce řešitelný kvíz. Nejen s věkem esperantistů se měnily životní priority, ale hýbaly jimi také ostatní faktory. Esperantisté třeba odcházeli za prací do nových míst, kde jazykové kroužky nefungovaly, ale neměli jednoduše řečeno štěstí ani při osobní snaze, aby se jim podařilo nějaký kroužek založit. Jejich zájem, který se tak většinou přenesl pouze do korespondence se zahraničními dopisovateli, tudíž zůstal v rovině soukromé. Vyskytoval-li se již v jejich působišti kroužek, potom bohužel s tak málo členy, z nichž někteří ani nejevili ochotu být funkčně aktivní

⁷⁷ Divido de Funkcioj de la Asocia Komitato. Esperantista 26.5.1947 (roč. 3), č. 4, s. 48.

⁷⁸ Esperantista 8.5.1948 (roč. 3), č. 5, s. 64; Kancelář byl otevřena ve všední dny od 14 do 18 hod. a v sobotu od 8 do 12 hod. Esperantisté a veřejnost mohli využít rovněž telefonní linku č. 330 – 14.

⁷⁹ Esperantista 30.4.1949 (roč. 4), č. 4, s. 47.

⁸⁰ Esperantista 28.1.1949 (roč. 4), č. 1, s. 4 - 5.

⁸¹ A. Malík: Naše kraje. Esperantista 23.2.1949 (roč. 4), č. 2, s. 9 – 10.

a vyhovoval jim statut pasivního člena, což mělo za následek kumulaci povinností, které určená osoba nebyla schopna zvládnout. Tato patová situace, po úpadku „nařikajících“ členů, „že se u nich nic neděje“, ačkoli jejich osobní zainteresovanost byla nulová, povětšinou vedla k likvidaci kroužku.

Vnitřní a vnější vlivy, subjektivní i objektivní činitele se dotýkali vzájemné spolupráce, která vyústila v rozčlenění esperantských kroužků a klubů do čtyř možných typů:

Esperantisté (+) x zřizovatel (+) = vzájemné pochopení a spolupráce.

Esperantisté (+) x zřizovatel (-) = nadšení esperantisté, leč nepochopení zřizovatele.

Esperantisté (-) x zřizovatel (+) = esperantisté fungují pouze formálně, i když zřizovatel má pochopení.

Esperantisté (-) x zřizovatel (-) = tzv. papírový kroužek, kdy zájem není ani na jedné straně.

Probíhala-li spolupráce v dobré míře na obou stranách, což znamenalo podporu ze strany zřizovatele v podobě klubovny, předplatného k odběru časopisů a knih, vysílání a proplácení cestovního delegátům na tuzemské i zahraniční cesty, a jiné bonusy usnadňující esperantistům práci⁸², „opláceli“ esperantisté jazykovými kurzy a rozšiřující se členskou základnou, informovali o svých patronech v propagačních materiálech a vůbec šli příkladem se slovy Tomáše Garrigue Masaryka „*co lid nezná, nikdo nezná.*“⁸³

SE ČSR od roku 1947 vyhlásil soutěž mezi kraji o největší počet nových členů vždy za uplynulý rok, aby naplnili „*jeden z prvních požadavků plánování, aby v každém okrese bylo získáno po deseti nových členech svazu, a to každý rok.*“⁸⁴ Do celkového hodnocení započítávali kompletní iniciativu, počet uspořádaných kurzů a vydaných publikací, propagační výstavy a materiály, spolupráci esperantistů se svými zřizovateli, ale také hospodářský a kulturní rozmach celého kraje. Krajští „*repe*“ neměli lehkou práci. Obsáhnout všechny sledované body a v určeném termínu předložit výslednou zprávu výboru svazu k posouzení, byl úkol relativně náročný. Jako bumerang se jim totiž případné opomenutí v nesouladu s kulturním programem vlády vrátilo zpátky.⁸⁵

---

⁸² M. Nevan: Svaz, ano nebo ne? Zpravodaj sekce mládeže ČSEV červenec 1967 (roč. 2), č. 3, s. 6 - 7.

⁸³ A. Malík: Rosteme. Esperantista 28.2.1947 (roč. 2), č. 1, s. 1 - 2.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž.

8. „Slovaka Esperanto Societo“

Slovenští esperantisté stejně jako čeští esperantisté ihned po skončení druhé světové války vystoupili z přitní ilegality a začali pracovat veřejně. Od začátku roku 1946 vydával Ernesto Váňa v Žilině nepravidelně časopis Slovenský esperantista („*Esperantista Slovaka*“). V roce 1947 přešlo periodikum k redaktorům Jánů Lamačovi a Eduardu V. Tvarožkovi do Trenčína.

Dekretem č. 14599/6-III/3-1946 ze dne 24. dubna 1946 bylo oficiálně potvrzeno ustavení Slovenského esperantského sdružení („*Slovaka Esperanto Societo*“, v textu bude dále užíváno zkratky *SES*). Ustavující schůzi svolali slovenští esperantisté na 5. května téhož roku. Předsedou zvolili Pavla Rosu a za sídlo Bratislavu. Pobočka SES v Trenčíně tiskla pro slovenské esperantisty informační bulletin Informace SES („*Informoj de SES*“).

Důležité otázky vymezení vzájemné působnosti mezi českými a slovenskými esperantisty zdárně vyřešilo zasedání ze dne 28. října 1946 v Brně. SES zůstal pro slovenskou část republiky, SE ČSR pro českou a dohodli se postupovat společně ve tvorbě jednotné, zastřešující organizace.⁸⁶ Během tří „poklidných“ let, které vyvrcholily likvidací československého esperantského svazu v roce 1952, uskutečnili slovenští esperantisté tři kongresy.

První Celoslovenský esperantský kongres („*Unua Tutslovaka Esperanto – Kongreso*“) svolali slovenští esperantisté ve dnech 12. až 13. července 1947 do Martina, kde Ján Valaš'an-Dolinský přivítal sto třicet účastníků. Tato významná událost přilákala mimo jiné návštěvníky až z Ostravského kraje a Prahy. Z voleb do výboru vítězně vzešli Pavel Rosa (předseda), Imrich Zákupský (místopředseda) a Imrich Havaš (tajemník). Titul čestného předsedy udělili Jánů Valaš'an-Dolinskému a členství L'udovítu Izákovi.⁸⁷ V témže roce a městě vznikl i Slovenský esperantský institut („*Slovaka Esperanto-Instituto*“), který soustředil veškerou ediční činnost na Slovensku pod svou střechu. Odtud také distribuovali Slovenského Esperantistu, a to až do jeho posledního čísla v roce 1951 pod redaktorským dohledem Eduarda V. Tvarožka a L'udovíta Izáka.⁸⁸

---

⁸⁶ S. Kamarýt: *Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio*. Praha 1983, s. 84; *Esperantista* 15.3.1947 (roč. 2), č. 2, s. 30 - 31; V oficiálním dopise ze dne 20. října 1946 výboru SE ČSR, shrnující výsledek brněnského zasedání, jsou podepsáni Pavel Rosa, Vlado Jukl, Adolf Malík, Theodor Kilián, Jan Geryk a Josef Vondroušek.

⁸⁷ *Esperantista* 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 81 - 84; *Esperantista* 8.5.1948 (roč. 3), č. 5, s. 56 - 57.

⁸⁸ S. Kamarýt: *Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio*. Praha 1983, s. 84.

Druhý Celoslovenský esperantský kongres ve dnech 21. až 23. srpna 1948 probíhal v Košicích současně s Celosvětovou průmyslovou výstavou. Tuto výjimečnou expozici navštívilo všech dvěstě padesát přítomných esperantistů ze všech koutů republiky.⁸⁹

Třetí Celoslovenský esperantský kongres od 30. července do 1. srpna 1949 v Bratislavě, na němž tři sta esperantistů nejen ze slovenského území (Praha, Hradec Králové, České Budějovice a Morava) živě diskutovalo, ale také se pobavilo při shlédnutí hry Cizí dívka („*Fremda knabino*“) v městském pivovare. Funkce ve výročních volbách obhájili Pavel Rosa (předseda) a Imrich Havaš (tajemník) a za místopředsedy zvolili Alojze Kamera a Arnošta Váňu. Třídenní setkání zakončili exkurzí na Děvín.⁹⁰

Roční schůze SES („*Jarkunveno de SES*“) za rok 1950 se konala v rámci schůze SE ČSR. Protokolární zápis A. Csádera konstatoval evidenci devítiset devadesáti dvou členů platících příspěvky (z toho pětset sedmdesát osm plnohodnotně, zbývající jako mládež), dvanáct esperantských skupin a dva kroužky na gymnáziích. Čtyři okresní schůze („*regiona kunveno*“),⁹¹ každotýdenní setkávání v klubech, úzký styk se Slovakotour (cestovní kancelář) a pravidelné rubriky v týdeníku Nedele a v časopise Život. Slovenští mládežníci cyklostylovali své oběžníky Mládí vpřed („*Antaŭen Junularo*“) a Mladý hlas („*Juna Voĉo*“). Z voleb vyšla vítězně jména náhradníků ve funkcích místopředsedy O. Hoffman, tajemníka J. Tichý a kontrolorky A. Zábalové. Titul čestného předsedy udělili A. D. Kremerovi.

Zásluhou Jána Lamačky vzniklo dne 21. května 1950 v Trenčíně Esperantské muzeum v Československu („*Esperanto-muzeo en Ĉeĥoslovakio*“).⁹²

---

⁸⁹ Esperantista 20.9.1948 (roč. 3), č. 7, s. 75 – 78.

⁹⁰ Esperantista 15.7.1949 (roč. 4), č. 6, s. 46; Esperantista 20.12.1949 (roč. 4), č. 10, s. 75 - 76.

⁹¹ Esperantista 26.10.1949 (roč. 4), č. 8, s. 62 – 63; Na druhé okresní schůzi v Novém Meste nad Vahom dne 18. září 1949, se čtyřicet přítomných esperantistů dohodlo se sedmi zástupci z Veselí nad Moravou (přítomen též František Svačina z Lanžhota) na ročním střídání v pořádání okresních konferencí. Po pracovní části všichni navštívili Višnovou a Čachtický hrad.

⁹² S. Kamarýt: Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio. Praha 1983, s. 84.

9. Ideová školení („Socialismus není myslitelný bez plánování“)

K povinnostem esperantských funkcionářů se řadilo absolvování ideového školení, které zajišťoval Ústav esperantské služby s předsedou Adolfem Malíkem a MI. Semináře poskytovaly „*prozíravost, odbornost a systematický náhled na veřejnou správu a organizaci lidové osvěty, aby [esperantisté] jako styční informátoři v častém kontaktu se zahraničím správně šířili smysluplnost plánování v socialistickém státě.*“

Masovou instruktáž esperantistů ve dnech 14. až 18. prosince 1948 ve Slovanském domě v Praze pro celkem dvěstě deset funkcionářů, vždy po deseti zástupcích z devatenácti krajů a členy výboru, připravil Ústav esperantské služby a odborníci ze IV. odboru MI v následujícím pořadí.

Dne 15. prosince 1948 zazněla témata Esperanto na nové cestě (Adolf Malík), Žena spolubudovatelkou socialismu ČSR (O. Vojáčková), Cestovní ruch náš neviditelný export (C. Herich), Umělecké památky ČSR (J. Rančák), Odborové hnutí ČSR (J. Stýblo) a Cesta politického vývoje ČSR (Petr Konečný).⁹³ Následujícího dne pak Sociální politika lidové demokracie (J. Jedlička), Západ a východ v naší diskusi (M. Čepek), Přehled literatury ČSR (D. Chalupa) a Cesta výtvarného umění v novém Československu (J. Hlaváček). Sedmnáctý prosinec zahájily referáty Ústava a právní řád (Houska), Co neví cizina o prezidentu Klementu Gottwaldovi (Richter), Nová zemědělská politika ČSR (Zatloukal), Organizace československého družstevnictví (Josef Moravec) a Krajské zřízení, úkoly národních výborů (P. Levit). Poslední den školení uzavřely vystoupení na témata Mládež u nás a v cizině (J. Lux), Vliv znárodnění na hospodářství v ČSR (Novák), Jak se chovat k cizincům doma a v zahraničí, kterak propagovat ČSR esperantem (Adolf Malík) a Spolupráce československých esperantistů s osvětovými radami (J. Syrovátka). Osvědčení, která si účastníci s sebou odnesli jim sloužila jako doklad k žádostem o pas a povolení vycestování do ciziny. Mimo ně však získali i další materiál a časopisy s osvětovou tematikou jako například Povinná témata občanské nauky pro veřejné Lidové osvětové školy.⁹⁴

Sjezdové dny vyplnil i odpolední turistický program. Prohlídka Pražského hradu s výkladem J. Rančáka, návštěva budovy Československého rozhlasu či Národní galerie

---

⁹³ AM.: Dvě pracovní konference Svazu esperantistů ČSR. Osvětová práce 18. ledna 1949 (roč. 1), č. 2, s. 15; „*Sekční šéf I. odboru Ministerstva informací Petr Konečný vyzvedl drobnou práci československých esperantistů a nazval ji vlasteneckou službou prvního řádu. Naše mladá, lidově - demokratická republika, spějící k socialismu, tedy k internacionalismu na poli práce, na poli nového světového společenství, může vyzískati mnoho užitečného politickým začleněním všech esperantistů v Československu, kteří ochotně a rádi se propagačního úkolu ujmou a také již ujali.*“

⁹⁴ Hlas osvěty 1948, č. 14, s. 12.

se sbírkou moderního umění. Divadelní příznivci shlédli drama Dina Mullheimová a operu Leoše Janáčka *Káťa Kabanová*.⁹⁵ Závěrečnou rezolucí se esperantisté přihlásili k zařazení pod VII. odbor MI a oficiální znění generální ideje esperantského svazu v pokračování jejich kulturního života otiskl týdeník *Osvětová práce*.⁹⁶

Obdobná školení se konala i v následujících letech. V roce 1951 probíhala v Praze pravidelně od 8. října do 8. prosince vždy v sobotu večer. Dále pak v Hradci Králové (1952 každou neděli od května do června), Olomouci (březen 1952 a leden 1955) a Lanškrouně (prosinec 1953).⁹⁷

---

⁹⁵ S. Kamarýt: Ideové školení esperantských pracovníků. *Esperantista* 28.1.1949 (roč. 4), č. 1, s. 1 – 2.

⁹⁶ Spolupráce československých esperantistů s osvětovými radami. *Osvětová práce* 11.1.1949 (roč. 4), č. 1, s. 14.

⁹⁷ S. Kamarýt: *Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio*. Praha 1983, s. 168.

10. Od kongresu ke kongresu všichni musí hrát

Vnitřní exekutiva esperantské organizace lokálních, okresních a zemských zástupců z podzimu 1946, se hladce smísila s běžnou esperantskou agendou. Dle stanov SE ČSR, užívaných od roku 1936, minimálně jedenkrát ročně uspořádali svazovou konferenci, při níž zhodnotili průběh celého roku a zvolili výbor.

Od prvního sjezdu po druhé světové válce v roce 1946 se po jednotlivých krocích obnovovaly zpřetrhané vazby nejen mezi esperantisty a jejich korespondenty, ale i esperantské zasedání. Celoroční spoluprací s výborem a účastí na sjezdech měli všichni esperantisté možnost podílet se na zásadních rozhodnutích svazu, čímž udržovali svaz funkční a aktivní.

10. 1. 1947 (Rozběh)

Kongres SE ČSR v roce 1947 („*Kongreso 1947 de Esperanto-Asocio*“) se konal ve dnech 29. až 30. března ve velkém salónu kavárny Louvre v Praze. Ve stejném termínu pro předem přihlášené zájemce zasedala také jazyková zkušební komise. Sjezdu se účastnilo celkem devadesát šest delegátů s třiceti šesti měst.⁹⁸

Po přečtení pozdravného dopisu z ÚRO podepsaný J. Volkem a dále od českých a zahraničních přátel esperantismu následovalo několik slov profesora Vlado Jukla z Bratislavy za slovenskou esperantskou větev. Další body programu se odvíjely od posledního sjezdového zápisu.

Naprosto jasná slova o aktuálním stavu esperantského hnutí pronesl předseda Adolf Malík. „*SE ČSR se adaptoval na novou generální linii naší republiky, lidově – demokratické.*“

Pokračovaly zprávy jednotlivých komisí, informace o vládních nařízeních a esperantských mezinárodních akcích, jejichž účast omezoval úředně stanovený počet oficiálních delegátů. Možnost, jakým jiným způsobem se bylo možné dostat třeba na světový kongres tudíž esperantisté jedině uvítali.

---

⁹⁸ Z města a v počtu: Praha (48), Ústí nad Labem (5), Olomouc (4), Pardubice (3), Hradec Králové (2), Brno (2), Doksy (2), Bratislava, Brno, Červený Kostelec, Česká Lípa, Havlíčkův Brod, Chlumec nad Cidlinou, Chotěboř, Karlovy Vary, Kladno, Klatovy, Kralupy, Liberec, Louny, Mladá Boleslav, Modřany, Nová Role, Nymburk, Ostrava, Plzeň, Prostějov, Roudnice nad Labem, Sedlec u Kutné Hory, Šternberk na Moravě, Tábor, Teplice-Šanov, Třebíč, Úpice, Valašské Klobouky, Zeleneč, Zlonice.

Mezi ústřední body sjezdu v roce 1947 patřila úprava a vymezení hranice vzájemné působnosti se slovenskými esperantisty a zpráva komise pro zavedení esperanta do škol Theodora Kiliána, který její soudobou fází označil jako velice pozitivní.

Ve volbách do výboru zvolili Adolfa Malíka (předseda), Theodora Kiliána (místopředseda), Vladimíra Slaného (místopředseda), členy výboru Augustina Pitlíka, Františka Buhra, Václava Špůra, Jana Molnára, Vuka Echnera a revizory Františka Buhra a Bedřišku Řehákovou. Volby protokolárně zapsala A. Tarantíková a výslednou sjezdovou zprávu zpracoval Stanislav Kamarýt.⁹⁹

Z formálních záležitostí výbor informoval sjezd o svých zasedáních, která se v roce 1947 konala ve dnech 1. a 16. dubna, 16. května, 2. a 16. září. Poté výbor pokračoval s frekvencí setkávání jedenkrát měsíčně, a to vždy poslední úterý v měsíci. Ve dnech 4. listopadu 1947 a 17. února 1948 výjimečně předsedal Rudolf Hromada. Zápisy ze schůzí důsledně vedl Jaroslav Malík. Mimo ně výbor uspořádal také výjezdní zasedání, spojené s pracovními schůzemi „*repe*.“ Tyto se uskutečnily v roce 1947 ve dnech 18. března v Hradci Králové, 8. června v Brně, 22. června v Pardubicích a 14. prosince v Olomouci.

Pokladník Hedvika Nováková předložila zprávu o aktivní bilanci svazového účtu ve výši devadesát tisíc šestset osmdesát sedm korun československých a třicet haléřů (dvoutřetinový podíl náležel výnosům z časopisu *Esperantista*). Hedvika Nováková současně distribuovala členské kartičky.

Jeden z nezapálenějších esperantistů Rudolf Hromada během svého funkčního období s úlevou přijal v druhé polovině roku 1947 pomoc esperantistky Eliášové s běžnou administrativou, kvůli pracovní přetíženosti. Kumuloval v sobě veškerou správu evidence členů a expedici esperantských knih. Se zadostiučiněním ovšem nakonec výbor jednomyslně o rok později souhlasil s nabídkou Tomáše Baldy na zřízení samostatné svazové kanceláře s celou esperantskou agendou v jedné z místností jeho butiku.

Za časopiseckou komisi a svazový orgán *Esperantista* na sjezdu informoval Stanislav Kamarýt. O deset čísel a sto dvacet čtyři stran časopisu celkem se administrativně staral František Slavík. Jako pomocní redaktoři figurovali Rudolf Hromada a Ota Ginz.

Za sekci prodeje esperantských knih pohovořil komisař Ota Ginz. On sám vytvořil jako pomůcku Knižní službu SE ČSR („*Libroservo de EA ĆSR*“) a propagační letáček Češi

---

⁹⁹ Evidované esperantské skupiny na začátku roku 1948: Bojkovice, Bosňany, Brno, Břeclav, Česká Lípa, České Budějovice, Darkov, Doksy, Dolní Bouzov, Hluk, Holešov, Hradec Králové, Cheb, Chomutov, Jaroměř, Josefov, Karlovy Vary, Karviná, Kolín, Liberec, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Nový Bohumín, Olomouc, Ostrava (3x), Padov, Praha, Příbor, Prostějov, Radvance, Sokolov, Tábor, Uherské Hradiště, Ústí nad Labem, Zlín, Havlíčkův Brod, Kladno a Jablonec nad Nisou.

zvou do Doks („*Ĉeĥoj invitas al Doks*“). Pro zjednodušení korespondence a objednávání tiskovin též předpřipravil tiskopis pro korespondenční odpovědi a objednávky („*Presajo por respondi koresondaĵojn kaj mendojn*“). Mimo něj vyhotovil podnětné esperantské propagační materiály Dolfa Bartošík (pohlednici a dopisní papír s esperantskými motivy). Z vydaných titulů svazu v roce 1947 vyšlo česky psané Esperanto – jednotné jazykové pojítko a Krátké uvedení do esperanta od Karla Hynka Boušky a od Tomáše Pumpra a Kolík je Vás esperantistů.

Posléze si bezmála sto svazových delegátů vypočetlo zprávy od zástupců vědecké sekce v osobě Augustina Pytlíka, šachistů jménem Václava Faigla a skautů od dvojice Stanislav Lešinger a František Buhr.

Božena Vlčková, vedoucí překladatelské komise, doplnila seznam vydaných titulů o překlady Josefa Vítka (Bajky a povídky Karla Čapka a Ze všech koutů světa Eduarda Valenty.

Mezi propagačními materiály si v roce 1947 vydobily čestné místo brožura Pozdrav („*Saluton*“) a Průvodce Prahou („*Gvidlibro pri Praha*“) od Jana Valeše. Jejich praktičnost potvrdili i zahraniční esperantští návštěvníci (např. A. Bauer ze Švýcarska). Jako svou pomůcku je užili také českoslovenští esperantisté, kteří vyjeli přednášet na pozvání různých svazů a sekcí do ciziny (např. Josef Vitek – Dánsko a Švédsko, Jan Pelcman – Polsko a Nizozemí, Marie Havránková – Nizozemí). Za svou výbornou reprezentaci Československa a zpětné podrobné zprávy obdrželi jmenovaní děkovné listy z MI.¹⁰⁰

10. 2. 1948 (Indicie)

Předkongresový večer v roce 1948 v salónu Aeroklubu v Praze zahájila esperantská divadelní skupina z Prahy duetem Vlasty Zvědělíkové a N. Konopové Lásko moje lásko („*Amo, mia amo*“). Pod vedením Miloše Nývlt celá skupina sborově recitovala Zvony („*Sonoriloj*“) od Kálmána Kalocsaye. Miloš Nývlt jako programový vedoucí celého večera umně sestavil zábavný program, do něhož zakomponoval také deklamaci filmu Vydržíme! („*Ni Elenu!*“).

Již při přátelském večeru esperantisté živě diskutovali nad otázkami Stanislava Kamarýta o malé organizovanosti esperantistů, jejich nezájmu o lingvistické teorie a přenosu obzvláště negativních vlivů mezi členy a kluby.

---

¹⁰⁰ Esperantista 28.2.1947 (roč. 2), č. 1, s. 12; Esperantista 15.3.1947 (roč. 2), č. 2, s. 30 - 31; Agado de la Asocio Kongreso 1947. Tamtéž, s. 26 - 28; Esperantista 30.3.1948 (roč. 3), č. 3.

V neděli 18. dubna proběhla v kavárně Louvre samotná konference. Slavnostní zahájení za zvuků esperantské hymny Naděje („*La Espero*“) a recitace studenta pražské konzervatoře Jana Langer a Zamenhofovy básně *Cesta* („*Vojo*“), v českém překladu od Miloše Lukáše, vyslechlo sto třicet jedna účastníků.¹⁰¹ Následovaly pozdravy „*repe*“¹⁰², za SES L'udovíta Izáka a ÚRO Františka Staňka. Z došlých zahraničních listů si přečetli dopisy francouzského esperantisty G. Dumonta a J. Ditricha z Jugoslávie. Sami esperantisté zaslali zdravice a telegramy mnohým vládním činitelům. Výslednou sjezdovou zprávu sepsali Stanislav Kamarýt, Rudolf Hromada, Tomáš Balda, Josef Friedrich a František Slavík.¹⁰³

Po volbách do výboru se některé posty obměnily, jiné zůstaly stejné. Adolf Malík (předseda), Rudolf Hromada (místopředseda), členové Eduard V. Tvarožek, Antonín Slanina, Bohumil Paleček, Ladislav Krajíc, Alois Šikla a Jan Hromada. Do kontrolní komise obsadili Rudolfa Hromadu, Františka Buhra, Řiháčkovou a Václava Špůra. Krále s Míčovou pak jako zastupující členy. Dle statistických svazových informací k 30. září 1948 registrovali dva tisíce osmset devadesát sedm členů.

Na sjezdu rovněž zaplnili prázdná místa „*repe*“ (Tábor – František Knotek, Jihlava – Theodor Kilián, Opava – Ota Erben), anebo došlo k jejich výměně (Praha – venkov – bez zástupce, České Budějovice - Tábor – Ladislav Krajíc a Olomouc – Bohuslav Žáček).

Výbor SE ČSR v roce 1948 zasedal ve dnech 4. května, 6. července, 7. září, 5. a 26. října, 30. listopadu a v roce 1949 pak 25. ledna, 22. února, 29. března, 26. dubna a 31. května. Výjezdní zasedání se v roce 1948 uskutečnily v Hradci Králové (21. března), Teplicích (3. října), Olomouci (12. prosince) a Praze (4. a 17. prosince). V první polovině roku 1949 výbor navštívil Slezskou Ostravu (16. ledna), Karlovy Vary (13. března) a zakončil je opět v Hradci Králové (20. března).

---

¹⁰¹ Z města a v počtu: Brno (4), Brno-Židenice, Děčín, Doksy, Hradec Králové (4), Cheb, Jeseník, Josefov, Karlovy Vary (2), Kladno, Kolín, Kraslice (2), Lanškroun, Liberec (4), Mladá Boleslav (2), Mnichovo Hradiště, Modřany, Nová Role, Nový Bohumín, Olomouc (3), Ostrava, Pardubice, Plzeň (4), Podmokly (4), Praha (60), Prostějov, Přelouč, Sezimovo Ústí, Tábor, Martin, Turnov (2), Uherské Hradiště, Ústí nad Labem (4), Vrútky, Zdice, Zlonice.

¹⁰² Jaroslav Šustr (Praha), Božena Vlčková (Kladno), František Kavan (Plzeň), František Patera Karlovy – Vary - Cheb), Jaroslav Dušek (Ústí nad Labem), Teo Novotný (Liberec), František Pytloun (Hradec Králové), J. Nálévka (Pardubice), Ladislav Krajíc (České Budějovice - Tábor), Josef Friedrich (Brno) a Vladimír Slaný (Ostrava).

¹⁰³ Evidované esperantské skupiny: Bojkovice, Bosňany, Brno (2x), Břeclav, Česká Lípa, České Budějovice, Darkov, Doksy, Horní Litvínov, Gottwaldov, Hradec Králové, Cheb, Chomutov, Chrastava u Liberce, Jablonec nad Nisou, Jaroměř, Jičín, Jihlava, Josefov, Karlovy Vary, Kladno, Kolín, Kopřivnice, Kosmonosy, Kraslice, Lanškroun, Liberec, Litoměřice, Mimoň, Mladá Boleslav, Modřany, Nejdek, Nový Bohumín (2x), Olomouc, Opava, Ostrava (3x), Padov, Pardubice, Plzeň, Podmokly, Praha, Prostějov, Přebor, Sezimovo Ústí, Slezská Ostrava, Sokolov, Tábor, Tanvald, Teplice, Trutnov, Třebíč, Trinec, Turnov, Uherské Hradiště, Ústí nad Labem, Vítkov a Vsetín.

V rámci obecných směrnic o šetření papírem, zmenšilo Ministerstvo informací a osvěty (MIO) jeho přiděle. Svazový orgán Esperantista tak od čísla 3/1948 vycházel pouze v osmistránkové verzi.¹⁰⁴ Kromě redaktora Stanislava Kamarýta se na něm podíleli jako předešlého roku také Rudolf Hromada, Ota Ginz a navíc Tomáš Balda.

Z osobní aktivity manželů Tomáše a Marie Baldových vznikl v říjnu roku 1948 Institut esperantské služby („*Instituto de Esperanto-Servo*“) současně s periodikem Esperantská služba („*Esperanto-Servo*“). Redaktor toho informačního listu Adolf Malík, které v tisícových nákladech odcházelo do různých koutů světa, byl vskutku velice činný, neboť ve stejné funkci figuroval také v časopise pražského klubu Bulletin aktuálních informací z Prahy („*Aktuala Informa Bulteno de Praha*“).

Ve vedení komise pro časopiseckou službu vystřídal Dolfu Bartošika dne 20. července 1948 Josef Kořínek, který se se svým aktivním přístupem se zasloužil o otištění celkem třiceti sedmi vlastních článků.

Jazyková komise, která vznikla dne 4. května 1948 pod vedením Augustina Pytlíka, se po přijetí pracovního plánu dne 5. října 1948 přejmenovala na Československý poradní výbor Akademie Esperanta („*Ĉeĥoslovaka Konsilanta Komitato de la Akademio de Esperanto*“). Jejími členy byli Dolfa Bartošík, V. Čánský, Jan Filip, Ota Ginz, Rudolf Hromada, H. Jokl, Stanislav Kamarýt, Theodor Kilián, Josef Kořínek, Josef Kožený, Ladislav Krajíc, Miloš Lukáš, Jaroslav Mařík, Karel Píč, Tomáš Pumpr, Julie Šupichová, Eduard V. Tvarožek, Josef Vondroušek a L. K.

Ota Ginz z pozice vedoucího prodeje knih informoval esperantisty o novém výnosu Ústředního národního výboru hlavního města Prahy („*Centra Nacia Komitato de la ĉefurbo Praha*“) č. 23 3194/I/251/2 ze dne 22. října 1948 pro vydávání knih a č. 23 3194/I/251 ze dne 22. listopadu 1948 o prodávání knih.

Stanislav Lešinger referoval za skauty, jejichž časopis Skautský svět odebíralo celkem dvacet tři esperantistů a v sekci jich registrovali sto devadesát.

Na závěr s potěšením citoval slova Ústředí pro cizinecký ruch („*Fremdultrafika Centro*“) a Československé dopravní kanceláře, národní podnik („*Ĉeĥoslovakujo Vojaĝoficejo*“; v textu bude dále užíváno zkratky českého názvu Čedok, n. p.) o tom, že „*doporučí učiti se esperantu, jakožto pomocnému jazyku turistickému*“, zástupce Komise pro turismus Jaroslav Mařík. Dobrou zavedenou turistickou trasu také vyznačovaly esperantské prospekty Zima ve slovenských horách („*Vintro en slovakaj montaroj*“)

---

¹⁰⁴ Z redakce. Esperantista 30.6.1948 (roč. 3), č. 6, s. 72.

a Navštivte Vysoké Tatry („*Vizitu la Altajn Tatrojn*“). V oběhu byly dokonce i plány měst Hradce Králové, Trenčína a Doks s esperantskými popisky.¹⁰⁵

10. 3. 1949 (My českoslovenští esperantisté voláme ...)

Esperantskému dění v roce 1949 bezkonkurenčně dominoval sedmý sjezd SE ČSR v Liberci ve dnech 4. až 6. června. O den dříve mu předcházely dvě samostatné schůze, „*Junularo*“ a skautů.¹⁰⁶

Šestset dvacet šest účastníků,¹⁰⁷ včetně zahraničních návštěvníků (např. švýcarská esperantistka Fregonára „*opěvující Čechy a Slováky, budující zem, kde bude ráj pro pracující*“¹⁰⁸) vyslechlo referáty mnoha esperantských a osvětových funkcionářů. Sekční šéf I. odboru MIO Petr Konečný, v zastoupení protektora sjezdu, ministra informací Václava Kopeckého, vyzdvihl „*informační služby esperanta a vyslovil naději, že i v budoucnu budou českoslovenští esperantisté pečovat o dobrou pověst republiky mezi zahraničními přáteli.*“¹⁰⁹

Ve výsledné rezoluci se esperantisté mimo jiné zavázali ke zprostředkování styku se zahraničím a vzbuzení zájmu o esperanto obzvláště mezi dělnictvem.¹¹⁰

„*My českoslovenští esperantisté voláme všechny naše samideány – stoupence stejné ideje – aby se dali do služeb míru a pokroku všude tam, kde pod pokryteckým pláštěm tak zvané demokracie je vykořisťován člověk člověkem, a kde se štvě do války pro kapitalistické zisky a pro ožebračení pracujícího lidu v zruďném stínu třídním a rasové diskriminace. ... My českoslovenští esperantisté pracujeme pro mír a za svět socialismu, který odstraní lživý nemravný řád, jenž nespasil lidskou společnost, ale plodí hospodářské krize a z nich hledá východisko válkou. Naši povinností je odhalovati bezohledně hnízda reakce a fašismus a strhnouti s sebou všechny, kteří ulpěli na esperantu pro esperanto. Stejně tak odmítáme snahu kapitalistické mezinárodní reakce o zneužití světového esperantského hnutí pro podvodné imperialistické cíle, skrývané pod falešným heslem kosmopolitismus. Jsme upřímnými vlastenci a milujeme vroucně svůj národ. Jsme součástí pracujícího lidu a spolu s ním budujeme usilovnou práci nový spravedlivější život v blahobytu, svobodě a bezpečnosti.*

¹⁰⁵ Raporto pri agado de EA ĈSR en 1948. Zvláštní příloha, s. 2 – 6; Esperantista 30.3.1948 (roč. 3), č. 3, s. 31; Agado de la Asocia Kongreso 1948 en Praha en 17-an kaj 18-an de Aprilo 1948. Esperantista 30.4.1948 (roč. 3), č. 4, s. 49 - 52; Esperantista 8.12.1948 (roč. 3), č. 9, s. 92 – 94.

¹⁰⁶ Esperantista 28.2.1950 (roč. 5), č. 1 - 2, s. 3 – 5; Zástupce SEL Stanislav Lešinger s uspokojením konstatoval roční nárůst členů na 240 a počet předplatitelů časopisu Skautský svět na 270.

¹⁰⁷ Esperantista 15.7.1949 (roč. 4), č. 6, s. 44.

¹⁰⁸ Českoslovenští esperantisté sněmovali. Osvětová práce 21.6.1949 (roč. 4), č. 27 - 28, s. 19 - 20.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Spolupráce československých esperantistů s osvětovými radami. Esperantista 28.1.1949 (roč. 4), č. 1, s. 7; Převzato z Výnosu Ministerstva informací a osvěty. Osvětová práce 11.1.1949, č. 1.

Jsme hrdí na svou národní kulturu. Tím více usilujeme o dorozumění pokrokových lidí všech národů a zemí, kteří stejně jako my ctí ideály pokroku opravdového, tj. socialistického, humanismus a kterým stejně jako nám je esperanto mocnou zbraní v zápase o mír světa, mohutným prostředkem dorozumění národů.“¹¹¹

Liberecké rezoluci předcházela článek Adolfa Malíka z jara roku 1949, zveřejněný v periodiku Esperantista. Malík kritizoval malou sebekritičnost esperantistů a odklon od péče o mezinárodně pracujícího člověka, jak by jej měli chápat esperantisté v lidově - demokratických státech. Důrazně podotkl nezbytnost odstranit falešnou demagogickou tezi o spasení světa esperantem. Dle slov Adolfa Malíka role esperanta v dorozumění totiž není prvořadá, je to pouze „nadvýhoda“, vedle rozhodujícího faktoru, zda je člověk opravdový demokrat, antiimperialista a pokrokový marxista. „*Teprve pak může panovat upřímné přátelství mezi esperantistou z Indonésie a esperantistou z Holandska, pakliže je holandský esperantista řádným marxistou a brojí proti své vládě, rdousící svobodu národa v Indonésii.*“¹¹²

10. 4. 1950 (Pevně a neochvějně na straně pokroku)

Od začátku roku 1950 se na esperantisty valila lavina změn, které značně komplikovaly a ztěžovaly jejich činnost.

Od 1. února 1950 se odesílaly poštovní zásilky do ciziny výhradně u přepážek poštovních úřadů, anebo přespolních listonošů. Nezbytnou součástí byla adresa odesilatele a podatel se musel při podání zásilky prokázat občanským průkazem nebo úřední legitimací.¹¹³

Dle nařízení ze dne 25. dubna 1950 museli esperantisté všechny tiskopisy napsané v esperantu předložit výboru ke schválení. O znění tohoto výnosu uvědomili esperantisté tiskový odbor MIO.¹¹⁴

Kvůli stále trvajícím snížené kvótě přidělu papíru, která měla velký dopad na počet stran časopisu Esperantista, výbor vyzýval své členy k aktivnímu sběru papíru, neboť tato forma jim nabízela možnost, že by mohli dosáhnout zpětného navýšení na dvanáct stran.¹¹⁵ Pro zvýšení efektivity esperantské práce taktéž pobízeli kroužky, aby si zvolily tiskového

---

¹¹¹ Resoluce VII. sjezdu československých esperantistů 4. - 6.června 1949 v Liberci. Esperantista 15.7.1949 (roč. 4), č. 6, s. 41 – 43.

¹¹² A. Malík: Být či nebýt – esperantistou? Esperantista 30.3.1949 (roč. 4), č. 3, s. 17 – 18.

¹¹³ Esperantista 28.2.1950 (roč. 5), č. 1 - 2, s. 11 - 12.

¹¹⁴ Esperantista 30.6.1950 (roč. 5), č. 6, s. 43.

¹¹⁵ Z redakce. Esperantista 30.6.1948 (roč. 3), č. 6, s. 72; V rámci obecných směrnic o šetření papírem, zmenšilo MIO přiděle; Sbírejte starý papír! Esperantista 28.1.1949 (roč. 4), č. 1, s. 8.

referenta, jehož úkolem bylo uveřejňování zpráv o esperantském životě v místním tisku. Česky předpřipravené noticky získávali tiskoví referenti z Institutu esperantské služby.¹¹⁶ Mezi prvními nabádal esperantisty k intenzivnějšímu zvyšování informovanosti o budovatelském úsilí československého lidu, úspěšném plnění pětiletky a bohatém kulturním životě, jelikož jsou povinni takovou službu lidově - demokratické republice splnit předseda svazu Adolf Malík.¹¹⁷

Řádný osmý sjezd SE ČSR se konal ve dnech 27. až 28. května 1950 v Brně. Seznamovací večer proběhl ve Společenském domě Zbrojovky v budově stadionu na Leninově třídě (od roku 1990 ulice Kounicova). Do Brna se celkem sjelo na devětset osmdesát osm účastníků. Kulturní složku v obou dnech vyplnili jak profesionální, tak amatérští umělci. Z profesionálů zmiňme například hudební vystoupení Vandy Zitové (akordeon), Františka Crhy a Rudolfa Stolaře (kytary) nebo melodrama Vodník („*Nikso*“) Zdeňka Fibicha v podání Zdeňky Švabíkové-Kožíkové. Básně Bratrství („*Fratecon*“) od Svatopluka Čecha a Hlášení („*Raporto*“) od Fráni Šrámka recitoval Vladimír Leraus. Z amatérských vystoupení přítomné pobavilo pásmo Lásky v příslovích („*Amo en proverboj*“) dua Eva Suchardová a Valda Vinař.

V roce 1950 se esperantský výbor nadále scházel pravidelně poslední úterý v měsíci (kromě července, srpna a listopadu) se střídajícími se předsedy Adolfem Malíkem, Rudolfem Hromadou a Jaroslavem Maříkem. Zápisy důkladně zaznamenával Jaroslav Mařík, Míčová a Rudolf Hromada. Výjezdní zasedání tentokrát hostila města Karviná (23. března), Bohumín (23. dubna), Háj ve Slezsku (21. května), Tanvald (26. května), Rožnov pod Radhoštěm (23. července), Veselí nad Moravou (20. srpna), Kopřivnice (24. září), Vrútky (8. října), Litvínov (24. října), Ostrava (29. října), Bučovice (26. listopadu) a Olomouc (9. ledna 1951). Roční členský příspěvek se oproti předchozímu roku zvedl na sto korun ročně včetně časopisu. Za mírný poštovní poplatek si jednotlivé kluby domluvily zapůjčování osmi milimetrových, čtvrt hodinových esperantských filmů. K tomu si stanovili příslušný pořadník.¹¹⁸

V části programu sjezdu, věnovanou jednotlivým příspěvkům, nenechal nikoho na pochybách burčující proslov Adolfa Malíka o cestě po níž se esperantisté od liberecké

---

¹¹⁶ Tiskoví referenti. *Esperantista* 30.6.1950 (roč. 5), č. 6, s. 47.

¹¹⁷ A. Malík: K dnešním dnům. *Esperantista* 20.5.1950 (roč. 5), č. 5, s. 33.

¹¹⁸ Mezi oblíbené filmy v esperantu se řadili *Dánská země* (film Franka Prebena o kultuře a folklóru Dánska), *Fiat 850* a *Novozélandčané*. Při příležitosti šedesátého výročí esperanta (1948) namluvil krátký film významný český esperantista Augustin Pitlík a poprvé jej vysílali v Hradci Králové. Českoslovenští esperantisté aktivně pracovali také v mezinárodní Esperantské filmové skupině („*Esperanto Film-Grupo*“), která byla založena dne 15. července 1948.

rezoluce ubírali. „Stojíme pevně a neochvějně na straně pokroku sloužíme míru, a to na bázi proletářského internacionalismu. Nová cesta obrozeného esperantského hnutí je v plném souladu s marx-leninským a stalinským učením.“¹¹⁹ V optimistickém tónu pokračoval o možnostech práce v kroužcích, kterými dosud nedisponovali.

Sjezdu předsedal Rudolf Fibich, po jehož boku spolupracovali tajemníci Josef Vondroušek, Milada Vondroušková, Marie Adamcová, pokladník Tomáš Borkovec a členové Jiří Kořínek, Vilhelm Scheiber, Věra Borská, Stanislav Sedlák, Rudolf Nečas, František Vyskočil a František Frýbrt. Po skončení kongresu se devadesát zájemců vlakem a sto třicet autobusy vydali na exkurzi na Macochu. Na výlet do Bystřice odjelo dalších sto devadesát osob.¹²⁰

Předposlední den v roce 1950 se v pražské kavárně Ario sešel kompletní výbor, předseda SES Pavel Rosa a kromě ostravského a zlínského „repe“ všichni ostatní krajší zástupci.¹²¹ Adolf Malík přednesl revoluční návrh na vystoupení z UEA a rozpuštění SE ČSR s odůvodněním „konzervativního postoje UEA v boji za světový mír.“¹²² Novým, nadnárodním orgánem se jako náhrada měla stát Mezinárodní liga pokrokových esperantistů („Internacia Ligo de Progresemaĵ Esperantistoj“; v textu bude dále užíváno zkrátky ILPE), sdružující všechny esperantisty z lidově – demokratických států a bojující za mír na bázi proletářského internacionalismu. Esperantisté odsouhlasili „pokrokový projekt“ a vystoupení z UEA k 1. lednu 1951. Posléze diskutovali paragraf po paragrafu nad návrhem stanov.¹²³ Dohodli se rovněž na předložení jeho znění na sjezdu v roce 1951. ILPE od té chvíle provizorně úřadovalo v esperantské kanceláři v Malé Štěpánské.¹²⁴

10. 5. 1951 (ILPE)

Vzrušení, které mezi esperantisty panovalo od prosince roku 1950, do jisté míry kulminovalo dne 17. června 1951 na schůzi ve Slovanském domě v Praze. Částečné uvolnění

---

¹¹⁹ A. Malík: Proslov předsedy Adolfa Malíka na VIII. celostátním sjezdu československých esperantistů v Brně 27. – 29. května 1950. Esperantista 30.6.1950 (roč. 5), č. 6, s. 41 – 43.

¹²⁰ Esperantista 28.2.1950 (roč. 5), č. 1 - 2, s. 14; Esperantista 15.12.1950 (roč. 5), č. 10, s. 76 - 77; Raporto pri agado de EA ĈSR en 1950. Esperantista 30.3.1951 (roč. 6), č. 3, s. 26 – 29; Esperantista 31.5.1951 (roč. 6), č. 5, s. 52 + 61.

¹²¹ Bratislava, Brno, Děčín, Hradec Králové, Karlovy Vary, Liberec, Martin, Olomouc, Pardubice, Plzeň, Poprad, Praha, Trenčín a Trnava.

¹²² Esperanto Vorto. 1951 (roč. 1), č. 2, s. 11 – 12.

¹²³ Archiv Kanceláře prezidenta republiky, inv. č. 1889, Oznámení ze dne 2. ledna 1951 o vystoupení SE ČSR z UEA k 1. lednu 1951 s připojeným návrhem stanov ILPE.

¹²⁴ ILPE. Esperantista 20.1.1951 (roč. 6), č. 1, s. 4.

z napjatého očekávání nadcházejícího dne jim poskytl umělecký program pražského klubu v restauraci U Šumavy.

Zasedání zahájil úvodním proslovem pro sto pět esperantistů z třiceti pěti československých měst Adolf Malík. Za stůl čestných předsedů usedli Julie Šupichová, František Vaněk, Rudolf Burda, Josef Friedrich a Theodor R. Čejka. Mezi došlými pozdravy esperantisté jmenovali starostu hlavního města Prahy Václava Vacka.¹²⁵ Esperantské pozdravné telegramy mířily Antonínu Zápotockému (předseda vlády), Viliamu Širokému (ministr zahraničí) a Václavu Kopeckému (ministr informací a osvěty). Z Komunistické strany Československa (KSČ) obdrželi dopis s kladným hodnocením jejich práce. Z MIO přislíbili akceptovat esperantisty a nově vznikající svaz ILPE mezi ostatní oficiální kulturní složky. Po volbách do předsednického křesla výboru opět usedl Adolf Malík.

V otevřené diskusi mezi přítomnými esperantisty vyvolalo dusnou atmosféru sdělení Vladimíra Adámka o přijetí esperanta veřejnými institucemi a přisouzení velké role v socialistické společnosti, kterému kontroval referát Rudolfa Hromady o likvidaci mnoha místních skupin a prozatím ne docela fungující spolupráce esperantistů se svými zřizovateli.

Schůzi zakončili společným zpěvem Písně práce („*Kanto de Laboro*“), za jejíž průběh odpovídali Jaroslav Mařík, Rudolf Burda, Josef Vondroušek, František Pytloun a Božena Vlčková.¹²⁶

Dne 2. prosince 1951 se sešli esperantští funkcionáři (všichni „*repe*“ a někteří další) ve Slovanském domě v Praze k projednání důležitých otázek týkajících se ústřední periodika Esperantista a pokračování jejich práce. O den dříve si přítomní vyposlechli odbornou esperantskou přednášku v Zengerově posluchárně Českého vysokého učení technického a debatovali nad dosavadní spoluprací s jednotlivými zřizovateli a vyměnili si nabyté zkušenosti.

Sto deset účastníků obeznámil předseda schůze Rudolf Hromada o ukončení vydávání jejich časopisu Esperantista (dle zákona č. 184/1950 Sb. ze dne 28. prosince 1950 O vydávání časopisů) a fungování esperantistů, zastoupených nyní zvoleným výborem v rámci norem o volnočasových, kulturních organizací.¹²⁷

---

¹²⁵ Odpověď na dopis ze 4. dubna 1951 SE ČSR starostovi hlavního města Prahy Václavu Vackovi. Sign. 051-6-4-51.

¹²⁶ Esperantista 15.12.1950 (roč. 5), č. 10, s. 76 - 77; Esperantista 30.4.1951 (roč. 6), č. 44; Esperantista 31.5.1951 (roč. 6), č. 5, s. 49, 52 + 61; Agado de la Asocia Kongreso 1951 en Praha. Esperantista 30.7.1951 (roč. 6), č. 7 - 8, s. 90 - 92.

¹²⁷ Esperantista 15.10.1951 (roč. 6), č. 10, s. 113; Příklady změn v názvech některých esperantských klubů: Klub esperantistů při Komenského akademii v Brně (Brno), ZK ROH První brněnské strojírny (Brno - Židenice), Závody Klementa Gottwalda, n. p., Kroužek esperantistů, ZK ROH Poštovních a rozhlasových zaměstnanců, Odbor Esperanto (České Budějovice), Esperanto ZK ROH ČSD, stanice Hradec Králové (Hradec Králové),

„Možnost zneužití našich esperantských tiskovin zahraniční nepřátelskou propagandou přivedila, že českoslovenští esperantisté nebudou mít svůj tisk.“ Tuto okolnost Adolf Malík dále rozvinul o fakt, „že nebudeme mít vlastní tisk jen dokresluje tu skutečnost, že boj za sblížení národů, za světový mír, dostoupil vyššího stupně – masového, na který už naše drobná práce nestačí.“¹²⁸ Pevné mezinárodní esperantské vazby a příslib zahraničních přátel esperantisty však utvrdil, že i přes zákaz jim budou nadále posílat svá periodika a navštěvovat Československo.¹²⁹

10. 6. 1952 (Konec ...)

Dezorganizace esperantských kroužků a samotného svazu na konci roku 1951, urychlené začleňování pod vzdělávací instituce či podnikové odborářské kluby,¹³⁰ doprovázené nejasnými instrukcemi ze strany esperantského výboru, které jednoduše nevědělo, jak by esperantisté nyní měli řádně fungovat, ale i ze strany nových zřizovatelů, kteří netušili jak mají novým podnajímníkům správně vymezit kompetence.¹³¹ To vše směřovalo k jedinému možnému cíli. Absolutnímu rozpadu esperantského hnutí.¹³²

Esperantisté byli zataženi do „poúnorového“ kulturního experimentu, vedoucího k monopolu státu nad veškerými zahraničními styky. Obzvláště se jich týkala etapa v letech 1950 – 1953, kdy se jejich styky omezily pouze na kontakty s levicovými organizacemi, eventuálně mírovými hnutími.¹³³ Výše uvedená omezení podkopávala esperantistům nohy a osekávala možnosti šíření esperantské ideje.

Od prosince 1951 jednala zvláštní esperantská komise se stranickými a vládními orgány o dalším esperantském působení. Dne 10. července 1952 obdrželi na schůzi

---

OOB, Jazyková sekce Esperanto (Lanškroun), ZK ROH ČSD, Esperantský kroužek (Liberec), OB, Jazyková sekce Esperanto (Olomouc), Esperanto, ZK ROH, ČSD stanice Pardubice (Pardubice), ZK ROH n. p. Eska, Odbor Esperanto (Rokycany), OB, Odbor Esperanto (Strakonice), OOB, Odbor Esperanto (Třebíč, ředitel OOB Josef Poláček byl zdejší esperantským sekretářem a okresní osvětový inspektor František Sedláček byl rovněž esperantista), Železářny V. M. Molotova, n. p., Kroužek esperanta ZK ROH, skupina XV. (Třinec), ZK ROH, Zbrojovka, Esperantský odbor (Vsetín); Esperantista 24.12.1951 (roč. 6), č. 12, s. 135 – 136.

¹²⁸ A. Malík: Končíme. Esperantista 24.12.1951 (roč. 6), č. 12, s. 133.

¹²⁹ Tiu ĉi numero de nia revuo estas la lasta. Esperantista 24.12.1951 (roč. 6), č. 12, s. 137.

¹³⁰ Dle zákona č. 68/1951 Sb. ze dne 12. července 1951 O dobrovolných organizacích a shromážděních se v rámci reorganizace spolkového života jakákoliv zájmová činnost musela zaštitit určenými institucemi, tzn. OB, PKO, Revolučními odborovými hnutími (ROH) anebo například Československým svazem mládeže (ČSM).

¹³¹ Zprávy ČSEV září 1962, Osvětový ústav v Praze, č. 11, s. 2; Pro organizaci zájmových kroužků při osvětových zařízeních národních výborů vydalo Ministerstvo školství a kultury směrnici č. j. 42.904/54.Vi/i ze dne 18. července 1954; Sběrka instrukcí pro výkonné orgány národních výborů poř. č. 2, částka 17, roč. 1954.

¹³² U. Lins. c. d., s. 291.

¹³³ E. Votýpková. c. d., s. 14; Kulturní poúnorové problematice se věnuje například dílo Jiřího Knapíka: V zajetí moci (Kulturní politika její systém a aktéři 1948 – 1956).

Ústředního výboru KSC doporučení, aby „*nepropagovali a nevyučovali esperanto, i když pomáhá v boji za mír a socialismus, protože lid se stejně bez mezinárodního jazyka dohodne a bude jednotný.*“¹³⁴ Dne 19. srpna 1952 předalo Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) Adolfu Malíkovi ústní příkaz k „*dobrovolné likvidaci.*“¹³⁵ Na schůzi esperantského výboru dne 6. září 1952 esperantisté tento návrh dvaceti třemi hlasy přijali, osmnáct se zdrželo a tři hlasovali proti.¹³⁶

SE ČSR prohrál svůj boj o místo mezi legálně zastoupenými zájmovými organizacemi v Československu. Stejně tak realizace projektu pokrokových esperantistů ILPE.

11. Kongresová mezihra

Systém místních, okresních a zemských zástupců, zavedený v roce 1946 a krátce na to vyhlášená soutěž mezi jednotlivými regiony, esperantisty naladily do zdravě konkurenční bojové nálady. Systematičnost v řízení, jasně oddělené funkce a místní samostatnost, je podněcovaly k zvyšování efektivity s vidinou celostátního esperantského ocenění. Ne všechny regiony zavládly stejným duchem. Svůj podíl si na tom nesl stav místního esperantského hnutí před druhou světovou válkou, soudobé finanční možnosti a z velké části osobní zájem esperantistů.

Ze strany výboru esperantské kroužky získávaly podněty k rozvíjení práce pro esperanto a informovali je prostřednictvím oběžníků o oficiálních vládních nařízeních. Na oplátku vyžadovali zpětné reakce s připomínkami o nedostacích, ale i zlepšeních, kterých kroužky dosáhly.

Reprodukováním zpráv od „*repe*“, shrnujících nejdůležitější a zásadní události určené oblasti, chtěl esperantský výbor docílit celoplošného zvýšení informovanosti a předávání zkušeností. Výbor proto zavedl výjezdní zasedání, aby pokryl celé území republiky a svou osobní přítomností ukázal všem esperantistům, že jimi zvolený výbor má skutečný zájem o práci každého jednoho z nich. Mezi výročními sjezdy to byly nanejvýš vhodné příležitosti přesvědčit se o aplikaci zavedených opatření a fungování esperantských odboček.

---

¹³⁴ U. Lins. c. d., s. 292.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ S. Kamarýt: Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio. Praha 1983, s. 178.

11. 1. I. – regiono Praha

Pražští esperantisté navázali na předválečnou atmosféru esperantského klubu v hlavním městě Československa. Jejich pravidelné schůzky v kavárně Louvre skončily její likvidací na konci roku 1948 a přesunuly se do Národní kavárny. Od 2. března 1949 pak do Kulturního domu československé pošty na Třídě politických vězňů č. 16.¹³⁷

Na slavnostní večer dne 22. listopadu 1947 v salónu Ženského klubu v Praze II., při příležitosti šedesátého výročí esperanta a čtyřiceti pěti let pražského esperantského klubu, připravili pro dvěstě návštěvníků bohatý kulturní program. Zazněla Zamenhofova Má myšlenka v podání sourozenců Evy a Miloše Nývltových, za doprovodu violoncellisty Jana Geryka s klavíristou Jiřím Šourkem. Dále zazpívaly sestry Vlasta a Milena Zvědělkovy a recitovali Jaroslav Mařík a Alice Fryšová. Mladí esperantisté pod vedením Miloše Nývltu uvedli recitativ *Invaze („Invado“)* od Pavla Kohouta. Zamenhofovu Modlitbu pod zeleným praporem v podání Jana Valeše doplnila filmová produkce Antonína Slaniny.

Na mezinárodní svátek dne dětí poctil pražské esperantisty v roce 1949 výjimečným koncertem maďarský esperantský Biró kvartet („*Biró Kvarteto*“) pod vedením Josefa Biró. Kvartet zahrál také na Mezinárodním hudebním festivalu Pražské jaro („*Internacia Muzikfestivalo Printempo de Prago*“) před hudbymilovným československým publikem jako součást velkého budapešťského orchestru. Maďarský hudební talent ocenili též v Trenčianských Teplicích během jejich koncertní šňůry ve dnech 27. až 30. června 1949.¹³⁸

1. března 1950 v návaznosti na libereckou rezoluci se pražští esperantisté na své generální schůzi přihlásili do předních řad bojovníků za světový mír. Resumé jejich dopisu Československému výboru obránců míru („*Ĉeĥoslovaka komitato de pacdefendantoj*“) uveřejnili 7. března 1949 Lidové noviny.¹³⁹

11. 2. III. – regiono Mladá Boleslav

Ve dnech 25. až 26. ledna 1947 se v Mladé Boleslavi konala schůze „*dipe*.“¹⁴⁰ Zábavný večer („*amuza vespero*“) před nedělním setkáním navštívilo padesát tři osob a vyslechli si árie od Viléma Blodka a Georga Bizeta v podání R. Zachové, za klavírního doprovodu Sittové, recitaci básní Bratřím („*Al la Fratroj*“), Já vím („*Mi scias*“) členy esperantského mladoboleslavského kroužku. Druhého dne na samotné schůzi referovali Karel

¹³⁷ Esperantista 23.2.1949 (roč. 4), č. 2, s. 11 – 12; Esperantista 30.3.1949 (roč. 4), č. 3, s. 20 – 21.

¹³⁸ Esperantista 30.12.1947 (roč. 2), č. 10, s. 114 – 115; Esperantista 15.7.1949 (roč. 4), č. 6, s. 44.

¹³⁹ Esperantista 28.3.1950 (roč. 5), č. 3, s. 20 – 21.

¹⁴⁰ Z měst: Bobrovice, Česká Skalice, Doksy, Domousnice, Turnov, Husí Lhotka, Hradec Králové, Kosmonosy, Mnichovo Hradiště, Mladá Boleslav, Praha, Sobotka, Žerčice.

Šolc, Jaroslav Šustr, Augustin Pitlík, Antonín Slanina, Václav Špůr, Pytloun, Adolf Malík, Josef Kožený, Blažek, Pabiska a další. Přišlo však již pouze třicet devět účastníků.¹⁴¹

11. 3. V. – regiono Plzeň

Při příležitosti osmdesátého sedmého výročí narození zakladatele esperanta Ludvíka Lazara Zamenhafa uvedl dne 14. prosince 1946 místní „repe“ František Kavan v Měšťanské Besedě v Plzni, schůzi Západočeských esperantistů („*Okcident-Bohemiaj Esperantistoj*“) a Pracovního esperantského spolku – Kultura („*Laborista esperantista societo – La kulturo*“). Na vzpomínkovém večeru za SE ČSR promluvil Adolf Malík a z místních esperantistů Josef Patera, Josef Hylák, Rudolf Petr Nepomuk, J. Krysl, Valtr. O dva dny později dokonce obdrželi dopis z okresní konference KSC v Plzni, v němž se pochvalně vyjadřovali o úspěchu esperanta.¹⁴²

Na výroční schůzi spolku Kultura dne 9. února o rok později, přivítal přítomné místopředseda Kalný (také zástupce Přátel demokratického Španělska [„*Amikoj de demokrata Hispanio*“]), po kterém si slovo převzal Josef Patera, který bezmála hodinu hovořil o SAT. Přítomní esperantisté s úspěchem zkonstatovali, že ve čtyřech elementárních jazykových kurzech vyučující J. Valeš z Prahy, Pelcman, Kalný a Josef Patera odvedli dobrou práci. Pravidelných schůzek plzeňského spolku se účastnilo celkem osmdesát dva esperantistů a v průběhu roku se vytvořily tři samostatné skupiny (mládežnická, ženská a propagační). Založili si rovněž fond na podporu vyjíždějících členů na kongresy SAT. Ve volbách do spolkového výboru zvolili Kalného (předseda), Proskovce (místopředseda), Josefa Pateru (tajemník), Josefa Reiseru (zapisovatel), Fremra (pokladník), Trešku (knihovník), Františka Nováka a Folkovou (revizoři) a členy Hese, Františka Pateru, Kroupu, Rudolfa Nováka a Kalnou.

Plzeňští esperantisté se také oprávněně pyšnili vydáním informačního listu Celý svět se zajímá o Československo nákladem tří tisíc kusů, jež distribuovali do celého světa.¹⁴³

Dnem 4. září 1949 se na regionální konferenci esperantistů spojené s („*Regiona Festo de la Komunista Partio*“) stal novým „repe“ Josef Reiser (pracovník Krajské správy spojů) místo dosavadního Františka Kavana. Celkem třicet účastníků si vyslechlo zajímavé příspěvky například od J. Valeše anebo Tomáše Baldy.¹⁴⁴ Kromě přítomných čtrnácti „dipe“,

¹⁴¹ Esperantista 28.2.1947 (roč. 2), č. 1, s. 6 - 8.

¹⁴² Kroniko Enlanda. Esperantista 15.12.1946 (roč. 1), č. 9, s. 93 – 96 a 102 – 104.

¹⁴³ Esperantista 28.2.1947 (roč. 2), č. 1, s. 6 – 8.

¹⁴⁴ Esperantista 20.12.1949 (roč. 4), č. 10, s. 75 – 76.

kteří podali zprávy o dění ve svých lokalitách, se ve vzpomínkách vrátili k letnímu 22. kongresu SAT v Paříži, jenž se konal ve dnech 30. července až 3. srpna 1949. Z Československa se vypravila stočlenná karavana především s plzeňskými členy SAT.¹⁴⁵

11. 4. VI. regiono Karlovy Vary - Cheb

Maximálně vyplněný rok, co do počtu schůzí, si v karlovarsko-chebském regionu zažili v roce 1949. Série setkávání začala dne 19. února v Chebu, kde hlavní bod zaujala příprava LŠE v Karlových Varech a možného samostatného pobytu pro děti s výukou esperanta na hradě Loket. O měsíc později, 13. března, se devatenáct členů z Karlových Varů, Chebu, Jáchymova, Mariánských Lázní, Březové, Ovesných Kladrub, Nové Role a Lesova usneslo o zvolení nových deseti „*dipe*“ a obnovili post „*repe*“ Františka Patery s pomocníky Františkem Vaňkem (Nová Role), Františkem Míllem (Karlovy Vary) a Františkem Maškem (Karlovy Vary a Most). Sami „*dipe*“ schůzovali dne 10. dubna v Karlových Varech. Před letní sezónou se esperantisté z šestého regionu naposledy setkali dne 19. června v Nejdku a jednohlasně akceptovali libereckou rezoluci. Od ní také odvíjeli svůj nový, pracovní plán.

Po dvouměsíční pauze se esperantisté sešli dne 18. září na hradě Loket a s drobnými připomínkami zkonstatovali úspěšný ročník LŠE. Při té příležitosti esperantisté z Chebu doporučili ostatním klubům založit si spořicí účty na podporu výjezdů svých členů do zahraničí.

Devětačtyřicátý rok uzavřeli dne 12. prosince akcí v Mariánských Lázních, kde si některé kluby vyměnili dary (František Vaněk věnoval chebským esperantistům originální porcelánové sošky) a materiálové pomůcky (např. gramodesky s nahrávkami v esperantu). S očekáváním sledovali přípravu esperantské výstavy pod vedením R. Koláře na hradě Loket.¹⁴⁶

11. 5. VII. – regiono Ústí nad Labem

Pořadatelé okresního pracovního zasedání („*Regiona laborkunsido*“) v Ústí nad Labem ve dnech 2. až 3. října 1948 připravili pro padesát přítomných z Teplic, Ústí

---

¹⁴⁵ Esperantista 28.2.1950 (roč 5), č. 1, s. 6 – 8; U. Lins. c. d., s. 290; Dle Linsovy studie slovní útok Rudolfa Burdy proti esperantistům, kteří se přihlásili za libereckou rezoluci, čímž dle Burdova názoru demonstrovali věrnost režimu a pomlouvali členy SAT za kosmopolitismus a protistátní aktivity, na poslední chvíli již povolený výjezd do Paříže zrušili (přisuzováno vlivu Adolfa Malíka).

¹⁴⁶ Esperantista 30.4.1949 (roč. 4), č. 4, s. 26 – 27; Esperantista 15.7.1949 (roč. 4), č. 6, s. 44; Esperantista 28.2.1950 (roč. 5), č. 1 - 2, s. 3 - 5; Esperantista 28.3.1950 (roč. 5), č. 3, s. 21 – 22.

nad Labem, Děčína-Podmokel, Chomutova, Kladna, Prahy a Karlových Varů bohatý program. Předsedající Otta Sklenčka podal souhrnnou zprávu o veškerém regionálním dění. Znovu zvolili „repe“ Jaroslava Duška a „dipe“ A. Košťála (Teplice), Chla (Děčín), Hlaváčka (Ústí nad Labem) a Muchu (Chomutov). SE ČSR zastupoval Rudolf Hromada, který se obdivem vyjádřil k místní aktivitě. Té vévodily esperantské prospekty pro severní Čechy a Motejzík z Ústí nad Labem, který secvičoval hry s amatérskou esperantskou divadelní skupinou.¹⁴⁷

11. 6. VIII. – regiono Liberec

Setkání severočeských esperantistů („*Kunveno de Nordbohemiaj Esperantistoj*“) probíhala v Liberci souběžně s výstavou Stavíme svobodné regiony („*Ni konstruas la liberigitajn regionojn*“) ve dnech 21. až 22. září 1946. Obě stejně zajímavé a poučné akce navštívilo všech přítomných šedesát severočeských esperantistů.¹⁴⁸ SE ČSR na sobotní části konference v hotelu Imperiál reprezentoval Adolf Malík.¹⁴⁹

O rok později pracovnímu setkání dne 18. května 1947 v Liberci za účasti padesáti osob,¹⁵⁰ předcházela populární večer dopisů („*letervespero*“) a shrnutí předsedy Stanislava Knížka o uplynulém roce v libereckém esperantském klubu pro třicet přítomných. Druhého dne liberecký „repe“ Teo Novotný informoval mimo jiné o provizorních kurzech ve Veseci, Vratislavicích, Hrádku nad Nisou, Chrastavě, Krásné Lípě, Jablonci nad Nisou, Tanvaldu a České Lípě.¹⁵¹

V osmačtyřicátém roce se dne 19. září sešli zástupci libereckých esperantistů, vedeni Stanislavem Knížkem a polských kolegů z Jelenie Góry, v čele s tajemníkem Jerzy Michalikiem a Jakobem Garbazem na Mezinárodní schůzi na hoře Sněžka („*Esperantista Kunveno sur Monto Sněžka*“).¹⁵²

Krátce před významným libereckých sjezdem v roce 1949 se místní esperantisté sjeli dne 8. května do hotelu Národní dům v Liberci. Ve volbách potvrdili ve funkci „repe“ Teo Novotného a další funkcionáře (např. Blecha – referent pro rádiové vysílání, M. Brunclík

¹⁴⁷ Esperantista 8.12.1948 (roč. 3), č. 9, s. 92 – 94.

¹⁴⁸ Z měst: Benátky nad Jizerou, Brna, Hradce Králové, Liberec, Mnichova Hradiště, Prahy a Tanvaldu.

¹⁴⁹ Esperantista 15.12.1946 (roč. 1), č. 9, s. 93 – 96.

¹⁵⁰ Z měst: Liberec, Jablonec nad Nisou, Tanvald, Hradec Králové, Ústí nad Labem aj.

¹⁵¹ Esperantista 15.3.1947 (roč. 2), č. 3, s. 30 - 31; Esperantista 30.12.1947 (roč. 2), č. 10, s. 114 – 115.

¹⁵² Esperantista 8.12.1948 (roč. 3), č. 9, s. 92 – 94.

– esperantská periodika) a „*dipe*“ (J. Wildmann – Česká Lípa, Václav Špůr – Doksy, Blecha – Liberec, Mayer – Nový Bor, Hošek – Rumburk, Valešová – Turnov).¹⁵³

11. 7. IX. – regiono Hradec Králové

Královohradecké pracovní schůze se každoročně spojovaly se dnem 19. března, čili na kalendářní svátek jména Josef. Ani rok 1948 a setkání ve dnech 19. až 20. března nebylo výjimkou.

Plný autobus esperantistů z Jaroměře-Josefova a jednotlivci z Prahy, Přelouče, Turnova, Jablonce nad Nisou, Tanvaldu, České Skalice, Chomutova, Svitav, Olomouce a Brna zavítali do Hradce Králové a účastnili se tradičního jarního Josefského večera („*Josefa vespero*“). Účastníky přivítal Josef Vítek a za SE ČSR o vývoji esperanta za posledních šedesát let a rozboru esperantských neologismů hovořil Augustin Pitlík. Na závěr se esperantisté hromadně fotografovali pod novou tabulí Zamenhofova ulice („*Strato de Zamenhof*“).¹⁵⁴

Ve stejné jarní dny jako předešlý rok debatovalo v restauraci Adalbertinum třicet tři esperantských funkcionářů.¹⁵⁵ Po projevu Adolfa Malíka o nezbytnosti sledovat generální linii Národní fronty pokračovaly individuální zprávy „*dipe*“ královohradeckého regionu. Většina z funkcionářů poseděla v předvečer schůze v salónu hotelu Střelnice a sledovala kulturní program.¹⁵⁶

Po třetí v řadě za sebou od roku 1948 ve stejném termínu přijelo na sto devadesát esperantistů do Hradce Králové. Za výborně připraveného programu místním klubem se prvního dne veselili v hotelu Avion.¹⁵⁷ Samotnou konferenci následujícího dne v restauraci Válek se sedmdesáti účastníky vedl předseda hradeckého klubu Jaroslav Dolanský a za svaz promluvil Rudolf Hromada.¹⁵⁸

V roce 1951 se spojila regionální schůze ve dnech 16. až 18. března s pracovním zasedáním Severočeských esperantistů („*Laborkonferenco de Esperantistoj Nordbohemiaj*“). Mezi šedesáti šesti hosty dění sledoval i bulharský esperantista Konstantin Čičanov.¹⁵⁹

¹⁵³ Esperantista 15.7.1949 (roč. 4), č. 6, s. 44.

¹⁵⁴ Esperantista 31.1.1948 (roč. 3), č. 1, s. 2; Esperantista 20.9.1948 (roč. 3), č. 7, s. 75 – 78.

¹⁵⁵ Z měst a v počtu: Česká Skalice, České Budějovice, Dobruška, Hradec Králové (14), Hořice, Chotěboř, Jihlava (2), Josefov, Jaroměř, Liberec, Louny, Praha (6), Přelouč, Týniště nad Orlicí.

¹⁵⁶ Esperantista 30.3.1949 (roč. 4), č. 3, s. 20 – 21.

¹⁵⁷ Z měst: Břeclav, Chlumeck nad Cidlinou, Český Krumlov, Česká Skalice, Hořice, Hronov, Lanžhot, Mimoň, Nový Bydžov, Olomouc, Příbram, Svitavy, Trutnov, Turnov a Úpice.

¹⁵⁸ Esperantista 20.5.1950 (roč. 5), č. 5, s. 34 – 35.

¹⁵⁹ Dále z měst: Bojkovice, Lanžhot, Letohrad, Nový Bydžov, Pardubice, Praha, Rychnov nad Kněžnou, Svitavy, Týniště nad Orlicí a Vysoká.

Za svaz hovořil Adolf Malík a pozdravné telegramy esperantistů odešly jak státním funkcionářům (prezidentu Edvardu Benešovi, ministrovi zahraničí Janu Masarykovi, ministrovi informací a osvěty Václavu Kopeckému a státnímu tajemníkovi Vladu Clementisovi), tak do mnoha zemí světa.

11. 8. X. – regiono Pardubice

Setkání Východočeských esperantistů („*Orientbohemiaj Esperantistoj*“) připravil ve dnech 21. až 22. června 1947 pardubický esperantský klub Doktora Schulhofa. Souběžně probíhala Okresní výstava poštovních známek, a to včetně esperantských (zaranžoval ji klubový tajemník František Nálevka). Avšak také další doprovodný program pardubických esperantistů ocenilo všech čtyřicet jedna návštěvníků.¹⁶⁰ Předsedající Antonín Jandík (místní „*repe*“) uvedl zástupce SE ČSR Adolfa Malíka a dále Františka Staňka (ÚRO), jenž jim přislíbil finanční podporu a aktéry uměleckého programu („*artprogramo*“). Závěrečná diskuse byla otevřená všem návrhům. Po ní se několik esperantistů vydalo na výlet na Kunětickou horu.¹⁶¹

11. 9. XIV. – regiono Jihlava

Pod ochrannými křídly ředitele Okresního domu osvěty v Třebíči Josefa Poláčka, připravil na den 4. prosince 1950 svou pracovní schůzi čtrnáctý region.¹⁶²

11. 10. XV. – regiono Brno

V prvních červnových dnech roku 1947 zasedali brněnští esperantisté za předsednictví Adolfa Malíka ze SE ČSR. Celkem třicet sedm návštěvníků (pět hostů z Olomouce a Šternberka) prožilo příjemný čas za umělecké prezentace esperantistů v předvečer konference. Dne 7. června při zasedání zhodnotili události za poslední rok a obzvláště vyzdvihli velký nedostatek v dosud nevydaném česko-esperantském a esperantsko-českém slovníku. Někteří se po skončení odjeli na exkurze na Macochu a zámek Veveří.¹⁶³

---

¹⁶⁰ Z měst: Česká Lípa, Česká Skalice, Hořice, Hradec Králové, Havlíčkův Brod, Josefov, Karlovy Vary, Kladno, Kuks, Liberec, Libice nad Cidlinou, Olomouc, Pardubice, Plzeň, Praha, Předměřice, Přelouč, Potštejn a Turnov.

¹⁶¹ Esperantista 26.5.1947 (roč. 2), č. 4, s. 41 – 44.

¹⁶² Esperantista 28.2.1950 (roč. 5), č. 1 - 2, s. 3 - 5.

¹⁶³ Esperantista 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 65 - 68.

Stejně jako liberečtí, také brněnští esperantisté se sešli 8. května 1949 k pracovní konferenci v salónu hotelu Passage. Přátelské posezení v kavárně Slávia navštívilo sedmdesát pět hostů. Rokování nad zásadními esperantskými otázkami druhého dne však zůstalo na pouhých dvaceti devíti přítomných, kterým předsedal „repe“ Josef Friedrich.¹⁶⁴ Ten souhrnně informoval o stavu členstva (ve dvou klubech – Brno a Brno-Židenice – celkem dvěšest členů, z toho sto šestnáct organizovaných v šedesáti místních odbočkách) a uspořádaných kurzech v letech 1948/1949.¹⁶⁵

Výjimečné místo konání přilákalo dne 19. června 1949 do Břeclavi na schůzi, even. přímo romantické setkání esperantistů z jižní Moravy („*Rendevuo de Esperantistoj el suda Moravio*“) padesát devět esperantistů převážně z Brna a okolí, včetně Rudolfa Hromady za výbor SE ČSR. Jeho účastníci si po zasedání nenechali ujít příležitost shlédnout lichtenštejnský zámek a zahrady v Lednici.¹⁶⁶

Rok 1950 byl ve znamení osmého celostátního sjezdu esperantistů.

Ojedinelý se ukázal být i rok jedenapadesátý s pracovní konferencí ve dnech 14. až 15. dubna a výroční schůzí při příležitosti padesátého výročí založení esperantského klubu v Brně ve dnech 17. až 18. listopadu.

V polovině dubna 1951 se v salónu hotelu Passage při vystoupení Evy Suchardové, Elišky Kalouskové, Vilhelma Scheibera a brněnského „*Junularo*“ příjemně pobavilo na osmdesát esperantistů. Druhého dne na samotné schůzování ubylo návštěvníků na třicet devět.¹⁶⁷ Tito ve volbách opět zvolili do funkce „repe“ Josefa Friedricha a jako „dipe“ potvrdili R. Trojnu (Břeclav), Linharta Rýznara (Svitavy-Čtyřicet Lánů), Herdina (Litovel) aj.

Josef Friedrich ve svém vystoupení posoudil stávající oblastní situaci jako stagnující. Za poslední rok odešlo dvacet registrovaných členů a mezi hlavní důvody uvedl velkou fluktuaci esperantistů, nízkou propagační úroveň a chybějící výukové materiály. Po přívalu kritiky brněnské esperantisty čekala pochvala za hojně navštěvovanou expozici

---

¹⁶⁴ Z města a v počtu: Brna (15), Brna-Židenice (4), Boskovic, Břeclavi, Lanškrouna, Lanžhota, Moravské Nové Vsi, Ruprechtova (okres Vyškov), Soběšic, Svitav a za SE ČSR Rudolf Hromada.

¹⁶⁵ Esperantista 30.4.1949 (roč. 4), č. 4, s. 31 - 31; Esperantista 30.5.1949 (roč. 4), č. 5, s. 55; V Brně 3 elementární kurzy a 2 pro pokročilé, v Brně-Židenicích stejně jako v Brně, avšak o jeden kurz pro pokročilé méně a po jednom kurzu základním v Břeclavi a Ivančicích.

¹⁶⁶ Esperantista 30.5.1949 (roč. 4), č. 5, s. 38; Esperantista 20.12.1949 (roč. 4), č. 10, s. 75 – 76.

¹⁶⁷ Z města a v počtu: Brna (18), Brna-Židenice (4), Břeclavi, Dyjácovic, Háje u Opavy, Hradce Králové, Chotěboře, Karlových Varů, Lanžhota, Mikulova, Prahy, Rousínova, Řeznovic, Svitav, Týniště nad Ohří a Vyškova.

v roce 1950 na brněnském výstavišti.¹⁶⁸ Po příspěvku Stanislava Kamarýta se rozhořela diskuse nad pochvalnou činností mládežníků, ale o to horší situací svazového periodika.¹⁶⁹

Chmury nad stavem patnáctého regionu rozehnal jubilejní oslavy brněnského klubu ve dnech 17. a 18. listopadu 1951, které zcela předešly očekávání organizátorů. Do Brna se sjelo na dvě stě návštěvníků ze všech koutů Československa, aby po každém čísle precizně připraveného programu dlouho aplaudovali jejich aktérům. Brněnští mládežníci zazpívali několik populárních písní v esperantském překladu Tomáše Pumpra, Jana Filipa a Drahomíry Chlubnové. Míla Režná s Františkem Crhou předvedli duet Lásko, mladá lásko („*Amo, juna, amo*“) v překladu Tomáše Pumpra a Míla Režná pokračovala árií z Rusalky od Antonína Dvořáka. František Crha s Fibichovou básní („*Poemo de Fibich*“) v překladu Rudolfa Hromady natolik ohromil své posluchače, že musel přidat Zpívám své zemi („*Kantas mi al mia lando*“) od Petrného a Hlídku u Volhy („*Gardo ĉe Volgo*“) od Franze Lehára. Obojí v překladu Jiřího Kořínka.

Marie Adamcová přečetla jímavou kapitolu z Reportáže psané na oprátce („*Raportaĵo skribita en pendumila maŝo*“) od Julia Fučíka v překladu Rudolfa Hromady a od téhož překladatele recitovala Eva Suchardová báseň V podzimním deštivém dni („*En pluva tago aŭtuna*“) od Fráni Šrámka. V překladu Stanislava Kamarýta zazněla v podání L. Kováře druhá píseň ze Křtu svatého Vladimíra („*Bapto de Sankta Vladimiro*“) od Karla Havlíčka Borovského.

Za tónů esperantské hymny zahájil v neděli 18. listopadu v jedenáct hodin dopoledne předseda brněnského klubu Josef Vondroušek slavnostní zasedání přednáškou o historii, tiskovinách a klubovém životě v Brně po druhé světové válce. Theodor R. Čejka se po převzetí slova vrátil do rannější historie, a to přímo do začátků esperantismu v českých zemích. Stanislav Kamarýt poté hovořil o významu esperantského hnutí a nutnosti jeho pokračování, Rudolf Hromada vyzvedl nejzajímavější události za posledních padesát let a Augustin Pitlík taktéž zabrousil se svým příspěvkem jako Theodor R. Čejka do prvních let nového století.

Po vyslechnutí referentů se slavnostní nádech přenesl k profesionálnímu, klavírnímu, čtyřručnímu přednesu symfonické básně Volha v podání jeho autora Vilhelma Scheibera a Aleny Horákové. Věra Borská zazpívala árii Rózy z opery Tajemství („*La Sekreto*“), Ach, řekni („*Ho diru*“) a úryvek z Figarovy svatby („*La edziĝo de Figaro*“).

---

¹⁶⁸ Esperantista 31.5.1951 (roč. 6), č. 5, s. 52 + 61.

¹⁶⁹ František Vaněk, František Pytloun, R. Trojna. Jiří Kořínek, Eva Nývltová, Jaroslava Síchová, Eva Suchardová a Drahomíra Chlubnová.

To vše od Wolfganga Amadea Mozarta. Z lidových písní přidala Dívenko má, růžový květe („*Knabino mia, roza floro*“). Václav Kvarta rozezněl svůj trénovaný hlas v áriích Ach, lípy („*Ho tilioj*“) a Pod keřem růžového pole („*Sub arbust' de roza kampo*“) z Přemysla a Libuše od Vítězslava Nováka. Eva Suchardová deklamovala báseň od Viktora Dyka Vlast mluví („*Patrujo parolas*“) a Romance o Karlu IV. („*Romanco pri Karolo la 4-a*“) od Jana Nerudy. To vše ve vynikajících překladech Jiřího Kořínka, Rudolfa Hromady a Tomáše Pumpra.¹⁷⁰

11. 11. XVI. – regiono Olomouc

První schůze šestnácté oblasti se konala dne 15. prosince 1946 při příležitosti vzpomínky výročí narození autora esperanta, Ludvíka Lazara Zamenhofa. Účastnili se jí zástupci MNV Olomouc, místostarosta Novotný a za ONV inspektor V. Rýznar. Z přednášejících, vedle předsedy klubu Vlastimila Mohapla referoval „*repe*“ Vlastimil Blažek o německém jazyce a esperantu a redaktor časopisu Našinec P. Pokorný s příspěvkem o esperantu v koncentračních táborech. Na závěr proběhlo společné fotografování. Padesát dva návštěvníků si posléze při uvolněné zábavě přečetlo celkem padesát jedna dopisů a pohledů a jeden telegram ze čtrnácti zemí.¹⁷¹

Na 13. až 14. prosince následujícího roku v restauraci Těšetická připravili olomoučtí esperantisté svou druhou okresní schůzi. Při esperantském večeru („*esperanto-vespero*“) vystoupila například Marie Havránková z Prostějova a přednášela o své cestě po Nizozemí. Devadesát esperantistů z Olomoucka si nenechalo ujít tuto příležitost. Druhého dne za předsednictví Vlastimila Blažka založili Přípravnou komisi československé sekce Esperanto a obchod („*Esperanto kaj komerco*“) pod vedením Františka Pytlouna z Hradce Králové.¹⁷²

Krátce po novém roce 1950 se v oblíbené restauraci Těšetická uskutečnila dne 8. ledna pracovní konference dvaceti osmi esperantských funkcionářů.¹⁷³ Z celkem dvanácti určených „*dipe*“ referovalo devět a znovu zvolili „*repe*“ Bohuslava Žáčka.

¹⁷⁰ Esperantista 24.12.1951 (roč. 6), č. 12, s. 135 – 136.

¹⁷¹ Esperantista 15.11.1946 (roč. 1), č. 8, s. 87; Z měst: Brna, Litovle, Prostějova, Přerova a Šternberka.

¹⁷² Esperantista 29.11.1947 (roč. 2), č. 9, s. 106; Esperantista 31.1.1948 (roč. 3), č. 1, s. 4 - 6; Esperantista 29.11.1947 (roč. 2), č. 9, s. 106.

¹⁷³ Z měst: Hluku, Holic, Hradce Králové, Lanžhota, Litovle, Olomouce, Prostějova, Přaslavic, Přerova, Slušovic, Šumperku, Troublíc, Třebčína a Uničova.

11. 12. XVII. regiono – Gottwaldov (Zlín)

První pracovní konference sedmnáctého regionu se konala ve dnech 2. až 3. července 1949 ve Vsetíně. Bylo přítomno devadesát sedm esperantistů ze sedmnácti měst.

Zástupce SE ČSR Antonína Slaninu pozdravili stejně příkladně, jako v odeslaném dopise předsedu ONV Vsetín, Josefa Kočiše. Předseda vsetínského klubu Aleš Berka představil sbor z Masarykovy školy v Gottwaldově pod vedením „repe“ Františka Bláhy, kteří zazpívali několik písní v esperantu, češtině a závěrečnou esperantskou hymnu. František Bláha rovněž okomentoval několik esperantských filmů a doprovodil je humornými historkami. Kromě toho hovořil o různých metodách esperantské práce a doporučil více využívat esperantské radiové relace. Do funkce „dipe“ zvolili Aleše Berku (Vsetín), Jana Tichoně (Uherské Brod), Kvitu (Valašské Meziříčí), Egera (Valašské Klobouky), Růženu Vilímkovou (Uherské Hradiště) a Jaroslava Palackého (Veselí nad Moravou).¹⁷⁴

V jedenapadesátém roce ve dnech 6. až 7. října opět s velkou pompou připravili gottwaldovští pro sto dvacet návštěvníků regionální schůzi.¹⁷⁵ Uvítací slovo měl František Omelka. Dále vyslechli přednášky, O Zamenhofovi v podání M. Otřísalové a Cesta Zamenhova („*La vojo de Zamenhof*“) J. Šebesty a dále báseň Maryčka Magdónova od Petra Bezruče v přednesu M. Karasové. Impozantně zapůsobil Listonoš („*La leterportisto*“) od Jiřího Wolkera v překladu a podání Františka Omelky s doprovodnými obrázky. Národní písně zazpíval sbor z Klubu pracujících („*Uzina klubo*“) a dívky z gottwaldovského „*Junularo*“ zatančily a zazpívaly na ruské motivy.

Nedělní schůze, byť byla pracovní, měla i odpočinkový ráz. Hovořil čestný předseda schůze Theodor R. Čejka, Adolf Malík či Rudolf Hromada a Ludovít Izák. Ve volbách opět potvrdili ve funkci „repe“ Františka Omelku a na posty „dipe“ zvolili či znovu odsouhlasili Aleše Berku (Vsetín), Jaroslava Palackého (Veselí), Jana Tichoně (Uherský Brod), Růženu Vilímkovou (Uherské Hradiště), Suchánka (Kroměříž), Flašarovou (Holešov), Honsovou (Gottwaldov), Müllera (Valašské Meziříčí), bez zástupců zůstaly města Hodonín, Kyjov a Valašské Klobouky. Souběžně probíhající esperantskou výstavu ve dnech 1. až 31. října 1951 navštívilo dohromady na tisíc tři sta osob.¹⁷⁶

---

¹⁷⁴ Esperantista 20.12.1949 (roč. 4), č. 10, s. 75 – 76.

¹⁷⁵ Z města a v počtu: Bojkovic (4), Brna (8), Břeclavi (8), Gottwaldova (68), Hradce Králové (3), Hradce u Opavy (3), Chebu, Liberce, Luhačovic (3), Mostu, Olomouce (6), Opavy (4), Ostravy (23), Prahy (6), Rychnova nad Kněžnou (3), Uherského Hradiště (4), Veselí nad Moravou (20) aj.

¹⁷⁶ Esperantista 30.4.1951 (roč. 6), č. 44.

11. 13. XVIII. – regiono Ostrava

Okresní manifestace („*Regiona manifestacio*“) ve dnech 11. až 12. června 1949 začala v klubu ostravských esperantistů, v němž se představilo místní „*Junularo*“, ostravští mandolinisté pod vedením Lumíra Bárty a zazpívali členové kroužku Psyché ze („*Samaratana Helpo*“). Mezi přítomnými dvěmisty esperantisty byla také švýcarská esperantistka Fregonára.

O půl desáté dopoledne následujícího dne vyšel z haly, po trojím přednesení manifestačních slov Theodora Kiliána Esperanto do škol! („*Esperanto en lernejojn!*“), Hasičského domu poklidný průvod, jehož cílem byl Pěgřínek v Hrabůvce, kde večer pokračovala taneční zábava.¹⁷⁷ Patronem celé akce se stal Josef Kotas z KNV v Ostravě.¹⁷⁸

Tradiční mezinárodní setkání českých a polských esperantistů na hoře Čantoryji („*Rekontiĝo de ĉehaj kaj polaj esperantistoj sur monto Ĉantorija*“) pořádali esperantisté tohoto kraje pravidelně s polskými esperantisty od roku 1925 (kromě okupace). Akci společně obnovili dne 26. června 1949. Každoroční setkání vždy přilákalo velké množství účastníků.¹⁷⁹

Čtyři okresní pracovní schůze během jara 1951 (11. března v Kyjovicích ve Slezsku, 26. března v Karviné-Doly, 29. dubna v Háji ve Slezsku a 20. května v Bohumíně) doprovázel bohatý program a vysoká návštěvnost. V Kyjovicích ve Slezsku připravil Antonín Luzar esperantskou výstavu v Městském domě. V Karviné-Dolech hovořil Rudolf Pawlik o esperantu a neologismech a při volbách opětně zvolili „*repe*“ Vladimíra Slaného z Ostravy a sedm „*dipe*.“ Marně mezi šedesáti osmi účastníky hledali další čtyři na prázdná místa. V Háji ve Slezsku vystoupil s přednáškou redaktor Slovenského esperantisty L'udovít Izák a přiblížil šedesáti čtyřem posluchačům práci esperantistů na Slovensku. Za esperantský výbor byl přítomen Rudolf Hromada.

V květnovou neděli v Bohumíně esperantisté pod vedením „*repe*“ Vladimíra Slaného a předsedajícího železničářského esperantského kroužku („*Fervojista Esperanto Rondeto*“) nejen schůzovali, ale v dopoledních hodinách slavnostně otevřeli a odhalili za přítomnosti širokého i neesperantského publika Alej doktora Zamenhofa a v něm stojící monument. Za esperantisty pronesl slavnostní řeč R. Kaminský, předseda bohumínského kroužku, který celou slavnost i celebroul. Mezi hosty nechyběli zástupce esperantského

¹⁷⁷ Z měst: Bohumín, Háj ve Slezsku, Karviná-Darkov Opava, Ostrava, Stonava a Vítkov.

¹⁷⁸ Esperantista 30.5.1949 (roč. 4), č. 5, s. 38; Esperantista 20.12.1949 (roč. 4), č. 10, s. 75 – 76.

¹⁷⁹ Esperantista 30.4.1949 (roč. 4), č. 4, s. 31 – 31; Esperantista 26.10.1949 (roč. 4), č. 8, s. 62 – 63; Esperantista 31.5.1951 (roč. 6), č. 5, s. 52 + 61; Esperantista 15.9.1951 (roč. 6), č. 9, s. 106.

výboru Rudolf Hromada, Polák Jan Raszko, za Slováky L'udovít Izák s manželkou, Tichý a Chladný a také František Svačina z Lanžhota a Kaplerová z Brna-Židenic.¹⁸⁰

---

¹⁸⁰ Esperantista 30.6.1950 (roč. 5), č. 6, s. 43; Esperantista 30.4.1951 (roč. 6), č. 41, č. 5, s. 52 + 61 a č. 6, s. 69 – 70.

12. Esperantisté obránci míru

Totálním rozpuštěním hnutí v září roku 1952 se českoslovenští esperantisté zařadili mezi poslední lidově – demokratické státy, které přijaly sovětský model esperantského hnutí, což znamenalo přihlášení se do jedné z určených masových organizací na základě spolkového zákona z roku 1951. Avšak žádná z nich esperantisty v Československu aktivně nepřijímala.¹⁸¹ Nelze ovšem toto tvrzení generalizovat, neboť i během dvou kritických let se některé esperantské kroužky slibně rozvíjely. Nabídka LEŠ byla široká, na výstavy se získávaly materiály ze zahraničí (i ze západu) a tiskla se různá esperantská periodika.

Zuřivá kampaň proti „kosmopolitismu“ se vůči esperantským hnutím ve východní Evropě rozběhla v létě roku 1949. Pro sovětské esperantské „inkvizitory“ bylo navýsost provokativním prvkem volání československých esperantistů „*po korespondenci se sovětskými pracujícími a cestování pomocí esperanta*.“¹⁸² Esperantisté z podunajské oblasti („*danublandaj esperantistoj*“) tímto jasně naznačili svou spolupráci mimo kontrolu Moskvy.

V Československu byl hlavním a nejodvážnějším bojovníkem proti striktně stanovené esperantské cestě ve východní Evropě Rudolf Burda z Plzně, který od ledna 1952 vydával v Plzni bulletin Obránce míru („*La Pacdefendanto*“). Otevřeně útočil proti „nespravedlnosti neslučitelné s principy komunismu“ a publikoval kritický dopis Kei Kurisu adresovaný MI s žádostí o odůvodnění, proč je esperantská organizace pod tlakem v zemi, jejíž literatura je populární právě díky esperantu, které při překládání využívala¹⁸³ a navíc její občané organizovali pomoc japonským vězňům.¹⁸⁴

O první mezinárodní pomoc československých „mírotvůrců“ se zasloužil právě zmiňovaný Rudolf Burda, který díky přednáškám o Japonsku, veřejnými sbírkami, inzeráty v tisku a pomoci ČSM, KSČ či MNV v Plzni, odeslal dne 17. listopadu 1950 do Japonska celkem padesát beden s nezbytnými životními potřebami.¹⁸⁵

V roce 1953 esperantisté obránci míru umně využili změn politického klima¹⁸⁶ a Rudolf Burda společně s katalánským exilantem v Rakousku Antonem Balaguegem

---

¹⁸¹ U. Lins, c. d., s. 292 a 305; „*Nebylo tedy vinou státní administrace, že organizace ukončila svoji činnost, ale je faktem, že zákon pro registraci organizací nebyl naplněn, kromě toho, že esperanto již nebylo potřebné ve vyšší fázi vývoje mezinárodních vztahů.*“

¹⁸² U. Lins. c. d., s. 302.

¹⁸³ K. Kurisu: Co mi dala česká literatura. Dobřichovice KAVA – PECH 1966, 32 s.

¹⁸⁴ U. Lins. c. d., s. 304.

¹⁸⁵ Esperantista 20.1.1951 (roč. 6), č. 1, s. 4.

¹⁸⁶ Obzvláště jím pohnulo úmrtí Josipa Visarijonoviče Stalina dne 5. března 1953 či příměřím ukončená válka v Koreji dne 27. července 1953.

zorganizovali dne 6. září 1953 Mezinárodní setkání esperantistů – obránců míru ve městě St. Pölten v Rakousku. Vyhlásili založení Světového mírového esperantského hnutí (MEM) a stanovili si za cíl inspirovat esperantisty k mírovému boji v souladu se Světovou radou míru.¹⁸⁷ Předsedou zvolili Rudolfa Burdu a generálním tajemníkem Antona Balagueho. Od listopadu 1953 publikovali vlastní periodikum Mír („*Paco*“), vycházející střídavě v různých zemích světa.¹⁸⁸

MEM si vydobilo silnou mezinárodní pozici a logickými argumenty válcovalo veřejné výzvy k učení ruštiny jako budoucího mezinárodního jazyka a přízeň, kterou si esperantské mírové hnutí získalo nejen mezi československými esperantisty a světovým míněním, nenechalo nikoho na pochybách, o brzkých účincích nové vlny energie vehnané do esperantských žil.

---

¹⁸⁷ Vedoucí orgán hnutí obránců míru vytvořený v roce 1950.

¹⁸⁸ U. Lins. c. d., s. 311.

13. „Tutmonda Esperantista Junulara Organizo“

Krátký exkurz do historie esperantské mládeže přiblíží důležitou úlohu „*Junularo*“ v esperantském světě a obzvláště jeho roli v padesátých letech v Československu.

V širokém spektru esperantských nadšenců si po celou dobu existence drží svůj výjimečný krok mládež. Snad dostatek energie a životní nezkušenost, jenž „mladým“ dovoluje vrhat se s elánem do nejistých akcí. „*Ať si někdo nemyslí, že esperanto bylo v té době (a vůbec i dnes) na zbohatnutí. Naopak – dnes vidím, že to, co jsem tehdy ve svých finančních poměrech podnikal, lze nazvat bez nadsázky šílenou odvahou. Ještě dobře, že mládí nebývá tak ustarané jako stáří.*“ (Theodor R. Čejka)¹⁸⁹

Věkově se k mladé vlně řadil i sám zakladatel UEA Hector Hodler, v té době teprve jednadvacetiletý. Důležitým faktem zůstává, že to bylo právě „*Junularo*“, které esperantské hnutí bezesporu podrželo v krizových letech v jeho dějinách.

Celosvětová esperantská mládežnická organizace („*Tutmonda Esperantista Junulara Organizo*“; v textu bude dále užíváno zkratky *TEJO*) fungovala od roku 1952 (1938 – 1951 Celosvětová mládežnická organizace [„*Tutmonda Junular- Organizo*“]). V roce 1956 se *TEJO* přeměnilo na mládežnickou sekci UEA a od roku 1971 se už zcela plně (administrativou i financemi) integrovalo do UEA. Dodnes má sídlo v hlavním městě Nizozemí, Rotterdamu a oficiálním periodikem je *Kontakt* („*Kontakto*“).¹⁹⁰ Prvním československým zástupcem *TEJO* a zprostředkovatelem mládežnického časopisu *Mládež žije* („*La Juna vivo*“) byl od roku 1946 Jaromír Jermář.¹⁹¹

Vedle *TEJO* pracovala od svého založení dne 6. srpna 1958 také Studentská celosvětová esperantská liga („*Studenta Tutmonda Esperanto Ligo*“; v textu bude dále užíváno zkratky *STELO*) s periodikem *Studentský svět* („*Studenta Mondo*“). Jako studentská sekce mezinárodní vědeckého svazu esperantistů *ISAE* byla neutrální ve vztahu k národnosti, náboženství, rase a politice a spolupracovala s různými světovými organizacemi, které měly za cíl vzájemné porozumění mezi mládeží a studenty na celém světě. Ve světovém formátu pořádali tzv. *STELO* – týdny, čili setkání dotýkající se rozličných vědeckých témat. Vedoucí funkci zastávalo každoročně volené shromáždění složené ze sboru vedoucích revizorů (obdoba výboru) a reprezentantů z každé země, vždy po jednom z každé započaté padesátky. Členem *STELO* se mohl stát každý student střední či vysoké školy, který ji ukončil

¹⁸⁹ Co jsme chtěli a čeho jsme dosáhli. *Esperantista* 30.7.1950 (roč. 5), č. 7, s. 49 – 51; Převzato z *La Progreso* (1930).

¹⁹⁰ http://www.tejo.org/info/pri_tejo.php?lingvo=en (ze dne 4.4.2010); Jarlibro. UEA 2007, s. 50; *Esperantista* 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 81 - 84.

¹⁹¹ *Esperantista* 28.5.1946 (roč. 1), č. 3, s. 43.

maximálně před dvěmi lety od přihlášení se. Československá sekce STELO vznikla v dubnu 1967 v Plzni se zástupcem Václavem Vaňkátem.¹⁹²

V létě roku 1947, ve dnech 20. července až 18. srpna, se Československo stalo dějištěm Celosvětového festivalu demokratické mládeže („*Tutmonda Festivalo de Demokratia Junularo*“). Při této příležitosti navštívilo dne 30. července pracovní schůzku pražského klubu čtrnáct zahraničních hostů, esperantistů (osm Francouzů, dva Angličané, Nor, Holanďan, Belgičan a Ital).¹⁹³ Tytéž prázdninové měsíce se mimo jiné vyznamenala mezinárodní brigáda mladých esperantistů, včetně pěti Čechoslováků, při stavbě přehrady Jiřího Dimitrova v Růžovém údolí v Bulharsku, která dosáhla až na 471 % nad normovaný pracovní výkon.¹⁹⁴

---

¹⁹² V. Vaňkát: STELO. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj prosinec 1966, zvláštní vydání č. 5, s. 7; Tentýž. Zpravodaj sekce mládeže ČSEV duben 1967 (roč. 2), č. 2, s. 9; Zpravodaj sekce mládeže ČSEV únor 1967 (roč. 2), č. 1, s. 3; D. Horčíková: STELO. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj březen 1966, zvláštní vydání č. 1, s. 4.

¹⁹³ Esperantista 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 81 - 84; Esperantista 29.11.1947 (roč. 2), č. 9, s. 106.

¹⁹⁴ České listy o esperantu. Esperantista 15.7.1949 (roč. 4), č. 6, s. 48; Převzato z Úspěch brigády esperantistů. Nová politika 20.4.1949, Brno.

14. Mládí vpřed!

Éra československého „*Junularo*“, kdy ve svých rukou třímali oště celorepublikového esperantismu, přišla v letech 1950 až 1959, tzn. od brněnského kongresu k ustavení Československého esperantského výboru (ČSEV).¹⁹⁵ Druhá mládežnická fáze od roku 1960 „bojovala“ s vedením ČSEV, které papouškovalo direktivní nařízení vládních institucí, což se projevilo obzvláště v pořádání, lépe řečeno nepořádání LŠE a LET.

Sekce mládeže SE ČSR („*Junulara fako de EA ĈSR*“) fungovala od roku 1948. Při SES si založili vlastní sekci v roce 1950.

První zemská mládežnická konference („*1-a landa junulara konferenco*“) se konala v rámci květnového brněnského kongresu v roce 1950. Mládežníkům v té době předsedal Jan Neumann z Prahy a během následujících dvou let „*Junularo*“ evidovalo už dvacet šest aktivních kroužků s celkem pětistý čtyřiceti jedna členy. Svě další konference uspořádali v letech 1951 a 1952 v rámci rožnovské LŠE. Po Janu Neumannovi převzal dne 22. července 1951 vedoucí roli Vlastimil Vyhlídka z Čakovic.¹⁹⁶

Aktivita mladých esperantistů se velkou měrou soustředila na LET, které s úspěchem pořádalo několik kroužků (Opava, Třebíč, Rožnov pod Radhoštěm). Tyto ruku v ruce doprovázely cyklostylované, výborně redigované oběžníky Mládeži čiň se! („*Junularo agu!*“, Opava a od roku 1952 Gottwaldov), Svítání („*Tagiĝo*“, Opava), Jiskra („*Fajrero*“, Ostrava), Volá tě Praha („*Vokas vin Praha*“, Praha), Esperantské slovo („*Esperanto Vorto*“, Lanškroun), Esperanto-mládež („*Esperanto-Junularo*“, České Budějovice), Mladý hlas („*Juna Voĉo*“, Poprad) a Bratrství („*Frateco*“, Třebíč).

V roce 1952 mladí esperantisté přijali na rožnovské konferenci kromě nového vedoucího Jana Wenera z Lanškrouna. Centrální mládežnický oběžník Mládeži čiň se! otiskovalo veškeré zásadní esperantské informace celostátního charakteru.¹⁹⁷ Leč z úspěšně nastaveného systému se neradovali dlouho.

Po zlomovém září a likvidaci svazu esperantistů v roce 1952, se „*Junularo*“ na Mládežnickém žvanění („*Junularo interbabilado*“) ve dnech 3. až 4. listopadu 1952

---

¹⁹⁵ E. Votýpková: Esperanto v Československu 1945 – 1965. Rkp. bakalářské práce, Opava 2007 (Uloženo na Ústavu Historických věd FPF SUO), s. 15.

¹⁹⁶ Esperantista 15.9.1951 (roč. 6), č. 9, s. 106; Zástupci v jednotlivých kroužcích byli: Drahomíra Chlubnová (Brno), Miroslav Dumbrovský (Háj u Opavy), Miroslav Parusa (Hradec u Opavy), Jan Werner (Lanškroun), Jiří Pastor I. (Litvínov), Olga Zázvorková (Most), Vlastimil Novobilský (Opava), Věra Sukačová (Ostrava), Ludmila Šloufová (Plzeň), Štefan Horák (Svit), Milan Zvara (Poprad), Josef Forman (Praha), Věra Mařová (Kladno), Karel Fabián (Olomouc), Vlasta Bendová (Gottwaldov), Karel Kopecký (Velké Svatoňovice), Ladislav Mlejnek (Chrastava), Magda Seppová (Bratislava), Jaroslav Zíka (Duchcov) a Miloslav Jíra (Jablonec nad Nisou).

¹⁹⁷ Není-li uvedeno jinak, pak pro následující text bylo citováno z díla S. Kamarýt: Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio. Praha 1983, s. 178 – 183.

v Ostravě¹⁹⁸ dohodlo na změně ústředního oběžníku v opavské Svítání a zavedení systému šesti republikových mládežnických zástupců (Jiří Pastor z Litvínova, Vladimír Novotný z Českých Budějovic, Karel Franc z Pardubic, Drahomíra Chlubnová z Brna, Vlastimil Novobilský z Opavy a Milan Neubeler z Popradu).

Hned na příští výroční konferenci mládeže v Hradci u Opavy (1953) rozšířili strukturu mládežnických zástupců o aplikaci přenosů předsednictví mezi jednotlivými kroužky, resp. jimi zvolenými výbory, a to na základě celoroční soutěže a přidělování bodů za jednotlivé aktivity. Novým představitelem mládeže se stal výbor opavského kroužku v čele s Jaroslavem Kuzníkem. V následujícím roce, opět na mládežnické konferenci v Hradci u Opavy (1954), zvítězila opavská mládež a v pětapadesátém roce město Brno.

Mezi nejaktivnější mládežnické funkcionáře a zástupce jednotlivých regionů se v té době řadili Jaroslav Kuzník, Jan Werner (Brno), Drahomír Kočvara (Ostrava) a za slovenské „*Junularo*“ Júlia Kaczorová (Svit).

Kralování mládežnického periodika Svítání skončilo po šesti letech v roce 1958 a funkci převzala třinecká Jiskra (1959 – 1961) s redaktorem Janem Wernerem.

---

¹⁹⁸ E. Votýpková: Esperanto v Československu 1945 – 1965. Rkp. bakalářské práce, Opava 2007 (Uloženo na Ústavu Historických věd FPF SUO), s. 32.

15. Esperantisté „vítězí“ ...

Pracovní nasazení mladých esperantistů, kteří veřejnost neúnavně atakovali různými akcemi a souběžná linie MEM, útočí ve svém „mírovém“ teritoriu, dostoupilo svého vrcholu na mládežnické schůzi dne 9. ledna 1954 v Olomouci. Dvěstě esperantistů na ní přijalo provizorní návrh na zřízení Celostátního poradního esperantského výboru.¹⁹⁹ Olomoucký esperantský kroužek, jenž toho roku vynikal mírovými aktivitami, v září dokonce obdržel blahopřání za záslužnou práci pro mír z Kanceláře prezidenta republiky.²⁰⁰

Olomoucký plán esperantisté realizovali na šesté Celostátní konferenci („6-a Tutŝtata konferenco“) v Otrokovicích ve dnech 6. až 10. července 1955, která byla souběžně první Celostátní konferencí esperantistů – obránců míru („1-a Tutŝtata konferenco de esperantistoj – pacdefendantoj“) a oficiálně ustavili Celostátní poradní esperantský výbor („Tutŝtata Konsulta Komitato Esperantista“; v textu bude dále užíváno zkratky TKKE).

Na otrokovickou pozvánku „Bojovník za mír“ zareagovalo celkem třista šestnáct esperantistů, mezi nimi dvě Francouzky Robineau a Haudebide, Hans Knut z Dánska, Švéd Kvist Karolo, Rakušanka Wiendel, Američanka Van Sonbeck a Bulhar Canko Murgin (toho času na přednáškovém turné po Československu). Pětidenní konferenci řídil Rudolf Burda a účastníky pozdravili předsedkyně otrokovického kroužku Evjáková, zástupce Závodní Klub (ZK) Svit Otrokovice, n. p. Zlámal, předseda KSČ Vyběrálek a člen MNV Hošek.²⁰¹

Ve volbách do TKKE přítomní esperantisté zvolili Josefa Vítka (předseda), Eduarda V. Tvarožka (místopředseda, společně s Augustinem Čambálem a Pavlem Rosou byli určeni i pro slovenské záležitosti), Miloše Rudolfa (tajemník) a Jaroslava Maříka (zástupce mládeže). Zřídili také jednotné pracovní sekce. Do organizační složky určili Josefa Koženého s pomocníky Jaroslavem Šustrem, Václavem Špůrem, Magdou Matušovou, do jazykové složky Tomáše Pumpra s Jiřím Kořínkem, Josefem Ondrouškem, Otou Ginzem a Theodorem Kiliánem, do mírové složky Rudolfa Burdu s Vladimírem Slaným a Evjákovou, do tiskové složky Vlastimila Mohapla, Jána Lamačku a do složky pokladní Karla Fabiána.²⁰²

---

¹⁹⁹ La Pacdefendanto n-ro 38 neregula informa cirkulero por Ĉeĥoslovakio Februaro 1955, s. 3; Do Přípravného výboru byli zvoleni Rudolf Burda (předseda), Miloš Rudolf (generální tajemník), Karel Fabián (pokladník) a členové F. Matušová, Antonín Odehnal, František Pytloun, Ján Lamačka, Vlastimil Mohapl, František Lička, Václav Špůr, Josef Vondroušek, Jaroslav Kuzník, Josef Kožený, Rudolf Hromada, Vladimír Slaný, Drahomír Kočvara, Jiří Kořínek, Juzka a Theodor Kilián.

²⁰⁰ U. Lins. c. d., s. 313.

²⁰¹ Všeodborový archiv, f. ÚRO/KULT, k. 763, inv. č. 145/22, Celostátní konference esperantistů 1955; „Konání konference žádný orgán neschvaloval a o schválení nebo povolení nebylo kroužkem nebo závodním klubem žádáno.“; La Pacdefendanto n-ro 43/44 neregula informa cirkulero por Ĉeĥoslovakio Julio - Aŭgosto 1955; Na poslední chvíli přijel i Jevgenij Bokarjev, význačný sovětský esperantista.

²⁰² Tamtéž.

TKKE informovalo esperantské kroužky v rubrice TKKE informuje („TKKE informas“) otiskované v bulletinu pražského klubu Bulletin EK v Praze („Bulteno de EK en Praha“).

Úspěch TKKE korunovala písemná zpráva Ministerstva školství a kultury (MŠK) o potvrzení jeho členů jako zástupců Přípravného výboru budoucí esperantské organizace.

Krok za krokem připravovala TKKE založení zemské organizace. Dne 8. ledna 1956 se v Olomouci konala paralelně se setkáním esperantských kroužků z Olomoucka a Ostravska schůze TKKE. Ze zahraničních hostů se jí účastnili Maľko Dobčnik a I. Kočevar z Jugoslávie. TKKE založilo novou vědeckou sekci v čele s Jaromírem Jermářem a plánovali druhou konferenci esperantistů z podunajských zemí (v roce 1949 bylo toto setkání vnímáno Sovětským svazem jako pokus o osamostatnění esperantistů mimo kontrolu Moskvy) současně s druhou celostátní konferencí TKKE. Obojí do Bratislavy.²⁰³

Vlna „uvolnění“ na mezinárodní scéně, kterou esperantisté využili v roce 1953 k založení MEM, dospěla v roce 1956 v Polsku a Maďarsku k ozbrojeným povstáním. Leč zmobilizované sovětské síly a rázné zásahy do vedení států sovětských satelitů se v Československu odrazily ovšemže i ve slibně se rozvíjejícím esperantském hnutí.

Ještě v roce 1956 bylo zakázáno vydávání periodika Obránce míru a v roce 1957 MŠK zastavilo veškerou činnost TKKE. O to s větším překvapením esperantisté reagovali na výnos č. j. 7857/59-V/1 ze dne 23. února 1959 ve Věstníku Ministerstva školství a kultury o zřízení Československého esperantského výboru. Do jeho čela MŠK dosadilo „esperantistu“ Adolfa Malíka, který navíc v roce 1952 vykonal likvidační příkaz a posléze dokonce prohlašoval, aby se esperantisté učili ruštinu.²⁰⁴

Silné pozice jakými disponovali TKKE a československá sekce MEM, doprovázené podporou veřejného mínění, MŠK nemohlo snadno přehlédnout. Zřízením oficiálního ČSEV „vyšlo“ MŠK vstříc esperantskému snažení o získání vlastního statusu regulérního hnutí, leč jedině pod maximální kontrolou „shora“ a dosazením vlastního člověka na post předsedy.

Československá sekce MEM se musela okamžitě spojit s ČSEV, čímž ztratila jakoukoliv možnost zásadního vlivu na esperantské hnutí v Československu. Naštěstí se esperantistům alespoň podařilo dosáhnout odstoupení Adolfa Malíka. MŠK poté jmenovala předsedou dlouholetého esperantistu Jaromíra Jermáře.

---

²⁰³ La Pacdefendanto n-ro 50 neregula informa cirkulero por Ĉeĥoslovakio Februaro 1956.

²⁰⁴ U. Lins. c. d., s. 319.

Oficiálním periodikem ČSEV se staly Zprávy ČSEV („*Informoj de ĈSEK*“) s redaktorem L'udovítem Izákem. Samotný výbor působil jako poradní a koordinační orgán při ÚRO a jeho ekonomické fungování zajišťoval Osvětový ústav v Praze a MŠK.²⁰⁵

---

²⁰⁵ Věstník Ministerstva školství a kultury 1959, roč. 15.

16. Nových deset let

ČSEV jako „jediný orgán, který má právo zastupovat československé esperantisty navenek“²⁰⁶ poprvé zasedal dne 18. března 1959 v klubovně Osvětového ústavu (OÚ) v Praze za přítomnosti hostů Mansfeldové (MŠK), Hillové a Strupy (OÚ v Praze).

Předsednictvo ve složení Jaromír Jermář (předseda), Adolf Malík (jednatel) a Václav Špür (pokladník) posléze oficiálně nominovalo MŠK. Do výboru se dále zařadili Josef Edvard Ambrož, Ludovít Izák, Theodor Kilián, Drahomír Kočvara, Jiří Kořínek a Magda Šaturová. Projednali koordinační součinnost se sekci MEM včetně vydávání dvou československých čísel jejich periodika Mír. Křesla redakční rady Míru obsadili Rudolf Burda, Novotný a František Staněk. K mírovým aktivistům jmenovali i Františka Svitáka a Saláka.²⁰⁷

16. 1. Zajatci v esperantských kroužcích

ČSEV po schválení MŠK a OÚ v Praze vydával Zprávy ČSEV, které informovaly esperantské kroužky o činnosti výboru, chystaných akcích a oficiálních nařízeních a směrnicích. Každý výtisk Zpráv ČSEV se distribuoval do jednotlivých kroužků ve trojím vyhotovení. Jeden výtisk náležel zřizovateli jeho příjemce a dva esperantistům. Přestože fungoval informační orgán ČSEV, na výbor se opakovaně obraceli zástupci kroužků s dotazy ohledně kompetencí a fungování pod jednotlivými zřizovateli, které ne vždy byly v souladu se stanovenými pravidly.

*„V mnoha našich kroužcích žije ještě staré spolkaření a samoučelná klubová činnost esperantem pro esperanto. Esperanto ovšem může být pouze prostředkem, nástrojem k činnosti politické, kulturní a společenské, nikdy nemůže být účelem samo o sobě.“*²⁰⁸ ČSEV se proto usnesl o osobních návštěvách jednotlivých členů výboru ve všech esperantských kroužcích podle předem stanoveného plánu, za účelem vysvětlení úkolů ČSEV.²⁰⁹

Podle platných předpisů kroužky sdružovaly esperantisty pouze z místa bydliště anebo nejbližšího okolí. Neměli právní subjektivitu a se svým jménem nemohly vykazovat jakoukoliv aktivitu, což platilo i pro objednávání časopisů z ciziny. Tuto službu zprostředkovávala výhradně vývozní a dovozní společnost Orbis n. p. Opatřování tiskovin

²⁰⁶ Československý esperantský výbor. Zprávy ČSEV březen 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 1, s. 1.

²⁰⁷ Zprávy ČSEV červenec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 2, s. 1.

²⁰⁸ Zprávy ČSEV březen 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 5, s. 1 – 3; Zprávy ČSEV říjen 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 3, s. 8; Zprávy ČSEV červenec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 2, s. 4.

²⁰⁹ Zprávy ČSEV červenec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 2, s. 2.

mimo její rámec, pokud se nejednalo o přímé dary, bylo porušováním platných devizových předpisů. Obdobnou službu poskytovalo knihkupectví Kniha n. p. na Praze II. s oddělením esperantských titulů včetně zahraničních a nakladatelství Artia n. p.²¹⁰

Esperantské kroužky omezovala direktivní nařízení k pořádání akcí výhradě v rámci působnosti svého zřizovatele. I tak ovšem museli žádat o všechna povolení příslušný odbor školské a kulturní rady národních výborů. Jednalo-li se o událost v širším měřítku bylo nutné informovat ČSEV. To platilo i v korespondenci, která musela být vedena pod hlavičkou příslušného osvětového zařízení a psána česky anebo slovensky.²¹¹

Pro zahraniční návštěvy a jejich pobyt v Československu (od 1960 ČSSR) se esperantisté řídili směrnicí vydanou oddělením Správ pasů a víz Ministerstva vnitra. *„Pobyt zahraniční návštěvy musí být plně hrazen v jeho valutě. Po příjezdu je povinen vyměnit tzv. minimální směnu, která činí 3 \$ na osobu s 125% bonifikací (tj. asi 17,- Kčs za 1\$). Zahraničním hostům není předepisováno místo ubytování, návštěvník se může ubytovat v kterémkoliv hotelu, který je zařízen na přijímání zahraničních hostů. Ubytování v soukromých bytech není zahraničním návštěvníků z kapitalistických států dovoleno až na výjimky, kdy se jedná o nejbližší příbuzenské vztahy. Pokud je československý občan ochoten uhradit výlohy za ubytování cizince v hotelu nebo jiném veřejném zařízení, může tak učinit. Cizinec podává žádost o československé vízum na příslušném československém zastupitelském úřadě, kde musí žádat o turistickou cestu do ČSSR. Žadatelé z kapitalistických států mohou požádat o turistickou cestu do ČSSR za podmínek uvedených v bodě výše. Příslušníci států socialistického tábora mohou cestovat do ČSSR prostřednictvím cestovní kanceláře své země, na pozvání příbuzných, či známých z ČSSR nebo bez československého víza, záleží na dohodě, která byl uzavřena mezi ČSSR a příslušným socialistickým státem. Příslušníci socialistických států mohou být ubytováni i v soukromí a nepodléhají povinné směně 3 \$ za osobu a den.“*²¹²

16. 2. Pléna ČSEV řídí československý esperantský život

Plenární zasedání ČSEV v klubovně Raisova památníku v Lázních Bělohrad dne 18. července 1959 ustavil nové pracovní skupiny. Pro organizaci LŠE a LET, přípravu vzorových osnov a zkušebního řádu pro zkoušky z esperanta s důrazným požadavkem

²¹⁰ Zprávy ČSEV prosinec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 4, s. 9 - 11.

²¹¹ Příklad korespondenční hlavičky esperantského kroužku: OSVĚTOVÉ ZAŘÍZENÍ (Závodní klub, Rudý kroužek, Osvětový dům aj.) V ..., ESPERANTSKÝ KROUŽEK.

²¹² Zprávy ČSEV prosinec 1964, Osvětový ústav v Praze, č. 16, s. 2; Dopis Ministerstva vnitra, oddělení Správy pasů a víz ze dne 4. prosince 1964.

zařazení politicko - ideové součásti, určili Drahomíra Kočvaru a Václava Špůra. V kruhu jejich pomocníků se nacházeli Rudolf Hromada, Theodor Kilián, Jaroslav Mařík, Tomáš Pumpr a Ján Valašťan-Dolinský. Jazyková komise ve složení Theodor Kilián a Magda Šaturová úzce spolupracovala se slovníkovou komisí v sestavě Jan Filip, Rudolf Hromada, Ján Valašťan-Dolinský, Jaroslav Mařík, Pavel Rosa a Štefan Seeman. Ediční skupinu vedli Jiří Kořínek, Ludovít Izák a mírovou Josef Edvard Ambrož.²¹³

O tři měsíce později dne 17. října 1959 v Bratislavě ČSEV schválilo pracovní plán na nadcházející rok 1960 a do řad aktivistů jednomyslně přijalo Jožku Staňka, redaktora Výzkumného ústavu novinářského v Praze.²¹⁴

Zahraniční návštěvy, na které byl rok 1959 bohatý, osvěžovaly esperantistům běžný chod jejich každotýdenního setkávání. Mezi významné esperantské hosty se devětapadesátého roku zařadil řecký advokát George Oriniatsos s přednáškovým turné o teroristických procesech (dne 27. října 1959 hovořil na Univerzitě Karlově), o němž informoval i deník Večerní Praha článkem s titulkem Tlumočník měl volno. Se zástupci ČSEV diskutoval dne 13. listopadu 1959 Nikolaj Todorov, bulharský šéfredaktor Vydavatelství cizojazyčné literatury o možnostech odebírání bulharského, esperantského tisku.²¹⁵

Na pozvání Švédské dělnické esperantské asociace („*Sveda Laborista Esperanto Asocio*“) vykonal ve dnech 1. až 30. dubna 1959 předseda ČSEV Jaromír Jermář cestu po čtrnácti švédských městech a hovořil o Československu za doprovodu filmových a hudebních ukázek.²¹⁶

Od roku 1960 ČSEV doporučil esperantským kroužkům zahrnout do programů svých schůzí i pravidelné aktuality s mírovými náměty. Taktéž na základě průzkumu korespondence zahraničních respondentů, kteří se u svých dopisovatelů zajímali o Československo, životní úroveň, sociální služby apod. ČSEV připravil pro esperantisty seznam témat, korespondujících s kalendářním rokem, jako návod pro přátelskou korespondenci. Zařadila se mezi ně například témata Jak vzrostla životní úroveň v ČSR od osvobození, Stanovisko československého lidu k světovým událostem v posledních 15 letech, Československá žena v socialistické společnosti, Nová organizace školství v ČSR, Péče o zdraví v ČSR (7. březen - Mezinárodní den zdraví), Jiří Wolker, bojovník za nový

---

²¹³ Zprávy ČSEV říjen 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 3, s. 5.

²¹⁴ Zprávy ČSEV prosinec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 4, s. 6; Jožka Staňka tragicky zahynul při autonehodě dne 20. listopadu 1959 ve věku 41 let.

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ Přednáškové turné předsedy ČSEV ve Švédsku. Zprávy ČSEV říjen 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 3, s. 7; Zprávy ČSEV prosinec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 4, s. 9 - 10.

společenský řád (29. březen - 60. let výročí narození), Vladimír Iljič Lenin (22. duben - 90. výročí narození), Robert Koch (27. květen - 50. let výročí úmrtí), 15 let Košického vládního programu, Péče o děti v ČSR (1. červen - Mezinárodní den dětí), Výsledky budovatelské práce československého lidu v 2. pětiletce, Československá armáda, nástroj míru (6. říjen - Den armády), Velká říjnová socialistická revoluce - počátek nové epochy, Lev Nikolajevič Tolstoj (20. listopad - 50. let výročí úmrtí), Světové přátelství mládeže (17. listopad - Den mládeže a studentstva), K čemu směřuje 3. pětiletka v ČSR, 10. let československého zákona o míru (20. prosinec).²¹⁷

V březnu roku 1960 odevzdal Rudolf Hromada dlouho očekávaný rukopis Malého slovníku esperantsko - českého a česko - esperantského („*Esperanta - ĉeĥa kaj ĉeĥa - esperanta poŝtvortaro*“) Státnímu pedagogickému nakladatelství, jehož vydání se esperantisté dočkali v příštím roce.

Tým Drahomíra Kočvary a Václava Špůra předložil na zasedání pléna ČSEV v Rájeckých Teplicích dne 17. září 1960 vypracovaný návrh zkušebního řádu pro zkoušky z esperanta, který po odsouhlasení postoupili MŠK.

S ČSEV se obnovila politická školení esperantských funkcionářů. V učebním středisku MŠK Štířín se sešlo v roce 1960 rovnou padesát esperantistů. V obsahu přednášek školitelů dominovaly mezinárodní a vnitropolitické otázky se zřetelem k činnosti esperantských kroužků.

Mezi přednášejícími vystoupili Eduard Novák s tématem Současná mezinárodní politická situace a problémy mírového soužití národů, Vladimír Cihlář O současné vnitropolitické problematice ČSSR ve světle vyhlášení nové sociální ústavy a úkoly 3. pětiletky a Rudolf Hromada pohovořil o připravovaném slovníku. Jaromír Jermář se dotkl praktické stránky zapojení esperantských kroužků do práce osvětových zařízení a jejich správné politické a organizační náplni v souladu s hlavními politickými a ekonomickými úkoly ČSSR. Během čtyř seminárních dní shlédli esperantisté mimo jiné i hru Pohled do očí od Oldřicha Daňka v podání Realistického divadla v Praze.

Po ročním fungování ČSEV zkonstatoval relativně úspěšné vymýcení neduhů esperantských kroužků, které se také vrhly do organizace vlastních projektů, ovšemže centrálně zastřešených výborem.

Kolínští esperantisté připravili ve dnech 3. až 4. září 1960 v rekreačním středisku Tatra Kolín n. p. v Samopši Setkání esperantistů na Sázavě, kde mezi hosty budil pozornost

---

²¹⁷ J. E. Ambrož: Českoslovenští esperantisté v mírovém hnutí. Zprávy ČSEV březen 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 5, s. 3.

spisovatel Kei Kurisu z Japonska. Na závěr setkání se přítomní jednomyslně přihlásili k celosvětové kampani Světové rady míru pro odzbrojení a upevnění míru. Esperantisté v Místku při ZK n. p. Slezan zorganizovali ve dnech 1. až 13. června 1960 ve spolupráci se Společností pro šíření politických a vědeckých znalostí geografické přednášky. Jejich součástí byla i výstavka dětských prací, zaranžovaná Antonínem Sattkem z Příbora a samostatnou část na ní měla i akademická malířka, esperantistka, Anděla Kocůrková.²¹⁸

Svou návštěvou poctil ČSEV ve dnech 10. až 15. března 1960 významný sovětský profesor, zástupce ředitele Ústavu pro jazyk Akademie věd SSSR a esperantista Jevgenij Bokarjov a projednali vzájemnou spolupráci v oblasti lexikografie a vydávání esperantských učebnic.²¹⁹

16. 3. Úspěšný boj s neplodným spolkařením, ale ...

Mezinárodní anketu UEA v roce 1960, která se zabývala otázkou zavedení esperanta do škol, umocnilo zařazení Ludvíka Lazara Zamenhova na seznam významných osob UNESCO téhož roku. ČSEV (Jaromír Jermář, František Sviták, Josef Edvard Ambrož, L'udovít Izák, Theodor Kilián, František Šatura, Havlík, Adolf Malík, Drahomír Kočvara) a zástupci vládních institucí Bukačová (MŠK), Miloš Chyba a Strup (OÚ v Praze), O. Jurkovičová (OÚ v Bratislavě) a Enžlová (PKO v Brně) však na zasedání pléna ČSEV ve dnech 4. až 5. února 1961 v brněnském hotelu Slovan odsouhlasili doporučení MŠK ze dne 27. prosince 1960, které s ohledem na maximální vytíženost žáků s výukou esperanta ve školách nesouhlasili.²²⁰

ČSEV s úspěchem hodnotila dva roky práce, během nichž se mu podařilo „skoncovat s neplodným spolkařením a vytvořit atmosféru dobré vůle k vzájemnému poznání a pochopení jako jednu z forem a metod proletářského internacionalismu.“²²¹ Ke dni 31. prosince 1960 evidovali na území ČSSR sto sedm kroužků,²²² zatímco v roce 1961 již sto třináct. V prakticky každém větším městě uspořádal ČSEV s esperantisty besedu.²²³ Jako příklad dobré práce vyzdvihl ČSEV a zveřejnil ve svém periodiku šestiletou praxi

²¹⁸ Zprávy ČSEV listopad 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 6, s. 1 – 3 + 5.

²¹⁹ Zprávy ČSEV březen 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 5, s. 4.

²²⁰ Zprávy ČSEV červenec 1961. Osvětový ústav v Praze, č. 8, s. 1 – 2.

²²¹ Slavné výročí. Tamtéž.

²²² Při Domech osvěty a Osvětových besedách 48, při ZK ROH 50, při PKO 4, u Výrobních družstev 2, při škole 1, u Československého svazu požární ochrany 1, u Kulturního klubu Jednotného zemědělského družstva také 1.

²²³ Přehled činnosti ČSEV za uplynulé funkční období. Zprávy ČSEV prosinec 1961, Osvětový ústav v Praze, č. 9, s. 1 - 2; Praha, Brno, Plzeň, Ústí nad Labem, Teplice, Ostrava, Opava, Trinec, Hradec Králové, Olomouc, Bratislava, Žilina.

esperantského kroužku ve Znojmě s předsedou Milošem Hruškou. Po překonání obvyklých dětských obtíží s úspěchem zorganizovali výstavy Esperanto v boji za mír, Maďarsko ve fotografii, Pojeďte s námi k moři, Sovětský svaz v číslech, Dnešní Maďarsko, Deset let lidové Číny a největší Mezinárodní výstavu dětských kreseb, na kterou získali tisíc sto padesát kreseb ze čtrnácti zemí světa. V Okresní lidové knihovně disponovali znojemští vlastním esperantským oddělením a město Znojmo přidělilo esperantistům patronát nad akcí Znojenské jaro.

K politickému proškolení se esperantští funkcionáři s učiteli esperanta sešli ve dnech 25. až 27. června 1961 ve Frýdlantu nad Ostravicí. Šedesát tři esperantistů se do hloubky věnovalo metodickým a didaktickým otázkám výuky jazyka s propojením propagace světového míru, sociální výstavby ČSSR se zvláštním zřetelem na státy Latinské Ameriky a Afriky.²²⁴

První polovina roku 1962 nenaznačovala v životě esperantistů nic zvláštního. ČSEV odstartovala svá plenární zasedání dne 31. března 1962 v Praze, kde se zabývali organizačními záležitostmi chodu výboru, náměty a připomínkami esperantských kroužků a plánování budoucích akcí v souladu s kulturním plánem vlády. Ve stejném tónu pokračovali i v letních měsících při setkáních na hradě Kostí (25. až 26. srpna 1962) a v rekreačním středisku ROH v Turčianských Teplicích (30 června až 1. července 1962).²²⁵ Jako studená sprcha proto esperantisty zasáhl celorepublikov aktiv v Domě osvěty ve Velkém Meziříčí ve dnech 15. a 16. prosince 1962.

Mezi čtyřiceti esperantisty vystupovali zástupci ČSEV (Jaromír Jermář, František Sviták, Adolf Malík, Theodor Kilián, J. Havlík, Drahomír Kočvara a Ludovít Izák), Jiřina Pukačová (II. oddělení MŠK), Vladimír Hindrák (vedoucí IV. oddělení MŠK), Miloš Chyba a M. Hanousková (OÚ v Praze), O. Jurkovičová (OÚ v Bratislavě).²²⁶ S hlavním referátem o práci esperantských kroužků vystoupil Vladimír Hindrák.

Kritizoval esperantisty za záměnu esperanta z prostředku za cíl a formy za obsah, neboť z toho důvodu se právě u esperanta začalo hovořit o kosmopolitismu a pacifismu. Jeho řeč se stupňovala označením esperantistů za špatný příklad s jakým vystupují po práci ve své

---

²²⁴ Tamtéž, s. 1 - 3.

²²⁵ Činnost EK. Zprávy ČSEV září 1962, Osvětový ústav v Praze, č. 11, s. 1, 2.

²²⁶ Zprávy ČSEV leden 1962, Osvětový ústav v Praze, č. 13, s. 1 - 2; Zastoupeny kroužky OKD Praha, ČSD Česká Třebová, ZK Ostroj Opava, PKO Prešov, ZK Turčianské stojárne Martin, JKS Třinec, OB Králíky, JKP Svitavy, ZK MEZI Náchod, ZK Přerovské strojírny Přerov, MOB Znojmo, ZK Slezan, PKO Brno, PKO Hradec Králové, ZV Československé státní lázně Poděbrady, OB Tábor, ZK Boženy Němcové Teplice, ODO Třebíč, DO Ledec nad Sázavou, ZV Tatra Kolín, PKO Liberec, ZV Grafia Jihlava, KDO Košice, DO Olomouc, ZK Partizán Žiar nad Hronom, DO Nový Jičín, DO Nové Zámky, ZKP Uherský Brod, DO Trutnov, OB Ostrava-Zábřeh.

zájmové činnosti, kde vyplave na povrch mnoho škodlivých ideologií a zaostává politické vzdělávání. Vladimír Hindrák připustil, že jediné oprávnění k existenci esperanta by byla úloha v dorozumění mezi národy v duchu proletářského internacionalismu a prostředek k propagaci republiky. Esperantské výstavky ohodnotil jako shromažďování materiálů bez politického cíle. Svůj úsudek shrnul do slov, že celková práce esperantských kroužků bylo málo pozitivního a tvořivá. Zdůraznil vymezení vztahu kroužku a zřizovatele, který za něj nese odpovědnost, spravuje finance a jmenuje vedoucího kroužku. Rozhodující hlas při organizaci jakékoliv akce má výhradně příslušný národní výbor a nikoliv ČSEV a OÚ v Praze. Tyto figurují jako konsultativní orgány. Na závěr dodal, že esperantské kroužky se dosud málo družili mezi sebou. „*Cílem esperanta nemůže být šíření, ale politická ofensiva v zájmu míru a pokroku, služba zájmům naší společnosti prostřednictvím esperanta.*“²²⁷

Referát Vladimíra Hindráka rozpoutal bouřlivou polemiku s rázným odmítnutím názoru, že by se esperanto někdy v minulosti ztrácelo v samoúčelnosti. Ve vztahu esperantských kroužků a zřizovatelů esperantisté oponovali, že „*zřizovatelé si sami často nevědí rady, jak jich využít pro plnění vlastních úkolů, a proto je nechávají vegetovat na okraji své vlastní činnosti.*“²²⁸

Kromě nespokojeného zástupce IV. oddělení MŠK vytýkal esperantským kroužkům ČSEV špatné plánování jejich činnosti, které bylo moc obecného charakteru a chyběla jim konkrétnost v popisu jednotlivých schůzek, harmonogramu akcí, korespondenčních protokolů atd. Pozitivní činnost alespoň vykazovaly pouze pracovní skupiny ČSEV.

Překladatelsko-vydavatelská komise („*Esperantistoj-tradukistoj verkistoj*“) vedená Rudolfem Hromadou, Tomášem Pumprem, Jirím Kořínkem, Milošem Lukášem, Eliškou Urbanovou, Janou Cíchovou a Eduardem Felixem, spolupracovala se Svazem československých spisovatelů. Ženská komise při ČSEV pod vedení Jany Cíchové připravovala s Mezinárodním esperantským ženským výborem („*Internacia Esperantista Virina Komitato*“; v textu bude dále užívána zkratka *INEVKOM*“) Mezinárodní den dětí a skupina pro architekturu a stavitelství („*Esperanto - grupo por arkitekturo kaj konstruado*“) překládala za konzultace s Ústředním výborem vědecko – technického kroužku v Praze

---

²²⁷ O zkvalitnění práce esperantských kroužků. Zprávy ČSEV leden 1962, Osvětový ústav v Praze, č. 13, s. 1 - 2; Výtah z hlavního referátu V. Hindráka, vedoucího IV. oddělení.

²²⁸ Souhrn z diskuse. Tamtéž, s. 9; V diskusi vystoupili Theodor Kilián (Třebíč), Miloš Lukáš (Hradec Králové), Lukáč (Prešov), Kucín (Košice), Augustin Čambál (Martin), Špína (Liberec), Drahomír Kočvara (Ostrava), Vlastimil Kočvara (Opava), Pomykacz (Třinec), Štancel (Česká Třebová), Rýznar (Svitavy), Kroupa (Znojmo), Stoklasa (Přerov), Vondroušek (Brno), Tyráček (Jihlava), Buček (Žiar nad Hronom), Bartovská (Místek).

odbornou technickou terminologií a připravovala k vydání titul *Nová technika a architektura v Československu („Nova tekniko kaj arkitekturo en Ĉeĥoslovakio“)*.²²⁹

Esperantisté se opisem kruhu dostali do obdobné situace jako na začátku padesátých let s tím rozdílem, že mezi esperantisty a MŠK stál prostředník v podobě ČSEV, vykládající karty podle tahu vládních instrukcí.

16. 4. ČSEV oslabeno

Ke dni 30. června 1963 ČSEV registroval celkem sto třicet kroužků a téměř tři a půl tisíce členů. Od poloviny roku přišlo radikální oslabení výboru, které ho provázelo i celý příští rok. V důsledku organizačních a administrativních překážek nebyly svolávány plenární schůze a aktivity, rozpočet na rok 1964 byl omezen na minimum a většina členů přestala postupně pracovat.

Redakční rada Zpráv ČSEV s odchodem J. V. Havlíka nefungovala a předseda Jaromír Jermář složil funkci (obojí 1963).²³⁰ S problémy a velkým zpožděním vyšla pouze dvě čísla Zpráv ČSEV. Činnost jen s obtížemi udržoval pražský sekretariát s několika obětavými aktivisty. Relativně dobře a samostatně fungovaly pouze ženská komise a skupina spisovatelů-překladačů.

V ohrožení se ocitla od roku 1961 i sekce MEM, neboť redakční okruh časopisu Mír opustil Josef Edvard Ambrož. Naštěstí se ho ujal Čestmír Knobloch, který mu navrátil předešlou úroveň. Také na Slovensku ochabla aktivita esperantistů a většina dřívějších kroužků již vůbec nepracovala.

V listopadu 1964 ČSEV zaregistroval propad na sto čtyři kroužky a tři tisíce dvěstě sedmdesát členů. Ani jeden z nejpálčivějších požadavků esperantistů, umožnit ČSEV členství v UEA a dalších mezinárodních esperantských organizacích, aby i českoslovenští esperantisté v nich měli své zastoupení, MŠK dosud neschválilo.²³¹

Oslabenou pozici ČSEV v roce 1964 vyvážila vysoká návštěvnost zahraničních esperantistů. Jihlavskou Psychiatrickou léčebnu navštívila bulharská zdravotní sestra a esperantistka Sevdie Momaková.²³² Peter van Bentum z Nizozemí přednášel dne 14. srpna

---

²²⁹ Zprávy ČSEV květen 1963, Osvětový ústav v Praze, č. 14, s. 1 - 3.

²³⁰ Novým předsedou se stal František Sviták.

²³¹ Přehled činností ČSEV za funkční období 1958 – 1964. Zprávy ČSEV září 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 (18), s. 1 a 15.

²³² Zprávy ČSEV prosinec 1964, Osvětový ústav v Praze, č. 16, s. 3 - 4; V Jihlavě fungovalo současně pět kroužků esperanta EK při Domě Kultury, při Rudém koutku tiskárny Grafia u Psychiatrické léčebny, při Geologickém výzkumu a při 9-leté ZDŠ Dukelských hrdinů.

1964 v Košicích („*Unu miliono de postmilitaj legatoj en Nederlando*“)²³³ a v ústeckém esperantském kroužku hovořil Gustav Nilsson ze Švédska. Padesát esperantistů si v Martině ve dnech 22. až 23. srpna 1964 připomnělo dvacáté výročí Slovenského národního povstání.

ČSEV pomalu koncentroval své síly a dle rozhodnutí z 22. května 1965 na zasedání v Přerově rozeslalo k podnícení esperantské aktivity kroužkům i jednotlivým esperantistům dopis s názvem Československým esperantistům. Ve stejném městě a termínu (22. až 23. května 1965) se konal také Aktiv esperantistů Severomoravského kraje v rámci oslav dvacátého výročí osvobození Československa.²³⁴

Z letargie se probouzející ČSEV ani v roce 1965 nezklamali v hojném počtu přijíždějící zahraniční návštěvníci. ČSEV navštívili tajemník Jugoslávské esperantské ligy Dimitrij Bjelamoviča (23. až 24. června) a ve dnech 5. až 7. října pak sám její předseda L. Krausa. 9. srpna Praha uvítala esperantistu Detleva Blankeho z Německa.²³⁵ Nejváženějším hostem ovšem byl generální tajemník MEM Anton Balague a vedoucí ústřední administrace časopisu *Mír*. Ve dnech 4. až 7. srpna 1965 pobyl v ČSSR a se zástupci ČSEV a československé sekce MEM projednali dosavadní výsledky společné práce a perspektivy do budoucnosti. Dne 26. srpna 1965 natočil příspěvek do esperantského rádio vysílání.²³⁶

Úspěšný rozjezd ČSEV potvrdil také Setkání esperantistů v Dudincích ve dnech 24. až 25. září 1965 po záštitou Ernesta Váni. Pracovní části se účastnilo sto třicet esperantistů a večerního programu dvěstě sedmdesát návštěvníků včetně neesperantské veřejnosti. I v Dudincích se objevil Anton Balague a vystoupil se svým příspěvkem vedle esperantistů Rentmeistera z USA, Breuera z Německé demokratické republiky (NDR) a Fekete z Maďarska. V programu se obzvláště vyjímal přednášky martinských esperantistů Špigútha, L'udovíta Izáka a Augustina Čambála o historii uměleckých skupin pracujících s esperantem a jinými jazyky.

Rok 1965 esperantisté uzavřeli na konferenci esperantských kroužků spojenou s plenárním zasedáním ČSEV v Olomouci ve dnech 11. až 12. prosince. S hlavním referátem vystoupil Plický (MŠK), František Sviták (ČSEV) a V. Sacin (OÚ v Praze).²³⁷ Všichni přítomní se shodli v názoru, že očekávaný nový spolkový zákon se snad pro esperanto pozitivně odrazí a dojde k realizaci mnohých esperantských nápadů.

---

²³³ Zprávy ČSEV březen 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 17, s. 2.

²³⁴ Zasedání ČSEV v Přerově. Zprávy ČSEV září 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 (18), s. 1.

²³⁵ Vyhodnocení činnosti ČSEV za rok 1965 (Zpráva předsedy Svitáka z 3. plenární schůze v Bratislavě). Zprávy ČSEV prosinec 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 - 4 (19 - 20), s. 24.

²³⁶ Zprávy ČSEV září 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 (18), s. 11.

²³⁷ Zprávy ČSEV prosinec 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 - 4 (19 - 20), s. 17 - 20, 22, 23.

Na olomouckém zasedání si na nedostatek papíru stěžoval nejen redakční okruh Zpráv ČSEV, ale i zástupce komise spisovatelů-překladačů Eduard Felix. Tisk se tím velice protahoval a Zprávy ČSEV včetně občasných informačních oběžníkových dopisů Eduarda Felixe pozbývaly platnosti a nestávaly se aktuálními. Tomu úměrně odpovídala i ubývající hojnost zpětných reakcí. Za sekci MEM v Olomouci krátce pohovořil Tomáš Balda, za architektu-stavitele Josef Drlík, za ženy a rozhlas Jana Cíchová, za mládež Marie Jirásková a za železničáře Jaromír Řebíček. Na závěr obdrželo z rukou Augustina Čambála několik esperantistů čestné diplomy a poděkování za celoživotní práci (Julie Šupichová, Tomáš Pumpr, Jaroslav Šustr, Jaroslav Mařík, Antonín Slanina, Josef Vítek, František Pytloun, Rudolf Burda, Jiří Kořínek, Václav Špůr, Miloš Lukáš, Jaroslav Dolanský, Josef Fousek, Josef Vondroušek, Theodor Kilián, Vladimír Slaný, Vladimír Mohapl a další).²³⁸

16. 5. Blýská se na lepší časy?

Problémy, s jakými se ČSEV potýkalo v posledních dvou letech, kumulace činností členů výboru, opoždění termínů dodání především u vydávání Zpráv ČSEV, výbor s jemným nátlakem MŠK přimělo v roce 1966 k rozhodnutí vypracovat „rozbor“ esperantského hnutí. K jeho zpracování pověřilo ČSEV Františka Svitáka, Augustina Čambála, Tomáše Baldu a Šikulu. Součástí „rozboru“ bylo pověření nastínit systém dělby práce s ohledem na aktuální situaci v esperantském hnutí a eventuálně zrušit, či sloučit pracovní komise, které nevykazovaly výsledky a naopak zřídit nové, které se jevíly potřebnější (např. turistická, výstavní, technická, dokumentační).

Na schůzi ve dnech 3. až 6. března 1966 v Praze oznámil předseda ČSEV František Sviták vedle „rozboru“ i zřízení Koordinační komise pro esperantské otázky s Institutem pro oficiální uznání esperanta (*Instituto por oficialigo de Esperanto*; v textu bude dále užíváno zkratky IOE) ve složení Vlastislav Zázvorka (předseda), Josef Kavka (místopředseda), Josef Drlík (jednatel) a členové Karel Kraft, Vlastimil Kočvara, Jan Bílek a Františka Welterová.²³⁹

Stále trvající neblahý stav Zpráv ČSEV se rozhodli podpořit na svém aktivu ve dnech 29. a 30. října 1966 severomoravští esperantisté. Za svůj kraj si určili stálého dopisovatele, který pravidelně přispíval zprávami z jejich kraje. Esperantisté Severomoravského kraje se vůbec zavázali více komunikovat se závodní, rozličnými

²³⁸ Čestné diplomy zasloužilým pracovníkům. Tamtéž, s. 11.

²³⁹ Zprávy ČSEV květen 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 1 (21), s. 4.

organizacemi a nabízet jim svou spolupráci.²⁴⁰ Esperantský kroužek při PKO v Brně pečoval o rozesílání informací z esperantského světa do jednotlivých kroužků a přispíval k zvyšování jejich informovanosti.²⁴¹

Mezinárodní vedení IOE (Tibor a Antoni Sekelj, Jean Dettwiler, Miloslava Kolínská, Johan Vilho Kostioninen, Václav Faigl, Gian Carlo Figheira) poprvé zasedalo ve dnech 25. až 29. července 1966 v Praze pod devízou Raději hodnotné praktikování než-li hodiny planého kecání („*Pli valora la praktiko ol anthora prediko*“).²⁴² IOE ve spolupráci s Mezinárodním geologickým kongresem v Praze (19. až 28. srpna 1966) a Geologickou sekcí ISAE („*Geologio Sekcio de ISAE*“) sbírali podpisy pro petici („*Esperanto de IGK*²⁴³ *en 1968*“) jíž žádali zavést esperanto jako jeden z jednacích jazyků vedle angličtiny, francouzštiny, němčiny, italštiny, ruštiny a španělštiny na mezinárodní geologické kongresy. Hlavním koordinátorem byl Josef Kavka.²⁴⁴

Léto roku 1966 hýřilo zajímavými esperantskými podniky. Ve dnech 2. až 4. června 1966 v Plzni rokovali esperantisté pod devízou Esperanto 67 Plzeň o potřebě nových, moderních směrů ve výuce esperanta, které si zpestřili návštěvou plzeňského pivovaru a muzea. V Poděbradech v závěsu za plzeňskými ve dnech 5. až 12. června 1966 uspořádali v restauraci Bílá růže Mezinárodní šachový turnaj esperantistů („*Internacia Esperantista ŝakturniro en Poděbrady*“). Výběrem ze tříset albových archů známek zabodoval i Dolfa Bartošík na Celonárodní filatelistické výstavě v Brně esperantskou expozicí nazvanou Historie mezinárodního jazyka esperanto („*Historio de la Internacia Lingvo Esperanto*“). S těmi nejlepšími kusy poštovních známek zazářil již v roce 1962 na Celosvětové výstavě poštovních známek v Praze („*Tutmonda ekspozicio de poŝtmarkoj Praga 1962*“).²⁴⁵

Bezesporu aktivnější druhá polovina roku, jak zasedání esperantistů ve Starém Smokovci (28. až 29. května 1966)²⁴⁶ a v Ostravě (20. října 1966) se již velkou měrou soustředila na připravovaný první Esperantský kulturní festival („*Esperanto Kultura Festivalo*“; v *textu bude dále užíváno zkratky českého názvu EKF*) naplánovaný na léto 1967.

---

²⁴⁰ Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 19.

²⁴¹ Zprávy ČSEV srpen 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 2 (22), s. 9 - 12; Zprávy ČSEV prosinec 1966, Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 18 - 19.

²⁴² Tamtéž, s. 26.

²⁴³ „*Internacia Geologia Kongreso*.“

²⁴⁴ Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 26.

²⁴⁵ *Historio de Esperanto sur poŝtmarkoj*. Zpravodaj sekce mládeže ČSEV duben 1967 (roč. 2), č. 2, s. 15.

²⁴⁶ Ve Starém Smokovci se sešlo devadesát osm esperantistů především z Východoslovenského a Středoslovenského kraje a s hosty z Moravy, Čech, sedmnáct esperantistů z polského Zakopaného a Nového Targu a šest z Maďarska.

Na konci roku 1966 předali MŠK hotový „rozbor“ a na plenárním zasedání ČSEV dne 11. prosince 1966 se esperantisté ihned zařídili dle některých z navrhovaných bodů. Pro případ nepřítomnosti dotyčného funkcionáře stanovili jména náhradníků ve všech výborových funkcích a odsouhlasili zavedení pravidelné rubriky Zprávy z esperantského světa v kulturním týdeníku Osvětová práce. Esperantský sloupek i nadále pokračoval také ve slovenském týdeníku Nedele.²⁴⁷ Rovněž upravili zvolený výbor na nejužší předsednictvo, které reprezentovali František Sviták (předseda), Tomáš Balda (jednatel) a Jana Cíchová a scházeli každý týden a širší předsednictvo jako takové schůzovalo šestkrát ročně.

Přednáškové turné po šestnácti městech ČSSR uskutečnila v roce 1966 Vesna Skaljef-Race s tématem Současná Jugoslávie.²⁴⁸

16. 6. Esperantský kulturní festival

Přípravy na EKF zintenzivnily v první polovině roku 1967. Prakticky jakákoliv esperantská akce se s přibližujícím datem EKF halila do stejného „přípravného“ šatu (Setkání esperantistů Severočeského kraje a zasedání pléna ČSEV v Jablonci nad Nisou ve dnech 4. až 5. března 1967, Setkání esperantistů Jihočeského kraje dne 9. dubna 1967 v Písku, Setkání esperantistů Západočeského kraje 2. až 4. června 1967 v Plzni). I přes festivalový šat například uspořádali severočestí esperantisté jablonecké zasedání s velkou pompou a prezentovali se vsutku bohatým společenským životem. Setkání doprovodila samostatná tisková konference, část přátelské esperantské debaty odvysílal místní rozhlas a zhotovili seriálový dokument fotografií.²⁴⁹

První EKF ve dnech 7. až 10. července 1967 uspořádal EK při Závodním výboru (ZV) ROH Ostroj n. p. v Opavě s ČSEV. Ste výročí narození opavského rodáka, národního umělce Petra Bezruče, zařadila mezinárodní organizace UNESCO mezi světové kulturní události roku 1967. Čtyři dny byly maximálně nabitě semináři, uměleckým programem, výlety a zasedáním ČSEV.

Mezi doprovodnými akce se vyjímal literární soutěž, kterou vyhlásil opavský kroužek na jaře téhož roku. Do anonymní soutěže mohl zaslat každý esperantista libovolný počet děl, vždy ve trojím vyhotovení a označená heslem, pod kterým chtěl autor vystupovat.

---

²⁴⁷ iz: Čo vás bude zaujímať zo 4. plenárního zasedání ČSEV 10.12.1966 v Praze? Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 26.

²⁴⁸ Zprávy ČSEV červen 1967 (roč. 9), Osvětový ústav v Praze, č. 1, s. 4 a 9.

²⁴⁹ Zprávy ČSEV červen 1967 (roč. 9), Osvětový ústav v Praze, č. 1, s. 3 - 4; O. Hrubý: Kunveno de sudbohemiaj esperantistoj. Tamtéž, s. 10; Fx: Rekono al Pilzeno. Zprávy ČSEV říjen 1967 (roč. 9), Osvětový ústav v Praze, č. 2 - 3 (26 - 27), s. 25.

Celou akci měl na starosti Vlastimil Kočvara. Z celkem čtyřiceti devíti zaslaných děl vybrala porota ve složení Jiří Kořínek, Miloš Lukáš a Tomáš Pumpr absolutního vítěze několika kategoriích dohromady (próza a básně původní a přeložené). Prémii třista korun obdržela Eliška Urbanová („*Anstataŭ dormi...*“), dvě stě korun Karel Píč („*Belis la homo*“) a sto korun Karel Janouš („*Adiaŭa soneto*“). Čestná uznání udělili Oldřichu Vaňkovi, Petru Poliščukovi, Josefu Cinkovi, Antonínu Chrápavému a Aleně Novákové.²⁵⁰

Ihned prvního dne EKF zasedal v Opavě ČSEV (František Sviták, Tomáš Balda, Zdeněk Hršel, Hruška, Drahomír Kočvara, Kucín, Josef Vondroušek) a dále esperantisté Tomáš Pumpr, Miloš Lukáš, Jiří Kořínek, L'udovít Izák, Jaroslav Kuzník a Pavel Solnický (oba EK v Opavě), Holman (MŠK), K. Martan (OÚ v Praze). ČSEV schválilo Komisi pro styk se zahraničním, ustavilo Technickou sekci při ČSEV („*Teknika Sekcio de ĈSEK*“) v čele s Josefem Drlíkem, Zdravotnickou sekci ČSEV a Sekci učitelů („*Sekcio de Instruistoj*“) v čele s Janem Wernerem, Josefem Edvardem Ambrožem a Karlem Kraftem. Zkušební komisi přejmenovali na Komisi pro jazykové a zkušební záležitosti.

Kvůli nízkému počtu předplatitelů Zpráv ČSEV přijalo ČSEV návrh na samostatný tiskový fond a vybírání členského příspěvku s předplatným periodika dohromady. Speciální poděkování udělili redaktorovi L'udovítu Izákovi, který se vzdal odměny za redakci Zpráv ČSEV (jedno číslo asi za třista korun československých).²⁵¹ Na závěr ČSEV doporučilo kroužkům prosadit svého člena do místních komisí turistického ruchu a podniků, které mají styky se zahraničím.

Za rok 1966 rapidně narostl celkový počet esperantských kroužků na sto čtyřicet asi se tří tisíci šesti sty registrovanými členy. To se však netýkalo slovenských esperantských kroužků, kde z dvaceti devíti aktivně pracovalo minimum. Podrobu zprávu o stavu slovenského hnutí přinesl na zasedání ČSEV v Bratislavě dne 19. srpna 1967 Augustin Čambál.²⁵²

Vskutku přelomové léto 1967 potvrdilo roli favoritů i na esperantském šachovém poli. Ve dnech 1. až 2. července 1967 na druhém Mezinárodním esperantském šachovém

---

²⁵⁰ O. Kníchal: Esperantista kulturfestivalo Opava 1967. Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 17; Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 25; Zpravodaj sekce mládeže ČSEV duben 1967 (roč. 2), č. 2, s. 6; Srov. E. Votýpková: Esperanto v Československu 1945 - 1965. Rkp. bakalářské práce, Opava 2007 (Uloženo na Ústavu Historických věd FPF SUO); Ve třech kapitolách (s. 43 - 45) je popsán esperantský kulturní festival z pohledu pořadajícího opavského kroužku.

²⁵¹ Zprávy ČSEV říjen 1967 (roč. 9), Osvětový ústav v Praze, č. 2 - 3 (26 - 27), s. 23 a 25.

²⁵² Příklad aktivních slovenských kroužků: Bratislava, Dudince, Jesenská, Košice, Liptovský Mikuláš, Martin, Piesok, Piešťany, Prievidza, Žilina, Žitavce. Pouze papírově registrované bez další činnosti: Bánská Štiavnica, Krupina, Poprad, Prešov, Šaba, Velký Krtíš, Žiar nad Hronom.

turnaji v Poděbradech. Zvítězil domácí Vagenknecht, o druhé a třetí místo se podělili Jozef Novotný (Děčín) a Gustav Jablečnik (Praha), bramborou pozici obsadil Bochmann (NDR), a dále Rybář (Poděbrady), Duthilleul (Francie), Bossy (Francie), Faroubek (Poděbrady), Krätschmar (NDR), Jeřábek (Prostějov), Me Lenann (Velká Británie).²⁵³

Družbu s německými esperantisty z Olbersdorfu v NDR navázala ve dnech 28. až 29. října 1967 třicetičlenná delegace jabloneckých esperantistů. V závěrečné rezoluci se obě strany dohodli na spolupráci a výměnné návštěvě při Mírovém setkání v Jablonci v srpnu 1968.²⁵⁴

16. 7. 1968 („Ni salutis la novan epokon“)

„*Esperanto bude ve službách republiky v boji za světový mír a [esperantisté] potvrzují svou politickou vůli a vedení v souladu s ideály svobodného hnutí.*“ S těmi slovy se esperantisté přihlásili v dopisech adresovaných prezidentu republiky Ludvíku Svobodovi, generálnímu tajemníku KSČ Alexandru Dubčekovi a generálnímu tajemníku KSS Vasilu Bilakovi v reakci na tzv. lednové plénum KSČ.²⁵⁵ Odraz politické scény v ČSSR se zrcadlil v životě esperantistů, kteří podpoření úspěchem EKF s mezinárodním zastoupením, ještě usilovněji směřovali k založení nového esperantského svazu.

Dne 2. května 1968 vzniklo Slovenské esperantské společenství (SES) při Slovenské akademii věd v Bratislavě a Poradní sbor pro esperanto při OÚ v Bratislavě. Ministerstvo kultury a informací a MV je schválilo jako dílčí výsledky z předloženého esperantského „rozboru.“

Ve dnech 18. až 19. května 1968 na plenárním zasedání v Brně ČSEV schválilo Přípravný výbor Československého esperantského svazu (PV ČSE) pro ustavení samostatné esperantské organizace, přijali návrh na zřízení Českého esperantského svazu a Zvazu esperantistů na Slovensku a zastřešující Československé esperantské federace. K dovršení nezbytných formalit svolali ustavující sjezd na podzim roku 1968 do Brna.²⁵⁶

PV ČSE se sešel na mimořádném zasedání dne 13. července 1968 v Praze. Do PV jmenovali Tomáše Baldu, Vladimíra Bořánka, Drahomíra Kočvaru, Jaroslava Maříka, Pavla Sittauera, Františka Svitáka, Josefa Vítka a Josefa Vondrouška. Zde také projednali

---

²⁵³ II-a Internacia Esperantista ŝakturniro en Poděbrady. Zprávy ČSEV říjen 1967 (roč. 9), Osvětový ústav v Praze, č. 2 – 3 (26 – 27), s. 26.

²⁵⁴ Zprávy ČSEV leden 1968 (roč. 10), Osvětový ústav v Praze, č. 4 (28), s. 32.

²⁵⁵ Zprávy ČSEV květen 1968 (roč. 10), Osvětový ústav v Praze, č. 1 (29), s. 1.

²⁵⁶ Na cestě před cílem. Tamtéž, s. 1 - 2.

připomínky Poradního sboru pro esperanto v Bratislavě a doplnili jimi návrh organizačního řádu, který předložili ČSEV ke schválení.²⁵⁷

Třebaže mysl esperantistů pohltily myšlenky na znovuoobnovení svazu, i přes to pokračoval běžný chod kroužků, věnovali se zahraničním návštěvám a dalším akcím. Slovenští esperantisté s Čedokem n. p. připravili v březnu 1968 ve Starém Smolivci Jarní setkání esperantistů ve Vysokých Tatrách („*Esperantista Printempo en Altaj Tatroj en 1968*“).²⁵⁸ Kulturně založení opavští esperantisté nastudovali ve spolupráci se s Divadlem Zdeňka Nejedlého v Opavě hru *Manon Lescaut* v esperantu a vskutku množství zahraničních návštěvníků hostili na jaře roku 1968 ostravští esperantisté (Jacqueline Chefd'homme z Francie, Hanjo Glückner z NDR, Csomka Lajos z Maďarska, Gösta Henriksson ze Švédska).²⁵⁹

Ani vyhrocená politická situace, která vyvrcholila srpnovou okupací Československa nezlomila vůli esperantistů s vidinou blízkého založení svazu. Ustavující sjezd („*Konstitucio Kongreso*“) esperantisté posunuli na 28. až 30. května 1969.²⁶⁰

Jako nejdůležitější okamžik se zapsal do paměti esperantistů dne 27. ledna 1969, kdy PV ČSE svolal a slavnostně převzal stanovy budoucího Českého esperantského svazu (ČES). Obdobně postupovali také slovenští esperantisté, kteří na dny 9. až 11. května 1969 svolali ustavující sjezd do hotelu Esperanto v Pribylině a založili Zváz esperantisto v Slovenskej socialistickej republiky („*Asocio de Esperantistoj en Slovaka Socialisma Respubliko*“; v textu bude dále užíváno zkratky českého názvu *ZE SSR*).²⁶¹ Předsedy nově vzniklé federace československých esperantistů se stali Josef Vítek (ČES) a Pavel Rosa (ZE SSR).

---

²⁵⁷ Zprávy ČSEV říjen 1968 (roč. 10), Osvětový ústav v Praze, č. 2 (30), s. 22.

²⁵⁸ Zprávy ČSEV květen 1968 (roč. 10), Osvětový ústav v Praze, č. 1 (29), s. 2.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 11.

²⁶⁰ Zpravodaj sekce mládeže ČSEV číslo poslední /1968 (roč. 10), s. 1.

²⁶¹ S. Kamarýt: *Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio*. Praha 1983, s. 183.

17. Vlastní cestou

Průzkumné síť o počtu mladých esperantistů, v jejichž rukou po zániku svazu za počátku padesátých let přežívalo neexistující esperantské hnutí, v kroužcích ČSEV rozhodilo od roku 1964. Oficiální Sekce mládeže při ČSEV (SM ČSEV) vznikla dne 9. července 1965 a sídlila při OÚ v Praze, Blanická 4.²⁶² Podmínkou členství byl věk mezi 15 a 26 léty.

„*Junularo*“ po vytvoření vlastní konstrukce práce začalo pravidelně svolávat Celostátní aktivity mladých esperantistů („*Tutŝtata Aktivo de Junaj Esperantistoj*“; v *textu bude dále užíváno zkratky TAJE*), kde zvolili výbor, schválili plán na nový rok a pohovořili o svých úspěších a nedostacích. Od roku 1966 vydávali nepravidelné, česky psané periodikum Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj.

Výkonný a odpovědný orgán SM ČSEV představoval výbor složený z patnácti členů, jmenovaných předsednictvem ČSEV. Každá skupina mladých esperantistů větší než pět členů byla v sekci zastoupena tzv. delegátem a skupina menší než pět členů pak tzv. aktivistou. Výboru zasedal čtyřikrát ročně podle dohody. TAJE uspořádali minimálně jednou ročně.

Své zástupce vysílali mládežníci na zasedání ČSEV a do dalších odborných esperantských sekcí, kde byli zastoupeni. Za SM ČSEV například vystupovala Jaroslava Kloubková a Alena Malá na schůzi ČSEV ve Starém Smokovci ve dnech 27. až 28. května 1966.²⁶³

První TAJE, kterému předcházela obsáhlá informační kampaň,²⁶⁴ se uskutečnilo ve dnech 23. až 24. dubna 1966 v Klubu školství a kultury a v Národním domě v Praze. Účastnilo se celkem třicet čtyři mladých esperantistů,²⁶⁵ z toho jedenáct z Prahy a deset hostů. Mezi pozvanými byl i Ivo Lapenna (prezident UEA), František Sviták (předseda ČSEV), Jaroslav Šustr (hlavní delegát UEA pro ČSSR), Božidar Leonov (místopředseda bulharské mládežnické asociace), František Zajíček (redaktor zahraničního vysílání Československého

---

²⁶² Zprávy ČSEV duben 1964, Osvětový ústav v Praze, č. 15, s. 4.

²⁶³ Zprávy ČSEV květen 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 1 (21), s. 8.

²⁶⁴ Anonce v českých denících (Rudé právo, Mladá fronta, Lidová demokracie, Svobodné slovo) a v rozhlase.

²⁶⁵ J. Vránová (Svitavy), M. Magyar (Bratislava), V. Sobol (Brno), R. Svoboda (Ostrava), J. Rainišová (České Budějovice), F. Roušar (Polička), O. Bohunová (Nová Paka), Lída Soběhartová (Olomouc), M. Sýkorová (Vyškov), L. Kovář (Česká Třebová), Alena Malá (Dolní Kubín), M. Dašková (Šumperk), L. Klegová (Poruba), J. Beran (Praha), P. Kroča (Praha), M. Doležal (Praha), Jaroslav Nevan (Praha), Pavel Polnický (Poděbrady), V. Němec (Žilina), Z. Beránková (Havlíčkův Brod), M. Topičová (Kolín), E. Jandová (Havířov), V. Svěráková (Modřany), Z. Zeman (Pardubice), J. Mach (Žilina), V. Svobodová (Kolín), M. Franková (Kroměříž), J. Jandíková (Hradec Králové), E. Garay (toho času Praha), Karel Bartošík (Praha), I. Riedlová (Praha), E. Mukenšnáblova (Praha) a A. Machková (Praha).

rozhlasu), Blanka Bezová (pracovnice Československého rozhlasu), Jana Cíchová (hlasatelka esperantského vysílání Československého rozhlasu), Melicharová (redaktorka Československé televize) a Oldřich Kníchal (člen Svazu československých novinářů). Aktiv připravili Marie Jirásková, Jaroslava Kloubková, Egon Moravec, Mikuláš Nevan, Václav Vaňkát, Marie Drašnarová, D. Horčíková, A. Pospíchalová, J. Bron, M. Fuchs a D. Tonek.

Hlavní referát přednesl Mikuláš Nevan a s kritikou se obrátil na ostatní kroužky, které se prozatím málo zapojily do chodu sekce, jelikož výbor, složený převážně z pražských členů, byl maximálně vytížen. Dodal, že je nutné vypracovat novou koncepci osvětové práce, jelikož každý mladý esperantista musí být současně učitel a zakladatel esperantských skupin. V diskusi zazněly další podnětné nápady a kritiky k prozatím špatné propagaci zejména na školách, nedostatečnosti kvalitního materiálu k inzerování a do výkladních skříněk, vedení oficiální, mezinárodní korespondence anebo komunikace kroužků s výborem. Mládežníkům taktéž chyběl společný fond na dobrovolné příspěvky.

Esperantisté se shodli na využití hlavně moderních technologií a pomůcek při výuce, přitažlivých pro jejich věkovou skupinu (magnetofonové pásky s nahrávkami, překlady moderních písní do esperanta, společné čtení světových zajímavostí).²⁶⁶ František Zajíček z Československého rozhlasu se přihlásil s nápadem zřízení kroužku radioamatérů-esperantistů. Odsouhlasili také návrh podpořit používání esperanta na 19. letních olympijských hrách v Mexiku v roce 1968.²⁶⁷

Při volbách do mládežnického výboru v němž již figurovali Mikuláš Nevan (předseda) Marie Jirásková (vnitrostátní referentka), Jaroslava Kloubková (tajemník), Egon Moravec (tiskový referent, redaktor Sekce mládeže ČSEV - zpravodaj) a Václav Vaňkát (technický referent) jej rozšířili kvůli dalším úkolům (archiv, fotodokumentace, inzerce, odběr zahraničních časopisů, styk s ČSEV, spolupráce s Československým rozhlasem a televizí atd.) o A. Pospíchalovou, D. Horčíkovou, Marii Drašnarovou, M. Fuchse, J. Bromu a D. Tonka.

Téhož roku vyslal SM ČSEV na šedesátý kongres švédské esperantské federace v Skövde Egona Moravce, který o svých dojmech zpětně pohovořil na výborové schůzce dne 10. června 1966.²⁶⁸

---

²⁶⁶ Moderní audiovizuální kurs sestavili bratři Tibor a Antoni Sekejlové. Celá výuka byla vedena pomocí diapozitivů, magnetofonu a učebních textů. Premiéra se uskutečnila při tzv. cestovním kurzu pro začátečníky, zahájeného dne 11. listopadu 1966 v Šumperku. Tři nejlepší absolventy odměnil bezplatným čtrnáctidenním pobytem v Belgii, Jugoslávii, Maďarsku.

²⁶⁷ M. Nevan: TAJE. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj březen 1966, zvláštní vydání č. 1, s. 1; M Nevan: Stručně o současných úkolech sekce. Tamtéž, s. 3; TAJE – Praha 23. - 24. dubna 1966. Tamtéž, s. 5; Sekce mládeže ČSEV květen 1966, č. 2.

²⁶⁸ Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Prazeč. 3 - 4 (23 - 24), s. 20, 32; Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj červen 1966, zvláštní vydání č. 3, s. 4.

II. TAJE připravili na návrh Lídy Soběhartové ve dnech 3. až 4. září 1966 v Olomouci. Účastnilo se čtyřicet čtyři delegátů a osm hostů. Hlavní slovo měl Mikuláš Nevan.

Ve volbách na posty krajských delegátů zvolili přítomní Alenu Malou (Dolní Kubín), Petera Holbu (Zvolen), Mikuláše Magyara (Bratislava), Ivana Petříka (Brno), Jiřinu Andřílkovou (Hradec Králové), Pavla Polnického (Poděbrady) a Rudolfa Rychlého (Ústí nad Labem). Neobsazeny zůstaly kraje Západočeský a Jihočeský. Stejně jako „*repe*“ v letech 1946 – 1951 i tito krajszí delegáti měli za úkol informovat výbor o stavu členstva a práci ve své oblasti. „*Repe*“ schůzovali alespoň dvakrát za rok.

Na zasedání odsouhlasili pracovní plán 1966/1967 o „*řízení zásadami práce ČSEV, které vychází z dlouhodobé linie všestranného rozvoje socialistické společnosti tak, jak ji určil XII. sjezd KSČ., tj. např. upevňování přátelství a spolupráce s mládeží socialistických zemí a pokrokovou mládeží celého světa v duchu proletářského internacionalismu. Pomoc při rozšiřování a upevňování mezinárodního demokratického hnutí mládeže a při vedení boje za světový mír. Pomocí esperanta rozšiřovat nové vědomosti z oblasti vědy, techniky, kultury a umění*“ a organizační řád.

Olomoucký plán vedle úkolů na nový rok, obsahoval pro nadcházející léta tři detailní fáze mládežnické práce, shrnuté pod názvem Akce 3i. Ta zahrnovala „*informado*“, tj. informační kampaň na školách všech typů, ve spolupráci s esperantskými kroužky, tiskem, rozhlasem, televizí, kulturními zařízeními a ČSM, formou přednášek, letáků, informačních panelů atd. Poté následovalo „*instruado*“, čili zahájení výuky především s mladými učiteli, aby je svým příkladným vystupováním, znalostmi a osobním esperantským entuziasmem po několika lekcích kurzu nalákali a přešli k poslední fázi, „*instalado*“, neboli podání návrhu na založení mládežnického esperantského kroužku.²⁶⁹ Kvalitativní a kvantitativní vyhodnocení po prvním roce proběhlo na III. TAJE v dubnu 1967. Jeho nedílnou součástí byl také podíl rubriky Esperantská hlídka ve čtrnáctidenníku Osvětová práce, vycházející od č. 11/1966. ČSEV se za tuto výhodu zavázalo získat minimálně pět set jeho nových předplatitelů.²⁷⁰

Na závěr účastníci II. TAJE „*vyjádřili solidaritu s vietnamským lidem v jeho spravedlivém boji a připravují se k protestu veřejnosti na celém světě.*“²⁷¹

²⁶⁹ 2. TAJE – 3.- 4. září 1966 - Olomouc. Tamtéž, s. 1 – 3.

²⁷⁰ O. Kníchal: Osvětová práce s esperantskou rubrikou. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj březen 1966, zvláštní vydání č. 1, s. 4; Mládežníci se zasloužili o padesát předplatitelů.

²⁷¹ Rezoluce. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj, říjen 1966 zvláštní vydání č. 4, s. 1.

Organizační schéma „mladých“ esperantistů, se nijak zvláště nelišilo do „starých“ esperantistů. Pravidelné celorepublikové konference, střídaly krajské aktivity, na něž výbor SM ČSEV vysílal své zástupce. Mnohokrát se dílčí schůze přidružili k zasedání „starých“ esperantistů anebo přímo k plénu ČSEV.

V roce 1966 uspořádali mladí esperantisté aktiv dne 25. září 1966 v Hradci Králové (Východočeský kraj) v počtu třiceti devíti přítomných a referenty Jiřinou Jandíkovou, Zdeňkem Hršlem a Milošem Lukášem. Uvolněná přátelská zábava proběhla posléze v kavárně Bystrica.²⁷² Nezaháleli ani v Severomoravském kraji a dne 30. října 1966 rovněž připravili svůj první aktiv, kde Drahomír Kočvara přivítal bezmála sto esperantistů. Za výbor SM ČSEV referoval Egon Moravec a za ČSEV František Sviták a Tomáš Balda hovořili obzvláště o 51. Světovém kongresu 1966 v Budapešti. Za Středočeský kraj podal podrobnou zprávu Pavel Polnický z Poděbrad, v níž vyjádřil údiv nad malým zájmem tamních mládežníků. Přestože ve městě vyvěsili mnoho informačních plakátů, v okresních novinách vyšel inzerát a uspořádal besedu o své cestě po Švýcarsku, Francii a Anglii s promítáním obrázků, do mládežnického kurzu se přihlásilo pouhých dvanáct zájemců, kteří paradoxně ani nebyli z Poděbrad. Kurz pro dospělé vedl František Pytloun a oba se konaly na Střední zemědělské technické škole.²⁷³ V hlavním městě propagační kampaň naopak přilákala množství zájemců, že otevřeli rovnou čtyři elementární kurzy, a to s vedoucími Marií Drašnarovou, Mikulášem Nevanem, M. Bartošíkem a Janem Nevanem. Pokročilý učil Eduard Felix.

V letních měsících v roce 1966 vycestovalo několik mladých esperantistů za poznáním a nabytím zkušeností. Marie Jirásková a Bartovič se jako jediní zástupci socialistických zemí účastnili každoročního esperantského prázdninové týdne v holandském Krommenie, zajímavého tím, že v každém domě se někdo učil esperantem.²⁷⁴ V srpnu 1966 Václav Vaňkát, vedle esperantistů ze Španělska, Dánska, Anglie, Holandska a pořádající Francie, navštívil esperantský seminář v Moulins des Aporentis.²⁷⁵ Do Francie (Grésillonu) zavítala rovněž Marie Drašnarová, a to na třítydenní kurz pro mladé esperantisty. V rámci společenských večerů připravila dvě přednášky o ČSSR s promítáním diapozitivů a ukázkami

---

²⁷² Zástupci kroužků v okresech Hradec Králové, Havlíčkův Brod, Náchod, Rychnov, Trutnov, Jičín a Ústí nad Orlicí. Chyběli z Pardubic, Semil, Chrudimi a Svitav.

²⁷³ Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj prosinec 1966, zvláštní vydání č. 5, s. 2; P. Polnický: S esperantem ve Švýcarsku, Francii a Anglii. Tamtéž, s. 5; Pavel Polnický se v Anglii navíc zúčastnil 50. britského kongresu ve městě Norwich.

²⁷⁴ M. Jirásková: Země větrných mlýnů – Nizozemí. Tamtéž, s. 4.

²⁷⁵ V. Vaňkát: Země vína a krásných žen - Francie. Tamtéž.

české klasické a lidové hudby.²⁷⁶ Po černomořském pobřeží přes Varnu, Sozopol, Primorsko a konečného Mičurinu jela autostopem esperantistka Z. Kosová. Během této cesty navštívila několik svých esperantských korespondentů.²⁷⁷

V Jihomoravském kraji nastudovali hru Lekce z botaniky brazilského autora v esperantském překladu, jejíž premiéra se uskutečnila 20. listopadu 1966 a plně vyvážila propagační a informační kampaň, která byla v uplynulém roce v plenkách.²⁷⁸

SM ČSEV zaregistrovalo také UEA a přípisem ze dne 2. prosince 1966 nabídlo mladým československým esperantistům členství v TEJO s bonusem mládežnické revue Kontakt, měsíčníku Esperanto a esperantské ročenky.²⁷⁹

Ze zahraničního esperantského tisku, došlého za rok 1966 na adresu SM ČSEV zmiňme například „*Informado*“ (Vietnam), „*Informilo de TANEF*“ (Belgie), „*Inter ni*“ (Nizozemí), „*Junulara kuriero*“ (Madagaskar), „*Sekretaria Informilo de JEFO*“ (Francie), „*Tamtamo*“ (Řecko), „*Zamenhofa gazeto*“ (Nizozemí).²⁸⁰

17. 1. Adresář

Jedním z nejoblavějších míst esperantistů byla neexistující (zastaralá) centrální kartotéka. Mladí esperantisté se toho tudíž ujali a vytýčili si obnovu adresáře jako jeden ze svých hlavních úkolů.

SM ČSEV rozeslal dne 10. ledna 1966 výzvy na vedoucí a předsedy esperantských kroužků k vyplnění dotazů nejen o tamní mládeži. Ačkoli jeho organizátoři osobně žádali také návštěvníky II. TEJO v Olomouci, odpovědělo pouhých dvacet osm kroužků. Informační akci proto v březnu 1966 zopakovali.²⁸¹ Do funkce vedoucího centrální evidence československých esperantistů jmenovali na III. TAJE v Dudincích 1967 Iva Železného.²⁸²

V pomalu vznikající kartotéce se ve struktuře řazení inspirovali lístkovým adresářem esperantského klubu v Hradci Králové. Lístky ve formátu A6, obsahovaly následující údaje: příjmení, jméno, adresu a ve vedlejší sloupci údaje o věku, povolání či

²⁷⁶ M. Drašnarová: *Tamtéž*, s. 5.

²⁷⁷ Z. Kosová: Černomořské pobřeží. *Tamtéž*.

²⁷⁸ J. Kolejka – P. Holba: Z došlých dopisů ... Zpravodaj sekce mládeže ČSEV únor 1967 (roč. 2), č. 1, s. 6.

²⁷⁹ J. Nevan: Všem, kteří se přihlásili k odběru časopisu Kontakto. *Tamtéž*, s. 8; Esperantisté do 22 let věku byli členy UEA v kategorii J - MA s ročním poplatkem (při přepočtu) cca 90,- Kčs a esperantisté od 22 let věku pak členy UEA v kategorii MA - K s ročním poplatkem asi 120,- Kčs.

²⁸⁰ *Tamtéž*, s. 10 - 11.

²⁸¹ M. Jirásková: Zajímavé srovnání. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj březen 1966, zvláštní vydání č. 1, s.1 - 2.

²⁸² Dle osobních vzpomínek pana Iva Železného ze dne 26. března 2010, obeslali na pět tisíc adres dle staré kartotéky i z předválečných let. 21. srpna 1968 při okupaci z osobní iniciativy pamětníka kartotéku schovali na Smíchově.

funkci a odkud byly údaje zjištěny even. poznámky typu zasílat oběžník aj. Hradečtí kartotéku řadili dle místa (kraj, okres).²⁸³

V roce 1968, ke dni 16. května, dospěli k počtu tři tisíce čtyřista čtyřicet jeden esperantista, z toho čtyřista sedmdesát sedm Slováků v celkem sto dvaceti zaregistrovaných esperantských kroužcích (z toho dvaceti čtyři na Slovensku).

17. 2. IJES

K poslednímu prosinci 1966 složil funkci předsedy Mikuláš Nevan a na jeho místo jmenovali Egona Morace. Do výboru SM ČSEV schválili nově Karla Bartošíka. Současně si vedení SM ČSR vymezilo funkce a stanovilo úkoly pro nadcházející rok 1967. Předseda SM ČSEV a současně mládežnické komise MEM Egon Moravec, zajišťoval styk s ČSEV, spolupráci s ČSM a ostatními neesperantskými organizacemi a redigoval mládežnické periodikum. Mikuláš Nevan organizoval esperantskou výuku, jazykové zkoušky, byl delegátem TEJO a řídil jazykový a zahraniční odbor. Jeho manželka Jaroslava Nevanová (roz. Kloubková) zaštitila styk s Osvětovým ústavem v Praze, archivaci dokumentů a finanční odbor. Marie Jirásková vedla vnitrostátní odbor a s tím související korespondenci všeobecného charakteru s esperantskými kroužky. Marie Drašnarová vyřizovala korespondenční a inzertní služby. Václav Vaňkát korigoval přípravu 1. IJES a vedl studentský odbor při SM ČSEV. Karel Bartošík dostal na starost odbor informačně – propagační.

Na 22. až 23. dubna 1967 naplánovaná III. TEJO do pražského Klubu školství a kultury, byla přesunuta z rozhodnutí výboru ze dne 5. ledna 1967 na září. Výbor SM ČSEV k tomu vedly dva důvody, I. IJES a bohužel také neochota krajských delegátů pomoci při jeho organizaci.²⁸⁴

SM ČSEV předložil na jaře 1967 předsednictvu ČSEV návrh na zřízení mládežnického sekretariátu se skupinou neaktivnějších mladých esperantistů. Tito by jako vedoucí jednotlivých pracovních úseků zajistili rovnoměrnější pokrytí technicko – organizační agendy. ČSEV návrh podpořili a sekretariát vznikl při Ústředí mladých esperantistů v Ječné ulici č. 8 na Praze II. Funkční obsazení mládežníci doladili na III.

---

²⁸³ Z. Hršel: Lístkový kalendář. Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 27; K označení krajů využívali také číselníku (01 – Praha, 02 – Středočeský, 03 – Jihlavský, 04 – Západočeský, 05 – Severočeský, 06 – Východočeský, 07 – Jihomoravský, 08 – Severomoravský, 11 – Západočeský, 12 – Středočeský, 13 – Východoslovenský).

²⁸⁴ Zpravodaj sekce mládeže ČSEV únor 1967 (roč. 2), č. 1, s. 3; 3. TAJE 21. - 23. dubna 1967 v Praze. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj prosinec 1966, zvláštní vydání č. 5, s. 1 - 2.

TAJE.²⁸⁵ Dne 6. dubna 1967 výbor rozhodl o uspořádání III. TAJE v lázeňském městě Dudince, v okrese Zvolen, ve dnech 16. až 17. září 1967.²⁸⁶

V Dudincích ve volbách krajských zástupců obnovili či pozměnili jejich obsazení. Pavel Polnický (kraj Středočeský), Jana Maierová tzv. garant ve vedení (kraj Jihočeský), Richard Siepl tzv. garant ve vedení (kraj Západočeský), Jaroslav Suchánek (kraj Severočeský), Jiřina Jandíková (kraj Východočeský), Jiří Kolejka (kraj Jihomoravský), Ladislav Němec (kraj Severomoravský), Andrej Valjan (kraj Západoslovenský), Peter Holba (kraj Středoslovenský), Marta Lukášová (kraj Východoslovenský).

Do sekretariátu SM ČSEV na rok zvolili pracovníky Janu Maierovou (vedoucí sekretariátu), Marii Drašnarovou (výuka a inzerce), Janu Hehlovou (finance a administrace), Mikuláše Nevana (předseda SM), Bohumila Slezáka (zahraniční odbor), Iva Železného (centrální evidence československých esperantistů). Během roku koptovali Richarda Siepla (vnitrostátní odbor), Annu Skořepovou (korespondence), Aleše Tomáška (studentský úsek) a Drahomíru Zdvíhalovou (dokumentace). Rozšířením členské základy a rozdělením úkolů se mladí esperantisté snažili co nejvíce zefektivnit svou práci. Také rozhodli o změně názvu svých výročních setkání kvůli přítomnosti zahraničních návštěvníků z aktivu na konferenci.

Do stínu se zahalily všechny ostatní akce roku 1967 vedle Mezinárodního mládežnického esperantského-semináře („*Internacia Junulara Esperanto-Seminario*“; v textu bude dále užíváno zkratky IJES) v osadě ČSM Turyň u Borku u Jílového (okres Praha – západ) „s cílem výměny poznatků a zkušeností z mládežnických hnutí, posílení mladých na mezinárodním fóru a získání nových přátel.“²⁸⁷ IJES navrhlo dopisem ze dne 17. března 1967 zařadit jej do série mezinárodních seminářů pro vedoucí funkcionáře TEJO, kteréž bylo posléze i přijato.

Ve dnech 2. až 16. července 1967 se v Turyni sešlo dvacet devět mladých esperantistů včetně zahraničních návštěvníků. Agens Geelen (Belgie), Alan Billington (Velká Británie), Françoise Bourdier, Claudie Nourmot (oba Francie), Erika Schneider, Marie – Luise Steimle (obě Německo), Ivo Osibov, Milutin Jovanović (oba Jugoslávie), Haag Düys (Nizozemí), Krystyna Grzębowska, Andrzej Grzębowski (oba Polsko), Elena Belanescu (Rumunsko), Igor Drulj (SSSR), Jan Milld (Švédsko) a z domácích esperantistů Zdena Beránková, Olga Bohunová, Magda Dašková, Miluše Fráňková, Regina Geblová, Peter

---

²⁸⁵ M. Nevan: Vytvoření sekretariátu vedení Sekce mládeže ČSEV. Zpravodaj sekce mládeže ČSEV červenec 1967 (roč. 2), č. 3, s. 9.

²⁸⁶ 3. celostátní konference mladých esperantistů svolána! Tamtéž, s. 1.

²⁸⁷ 3. TAJE 21. - 23. dubna 1967 v Praze. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj prosinec 1966, zvláštní vydání č. 5, s. 3.

Holba, Jiřina Jandíková, Jiří Kolejka, Marta Lukáčová, Marie Oplenová, Josef Píč, Richard Siepl, Jitřenka Sittová, Ludmila Soběhartová, Andrej Valjan. V pořadatelské roli IJES vystupoval zvláštní výbor SM ČSEV (Karel Bartošík, Marie Drašnarová, Jana Hehlová, Marie Jirásková, Jana Maierová, Jan Nevan, Mikuláš Nevan, Jaroslava Nevanová, Bohumil Slezák) a OV ČSM Praha – západ. Čtrnáctidenní program s předem určenými tématickými okruhy přednášek (Československo – historie, kultura, politika, ekonomika; Mládež v socialistické společnosti; Mládežnické esperantské hnutí – ve světě, u nás, historie, současnost, perspektiva) připravili Jana Cíchová, Vuk Echtner, Drahomír Kočvara, Karel Kraft, Miloš Lukáš, Jaroslav Mařík a František Sviták.

Všichni esperantští účastníci, podmíněni maximálně třiceti léty věku, obdrželi od pořadatelů obálky a dopisní papíry s esperantskou hvězdou a textem o IJES. V grafické úpravě Karla Bartošíka získali informační prospekt a harmonogram IJES.

Během seminárního týdne navštívili turynští seminaristé i s organizátory ve dnech 8. až 10. července hlavní město. V pražském mládežnickém esperantském klubu jim přednášel Miloš Lukáš a posléze diskutovali nad probíhajícím Mezinárodní rokem cestovního ruchu („*Jaro de la Internacia Turismo*“). Vedle tradičních pamětihodností zavítali návštěvníci do čokoládoven v Modřanech a pivovaru Braník. Vychutnali si ovšemže i večerní posezení u táboráku, při kterém je anekdotami bavil Drahomír Kočvara. Pro populární mládežnickou relaci Mikrofórum natočili IJES seminaristé rozhovor. Na posledním večeru zvolili i „*Miss IJES 67*“ Regínu Geblovou.²⁸⁸

„*Junularo*“ roku 1967 opanoval silný společný duch proesperantský duch. Kromě IJES, připravili pražští mládežníci rychlokurz esperanta, který spočíval v jednotné, souběžné inzerci v různých československých periodících (Večerní Praha, Svobodné slovo, Rudé právo, Lidová demokracie, Mladá fronta, Československý sport, Student, Mladý svět), na kterou zareagovalo během týdne a na esperantské ústředí došlo sto třicet přihlášek. Svitavské „*Junularo*“ v březnu 1967 rozeslalo putovní prezentaci Československa na magnetofonovém pásku s přednáškou a diapozitivy přes Švédsko, Nizozemí, Anglii, Francii a dalších zemí. Zpětné ohlasy na sebe nenechaly dlouho čekat.²⁸⁹

Pro zvýšení kvality mládežnického zpravodaje provedli redaktoři v polovině roku 1967 anketní průzkum a dotazovali svých čtenářů na preferovaný koncept, obsah, ale i třeba

---

²⁸⁸ 2. TAJE v Olomouci 3 - 4. září 1966. Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj říjen 1966, zvláštní vydání č. 4, s. 1; Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj prosinec 1966, zvláštní vydání č. 5, s. 3; I. mezinárodní seminář mladých esperantistů 8. – 16. července 1967. Zpravodaj sekce mládeže ČSEV únor 1967 (roč. 2), č. 1, s. 8; Zpravodaj sekce mládeže ČSEV duben 1967 (roč. 2), č. 2, s. 6; Zpravodaj sekce mládeže ČSEV speciala numero 1967 (roč. 2), č. 4, s. 3 - 4.

²⁸⁹ Z došlých dopisů...Zpravodaj sekce mládeže ČSEV červenec 1967 (roč. 2), č. 3, s. 8.

zajímavější titul. Odběratelé se nejvíce shodli na dostatku prostoru pro rubriky, místní informace, novinky ze světa literatury, ilustrace, kvízy, ankety a hlavně žádali, aby bylo celé v esperantu.²⁹⁰

Celoroční práci roku 1967 zhodnotili mládežníci v pardubickém Kulturním domě ROH na Dukle ve dnech 9. až 10. prosince 1967.

17. 3. „Unueco estas forto!“

S heslem V jednotě je síla! vstoupili mládežníci do osmašedesátého roku, za nímž však ihned následovala otázka: „Svaz ano, či ne?“

Mnozí esperantisté, „staří i mladí“ se domnívali, že získá-li svaz právní subjektivitu,²⁹¹ bude automaticky zaručena jeho kompletní životnost. SM ČSEV tudíž zintenzivnil informační kampaň a apeloval na esperantisty, aby se nenechali ukolébat příznivým vývojem a spíše naopak zvyšovali svou aktivitu, třeba otiskováním esperantských článků přeložených do češtiny v lokálních periodících.²⁹² Veřejnost a esperantisté sami nesměli zůstat na pochybách, že ustavením svazu jejich práce nekončí, ale je to jen jeden z cílů, jak lépe rozšiřovat esperantskou ideu.

Ve dnech 24. až 25. května 1968 svolali esperantisté TEJO do Brna. Horlivě přetřásali otázku budoucího svazu a s ním spojeného fungování mládežníků. Po skončení konference využili někteří příležitosti a ve spolupráci s Cestovním klubem mládeže jeli autobusovým zájezdem na Macochu.²⁹³

Květnová brněnská schůze ve stejném tónu a intenzitě pokračovala na schůzi esperantských mládežnických funkcionářů dne 6. července 1968 v Bratislavě. Výsledná rezoluce hovořila naprosto jasně. „*Mladí českoslovenští esperantisté podporují úsilí o vytvoření Československé esperantské federace jako reprezentativního orgánu, na jehož půdě by v rovnoměrném partnerství koordinovali svoji činnost členské organizace (federáty), vznikající jak na národnostním tak i zájmovém principu.*“²⁹⁴

---

²⁹⁰ Zpravodaj sekce mládeže ČSEV květen/červen 1967 (roč. 2), č. 4, s. 1.

²⁹¹ Otázkou právního hlediska budoucího svazu se zabývalo ředitelství OÚ v Praze, výbor ČSEV a odbor MKI.

²⁹² E. Moravec: Ukažme svou sílu. Zpravodaj sekce mládeže ČSEV duben 1967 (roč. 2), č. 2, s. 3.

²⁹³ Zpravodaj sekce mládeže ČSEV květen/červen 1967 (roč. 2), č. 4, s. 4.

²⁹⁴ Zpravodaj sekce mládeže ČSEV únor 1968 (roč. 3), č. 2, s. 1 – 2; Z přítomných Aleš Bednařík (Bratislava), Václav Hadrava (Chomutov), Marie [...] (Dvůr Králové nad Labem), Peter Holba (Zvolen), Miroslav Rysko (Bratislava), Jaroslav Kindl (Strakonice), Jiří Kolajka (Brno), Václav Kříž (Brno), Marta Lukáčová (Moldava nad Bodvou), Jana Maierová (Praha), Mikuláš Nevan (Praha), Ladislav Němec (Ostrava), Zuzana Petrovičová (Bratislava), Pavel Polnický (Poděbrady), Richard Siepl (Kraslice), Andrej Valjan (Bratislava), František Vohlmüt (Příbram), Drahomíra Zdvihalová (Praha) a další.

Srpnové události roku 1968 o několik měsíců odložily dlouho očekávaný okamžik, kterého se mládežníci dočkali dne 1. února 1969, jen několik dní po svolání PV ČSE, kdy se přihlásili k budoucímu svazu jako Sekce mládeže a zvolili Přípravný výbor Československé esperantské mládeže (PV ČSEM). Svou ustavující schůzi svolali taktéž do Brna, a to na neděli 30. března 1969.²⁹⁵

---

²⁹⁵ Zpravodaj sekce mládeže ČSEV číslo poslední /1968 (roč. 3), s. 2.

18. Světové esperantské kongresy a českoslovenští esperantisté

Světové esperantské kongresy se s výjimkou obou světových válek konaly pravidelně od roku 1905. Organizace této pompézní akce zaměstnávala pořadatele několik měsíců dopředu. Zajištění příhodných kongresových prostor, ubytování pro návštěvníky, dostatečná finanční subvence, rozeslání pozvánek a informačních letáků s časovým harmonogramem sjezdu. To vše za spolupráce s ostatními mezinárodními esperantskými organizacemi, které se ke kongresu přidružili se svými konferencemi.

Na sjezdu zpravidla rozděleného na generální schůzi a oborové (sekční), vedle hlavního slova předsedy výboru UEA a jeho dalších členů, hovořili představitelé kongresového města a zástupci vládních orgánů země.

Během týdne, který sjezd většinou trval, se pořádaly různé exkurze, návštěvy divadel, koncertů. Mnohé z nich obstarávali sami účastníci. Esperantští umělci – amatérští i profesionální úzce spolupracovali s Přípravným kongresovým výborem té které země. Prezentace na akci celosvětového formátu jim zaručeně zabezpečila jedno z nejlepších renomé, jaké vůbec mohli získat. Na výsluní s sebou jistě vyzdvihli i svou zemi.

Československu se dostalo cti uspořádat světový esperantský kongres dostalo v roce 1921. Hlavní město Praha hostila v pořadí 13. Světový kongres s celkem dvěma tisíci čtyřmistry šedesáti sedmi účastníky z třiceti pěti zemí světa. Předsedou sjezdu byl Stanislav Kamarýt a generálním tajemníkem Augustin Pitlík.²⁹⁶

Po druhé světové válce se vydalo sedmnáct esperantistů z Československa na 32. Světový kongres, první poválečný, do švýcarského Bernu ve dnech 26. července až 2. srpna 1947. Účastnilo se celkem tisíc třista sedmdesát esperantistů ze všech kontinentů. Za československé esperantisty pozdravil kongres houslista Jan Geryk, který přednesl osobní pozdrav prezidenta republiky Edvarda Beneše. Byl to jediný představitel státu, který poctil kongres tímto způsobem. „*My českoslovenští esperantisté můžeme být právem hrdi na to, že máme prezidenta, který sympatizuje s našim hnutím.*“²⁹⁷ Českoslovenští esperantisté do Švýcarska oficiálně delegovali pouze šest osob, ostatní jeli soukromně. Dle Národní banky – devisového oddělení nebylo možné uznat větší počet povolenek s odůvodněním, že „*ani ÚRO nemůže počítat s větší delegací do zahraničí, než je osm až deset osob.*“²⁹⁸

²⁹⁶ S. Kamarýt: *Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio*. Praha 1983, s. 147.

²⁹⁷ D. Bartošík: O letošním sjezdu esperantistů v Bernu. *Esperantista* 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 77 – 79.

²⁹⁸ Účast na sjezdu v Bernu. *Esperantista* 28.2.1947 (roč. 2), č. 1, s. 12.

V Bernu se oficiálně sloučily dvě protichůdné větve ILE a UEA, pod názvem UEA, a řídicího kormidla se po volbách do výboru ujal švédský esperantista Ernfrid Malmgren.

33. Světový kongres ve švédském Malmö se ve dnech 31. července až 7. srpna 1948 účastnilo tisíc sedm set šedesát jedna esperantistů. Za SE ČSR pozdravil Pavel Rosa z Bratislavy. Jelikož švédský rozhlas denně vysílal na krátkých vlnách esperantské zprávy, pražský rozhlas podle nich sestavil vlastní relaci a zařadil do vysílání dne 2. srpna 1948.²⁹⁹

Ve stejném roce se v Budapešti ve dnech 22. až 25. července konala konference esperantistů z podunajských zemí („*Konferenco de la Danublandaj esperantistoj*“), která uvedla sovětské vedení do pozornosti vůči esperantským hnutím ve svých satelitech a jako odpověď zvýšila intenzitu kampaně proti kosmopolitismu. SE ČSR zde oficiálně reprezentoval Jaroslav Mařík a za Československo na ní participovali slovenští esperantisté.

„*Čilý život panuje mezi esperantisty v horkém létě 1949.*“³⁰⁰ Na 34. Světový kongres v Bournemouth v Anglii, se mezi jedním tisícem pětistý třiceti čtyřmi esperantisty zúčastnil jediný oficiální zástupce MI, předseda SE ČSR Adolf Malík, avšak pro československé esperantisty nejdůležitějšími letními událostmi byli domácí sjezdy liberecký a bratislavský.

Během následujících dvou let se československá esperantská organizace bortila jako krabička z karet až do konečného rozpuštění SE ČSR (1952). Jelikož neexistoval svaz, který by delegoval své zástupce a českoslovenští esperantisté nemohli být individuálně registrováni v UEA, na světové kongresy mohli vycestovat maximálně jako soukromé osoby. K cestě do zahraničí se esperantisté museli prokazovat oficiálním pozváním (od přátel), které sloužilo jako doklad k žádosti o povolenku do ciziny. Třebaže v Československu nebylo oficiální hnutí, esperantisté i nadále získávali pozvání na světová setkání. Opakovaně a s neutuchající trpělivostí se pak obraceli na MŠK a MZV aby mohli oficiálně reprezentovat Československo na internacionálních akcích. Tyto podniky podrobně dokládali zprávami o své o činnosti, ale též z ostatních lidově – demokratických států, mezi nimiž se našlo mnoho významných osobností a esperantistů současně.

Příkladnou a neúspěšnou ukázkou žádosti byl pokus československých esperantistů účastnit se 41. světového kongresu v roce 1956 v dánském hlavním městě Kodani.

²⁹⁹ Esperantista 20.9.1948 (roč. 3), č. 7, s. 79.

³⁰⁰ S. Kamarýt: Esperantské léto. Esperantista 15.9.1949 (roč. 4), č. 7, s. 49.

Předseda kodaňského kongresového výboru Gustava Kühnman adresoval oficiální pozvání československým esperantistům na Velvyslanectví Československé republiky v Kodani. To celou záležitost dále předalo dne 27. března 1956 MZV k prošetření. MZV ovšem v tu dobu již disponovalo oficiální žádostí a přiloženým odůvodňujícím rozbohem esperantisty Josefa Vítka (předsedy), zaslané MŠK, Severskému oddělení a kopii evidovala také Kancelář prezidenta republiky. Po prozkoumání žádosti i přiloženého rozboru Josefa Vítka a po písemném dotazu ze dne 9. ledna 1956 náměstka Zdislava Buřivala z I. odboru kulturně osvětového MŠK na MIO, se mu dne 6. března 1956 dostalo odpovědi od Eugena Stejskala ze sekretariátu ministra. Žádost zamítli, neboť „*po zevrubné analýze esperantského hnutí u nás i po stránce mezinárodní, [by] široká a legalizovaná účast našich esperantistů v mezinárodním esperantském hnutí nepřinesla užítku.*“³⁰¹

Esperantisté oficiálně vycestovali až na 44. Světový kongres do hlavního města Polska, a to ve dnech 1. až 8. srpna 1959. Vzhledem ke stému výročí narození zakladatele esperanta byla Varšava zvolena zcela záměrně. Polská vláda vynaložila na uspořádání kongresu nemalé prostředky a dala k dispozici reprezentativní sály v Paláci vědy a kultury Josifa Vissarionoviče Stalina. Představitelé Varšavy, vědomi si celosvětové pozornosti, zařídili mimo jiné pro delegáty slevy na polské železnice a dopravu po hlavním městě. Na žádost varšavského starosty vylepili tamní esperantisté po městě plakáty informující o významu sjezdu a vybízely své obyvatele k přátelskému přijetí všech návštěvníků. Každý z tří tisíc dvouset padesáti šesti účastníků ze dvaceti šesti států obdržel zdarma rozsáhlou fotografickou publikaci o Varšavě a esperantský překlad historie Polska.

Československo zastupovali tři oficiální zástupci z ČSEV. Do Polska dále zavítalo ve spolupráci s Čedok n. p. i šedesát esperantistů, „turistů“ včetně esperantské divadelní skupiny („*Verda ĉaro de Julio Baghy*“). Za československé esperantisty na sjezdu pozdravil předseda ČSEV Jaromír Jermář. Pompéznímu zahájení byl přítomen také předseda polské vlády Piotr Jaroszewicz, který 5. srpna odhalil na domě kde Zamehof žil, pamětní desku.

Generální shromáždění esperantistů během kongresového týdne zasedalo dvakrát. V prvním hrál prim projekt UNESCO o výměně kulturních hodnot mezi východem a západem a role esperantského hnutí v něm. Předsedal doktor M. Kawasaki z Japonska. Při druhém kole se shromáždění zabývali organizačními esperantskými otázkami a volbami do výboru. Závěrem zkonstatovali, že „*esperantské kroužky, aby mohly mít své místo ve společné životě, musí se stát kulturními kluby a upustit od samoučelnosti spolkaření.*“

---

³⁰¹ NA, f. č. 867, k. 274, inv. č. 1451/1 – 3 (Ministerstvo kultury 1953 – 1956), Esperanto

Československá esperantská divadelní skupina zazářila se svým vystoupením Pygmalion od George Bernarda Shawa v hlavní roli s Evou Seemanovou. Návštěvníci vysoce hodnotili jejich jevištní jazykovou čistotu a v konkurenci s představením profesionální francouzsko – jugoslávské skupiny, získali oficiální pozvání na 45. Světový kongres do Bruselu a na výjezdní vystoupení do Maďarska a Bulharska.

Vedle divadelníků uspěl a získal třetí místo v tradiční kongresové literární soutěži v kategorii originální poezie s básní Ĉo - San, malá japonská panenka („*Ĉo - san, malgranda japana pupeto*“) redaktor Jožka Staněk.³⁰²

V roce 1960 ČSEV vyjednával s cestovní kanceláří Ĉedok n. p. o možném tématickém zájezdu esperantistů do Bulharska na dny 4. až 24. července s cílem na Kongresu bulharského esperantského svazu v Tarnově, spojeného s týdenním pobytem ve Varně. Byl mezi esperantisty velký zájem, průtahy a pozdní nábor zapříčinily, že se přihlásilo pouhých devět zájemců a celá akce se zrušila. Jako oficiální delegát se na tři dny (9. až 11. července 1960) do Tarnova nakonec vydal alespoň Jaromír Jermář.³⁰³

Po šesti letech se do dánského království, tentokráte do města Kopenhagen, vrátil v pořadí už 47. Světový kongres, a to ve dnech 4. až 11. srpna 1962. ČSEV reprezentovali František Sviták a Milada Škodová a za Československý rozhlas Hodková. Tisíc pětset padesát esperantistů s rozpaky přijalo propagační materiály, které svou skromností nápadně kontrastovaly s polskými dary z minulého roku. Ze strany dánské vlády, byť patronát nad kongresem přijal sám ministerský předseda Viggo Kampmann, obdrželi pouze morální podporu. Sjezd sám o sobě postrádal aktivní projev ke konkrétním otázkám a měl především mírový charakter. Československá delegace se proto soustředila na jeho druhou část, věnovanou MEM a INEVKOM.³⁰⁴

Na 48. Světový kongres do bulharské Sofie vypravil ČSEV předsedu Františka Svitáka a místopředsedu Augustina Ĉambála. Československá delegace dohromady čítala čtyřicet pět členů. Osm jelo na pozvání přátel a třicet pět esperantistů, „turistů“ organizovaných Ĉedokem n. p., vedl Drahomír Kočvara. Ve dnech 3. až 10. srpna 1963 tři tisíce čtyřista sedmdesát dva účastníků získalo od československých účastníků speciálně připravené propagační materiály, mezi nimi monografii Babička („*Avineto*“) od Boženy Němcové a barevné leporelo ČSSR v číslech („*ČSSR en nombroj*“).

---

³⁰² Zprávy ČSEV říjen 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 3, s. 1 a 4.

³⁰³ Zprávy ČSEV březen 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 5, s. 4; Zahraniční cesty v roce 1960. Zprávy ČSEV listopad 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 6, s. 3.

³⁰⁴ Zprávy ČSEV květen 1962, Osvětový ústav v Praze, č. 10, s. 4.

Součástí kongresu byl také druhý ročník populárního Mezinárodního uměleckého festivalu („*Internacia Arta Festivalo*“), na kterém se soutěžilo v různých kláních. Jiří Kořínek s originální básní Pozdrav 48. kongresu („*Saluto al 48-a kongreso*“) a překladem básně Mír („*Paco*“) od Františka Bronislava Kořínka vyhrál druhou cenu. M. Rybáček z Ledče nad Sázavou s fotografií Ještě silnější stroj („*Pli forta maŝino*“) získal třetí místo.

Do předsednického křesla UEA usedl profesor Hideo Yati. Posty místopředsedů obsadili H. W. Holme a E. L. M. Wensing.

Českoslovenští esperantisté měli své zástupce v Bulharsku v sekcích INEVKOM (Eliška Urbanová), TEJO a STELO (Anton Zachariáš), MEM (František Sviták, Augustin Čambál), UEA a ILEI (Peleta), IGA (Vlastimil Kočvara), EŜLI³⁰⁵ (Fiala). Bulharské kulturní centrum v Praze („*Bulgara Kulturcentro*“) dokonce připravilo na 24. října 1963 rozhovor („*interparolo*“) s účastníky sofijského kongresu pro širokou veřejnost. Jmenovitě s Františkem Svitákem a Eliškou Urbanovou.³⁰⁶

Ve dnech 1. až 8. srpna 1964 se realizoval 49. Světový kongres v nizozemském Haagu. Mezi dvou tisíci pětistý dvanácti delegáty ze čtyřiceti tří zemí světa, Československo zastupovalo osm esperantistů, „turistů“ (Dryák, Míčová, Fiala, Heimlich, Heimlichová, Milatová, Ochabován, Tichota) a Stankuš jako oficiální delegát. Za plnění výsledné rezoluce Návrh na sjednocení národů („*Proponon al Unuiĝintaj nacioj*“) se jednoznačně postavili všichni přítomní v čele s nově zvoleným předsedou UEA Ivo Lapenna. Pro Československo, v doprovodné kongresové fotografické soutěži, získal hlavní cenu opět M. Rybáček.³⁰⁷

Na podzim téhož roku odjelo na 17. Kongres polských esperantistů do Lodže ve dnech 19. a 20. září 1964 pět esperantistů, „turistů“ (Dryák, Oldřich Kníchal, František Sviták, Musilová) a za ČSEV oficiálně pozdravil Augustin Čambál. V Polsku navázali přátelský styk s organizačním tajemníkem jugoslávského esperantského svazu Dimitrijevem Bjelavovičem, který jim nabídl možnost výměny dvou až tří funkcionářů ročně za účelem bližšího poznání a předávání zkušeností.³⁰⁸

---

³⁰⁵ Mezinárodní esperantská šachová liga („*Esperantista-Ŝak-Ligo-Internacia*“). V Československu existoval od roku 1947 Esperantský oddíl ICCA („*Interantional Correspondence Checs Asociation*“; *Mezinárodní korespondenční sekce šachistů*) v čele s Václavem Faiglem; Kroniko Enlanda. Esperantista 26.5.1947 (roč. 3), č. 4, s. 41 - 44; Svůj první mezinárodní korespondenční souboj hrál oddíl s esperantisty z Nizozemí od 1. srpna 1946. Další vedli se Švédskem od března 1947. Veškeré vzájemné duely jim regulérně schválila Ústřední jednota československých šachistů

³⁰⁶ Zprávy ČSEV květen 1963, Osvětový ústav v Praze, č. 14, s. 1 + 2 a 4. 48-a kongreso de UEA en Sofio. Zprávy ČSEV duben 1964, Osvětový ústav v Praze, č. 15, s. 1 - 4.

³⁰⁷ 49-a Kongreso de UEA en Hago. Zprávy ČSEV prosinec 1964, Osvětový ústav v Praze, č. 16, s. 1 - 2.

³⁰⁸ F. Sviták: 17. Kongres polských esperantistů v Lodži. Zprávy ČSEV březen 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 17, s. 1 - 2.

Na 50. Světový kongres v Tokiu 1965 se mezi tisíc sedmset deset návštěvníků s velkými obtížemi dostali jako zástupce ČSEV Fiala a esperantistka Obručová z Olomouce. V kongresové literární soutěži uspěl Jiří Kořínek.

Tři tisíce devětset sedmdesát pět esperantistů navštívilo hlavní město Maďarska ve dnech 30. července až 6. srpna 1966. Na 51. Světovém kongresu v Budapešti, se československá výprava zapsala jako druhá nejpočetnější, v počtu třista šedesáti účastníků včetně tří oficiálních zástupců ČSEV. Ti sebou přivezli pět tisíc kusů informačních brožur o Československu vydaných speciálně pro tuto příležitost. Delegáty ČSEV přijal mezi ostatními vyvolenými esperantisty místopředseda maďarské vlády a předseda Maďarské mírové rady. O pár dní dříve proběhl v maďarském Pécs Kongres mladých esperantistů a souběžně budapešťským mimo jiné Dětský sjezd („*Infana kongreseto.*“)

19. Esperantské kurzy a jazykové zkoušky

Esperantské jazykové kurzy probíhaly soukromou anebo veřejnou formou. Oficiální možnost zastřešoval Institut moderních jazyků („*Instituto de Modernaj Lingvoj*“) jakožto součást ÚRO.³⁰⁹ Přímo v místech pořádání vystupovaly v roli pořadatelů Osvětové besedy („*Klerigaj Societoj*“), Lidové osvětové školy („*Popolaj Klerigaj Lernejoj*“) a Závodní kluby („*Entreprenaj kluboj*“), třebaže péči o výuku jazyků centrálně zajišťoval Institut moderních jazyků. Ten také vytyčil tři základní body úspěšného jazykového kurzu. Určit úkol („*tasko*“), čili stanovit cíl jeho absolvováním (např. základní úroveň, pro pokročilé atd.), dále nalákat zájemce („*varbado*“), ilustrující propagační činnost vedoucí k uskutečnění jazykových hodin a v neposlední řadě dodání („*livero*“) učitele se zkušenostmi a řádnou odborností. Každému z prvků věnovali organizátoři důkladnou pozornost.³¹⁰

Informační kanály o výuce esperanta pokryly propagační materiály (letáky, plakáty), oznámení v esperantském i českém tisku, upoutávky před filmovými představeními, rozhlasové relace aj. Kvalifikaci učitelů esperanta zase zabezpečovaly odborné zkoušky z jazyka před zkušebními komisemi. Učitelé esperanta si předávali zkušenosti, využívali odborná periodika a seznamovali se s novými pomůckami v pedagogických seminářích ILEI.

Ačkoliv výuku formálně organizoval zřizovatel, esperantisté nevyučovali výhradně v jeho místnostech, neboť pro ně jednoduše nebyly k dispozici. Následky hledání vhodné učebny se promítly do úbytku zájemců o kurz.³¹¹ Podobně bohužel bojovali esperantisté ve vlastních řadách. Pokud esperantisté nedisponovali vlastní klubovnou a alternativa soukromých bytů nebyla možná, odehrávaly se esperantské schůzky na veřejných místech (restaurační zařízení), kde bylo nutné počítat s náklady za útratu a s případnými méně důstojnými podmínkami, které nehodlali někteří akceptovat.³¹²

Kurzy však probíhaly i v korespondenční podobě a rozhlasovým poslechem (poprvé v roce 1927 z brněnského studia s Josefem Bednářem).³¹³ Lišily se rovněž používané metody a pomůcky (Esperanto, učebnice a čítanka od Theodora Kiliána, diapozitivy, magnetofonové pásky, aj.), které si jednotlivé kluby mezi sebou půjčovaly za poštovní poplatek.

³⁰⁹ Kroniko Enlanda. Esperantista 8.12.1948 (roč. 3), č. 9, s. 92 – 94.

³¹⁰ Raporto pri agado de EA ĈSR en 1948. Zvláštní příloha, s. 2 – 6.

³¹¹ E. Votýpková: Esperanto v Československu 1945 – 1965. Rkp. bakalářské práce, Opava 2007 (Uloženo na Ústavu Historických věd FPF SUO), s. 26 – 27; „*Dlouhé zařizování... a hledání odpovídající místnosti pro výuku, odradilo nadějně esperantisty a nejen (bohužel) je ... ztratili trpělivost, poněvadž si mysleli, že nejsme schopni vyříditi ani takovou věc, jako je obstarání místnosti pro pořádání kursu.*“

³¹² Osobní vzpomínky pana Pavla Polnického ze dne 27. března 2010.

³¹³ http://www.medy.cz/brno-esperanto/verda_stacio/Vs-studioj.htm (ze dne 5. února 2010).

Velice oblíbenou a účinnou metodou byla tzv. Cseh – metoda („*Ĉe – metodo*“) jinak řečeno „přímá metoda“, založená na výhradním používání esperanta bez použití mateřského jazyka. Autor inovativního přístupu, katolický kněz Andreo Cseh (*1895 v Ludošul-de-Mureš v Rumunsku - †1979 v Haagu v Nizozemí) zřídil v roce 1930 v Arnhemu v Nizozemí kompetentní Mezinárodní Cseh ústav („*Internacia Cseh – Instituto*“). Mezi znaky této metody se řadí výhradní používání esperanta bez pomoci mateřského jazyka, hromadné odpovídání žáků na učitelovy otázky a konverzace na aktuální podněty doprovázené humornými historkami a žerty. Žáci jsou vedeni k samostatnosti v odvozování mluvnických pravidel a nejsou zatěžováni domácími úkoly. Vyloučením samostatné přípravy se snaží docílit případným obavám kurzistů z příštích hodin při eventuální osobní nepřipravenosti na výuku. Na učitele se kladly také vysoké požadavky. Cseh – metoda, můžeme o ní hovořit jako o velice intenzivní metodě, zaměstnávala studenty celý den. Aplikovala se tudíž obzvláště při LET a seminářích, kde dopolední výuku vystřídala zábavní složka s večerním programem za stálého sledování učebního cíle.³¹⁴

Každý kurz esperanta ukončila závěrečná zkouška, opravňující jeho držitele k postoupení o další vzdělanostní stupeň a zvyšování jazykové kvalifikace. Šestnáctistránkové všeobecné poučení a seznam otázek v redakci Tomáše Pumpra a Stanislava Kamarýta, O zkouškách z esperanta z roku 1949, pomáhalo připravit zájemce k předstoupení před zkušební komisí.

Zkušební komise, v původním složení Stanislav Kamarýt (předseda), Josef Kožený (místopředseda) a Tomáš Pumpr (tajemník), postupně doplnili Augustin Pytlík, Theodor Kilián a Josef Friedrich.³¹⁵ S přílivem absolvujících studentů se postupně zvyšoval i počet zkušebních komisí o komisaře Dolfu Bartošíka, Ladislava Krajíce, Miloše Lukáše, Otu Ginze, Josefa Vondrouška, Jána Valaš ana-Dolinského, Eduarda V. Tvarožka a Kálmána-Kisse.

Po vyjasnění statutu SES (zastoupen Pavlem Rosou, L'udovítem Izákem) v rámci SE ČSR dospěli dne 12. prosince 1949 ke konsensu o pořádání esperantských zkoušek na slovenské straně. Autonomii slovenského senátu („*slovaka senato*“)³¹⁶ podmínila výlučná účast českého zástupce zasedajícího ve zkušební komisí a jednota ve znění vydávaných diplomů Svaz esperantistů Československé republiky – Slovenský esperantský spolek

---

³¹⁴ Esperantista 28.5.1946 (roč. 1), č. 3, s. 32.

³¹⁵ Esperantista 25.6.1947 (roč. 2), č. 5, s. 57.

³¹⁶ Esperantista 20.12.1949 (roč. 4), č. 10, s. 75 - 76.

(„*Esperanto-Asocio en Ĉeĥoslovaka Respubliko – Slovaka Esperanto Societo*“).³¹⁷ Ostatní kompetence zůstaly naprosto ve slovenských rukou.

Primární kurz („A“) obsahoval zvládnutí základní slovní zásoby a gramatiky, po němž následovalo absolvování zkoušky 1. stupně. Zejména v této fázi výuky se používala výše popsaná Cseh – metoda. Druhý stupeň („B“) více rozšiřoval mluvnicki a slovní zásobu. Jeho součástí mohl být také konverzační („*oratora*“) kurz („C“), který někdy vystupoval samostatně. Ukončení zkouškou 2. stupně opravňovalo absolventy k tomu, aby sami mohli vést výuku. Vrcholem jazykové pyramidy byl Vyšší kurz pro vedoucí kurzů esperanta („*Supera kurso por kursgvidantoj*“), zahrnující odborné přednášky z historie esperantského hnutí, lingvistiky atd. Tento „D“ kurz se speciálně na LŠE v Doksech věnoval cvičení pro učitele esperanta Cseh – metodou a svůj obvyklý výukový obsah rozdělil mezi kurzy „E“ –konverzační pro pokročilé a „F“ – překladatelský.

Běžně užívané písmenné označení sjednotil a po koncepční stránce upravil pro LET Ladislav Kyselý v roce 1955.³¹⁸

Dne 16. září 1966 ČSEV schválil a upřesnil v oddíle II. Učebního řádu Prozatímního učebního a zkušebního řádu pro kurzy mezinárodního jazyka esperanto náplň kurzů. „*Látka je rozdělena do 4 kurzů. V kursech „A“ a „B“ má být zvládnuta gramatika a základní slovíčka. V kurzu „C“ má být rozmnožena slovní zásoba a procvičeno praktické používání jazyka tak, aby žák byl schopen plynně a foneticky bezvadně mluvit. To je podmínkou dalšího studia v kursu „D.“ Kurs „D“ má mít charakter podobný vysokoškolskému semináři, vyučovacím jazykem je esperanto a předmětem výuky je detailní studium gramatiky, literatury, organizace esperanta a její historie, speciální metodika a vyučování.*“³¹⁹

K výuce kromě vlastnoručně připravených materiálů, či zapůjčených od jiných kroužků, sloužila jmenovaná Kiliánova učebnice, jejíž první vydání bylo v roce 1933. Ačkoli učebnice vyšla v několika reedicích, její obsah už neodpovídal aktuálním potřebám. V úvahu připadala také Učebnica esperanta pre kurzoj a samoukov od dvojice autorů František Šatura a Pavel Rosa, na jejíž knižní vydání esperantisté čekali až do roku 1965.

Jazykové kurzy zpravidla nekončily jen formální zkouškou a předáním osvědčení. Esperantisté je povětšinou spojili se slavnostním večerem, jako například k 19. březnu

---

³¹⁷ S. Kamarýt: *Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio*. Praha 1983, s. 121.

³¹⁸ Tamtéž, s. 117.

³¹⁹ Zpravodaj sekce mládeže ČSEV únor 1967 (roč. 2), č. 1; Prozatímní učební a zkušební řád pro kurzy mezinárodního jazyka esperanto zpracovali: Eduard Felix, Mikuláš Nevan, Theodor Kilián, Miloš Lukáš, Tomáš Pumpr, Drahomír Kočvara, Pavel Sittauer, Miloslav Šváček, Josef Vítek, Josef Chvosta, Rausa, Pavel Tichý, Linhart Rýznar, Soňa Zedníková, V. Braný, Hobzová.

s Josefským večírkem, anebo k 15. prosinci vzpomínkou na výročí Zamenhofova narození, na nichž měli kursisté možnost předvést své jazykové znalosti.

Výhodné spojení jazykových zkoušek se společenskými akcemi nebo pracovními konferencemi skýtalo výhodu nejen pro zkušební komisi. Společná příprava a bonus příjemně prožitého letního času, jako v případě LET a LŠE, zvyšovalo jak počty absolventů, tak i jazykovou úroveň československých esperantistů.

20. Esperantské léto

Okurková sezóna pro novináře, avšak pro esperantisty celoročně očekávaný vrchol práce. Horké letní dny se nesly ve znamení LET a ve spojení příjemného s užitečným. I takto stručně bychom mohli charakterizovat dva nejkrásnější měsíce v roce, zvláště pro školou povinné.

Pro pořadatele LET ovšem „dřina“ začala již o několik měsíců dříve. Koordinace činností a zajištění nezbytných povolení, zaměstnávala orgnizátory už od brzkého jara. V průměru ve dvou až třech agitačních etapách, informovali v esperantských časopisech o LET a LŠE. Postupně upřesňovali nabídku kurzů, dobu konání, cenu a ovšemže i doprovodný program.

Z chronologického hlediska, tedy od roku 1946, byla nejstarší LŠE v Doksech u Máchova jezera. Rekord v délce trvání, bez přerušení od roku 1952 do současnosti (kromě 1956), drží LET v Lančově u Vranovského přehrady. Karlovy Vary se zase zaměřily na zkušenější esperantisty a lákaly je k rozšiřování esperantské problematiky na Vyšší kurzy esperanta pro vedoucí kurzů. Preferoval-li někdo vysokohorskou turistiku jako nejvhodnější varianta se nabízel LET ve Svitě pod Tatrami. Moravští a slezští esperantisté vítali LET v bližších lokalitách, v Rožnově pod Radhoštěm anebo v Žimrovicích. LET měly na pořadníku každoročních akcí ovšemže i různé zájmové sekce a samostatné esperantské organizace (např. IKUE od roku 1960).

Nabídka a poptávka se ze strany esperantistů měnila každým rokem. Mezi faktory, které ovlivňovaly jejich uspořádání se řadily silné, aktivní esperantské ročníky a příznivá spolupráce esperantských organizátorů se zřizovateli a národními výbory.

Obecnou charakteristikou se LET a LŠE nijak zvlášť nelišily od ostatních táborů. Všichni museli dodržovat stanovená táborová pravidla (lékařské prohlídky, noční hlídky, dny určené pro návštěvy rodičů atd.), nad osadou visela esperantská vlajka, zpívala se hymna, dodržovala se strava pětkrát denně a rozvíjely se schopnosti jak duševní – jazykové, tak i tělesné. Patrně bychom našli větší podíl ve složce kulturní, v níž esperantisté prakticky prezentovali umělecké nadání ve spojení s esperantem. Zajímavými přednáškami ze života své země zpestřovali esperantistům letní pobyt zahraniční návštěvníci.

20. 1. Letní esperantská škola v Doksech u Máchova jezera

LŠE v Doksech u Máchova jezera se konaly v letech 1946 – 1951³²⁰ z iniciativy Karla Šolce. Ihned v prvním ročníku obsadili tři kurzy „A, B, C“ s doplňkovou konverzací, v celkovém počtu osmdesáti účastníků, pod vedením zkušených esperantistů Karla Šolce, Václava Špůra, Antonína Slaniny, J. Hanuše a J. Vrby.³²¹ Na závěr uspořádali ve dnech 27. až 28. července okresní esperantskou schůzi.³²²

Druhý ročník po předešlém úspěchu nabyl ve dnech 19. července až 2. srpna 1947 více stabilních rozměrů a tradic, které činily tábor pro další léta ještě poutavější. Celoroční přípravný výbor ve složení Augustin Pitlík (ředitel), Karel Šolc, Antonín Slanina a Václav Špůr (hospodář), vytáhl do táborového boje s mnoha zajímavými trumfy.

Především to byla široká nabídka možností výuky esperanta různých znalostních stupňů. Základní kurz „A“ Cseh – metodou a písněmi v esperantském překladu vedli Karel Šolc, Antonín Slanina a Václav Špůr. Pro pokročilé si hodiny připravovali Václav Špůr, J. Hanuš a Karel Šolc, které o konverzaci doplnil Augustin Pitlík. Ten, společně s Antonínem Slaninou a Karlem Šolcem přednášeli o lingvistice, stylistice, historii hnutí a esperantské literatuře pro kursisty „C.“ Mezi všemi sto deseti žáky (padesát sedm mužů a padesát tři žen)³²³ z celkem padesáti šesti míst republiky, nechyběli zahraniční účastníci. Jmenovitě Karla Jöhnsson ze Švédska, J. Ditrich z Jugoslávie, J. Z. Šrajbrová z Polska a hostující přednášející Anna Alamo také ze Švédska a J. Verdonek z Nizozemí.

Esperantisty zpravidla uvítali při slavnostním otevření školy a za zvuků esperantské hymny zástupci místní Osvětové besedy. Vybranou skupinu přijal taktéž starosta města. V roce 1947 tak esperantisty přivítal starosta V. Vachuška několika slovy, pronesenými v esperantu. Vzájemné seznámení esperantistů a informace o běhu a pravidlech příštích dní probíhalo na seznamovacím večeru („*interkonatiĝa vespero*“) v reprezentativních prostorách hotelu Grand.

Čtrnáct dní, vyplněných kvalitní výukou v dopoledních hodinách,³²⁴ se střídalo s odpoledním odpočinkem, respektive přípravou na večerní, zábavný program. Veškerý čas od brzkých ranních hodin, až do večerky protkala důmyslně sestavená náplň aktivit, aby esperantisté, obzvláště z elementárních kurzů, nepolevovali v učení, ale naopak co

³²⁰ Dle osobních vzpomínek paní Věry Podhradské ze dne 15.4.2010 kurzy nepřetržitě pokračovaly až do roku 1957.

³²¹ Esperantista 20.9.1946 (roč. 1), č. 7, s. 70 - 72.

³²² Esperantista 28.5.1946 (roč. 1), č. 3, s. 43.

³²³ Z profesí a v počtu: úředník (26), student (13), učitel (12), inženýr (2), právník (2), typograf (2), lékař, novinář a (37) dalších.

³²⁴ Od půl deváté ráno do půl jedné. Celkem 48 vyučovacích hodin.

nejpříjemněji užívali nabývajících vědomostí a tyto stále rozšiřovali. V redakci Antonína Slaniny jedenkrát týdně vycházelo speciální Zelený hlas z Doks („*Verda Voĉo de Doksy*“) o aktuálním dění v táboře a soutěživém porovnávání znalostí.

I když na LŠE mířili zájemci s cílem ovládnutí jazyka, i mezi nimi více převládalo těšení se na volnočasové aktivity. Diskusím dlouho do noci, debatám nad vyslechnutými přednáškami, zpěvu u táborového ohně a humorným scénkám, koupání v jezeře a dalším sportovním činnostem (plavecké a veslařské závody), konkurovalo ryze kulturní táborové dění, osvěžené volným vstupem na Máchův amatérský divadelní festival. Tradici si získaly Benátská noc („*Venezia nokto*“) za světel lampiónů s hudbou a tancem v plážové restauraci a s půlnočním ohňostrojem, filmové večery v režii Antonína Slaniny, večer dopisů („*letervespero*“) a živý časopis („*viva gazeto*“), národní a lidové písně v české hudbě („*la nacia jak popola kanto en la ĉeĥa muziko*“), autobusové výlety na Bezděz a Ještěd a v neposlední řadě také rozlučkový večer („*adiaŭa vespero*“) s letním karnevalem („*somera karnavalo*“).

Čtrnáctidenní pobyt esperantistů u Máchova jezera každoročně ozvláštnila nějaká výjimečná událost. V roce 1947 při příležitosti šedesátého výročí esperanta, se jím stala divadelní prezentace hry Jaroslava Vrchlického Noc na Karlštejně („*Nokto en Karlštejn*“), v překladu Miloše Lukáše a pod režisérskou taktovkou J. Rýdla a Klubu Karla Hynka Máchy z Doks.³²⁵

III. LŠE ve dnech 17. až 31. července 1948 kvůli zvyšující se poptávce esperantistů ve výsledném počtu sto devadesát dva účastníků³²⁶ a zájmu o prohloubení esperantské problematiky, rozdělila „B“ kurz pokročilých na kurz s Cseh – metodou a dále konverzační se semináři a překlady („C“). Účastníkům se už dlouhodobě dopředu avizovala možnost složení zkoušky z jazyka ihned po skončení pobytu.

Kurzy opět vedli Karel Šolc („A“, padesát jedna žáků), Josef Kožený („B1“, třicet tři žáků), František Vaněk („B2“, třicet jedna žáků) a Václav Špůr („C“, třicet šest žáků). Augustin Pitlík přednášel dvaceti žákům v semináři „D“, které doplnil Stanislav Kamarýt referátem na téma Analýza a bezprostřední metoda pro výuku jazyků („*Pri la analiza kaj senpera metodo por instruado de lingvoj*“). Konverzaci napříč všemi stupni výuky obstaral Antonín Slanina a Augustin Pitlík.

---

³²⁵ Esperantista 28.2.1947 (roč. 2), č. 1, s. 12; Esperantista 30.4.1947 (roč. 2), č. 3, s. 36; Esperantista 26.5.1947 (roč. 2), č. 4, s. 57; Esperantista 25.7.1947 (roč. 2), č. 6, s. 81 - 84.

³²⁶ Z profesí a v počtu: úředník (46), student (30), obchodník a řemeslník (27), učitel (18), dělník (14), soukromník (12), z dalších profesí (8), železničář (5), ředitel školy (5), inženýr (4), učeň (3), právník (3), poštovní doručovatel (3), profesor (3), železniční inspektor (2), typograf (3), lékař (2), spisovatel (2), zástupce úřadu (1), pastor a herec.

Přípravný výbor důrazně upozorňoval na nutnost včasného zajištění ubytování, které bylo v soukromí³²⁷ a úhradu poplatku za LŠE, ve výši čtyřset korun československých, opravňující také ke vstupu na doprovodný program. Vypsali rovněž soutěž o nejlepší povídku (českou nebo esperantskou) v rozsahu čtyřset až pětiset slov, dotýkající se alespoň okrajově dění na LŠE v Doksech. Vítěze odměnili na konci pobytu.

Osmáctýřicátý rok rozšířil výlety do oblastí Českého Ráje (hrad Kost, Prachovské skály, Trosky, Hrubá Skála, Sedmihorky, ...) a do Mladé Boleslavi. Přednáška J. Pecha z Plzně Neklidná Palestina a Egypt („*Nekvieta Palestino kaj Egipto*“) esperantisty informovala o politickém dění ve světě. Poslední den školy slavnostně otevřeli novou Esperantskou ulici.³²⁸

LŠE v Doksech v roce 1949 ve dnech 16. až 30. července okořenili dvouset čtyřiceti dvěma účastníky i čtyři zahraniční hosté (Abrahamson Wania a Johanson Inge ze Švédska, Jopie Hendriks z Nizozemí a Dimitrov Todor z Bulharska). Kvůli zvyšujícím se hospodářským nákladům se zvedla cena pobytu na sedmset osmdesát korun československých. V té „započítali“ nevyčísitelnou hodnotu jedenácti zkušených učitelů – esperantistů (Josefa Vítka, Františka Pytlouna, Václava Špůra, Josefa Koženého, Karla Šolce, Antonína Slaniny, Augustina Pitlíka, Stanislava Kamarýta, Zdeňka Rašky, Vlastimila Severy a Františka Vaňka).

Dvě elementární a dvě pokročilé třídy esperanta doplnili o konverzační („C“) skupinu, seminář pro budoucí učitele esperanta („D“), seminář pro budoucí učitele esperanta s Cseh – metodou a dále speciální konverzační kurz pro pokročilé („E“). Cyklus přednášek o esperantologii a esperantismu vyplnili hostující přednášející. Adolf Malík na téma Esperanto na nové cestě („*Esperanto sur nova vojo*“), Karel Píč O esperantských neologismech („*Pri esperantaj neologismoj*“), E. Sahlinger s Esperanto a pracující („*Esperanto kaj Laboristaro*“) a Esperanto jako jazyk („*Esperanto kiel Lingvo*“). Z „domácích“ hovořili Augustin Pitlík o Fonetice esperanta („*Fonetiko de Esperanto*“) a Stanislav Kamarýt o Esperantském hnutí v našich zemích („*Esperanto – movado en niaj landoj*“).

---

³²⁷ Nabízely se například hotely Grand, Bellevue, Sparta, Sysel, Sport a Nádraží.

³²⁸ Esperantista 31.1.1948 (roč. 3), č. 1, s. 12; Esperantista 25.2.1948 (roč. 3), č. 2, s. 24; Esperantista 30.3.1948 (roč. 3), č. 3; V červenci do Doks. Esperantista 8.5.1948 (roč. 3), č. 5, s. 61 – 62, 64; Esperantista 20.9.1948 (roč. 3), č. 7, s. 75 – 78; ANKETA: Esperantské ulice. Zprávy ČSEV březen 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 17, s. 6; V roce 1965 žádala Informační služba Italské esperantské federace z pověření UEA, aby ji esperantisté obeznámili se všemi místy v ČSSR, která nesou název ESPERANTO, DR. ZAMENHOF či případně další označení, které má k esperantu vztah.

Názornou ukázkou praktického využití esperanta v umělecké oblasti předvedli opěrní pěvkyně Věra Borská za klavírního doprovodu Elišky Urbanové a recitátoři Miloš Nývlt, Josef Kožený a František Vaněk. Svůj hudební um prezentovalo v místním katolickém kostele Zelené kvarteto („*Verda Kvarteto*“), ve složení Miroslav Tyrála, Antonín Sattek, Ladislav Kafka a František Vaněk. V jejich podání zazněly libé tóny z per skladatelů Dmitrije Stepanoviče Bortnjanského, Johanna Sebastiana Bacha, Georga Friedricha Händela, Josepha Haydna, Wolfganga Amadea Mozarta a Antonína Dvořáka. Kvarteto neopomenulo ani na velkého příznivce esperanta, hudebního skladatele, Georga Dimitrova.³²⁹

15. až 29. července 1950 a pátý ročník LŠE v Doksech, si svým nabitým programem nezadal s ostatními letními aktivitami esperantské nabídky. Osm učitelů (Karel Šolc, Vlastimil Severa, Josef Vítek, Josef Kožený, Augustin Pitlík, Stanislav Kamarýt a Václav Špůr) věnovalo svou dovolenou výuce jazyka sto čtyřiceti kurzistům. Na dění v Doksech přednáškami se podíleli Josef Černý („*Artefarita aravedigo ĉe la homo kaj vivo el vidpunkto de atomismo*“), Karel Píč („*Ŝancoj de la E-literaturo*“), Adolf Malík přispěl tématem Fašismus a socialistický realismus („*Faŝismo kaj socialista realismo*“) a z „domácích“ Stanislav Kamarýt o Odborných terminologických slovnících v esperantu („*Fakaj Terminaroj en Esperanto*“) a Historii esperantského hnutí v československých zemích („*Historio de la E-movado en ĉeĥoslovakaj landoj*“). Augustin Pitlík stejně jako předešlý rok přednášel o Fonetice esperanta („*Fonetiko en Esperanto*“).

Na divadelním večeru („*teatra vespero*“) ztvárnili scénku Lásky v příslovích („*Amo per proverboj*“) Valda Vinař a Eva Suchardová z esperantského divadelního seskupení z Hradce Králové. Eva Suchardová posléze recitovala Hlasy z dály („*Voĉoj el malproksimo*“) za doprovodu Dany Mátlové na piano. Valda Vinař rozesmál přítomné svým osobitým humorným podáním tří písní svatého Vladimíra v překladu Tomáše Pumpra a s Evou Suchardovou navázali scénkou (Iquist a Helena z R.U.R. od Karla Čapka, „*Královéhradečtí divadelníci svou prezentaci uzavřeli komickou scénkou Radostné podium*“ („*La Ĝoja podio*“) od Raymonda Schwartze a Strýc je pohodář („*La onklo estas bonhumora*“). U Máchova jezera („*Ĉe la Lago de Mácha*“) daného roku vůbec dominovaly básně a písně v čele stejnojmenných veršů Augustina Pitlíka a v procítěné recitaci Evy Nýltové. Ve stejném tónu navázala Eliška Urbanová s básní Skřivánek („*Alaŭdeto*“) od Františka Vladimíra Lorenze v interpretaci Anny Svozilové.

---

³²⁹ Esperantista 30.3.1949 (roč. 4), č. 3, s. 23 – 24; Esperantista 15.9.1949 (roč. 4), č. 7, s. 49.

V hudební části zazpíval Šimek Jsem esperantista („*Mi estas esperantisto*“) na hudbu Štefana Urbana a satirické verše Julia Baghy. Šimkův hluboký bas se dále rozezněl při světoznámých tónech Lazebníka sevillského („*Barbisto el Sevilla*“) Gioacchina Rossiniho a Rusalky Antonína Dvořáka, obojí v překladu Tomáše Pumpra. Ani přítomní slovenští esperantisté nezaváhali, zazpívali a zatančili ve svých lidových krojích.

Ve vyhlášené literární soutěži Květinové hry („*Floraj Ludoj*“) ve spisovatelském ringu zvítězili v oblasti poezie Karel Píč, Valda Vinař, Eliška Urbanová, Marie Kleinbauerová a v próze Štefan Urban.³³⁰

Poslední, v pořadí šestá LŠE, se konala ve dnech 28. července až 11. srpna 1951. Kurzovné se vyšplhalo na tisíc osmset šedesát šest korun československých a počet žáku dosahoval i s vyučujícími sto šedesáti pěti osob (z toho dvacet šest Slováků).³³¹ Kádr vyučujících esperantistů se rozšířil o ženu, Magdu Seppovou a při seznamovacím večeru v hotelové restauraci U Jelena esperantisty pozdravili nejen zástupce MNV a OB, Slavík, ale také Josef Banas a Pavel Mičák za KSČ.

Přednášková činnost i tentokráte dosahovala vysoké kvality. Rudolf Hromada referoval o Nových knihách v esperantu („*Novaj libroj en Esperanto*“), Stanislav Kamarýt o Zákonu a diskusi druhé kapitoly ze Státu a revoluce od Lenina v překladu V. Demidjuka („*Leĝo kaj diskuto el la dua ĉapitro de Ŝtato kaj revolucio de Lenin tradukita de V. Demidjuk*“), Karel Píč o Esperanto - živém jazyku („*Esperanto – lingvo vivanta*“) a Adolf Malík o problémech nové Číny („*Pri problemaro de la nova Ĉinio*“).

Široké spektrum aktivit přes výlet na hrad Kokořín, autobusem do Hřenska s lodní přepravou po řece Labi od Ústí nad Labem, až po tradiční akce a shlédnutí historické scény podle básně Antona Pavloviče Čechova Věžeň na Bezdězi na nádvoří stejnojmenného hradu, vábilo přítomné esperantisty k účasti. Ale i z jejich strany se vyžadovalo zapojení se do programu, zvláště při večerech improvizace. V nich zazářili například Eva Suchardová, Josef Kožený, Josef Vítek, Liasová, Seduň, Rokycana a další.

S nedočkavostí táborníci očekávali i výsledek zápasu ze dne 7. srpna 1951 mezi šachisty LŠE a šachovým kroužkem z Doks, který skončil vítězstvím pro esperantisty 5 ½ ku 4 ½.

Jedenapadesátý rok se v Doksech odehrál opět ve znamení básní a písní v režii Augustina Pytlíka. Posluchači s obdivem naslouchali původním i přeloženým esperantským dílům, z nichž některým se dostalo dokonce zhudebnění. Jména autorů jako Fráňa Šrámek,

³³⁰ Esperantista 28.2.1950 (roč. 5), č. 1 - 2, s. 14.; Esperantista 5.10.1950 (roč. 5), č. 8, s. 60 - 62.

³³¹ Byla-li strava v závodní kuchyni tak o dvěšest korun méně.

Vítězslav Nezval, Karel Michael Walló, Kálmán Kalocsay či Alexandr Sergejvič Puškin (Dopis od Taťány [„*La letero al Tatjana*“] zazněl jako jediný v ruském originále v podání Věry Kožené), se opakovaně nesly vzduchem esperantskými překlady jejich děl.

Slavnostní amatérský koncert dne 9. srpna 1951 v restauraci U Jelena nadchl posluchače uměleckým talentem jejich spolutáborníků. Zdeněk Hršel zahrál na violu k recitálu Evy Suchardové a H. Kulová zazpívala dvě písně od Bedřicha Smetany za vlastního klavírního doprovodu. Také sbor z „B“ kurszistů pod vedením Magdy Seppové předvedl svůj krátký program a Věra Borská z Brna ohromila árií z opery Carmen od Georga Bizeta. Hudební umění prezentovali Květa Kožená, Ondřej Hoffman a Liasová. O dva dny dříve v děkanském kostele v Doksech, na veřejném, manifestačním, mírovém koncertě klasické hudby rovněž vystoupila operní diva Věra Borská a smyčcové kvarteto ve složení Miroslav Tyrala (Ostrava), Ladislav Kafka (Bakov), Josef Fousek (Přelouč) a František Vaněk (Karlovy Vary). Josef Fousek sestavil z táborových nadšenců sbor, který měl rovněž možnost se zde předvést.

Na závěr pobytu Augustin Pitlík vyhlásil výsledky soutěže čtvrtého ročníku Květinové hry. V kategorii originální básně uspěli Niko Čekal a jeho Pod zelenou vlajkou! („*Sub verdan stelon!*“), Eliška Doubravská-Urbanová s Nimra a Osudná milenka („*Nimrou kaj Fatala amatino*“), Marie Kleinbauerová a její Proč („*Kial*“), Jiří Kořínek s Deska zve („*Disko invitas*“), Karel Píč („*Redintaj tumultoj Kurso legolibro, Epitafo*“) a Eva Suchardová s Dopisem z dálky („*Letero al malproksimo*“). V překladu českých básní do esperanta zabodoval Jiří Kořínek („*Poŝa tuko*“) od Vítězslava Nezvala a v originální esperantské próze podal nejlepší výkon Augustin Čambál s Toulkami dítěte („*Revoj de l'infano*“). Vítěznou zhudebněnou esperantskou báseň Cesta Zamenhofova („*La vojo de Zamenhof*“) sepsal Štefan Urban.

20. 2. Karlovy Vary

V Karlových Varech přistoupili s obdobnou pečlivostí a nápaditostí k letním kurzům jako v Doksech. Esperantským patronem se v lázeňském městě stal Stanislav Kamarýt, jeho zřizovateli pak místní esperantský klub (předseda František Vaněk), Institut moderních jazyka, ÚRO a MNV Karlovy Vary. Táborovou administrativu a ubytování pro návštěvníky v pensionu Jantar obstarávali Antonín Reček a František Mašek. Čtyřhodinová výuka probíhala v základní škole v Rybářích a odpolední čas věnovali lázeňskému korzování, návštěvě koncertů, divadel anebo Mezinárodnímu filmovému festivalu

Karlovy Vary („*Internacia filmfestivalo Karlovy Vary*“) s rozsáhlou nabídkou kvalitní filmové produkce. Exkurzemi do Františkových Lázní, Chebu, na hrad Loket a do Mariánských Lázní esperantisté vyrazili za poznáním západních Čech.

Úspěšný pořadatelský pokus z roku 1949 ve dnech 3. až 16. července v ceně jednoho tisíce sto korun československých esperantisty naštěstí neodradil, ale svou kvalitou naopak přilákal na příští rok ještě více zájemců.

Do řady přednášejících se v roce 1949 zařadili Rudolf Hromada s tématem Gramatika, její problémy a příklady, Stanislav Kamarýt s Esperantologie, teorie jazyka a historie, František Vaněk O literatuře, „*repe*“ František Patera s příspěvkem o své účasti na Světovém kongresu v Malmö (1948) a host Reto Rossetti z Anglie.

Volný čas esperantisté vyplnili vlastními improvizovanými večery a hojně využívali veřejně přístupných společenských akcí pořádaných pro hosty na ozdravných pobytech. Dne 12. června 1949 se v děkanském kostele v Karlových Varech uskutečnil varhanní koncert, který ohromil nejen esperantské posluchače. Mezi zdmi barokního chrámu zazpívala Věra Borská úryvky z opery Xerxes („*Kserkses*“) od Georga Friedricha Händela v esperantu a posléze česky Biblické písně Antonína Dvořáka. Pokračovala v italštině árií Caro mia Bena de Giordaniho a latinsky s Ave Maria Charlese Gounoda. To vše za mistrovského varhanního doprovodu Oty Čermáka, který sólově zahrál Toccata a Fuga d-moll Johnanna Sebastiana Bacha a Boelhmannovo („*Prezo el Notre Dame*“). Štafetu převzalo Lékařské kvarteto („*Kuracista kvarteto*“) ve složení A. Lepö, Jaroslav Vlček, Vl. Hora a František Vaněk. Jejich nástroje naladili posluchače na tóny Franze Schuberta (Es-dur), Franze Josepha Haydna (Adagio) a Wolfganga Amadea Mozarta (Ave verum corpus). Modlitbu od Bedřicha Smetany předvedl sbor Hlahol. Koncert uzavřel Ota Čermák s improvizacemi na Svatováclavský chorál („*Sankta - Vencesla ĥoralo*“).

Druhý karlovarský ročník v roce 1950 již nabídl celkem tři samostatné čtrnáctidenní kurzy, a to od 9. do 22. července pro začátečníky (patnáct žáků do dvaceti tří let věku pod vedením Antonína Rečka, Miroslava Vacka a Františka Maška), od 23. července do 5. srpna pro pokročilé (dvacet žáků pod vedením Kálána-Kisse, Františka Málka a Františka Maška) a od 6. do 19. července Vyšší kurz pro vedoucí kurzů esperanta. Tento kurz a přítomných osmnáct účastníků vzali pod svá učitelská křídla Rudolf Hromada, Stanislav Kamarýt a Josef Vondroušek. Tisíc osmset korun československých zahrnující veškeré náklady na pobyt, včetně všech výletů, se zcela určitě ukázalo být výbornou investicí.

Politické školení pro esperantisty připravil soudruh („*kamarado*“) Kolář z Okresní odborové rady.³³²

20. 3. Rožnov pod Radhoštěm

Ve městě proslavené Valašským muzeem v přírodě, odmotávala ze svého klubíčka historie LŠE od roku 1949. Po organizační stránce se v rožnovské LEŠ vyznamenali Marie Skařupová, Vladimír Slaný, Lýdie Klegová a funkcí programového vedoucího Drahomír Kočvara. Patronát nad ní přijala místní Osvětová beseda a MNV Rožnov pod Radhoštěm. Za učitelskou katedrou postupně zasedli Vladimír Slaný, František Bláha a Antonín Sattke.³³³ Obligátně vysoká úroveň zábavné části letní školy, podpořená osobitým humorem Drahomíra Kočvary, doplnily výlety na Lysou Horu, Radhošť, Pustevny, Bílý Kříž, Velký a Malý Javorník a do Ondřejníku.

Od 1. do 15. července 1949 celkem šedesát jeden účastníků, z toho dvacet čtyři Čechů, třicet čtyři Moraváků, tři Slováci, pod zkušeným okem vedoucích jazykových hodin pokročili v esperantské mluvě mimo jiné s využitím zpěvu esperantských písní. Kulturní večery ve Spolkovém domě obohatili hudební vložkou Vilhelm Scheiber a Mančalová-Kalousová z brněnského klubu.

Další rok, ve dnech 16. až 29. července prožilo v malebném Rožnově pod Radhoštěm celkem šedesát účastníků. Tři skupiny, vždy po dvaceti, vedli Vladimír Slaný (kurz „A“), J. Hojdys („B“) a Rudolf Hromada s Antonínem Sattkem („C“). Výsledky zkoušek a osm nových učitelů esperanta, je na konci pobytu přesvědčili, že jejich práce padla na úrodnou půdu. Při jednom z kulturních večerů ostravské „*Junularo*“ hrdě představilo svého člena a současně violoncellistu Miroslava Tyralu z Ostravského symfonického orchestru. Miroslav Tyral koncertoval také na žádost MNV i pro neesperantské publikum.³³⁴

Zvyšující se cena³³⁵ a zhoršující se situace esperantského hnutí v Československu s dalšími faktory zapříčinily, že se LŠE ve dnech 15. až 28. července 1951 v Rožnově pod Radhoštěm konala naposledy. Sto patnáct lidí včetně jedenácti učitelů z celkem čtyřiceti pěti míst republiky zde pobýlo výtečných čtrnáct dní.

---

³³² Esperantista 30.4.1949 (roč. 4), č. 4, s. 31 – 32; Esperantista 28.4.1950 (roč. 5), č. 4, s. 30 – 31; Esperantista 15.9.1949 (roč. 4), č. 7, s. 49; Esperantista 5.10.1950 (roč. 5), č. 8, s. 60 - 62.

³³³ S. Kamarýt: Historio de la Esperanto – Movado en Ĉeĥoslovakio. Praha 1983, s. 116; Podle Kamarýta těmito vyučujícími byli také Ota Ginz, Josef Vondroušek, Ladislav Krajíc a on sám.

³³⁴ Esperantista 30.3.1949 (roč. 4), č. 3, s. 23 – 24; Esperantista 15.9.1949 (roč. 4), č. 7, s. 49; Esperantista 5.10.1950 (roč. 5), č. 8, s. 60 - 62; Esperantista 30.4.1951 (roč. 6), č. 46; Esperantista 31.5.1951 (roč. 6), č. 5, s. 64; Esperantista 30.6.1951 (roč. 6), č. 6, s. 74.

³³⁵ Společné ubytování 1500,- Kčs, ubytování v hotelu 1750 – 1800,- Kčs a v soukromí 1610 – 1680,- Kčs.

Na doprovodném programu tentokrát spolupracovalo ostravské „*Junularo*“, které do něj opět zařadilo violoncellistu Miroslava Tyralu, s Miroslavem Dumbrovským z Háje u Opavy a M. Bartoňovou z Olomouce. Taneční večery za poslechu rádiomagnetofonu, divadelní vystoupení skupiny Ladislava Kyselého z Ostravy či návštěva dvoudenní esperantské výstavy ve Spolkové domě, kterou shlédlo dohromady přes tři sta lidí, se navždy zapsalo do paměti účastníků.³³⁶

20. 4. Svit pod Tatrami

„*Ti kdož dávají přednost horám a horské turistice před koupáním v rozsáhlém jezeře....*“ Stejnomená výzva lákala esperantské příznivce k aktivní dovolené pod vrcholy Vysokých Tater ve dnech 5. až 19. srpna 1950. Organizační stránku LŠE ve Svitě pod Tatrami připravil tamní esperantský klub při ROH ve Svitě spolu s MNV Svit pod Tatrami a Přípravným výborem z Doks. Ředitelem se stal Augustin Pitlík a hospodářem M. Novák z místního klubu. Kvalifikovaní učitelé (L'udovít Izák, Augustin Pitlík, Zdeněk Raška, Magda Seppová, Antonín Slanina, Karel Šolc, Václav Špůr a Eduard V. Tvarožek) opět potvrdili své pedagogické umění, které doplnily neopakovatelné zážitky z výletů do Dobšinských ledových jeskyní, do krápníkových jeskyní v Domici a na Štrbské pleso. Celkem sto šedesát šest účastníků (sto třicet Čechů a třicet šest Slováků) zakusilo po úhradě kurzovního a ubytování v ceně tisíc sto padesát korun československých (stravování probíhalo zvlášť, a tudíž bylo nezbytné vzít s sebou potravinové lístky) čtrnáct dní naplněných od brzkého rána do pozdního večera výtečně připraveným programem, který vyvrcholil závěrečnými jazykovými zkouškami většiny přítomných.³³⁷

Reorganizační změny ve svazu esperantistů, táhnoucí se od konce prosince 1950, až do září 1952 a totální likvidace svazu, esperantistům velmi znesnadnilo pořádání LET a LŠE. Do svých rukou je však uchopila esperantská mládež, která se dokázala lépe „poprat“ s vytrvalostí v očekávání na často nejasné a měnící se podmínky jejich uskutečnění od zřizovatelů svých kroužků.

Konkrétním případem čekatela na instrukce byl Zájmový kroužek při Osvětové besedě Jednotného národní výboru v Opavě (ZK při OB JNV v Opavě). Trpělivost se ovšem opavskému „*Junularo*“ vyplatila. V letech 1952 – 1954 a pak 1958 uspořádali

³³⁶ Esperantista 31.5.1951 (roč. 6), č. 5, s. 64; Esperantista 30.6.1951 (roč. 6), č. 6, s. 74.

³³⁷ Esperantista 30.6.1950 (roč. 5), č. 6, s. 48; Esperantista 5.10.1950 (roč. 5), č. 8, s. 60 - 62.

na tzv. devatenáctce u Weissshuhnova splavu, v údolí řeky Moravice u obce Žimrovce, čtyři ročníky LET. Nesmírnou osobní zásluhu na jejich konání měli Josef Solnický, starající se o filmovou a fotografickou dokumentaci letních zážitků, Jaroslav Kuzník a Vlastimil Novobilský.

Mládežníci vnesli do letních esperantských pobytů nový elán a především přilákali množství svých vrstevníků k esperantské ideji.³³⁸

20. 5. Lančov u Vranovské přehrady

Rekordmani v nepřetržité řadě LET byli (a jsou do současnosti) třebíčtí esperantisté. V součinnosti s Okresním domem osvěty Bedřicha Václavka v Třebíči a mládežnickou organizací Svazarmu³³⁹ připravovali každoroční setkání esperantistů na louce u Stříbrné zátoky.

Esperantský stanový, později chatový tábor, nabízející dnes širokou škálu výuky jazyků, už přes padesát let každoročně vítá mladé jazykové nadšence, s jehož pořádáním byla přes třicet let spojena osobnost Pavla Sittauera z Třebíče a pedagogicky do něj svého času zasáhli také Josef Vítek a herním programem přispěl Drahomír Kočvara.

Přírodními i historickými památkami posetá oblast odjakživa zvala návštěvníky k výletům na Bítov, na hrad Cornštejn, k prohlídce města Znojma a především ke koupání ve Vranovské přehradě.

V Lančově jako první přišli s vyloženě dětským esperantským táborem (např. 19. července až 1. srpna 1959), který omezovala věková hranice 11 až 14 let. Tělesnou zdatnost si několikrát ověřili účastí na Dukelských závodech branné zdatnosti a od roku 1968 vydávali speciální nepravidelný bulletin Účastník letního esperantského tábora („*SET-ano*“), určený výhradně pro dění v Lančově.³⁴⁰

Za dobu svého trvání na LET do Lančova zavítalo nepřeborné množství hostů z celého světa, kteří se s nadšením zapojili do táborového dění a přibližovali táborníkům život a kulturu ve svých zemích.

---

³³⁸ E. Votýpková: Esperanto v Československu 1945 – 1965. Rkp. bakalářské práce, Opava 2007 (Uloženo na Ústavu Historických věd FPF SUO); LET na tzv. devatenáctce se důkladněji věnuje stejnojmenná kapitola (s. 35 – 37).

³³⁹ Svazarm jako československá branná organizace, fungující od 4. listopadu 1951 v sobě sdružovala některé zájmové odbornosti, které tak byli pod kontrolou, finančně zajištěné a vykazovaly oficiální činnost (např. radioamatéři, kynologové či esperantisté).

³⁴⁰ Zprávy ČSEV červenec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 2, s. 2; Zprávy ČSEV březen 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 5, s. 4, 7; Zprávy ČSEV květen 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 1 (21), s. 7; Zprávy ČSEV květen 1968 (roč. 10), Osvětový ústav v Praze, č. 1 (29), s. 9; Zprávy ČSEV říjen 1968 (roč. 10), Osvětový ústav v Praze, č. 2 (30), s. 14; Zpravodaj sekce mládeže ČSEV květen - červen /1967 (roč. 2), č. 4, s. 5.

21. Esperantské léto 1959 a dál?

Ilustraci táborového života v Doksech u Máchova jezera, Karlových Varech, Rožnově pod Radhoštěm, Svitú pod Tatrami, Žimrovicích anebo v Lančově u Vranovské přehrady doplnily letní kursy v Příboru v letech 1954 a 1956 (iniciátor Antonín Sattek), 1955 v Chvalaticích (zde byl také v roce 1952 první tábor organizovaný třebíčskými esperantisty), 1957 v Popelné u Vimperka (Esperantský kroužek v Písku) a 1958 v Županovicích u Příbrami (Esperantský kroužek v Dobříši).

Dvě etapy ve spojení léta a esperanta, „svazová“ a mládežnická, se tímto uzavřely. Letní aktivity v roce 1959 převzal ČSEV, který kvůli úspoře režijních nákladů a pracovních sil rozhodl o uspořádání LET vždy jen na dvou místech, tzn. v Lančově a vybrané lokalitě s cílem přeměnit je na střediska politicko – ideové výchovy esperantistů.³⁴¹

První vlašťovka vyletěla z hnízda ihned v roce 1959 směrem na Letní kolej esperanta (LKE) v Lázních Bělohrad ve dnech 12. až 25. července. Místní Osvětová beseda a ČSEV spojili tři kurzy („A, B + konverzace, C – příprava učitelů“) v počtu šedesáti účastníků se slavnostním znovuotevřením lázeňské aleje Dr. L. L. Zamenhova v parku Bažantnice v neděli 19. července 1959 o desáté hodině dopolední. Večer slavnost pokračovala letním karnevalem.

Mimo tradiční jazykovou výuku s přednáškami o Islandu a Švédsku, vlastivědnými exkurzemi a kulturními večery, odborní funkcionáři seznámili esperantisty s pojetím moderní organizace esperantského hnutí, jeho společenskými úkoly a zásadami osvětové práce. Ideologické referáty o vztahu národní a jazykové problematiky měly za úkol „přeměnit koleje esperanta v důležité instituce esperantského hnutí u nás, jehož cílem je, aby z původních škol, které měly charakter více méně náhodný, se staly zjevné instituce esperantských funkcionářů.“³⁴²

Vedle Lázní Bělohrad mířili esperantisté toho roku na LKE ve dnech 5. července až 18. srpna 1959 ve třech různých turnusech (5. až 18. července kurzy „C, D“, 19. července až 2. srpna kurzy „B, C“ a 2. až 15. srpna kurzy „A, B“) rovněž do Červené nad Vltavou. Tito účastníci se podívali na hrad Zvíkov či měst Tábor, Písek a Bechyně.³⁴³

O rok později se realizovala LKE ve Znojmě ve dnech 11. až 24. července.³⁴⁴

---

³⁴¹ Zprávy ČSEV prosinec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 4, s. 3.

³⁴² Zprávy ČSEV červenec 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 2, s. 2; Zprávy ČSEV říjen 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 3, s. 6.

³⁴³ Letní esperantské tábory. Zprávy ČSEV říjen 1959, Osvětový ústav v Praze, č. 3, s. 7.

³⁴⁴ Zprávy ČSEV. Zprávy ČSEV březen 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 5, s. 4.

Pozdější léta se odehrávala, kromě stabilního Lančova, ve znamení pokusů. V roce 1965 se kvůli nedostatku zájmu ze strany esperantistů neuskutečnila naplánovaná LKE na dny 18. až 30. července do Sadské.³⁴⁵

---

³⁴⁵ sv: O letní kolej není zájem? Zprávy ČSEV září 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 2 (18), s. 10.

22. Esperanto versus Společnost národů

Esperanto již od dob svého vzniku marně hledalo týmového spoluhráče, který by svým ochranným štítem odrážel útoky jednotlivých národů, pyšných na svůj jazyk a kulturu, ale opomíjejících vzájemné hluboké rozdíly, zapříčiněné nedorozuměním a vedoucích k nesmyslným válkám.

Po první světové válce vyložila pro esperantisty výhodné karty na stůl Společnost národů (1919) jako nadnárodní partner pro všechny země bez rozdílu. Esperantisté v ní viděli partnera dle vize Hectora Hodlera, s nímž se ztotožňovali a hodlali prosadit na mezinárodní scéně.

„Esperantisté jako zárodek budoucí elity mohou postavit na válečných ruinách nový, mezinárodní dům, jedině za předpokladu silného internacionalismu mezi státy.“ Jinými slovy, národní svoboda, demokratická vláda a mezinárodní svaz. Jedině v tom esperantisté spatřovali svou šanci.

Stejně jako před založením UEA v roce 1908 i tentokrát se Hector Hodler ukázal být výborným pozorovatelem s citlivým porozuměním pro jednotlivé národní smýšlení. Pochopil, že založení esperantské instituce u vlád z morálních pohnutek muselo nutně skončit fiaskem.³⁴⁶ Ružové brýle, jaké esperantistům nasadila Společnost národů jim zakryly oči v její skutečnou, spíše však slabou pozici mezi státy nově uspořádaného světa.

*„My všichni dobře víme, že životaschopná bude je taková Společnost národů, pokud se nejen spojí jednotlivé vlády právníckými dohodami, ale také, a to hlavně, jestliže národy samy budou prodchnuty duchem vzájemného porozumění. Bez mezinárodního, neutrálního jazyka zůstanou národy navzájem sobě cizí, i když je budou spojovat teoreticky mezinárodní konvence. Od Společnosti národů esperantisté očekávají, že si uvědomí včas nutno společného dorozumívací prostředku.“*³⁴⁷

UEA využila důvěry lidí ve Společnost národů, jejíž velikost se bohužel neslučovala s vládnoucími činiteli a rok po jejím založení už žádali mezinárodní dohodu o zavedení výuky esperanta ve školách. Z iniciativy publicisty Edmonda Privata v prosinci 1920 podepsalo a následně předložilo jedenáct států (Belgie, Brazílie, Československo, Chile, Čína, Haiti, Indie, Itálie, Kolumbie, Persie a Jižní Afrika) Valnému shromáždění Společnosti národů návrh rezoluce s žádostí generálnímu tajemníkovi, aby připravil zprávu o vyučování esperanta ve veřejných školách v členských státech. Ten byl zamítnut a Edmund Privat sám

³⁴⁶ Není-li uvedeno jinak, pak pro následující text bylo citováno z díla U. Linse: Nebezpečný jazyk (studie o pronásledování esperanta). 1990, s. 34, 35, 36, 37, 39, 40.

³⁴⁷ Hector Hodler o Společnosti národů.

později přiznal, že bylo taktickou chybou v tak ranném stádiu předložit tento velmi radikální návrh. Francie se v té době navíc cítila v defenzívě kvůli rostoucí prestiži angličtiny a v proesperantské rezoluci spatřovala další ohrožení pozice francouzštiny jako diplomatického jazyka.

O rok později opět učinili stejný pokus a tentokrát jej podpořily státy: Albánie, Belgie, Československo, Finsko, Čína, Indie, Japonsko, Kolumbie, Persie, Rumunsko, Jižní Afrika a Venezuela. V té době navíc existovala zpráva tajemníka Nitobe Inazō, hovořící o příznivých dojmech, které získal během sledování 13. Světového kongresu v Praze (1921). „*Esperanto se stává motorem mezinárodní demokracie a silného spojenectví. Je nutno vzít na vědomí tento zájem v rozumném, příznivém duchu, pokud chceme studovat otázku tohoto společného jazyka.*“³⁴⁸

Valné shromáždění Společnosti národů tentokrát návrh odsouhlasilo a zavázalo se k zjišťování dalších názorů a informací. V lednu 1922 rozeslal generální tajemník oběžník členským státům s výzvou o vypracování zpráv o stavu zavádění esperanta do škol. V dubnu téhož roku v Ženevě následovala Mezinárodní konference o výuce esperanta ve školách, které se účastnili učitelé z dvaceti osmi zemí a oficiální delegáti šestnácti vlád. Její výsledná zpráva vyzněla pro esperanto velmi pozitivně. Byla oficiálně přijata za dokument Společnosti národů, ale hlavní otázka výuky esperanta ve školách se zástupci dubnové konferenci zprostili a předali ji Komisi pro intelektuální spolupráci („*Komisiono por Intelekta Kooperado*“).

V dusné atmosféře francouzské hegemonie ve Společnosti národů iniciovali francouzští esperantští odpůrci kampaň proti esperantu a poskytli stejně jako v letech 1906/1907 během „*Ido – krize*“ podporu právě „*Idu*“, ve snaze podkopat esperantskou pozici. Komise pro intelektuální spolupráci tlaku podlehla a dne 1. srpna 1923 rozhodla, že se již nebude zabývat otázkou vyučování esperanta ve školách a vyslovila mínění, že je především nutné zaměřit se na studium živých jazyků a cizí literatury. Francouzi hlasitě argumentovali jazykovou nevhodností esperanta, třebaže se tvrzení o nedostatečné vyjadřovací schopnosti umělého jazyka nepotvrdilo.

Francouzské tažení proti esperantu bylo vedeno obavou, že by Společnost národů prokázala silnou pozici a zvýšila svou autoritu, před národním sobectvím a stala se svobodným fórem, které by disponovalo nástroji k donucení kteréhokoliv národa slevit ze svých privilegií.

---

³⁴⁸ Ellerni. Esperantista 9.11.1950 (roč. 5), č. 9.

Esperanto obdrželo od Společnosti národů malé vítězství o tři roky později, a to ve formě doporučení, že může být výborným prostředkem v oblasti telegrafie. Světový telegrafický svaz („*Universala Telegrafa Unio*“) akceptoval radu Společnosti národů na svém zasedání v Paříži v roce 1925.³⁴⁹

22. 1. Boj pokračuje

Společnost národů formálně zanikla v roce 1946, ačkoliv už předešlá léta svědčila o její neefektivnosti a neschopnosti vypořádat se svou rolí. Některé její struktury se transformovaly do nové nadnárodní Organizace společnosti národů (OSN). Ta se pro esperantisty stala novým, nadějným společníkem v boji proti (jazykové) nerovnosti. Speciálně pak její odborná organizace UNESCO („*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*“ – Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu).

Třebaže všeobecně očekávané poučení o nezbytnosti upozadit hrdost a otázku prestiže národních jazyků, přijetím španělštiny jako třetího pracovního jazyka, se i nástupnická organizace OSN ocitla v útrapách jazykového boje.³⁵⁰ Vzápětí následovaly ruské a čínské iniciativy za účelem získání statutu pracovního jazyka. Na zasedání OSN v prosinci 1948 v Paříži sice zůstaly bez úspěchu, ale ruští a čínští předkladatelé naznačili, že svůj požadavek budou předkládat opakovaně.³⁵¹ V té době naštěstí i mezi mnohými významnými osobnostmi nabývalo přesvědčení, že je nezbytné v této věci učinit rázný krok.

*„Nyní se došlo k přesvědčení, že nejlepší věcí, jež by se mohla učiniti pro mír, bylo by nalézt jazyk, ale kdybychom mohli prostřednictvím Spojených národů vybrati jazyk společný pro celý svět, jemuž bychom se všichni učili vedle svého jazyka vlastního, to by bylo přispěvkem pro lepší dorozumění se v budoucnosti.“*³⁵²

Z iniciativy OSN se v roce 1947 proběhla podpisová akce na podporu esperanta, která byla ukončena k 31. prosince téhož roku. Po sečtení všech podpisů dne 2. dubna 1948 OSN registrovala 3.002.228 podpisů, z toho 1.031.464 z Československa, jenž se tímto umístilo na druhém místě. Z československých funkcionářů ji mimo jiné podepsali Antonín

---

³⁴⁹ Tamtéž.

³⁵⁰ S. Kamarýt: Jazykové potíže v Radě bezpečnosti (Překlad z *American Esperantist* – June 1946). *Esperantista* 31.12.1946 (roč. 1), č. 10, s. 97 - 98; „*Mluví-li zástupci Spojených států, Velké Británie a Francie, každý svým jazykem, ruský delegát chce ukázati, že má na totéž právo. Druhý důvod je psychologický. Ruský zástupce nemohl by mluvití anglicky tak, jak mluví britský a americký delegát.*“

³⁵¹ W. Solzbacher: Jazykový boj zuří ve Spojených národech (Překlad Stanislava Kamarýta z *American Esperantist-Magazine*, February 1949). *Esperantista* 30.5.1949 (roč. 4), č. 5, s. 33 – 34.

³⁵² S. Kamarýt: Jazykové potíže v Radě bezpečnosti (Překlad z *American Esperantist-Magazine*, June 1946). *Esperantista* 31.12.1946 (roč. 1), č. 10, s. 97 - 98; Eleanor Roosevelt na shromáždění Vyšší školy novin v New York Herold Tribune dne 13. dubna 1946.

Zápotocký (předseda vlády), Josef David (předseda parlamentu), Bohumil Laušman (ministr průmyslu), Josef Grňa (předseda Mezinárodního partyzánského svazu) a monsignor Josef Beran (český kardinál).³⁵³

Také ministr zahraničí Jan Masaryk vyzval esperantisty v roce 1947, aby se přihlásili za členy Československé společnosti pro mezinárodní styky, spolupracující s OSN.³⁵⁴ V říjnu téhož roku napsal esperantistům i krátkou řeč. „*Slyšel jsem o tom, jak se zaměstnanci v dopravě zajímají o esperanto. Doprava nejen zmenšila svět, ale umožnila, že spojení, které udržuje, přibližuje lidi různých národů. Teď jde ještě o to, aby si všichni rozuměli. Společná řeč, nebo také jednota myšlení je, jak to vidíme, dosud hlavní nedostatek. Každý z nás musí udělat něco, abychom se dostali na společnou kolej. Rozhodli jste se, že Vaším příspěvkem je šíření znalostí esperanta. Vítám tuto Vaši snahu a přeji Vám hodně zdaru. Jan Masaryk v.r.*“³⁵⁵

Druhé podpisové kolo za podporu esperanta odstartovalo v roce 1965, mimo jiné vyhlášeném Roce mezinárodní spolupráce a trvalo do 31. července 1966.³⁵⁶ V témže roce také vznikla spolupráce mezi ČSEV a Československou komisí pro UNESCO. Za ČSEV vystupovala Jana Cíhová a Oldřich Kníchal.³⁵⁷

Vstřícný krok mezi UNESCO a UEA vyšel na konferenci UNESCO ve Firenze v roce 1950. UNESCO se zavázalo věnovat zvýšenou pozornost neregistrovaným organizacím a udržovat s nimi neformální vztah. V čele Mezinárodní komise pro vztahy s neregistrovanými organizacemi („*Rilatoj kun neregistaraj organizaĵoj*“) stál československý esperantista Vladimír Herčík.³⁵⁸

O tři roky později byla na konferenci UNESCO v Montevideu dne 10. prosince 1954 přijata rezoluce č. 8c/DR/116, v níž označili esperanto jako důležitý faktor pro vědu, kulturu a výchovu. UNESCO jí vybízelo státy, v nichž se vyučovalo esperantu, aby se přihlásili a vstoupili v součinnost s UEA. Třicet hlasů se vyslovilo pro (včetně lidově – demokratických států a SSSR), pět proti a usnesení bylo naprosto nezávazné. Výsledný

---

³⁵³ Esperantista 28.2.1947 (roč. 2), č. 1, s. 6 - 8; Svaz esperantistů v Praze 1947. Esperantista (28.5.1946), roč. 1, č. 3, s. 25; Esperantista 8.5.1948 (roč. 3), č. 5, s. 56 – 57; Esperanto v cizině. Esperantista 20.9.1948 (roč. 3), č. 7, s. 80.

³⁵⁴ Esperantista 30.3.1948 (roč. 3), č. 3, s. 32.

³⁵⁵ Jan Masaryk k esperantistům v dopravě (v říjnu 1947). Esperantista 30.3.1948 (roč. 3), č. 3, s. 31.

³⁵⁶ Zprávy ČSEV březen 1965, Osvětový ústav v Praze, č. 17, s. 6.

³⁵⁷ Zprávy ČSEV prosinec 1966 (roč. 8), Osvětový ústav v Praze, č. 3 - 4 (23 - 24), s. 30.

³⁵⁸ Esperantista 30.4.1951 (roč. 6), č. 42 - 43; Esperantista 15.10.1951 (roč. 6), č. 10, s. 120.

dokument č. 8c/ADM/SR16 udělil UEA konzultativní statut a uložil generálnímu tajemníkovi UNESCO s UEA spolupracovat.³⁵⁹

V roce 1960 přijal plenární výbor UNESCO na svém 55. zasedání rozhodnutí zařadit otce esperanta, Ludvíka Lazara Zamenhofa, mezi významné osobnosti, jejichž výročí slavil kulturní svět téhož roku.³⁶⁰ O rok později se UEA stala kandidátem Nobelovy ceny míru, jako organizace, zastupující světové hnutí za společný, mezinárodní jazyk.³⁶¹

Vzájemná spolupráce pokračovala i nadále, obzvláště v letech 1977 a 1985 (výzva k členským státům zavést esperanto do škol a využít jeho funkce v mezinárodních vztazích).

Kromě poradního hlasu v UNESCO jej má UEA také v UNICEF, Evropském soudě („*Council of Europe*“), Organizaci amerických států („*Organization of American States*“; *OAS*) a Mezinárodní organizaci pro standardizaci („*International Organization for Standardization*“; *ISO*).³⁶²

---

³⁵⁹ NA, f. č. 867, k. 274, inv. č. 1451/1 – 3 (Ministerstvo kultury 1953 – 1956), Esperanto; Rozklad žádosti o povolení účasti čl. delegace na 41. Světový kongres esperantistů v Kodani (4. - 11. srpna 1956) a Dopis Gustava Kühlmanna z Přípravného kongresového výboru v Kodani, adresovaný Velvyslanectví Československé republiky v Kodani, předané k vyřízení MZV a MK ze dne 27. března 1956.

³⁶⁰ Esperanto ve světě. Zprávy ČSEV březen 1960, Osvětový ústav v Praze, č. 5, s. 7.

³⁶¹ Zprávy ČSEV červenec 1961. Osvětový ústav v Praze, č. 8, s. 2.

³⁶² http://www.uea.org/info/angle/an_ghisdatigo.html (ze dne 31.03.2010)

Závěr

Obraz esperantského hnutí v Československu v letech 1945 – 1970 ve světle ústředních esperantských periodik byl vskutku ryze informační, čemuž odpovídá i styl diplomové práce. Ovšem s maximální snahou o provázání textu doplňkovými informacemi tak, aby nenarušily vyhraněný úhel tiskového pohledu. Publikované zprávy zcela korespondovaly s požadavky své doby a stavu, v němž se hnutí právě nacházelo.

Časopis Esperantista (1946 – 1951) prolнул počáteční údobí poválečné rekonvalescence SE ČSR, aktivní a slibné rozhození propagačních sítí, zavedení vnitřní exekutivy, úspěšné obnovení většiny zpřetrhaných kontaktů a velkých akcí typu LŠE a LET. To vše se ovšem od začátku roku 1948 změnilo. V Československu zakomponovaném do struktury států Východního bloku se začalo s důkladnými čistkami, které se v rámci kampaně proti kosmopolitismu dotkly také esperantistů. Stále citelnější nátlak nutil esperantisty vstupovat do státem určených masových organizací, aby veškerá zájmová činnost byla pod kontrolou.

Esperantské aktivity oklešťovaly neustále nová nařízení a směrnice, a to i přesto, že se na celorepublikovém sjezdu v Liberci v roce 1949 přihlásili jako jedna ze složek v lidově – demokratickém Československu. Vnější tlak, který zesílil v roce 1951 po vydání zákona O dobrovolných organizacích a shromážděních, kdy jakákoliv aktivita mimo vytyčený rámec nebyla možná, vyvrcholil dne 1. ledna 1951. K tomuto datu SE ČSR vystoupil z UEA a osobní iniciativou předsedy Adolfa Malíka navrhl nový svaz ILPE, sdružující esperantisty na bázi proletářského internacionalismu. Závratný „pokrokový projekt“ sice nevešel v platnost, ale českoslovenští esperantisté zastoupení nyní určeným výborem, spěli jako celistvé hnutí do záhuby. Na konci roku 1951 skončilo vydávání Esperantisty a o půl roku později, k 6. září 1952 byl SE ČSR rozpuštěn.

Osud ovšem esperantistům přál, neboť v průběhu posledních dvou let fungování svazu do popředí stále zřetelněji vystupovali mladí esperantisté. Ti neváhali a převzali po absolutním rozpadu svazu iniciativu do svých rukou. Jak již bylo zmiňováno v textu, můžeme hovořit o odvaze a nerozvážnosti jako o vlastnostech obecně přisuzovaných mladým lidem, které potlačily obavy z možných problémů. S úspěchem vydávali cyklostylované oběžníky Mládeži čiň se!, Svítání, Jiskra, Volá tě Praha, Esperantské slovo, Esperanto-mládež aj. a vrhli se do pořádání LET a vlastních mládežnických konferencí, čímž prakticky pokryli veškerou organizační agendu předešlého svazu. Mládežnické tiskové materiály, jejichž náplň se týkala klubových schůzek jednotlivých kroužků podle oblasti vydávaného oběžníku,

jazykových cvičení, kvízů či různých soutěží, byly v rámci územní oblasti Opavska, jakožto republikového mládežnického centra, autorkou zpracovány v její předešlé práci a jejich dílčí závěry nyní použity.

Kromě „*Junularo*“ nabral záchranný kurz esperantského hnutí v Československu po roce 1952 i plzeňský esperantista Rudolf Burda, jemuž se podařilo s rakouským aktivistou Antonem Balaguegem ustanovit mezinárodní organizaci MEM (1953) s celosvětovým periodikem *Mír* a československým časopisem *Obránce míru* (1953 – 1956). Štěstěna v tu dobu stála na straně esperantistů a dovršila své konání realizací olomouckého plánu (1954) v prvních červencových dnech roku 1955 v Otrokovicích ustavením TKKE s celostátní informační rubrikou v bulletinu pražského klubu. Otrokovická celostátní schůze mládežníků a současně zemská konference esperantistů – obránců míru tímto vykročila vstříc znovuoobnovení svazu. Křivka dosažených úspěchů se však zlomila již v roce 1956. Svůj velký podíl na ní sehrála mezinárodní situace (události v Polsku a Maďarsku stejného roku).

V šestapadesátém MŠK zakázalo vydávání *Obránce míru* a ukončilo činnost TKKE. Jako blesk z čistého nebe proto překvapil esperantisty vznik ČSEV v roce 1959. MŠK, které si nemohlo dovolit nechat bez povšimnutí sílu a podporu veřejného mínění esperantistům, raději samo ustanovilo tento oficiální esperantský orgán, jenž zastřešoval jako spojka veškerou esperantskou činnost. Současně vzniklo centrální periodikum *Zprávy ČSEV* a s připomenutím slov pana Iva Železného, které „*nikdo [esperantisté] nečetl*“³⁶³ vycházely až do roku 1968.

Život esperantistů si našel své vlastní koleje, které „řídila“ pléna ČSEV. V průběhu deseti let pak vznikaly různé odborné sekce a pořádaly se celostátní aktivity.

Elán, s jakým mladí esperantisté vstoupili na začátku padesátých let na esperantské pole sice „překryl“ jako prostředník centrálního zřizovatele MŠK, ČSEV, ale i oni si jako SM ČSEV do roku 1965 v maximální možné míře pokračovali v činnostech ve vlastním stylu. Cyklostylované mládežnické oběžníky, které se v průběhu času vystřídaly ve vedení, převzal v letech 1966 - 1968 časopis SM ČSEV – zpravodaj. Minimálně jednou ročně uspořádal SM ČSEV celostátní TAJE a v roce 1967 dokonce mezinárodní seminář IJES. Tři pomyslné vývojové esperantské etapy završilo v roce 1969 znovuoobnovení esperantského svazu, tentokrát však na bázi federace ČES a ZE SSR.

---

³⁶³ Osobní vzpomínky pana Iva Železného ze dne 26. března 2010.

Funkčně - organizační linii esperantského hnutí od roku 1945 doprovázely čistě esperantské aktivity a činnosti. Výrazně specifické byly LŠE a LET, které „mladí“ i „staří“ esperantisté organizovali s velkou pečlivostí a nápaditostí. Bohaté doprovodné programy sloužily jako doklad o využití esperanta v mnoha uměleckých odvětvích. Čtrnáctidenní pobyty protkané intenzivní výukou jazyka v různých stupních obtížnosti, vedené převážně Cseh – metodou (přímá metoda) obvykle završily jazykové zkoušky. V šedesátých letech se letní koleje esperanta (LKE) přeměnily ve střediska politicko – ideové výchovy. Tato změna se ovšem nesesetkala s velkým úspěchem a z široké nabídky míst (Doksy u Máchova jezera, Žimrovice, Karlovy Vary aj.), zůstal nakonec jako jediný Lančov. Od roku 1969 pak LET pořádala například i Katolická sekce při ČSEV v Herbortících.

Na mezinárodní esperantské scéně se českoslovenští esperantisté oficiálně účastnili světových kongresů UEA v letech 1946 - 1949. Následná direktivní opatření, zákaz placení individuálních členských poplatků a rozpad svazu v roce 1952 esperantistům nedovolili na světové kongresy oficiálně vycestovat. Pozvání však československým esperantistům přicházela stále. Opakovaně tudíž žádali, většinou ale marně, aby se jich mohli účastnit alespoň jako soukromé osoby. V této věci pro československé esperantisty nastala změna až se vznikem ČSEV v roce 1959, shodně doprovázaná mezinárodním pootevřením zemí východního bloku západu.³⁶⁴ 44. Světový kongres téhož roku se tak konal v socialistickém Polsku. ČSEV od té doby na světové kongresy vysílal minimálně jednoho svého oficiálního zástupce. V Budapešti na 51. Světovém kongresu v roce 1966 se československá výprava zapsala dokonce jako druhá nejpočetnější. Své místo si českoslovenští esperantisté vydobili i v rámci kongresových doprovodných programů a soutěží, v nichž nejednou sklidili obdivný aplaus a obsadili přední příčky stupňů vítězů.

Předkládaná diplomová práce je pouhým zlomkem úhlu pohledu na fenomén jménem esperanto. Širokým námětem ke zpracování se jeví tvůrčí činnost československých esperantistů, počínající u originální esperantské literární činnosti, pokračující překlady děl autorů světových jmen i z hudební branže a konče u různorodých propagačních materiálů, jimiž esperantisté poutali širokou veřejnost a seznamovali s ideou esperanta. V úvodu nastíněná problematika „protistátní činnosti“ esperantistů, ke které se esperantisté svým jazykovým zájmem mohli a měli ubírat, s tím související studium a zpracování materiálů bezpečnostní povahy, jsou velkou otázkou čekající na odpověď, stejně jako další neméně zajímavá esperantská témata, která lze uchopit z mnoha různých stran.

---

³⁶⁴ K. Kaplan: Československo v letech 1953 – 1966. část 3, Praha SPN 1992, s 90.

Ať už je pohled na esperantský fenomén jakýkoliv, esperantisté prožívali svůj každodenní život se vším co přináší, tak jako ostatní zájmové činnosti. Období rozkvětu střídala období řekněme udržovací, kdy esperantistům chyběla aktivita a elán pro společnou práci. Faktorů bylo mnoho, od v této práci předestřených funkčně – organizačních, až po změnu osobních priorit například z důvodu založení rodiny či moderní vlnu jiné činnosti, která esperanto dočasně upozadila.

Mezinárodní umělý jazyk esperanto má své stálé místo mezi ostatními světovými jazyky a vlastní kulturní prostředí, které si přes všechny nesnáze a překážky vybudovalo, jej činí „živým“ a užitečným.

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní prameny

Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Svaz čs. esperantistů (1933 – 51), Mezinárodní řeč esperanto

Archiv Škoda auto, f. PV ROH, Závodní klub

Městské muzeum v České Třebové, Sběrka historie esperanta v českých historii

NA, f. 861, Odbor IV - rozhlasový (Zákony a nařízení), Kurzy jazykové v rozhlase

NA, f. 867, Esperanto

Soukr. f. Vlastimila Kočvary, Archiv III. a (Mládežnické hnutí 1950 – 1958, Korespondence, oběžníky)

Soukr. f. Vlastimila Kočvary, Archiv IV. a (Esperantský kroužek ZK Ostroj 1960 – 1967, I. Esperantský kulturní festival, Tiskoviny 1961 – 1967)

Všeodborový archiv, f. Sekretariát II., Mezinárodní dopisy různými jazyky 1948

Všeodborový archiv, f. ÚRO/KULTURNÍ, Celostátní konference esperantistů 1955, Zprávy o činnostech závodních klubů, Závodní kluby (Hodnocení krajských konferencí) 1951, Referát Závodních klubů

Inventární pomůcky

FLEGL, Michal - SPURNÁ, Jiřina: Inventář agendy sekretariátu ÚRO z let 1945 - 1950, Praha 1971.

Kol. V. odd.: Ministerstvo informací 1945 - 1953, Praha 1971.

KUNA, Jiří - SPURNÁ, Jiřina: Inventář schůzí představenstva ÚRO z let 1945 - 1960, Praha 1968.

MAREŠOVÁ, Milena – NOSKOVÁ, Alena – VAVŘÍK, Pavel: Ministerstvo kultury 1953 - 1956, 576 s.

PURNOCHOVÁ, R. – KUNT, M.: Seznam archivních pomůcek (Archivní fondy a sbírky předkládané ve studovně Praha – Chodovec). 2009, 50. s.

Tištěné prameny

Cent jaroj de Esperanto en Brno. Esperantista Klubo en Brno 2001, 28. s.

CHALUPA, Dalibor – ŠAMLA, Jiří V.: Verda Stacio (Esperanta almanako de la Ĉeĥoslovaka radio). Brno Radiožurnál 1937, 78 s.

KAMARÝT, Stanislav: Historio de la Esperanto - Movado en Ĉeĥoslovakio. Praha 1983, 251 s.

NOVOBILSKÝ, Vlastimil: Přehled činnosti v domácím a mezinárodním esperantském hnutí. Rkp., zapůjčeno z osobního vlastnictví autora

Studijní programy Českého vysokového učení technického v Praze na studijní v letech 1923 – 1929 (uloženo v Archivu ČVUT)

Věstník Ministerstva školství a kultury 1959, roč. 15

VOTÝPKOVÁ, Eliška: Esperanto v Opavě 1945 – 1965. Rkp. bakalářské práce, Opava 2007 (Uloženo na Ústavu Historických věd FPF SUO), 58 s.

Literatura

BRŮŽEK, Miloslav: Kultura v revoluční společnosti 1945 – 1976. Praha Univerzita Karlova 1978, 125 s.

ČEJKA, Theodor – KRUMPHOLC, Josef: Esperanto (Neutrální jazyk mezinárodní). Bystřice pod Hostýnem 1905. 32. s.

ECO, Umberto. Hledání dokonalého jazyka v evropské kultuře. Praha Lidové noviny 2003, 355 s. ISBN 80-7106-389-4.

KAPLAN, Karel: Českoslovenensko v letech 1953 – 1966. 3. část, Praha SPN 1992, 146 s. ISBN 80-04-25745-3.

KAPLAN, Karel – TOMÁŠEK, Dušan: O cenzuře v Československu v letech 1945 – 1956. In. Sešity Ústavu pro soudobé dějiny, sv. 22, Praha ÚSD AVČR 1994, 183 s. ISBN 80-85270-38-2.

KNAPÍK, Jiří: Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948 – 1954. Praha Libri 2002, 278 s. ISBN 80-7277-093-4.

KNAPÍK, Jiří. V zajetí moci (Kulturní politika, její systém a aktéři 1948 – 1950). Praha Libri 2004, 359 s. ISBN 80-7277-316-X.

KURISU, Kei: Co mi dala česká literatura. Dobřichovice KAVA – PECH 1966, 32 s. ISBN 80-85853-20-5.

LINS, Ulrich: Nebezpečný jazyk (Studie o pronásledování esperanta). 1990, 358 s. ISBN 5-01-003136-1; Český překlad Jindřišky Drahotové zveřejněn na www.esperanto.cz se souhlasem autora v roce 2003

Noviny a časopisy

Esperanto vorto

Esperantista

La Pacdefendanto

Literární noviny

Osvětová beseda

Osvětová práce

Sekce mládeže ČSEV – zpravodaj

Večerní Praha

Zprávy ČSEV

Pamětníci a odborní konzultanti

Podhradská Věra (nar. 1939)

Polnický Pavel (nar. 1943)

Šváček Miloslav (nar. 1941)

Železný Ivo (nar. 1950)

Malovec Miroslav (nar. 1953)

Internetové odkazy

www.esperanto.cz

www.ikue.org/cz/historio-1/historio1.html

<http://www.literatura.bucek.name/cehalit/cehalit.html>

http://www.medy.cz/brno-esperanto/verda_stacio/verda.htm

<http://www.set-lancov.cz/>

Seznam příloh

1. Rezoluce VII. sjezdu československých esperantistů 4. – 6. června 1949 v Liberci
2. Finanční zpráva SE ČSR na sjezdu 1949
3. Fotografie esperantistů na sjezdu v Brně 1950
4. Prohlášení monsignora Josefa Berana o esperantu (1947)
5. Esperanto na poštovních známkách (1947)
6. Fotografie účastníků na LŠE v Doksech u Máchova jezera 1948
7. Fotografie japonských dělníků (1951)
8. Medailonek esperantisty Rudolfa Hromady a báseň Hlášení od Fráni Šrámka v esperantu (1951)
9. Oznámení ze dne 2. ledna 1951 o vystoupení SE ČSR z UEA
10. Esperantský kulturní festival 1967
11. Zápis z 3. plenárního zasedání ČSEV dne 29. října 1966 v Ostravě
12. Plán přednáškové cesty paní Vesny Skaljer-Race v ČSSR 1966
13. Zkušební otázky z dějin esperanta – kurz „A“
14. Zkušební otázky z dějin esperanta – kurz „B“
15. Mezinárodní konference esperantistů v Otrokovcích 1955
16. Převod spolků na půdu Závodních klubů (1951)
17. Zásady převodu spolků ÚMDOČ na základnu Závodních klubů
18. Zkoušky z esperanta v letech 1947 – 1951 (+ 18. b, 18. c, 18. d)

Přílohy

Praha 15. 7. 1948 • Roč. IV • Číslo 6

REVUO POR ESPERANTO EN ĈEĤOSLOVAKIO

Edomas Esperanto-Asocio en ĈSR, Praha XIX/7-7075. — Redaktas Dr. Stanislav Kamaryš.

Resoluce VII. sjezdu československých esperantistů 4.—6. června 1949 v Liberci — Rezolucio de la VII-a ĉeĥoslovaka kongreso esperantista la 4—6-an de Junio en Liberec

Historio československých esperantistů je důstojná. Česká esperantská hnutí vzniklo v řadách brněnských dělnků a pracující inteligence již v roce 1902. Již od roku 1908 sdružovali se čeští esperantisté ve dvou svazech (Unio a Asocio), z nichž po první světové válce vznikl roku 1920 Svaz československých esperantistů (ČAE), který od roku 1936 pracuje jako Svaz esperantistů Československé republiky (EACSR).

Mý, českoslovenští esperantisté, stojíme již od samého vzniku naší organizace na straně pokroku, sdružující se bez rozdílu ras, národností, náboženství a státní.

Ale ne všude a ne všichni esperantisté jsou nositeli socialismu a pokroku. Podle liberalistické Bourgeoisché deklarace z r. 1905 má být esperantistou každý, ať používá esperanta k jakémukoliv záměru a účelu, a tedy i zrádce, ano i fašista. To si pokrokoví esperantisté uvědomili. Proto roku 1947 na světovém kongresu v Bernu, na návrh zástupců z lidově demokratických zemí a za podpory zástupců i některých západních zemí bylo opětně zdůrazněno, že členy světového svazu *Universala Esperanto Asocio* (UEA) nemohou býti elementy fašistické a protidemokratické.

Mý, českoslovenští esperantisté, byli jsme jednou z prvních obětí fašistické a nacistické války, jejíž hybnou silou byl velkokapitalismus, imperialismus a rasismus. Esperantský svaz byl prohlášen za protinacistickou organizaci. Desítky českých esperantistů bylo za okupace vězněno (František Březina, Josef Buben, Rudolf Burda, O. Ginz, V. Homola, Rudolf Hromada, Dr. H. Jolík, Floriánová, V. Kalaba, O. Matzenauer, Pittner, Vilémová, P. Pokorný, Oto Šep, Richard Šedý, Stan. Záb) a popraveno (A. Mrázková, Ing. Slavík, Košťanek, Otto Petrov, Jar. Benda, Rud. Koch, MUDr. K. Marek, Jos. Ratka, Marie Krousová, Stan. Malý, Jar. Rybník, Josef Šafránek, Mír. Vajnar). A stejně tak i v jiných okupovaných zemích.

Historio de ĉeĥoslovaka esperantistoj estas dignoplena. Ĉiĥa esperantista movado naskiĝis en Brno en medio de laboristoj kaj laboranta intelektularo jam en la jaro 1902. Jam de j. 1908 unuiĝadis ĉiĥaj esperantistoj en du Asocioj (Unio kaj Asocio), el kiuj post la unua milito en 1920 estiĝis Ĉeĥoslovaka Asocio Esperantista (ĈAE), kiu de 1936 laboras kiel Esperanto-Asocio en Ĉeĥoslovaka Respubliko (EACSR).

Ni ĉeĥoslovaka esperantistoj staras jam deponat estigo de nia organizo sur bazo de progreso unuiĝante sen diferenco de raso, nazio, religio, profesio.

Sed ne tie kaj ne ĉiuj esperantistoj estas portantoj de socialismo kaj progreso. Laŭ la liberalisma Bulojia deklaro el j. 1905 povas esti esperantisto ŝia, uzu li Esperanton por iuj siaj intencoj kaj celoj, do ankaŭ reakcioj, ja eĉ faŝista. Tion la progresemaj esperantistoj jam konscias. Tial en 1947 en universala kongreso en Bern, laŭ propono de delegitoj el popolo-demokratiaj ŝtatoj kun subteno eĉ de kelkaj delegitoj el okcidentaj landoj, estis akcentite, ke oni de la *Universala Esperanto-Asocio* (UEA) ne povas esti elementoj faŝistaj kaj kontraŭdemokratiaj.

Ni ĉeĥoslovaka esperantistoj estis unu el la unuaj viktimoj de la faŝista kaj nazista milito, kies movolorto estis grandkapitalismo, imperialismo kaj rasismo. Esperantista Asocio estis deklarita kontraŭ-nazisma organizo. Dekoj da ĉiĥaj esperantistoj estis dum la okupacio arestitaj (František Březina, Josef Buben, Rudolf Burda, O. Ginz, V. Homola, Ruč. Hromada, Dr. H. Jolík, Floriánová, V. Kalaba, O. Matzenauer, Pittner, Vilémová, pastro Pokorný, Oto Šep, Rich. Šedý, Stan. Záb kaj aliaj), dekoj estis ekzekutitaj (R. Bloch, Blochová, Jar. Benda, MUDr. K. Marek, Stan. Malý, Marie Krousová, A. Mrázková, Ing. Slavík, Jar. Rybník, Josef Šafránek, Košťanek, Otto Petrov, Mír. Vajnar k. aliaj). Kaj simile en aliaj okupaciitaj ŝtatoj.

Sed ni vidus, ke post la militista malvenko de la germana faŝismo estas en imperialistaj landoj

FINANCA RAPORTO DE ESPERANTO-ASOCIO EN ĈEĤOSLOVAKIO

prezentata

por la jarkunveno en Liberec la 5 Junio 1949

Aktivoj	Kĉs	Pasivoj	Kĉs
	(201 Kĉs —	20 silingoj)	
1. Kaso	20 60	9. UEA	45 254 50
2. Poŝta Sparbano:		10. UEA (ceda mono)	19 567 —
Nro 9602	35 032 20	11. Ekzamena komisiono	12 220 —
Nro 12371	1 589 90	12. Radiokomisiono	6 394 70
3. Banko-sparlibroj:	36 622 10	13. Personaj kontoj diversaj	18 123 70
Spofitelema n. z. a. s. v. Prago		14. Eksterlanda gazetoj	50 420 70
a)	193 262 70	15. Eksterlandaj libroj	51 487 50
b)	251 267 10	16. Eldona ludoj a)	30 200 —
Poŝtovna spofitelema	4 925 —	b)	79 246 —
Spofitelema Doksy	9 275 80	17. Esperanto-Instituto	56 462 90
4. Bonhavoj	31 253 20	18. Vortara aldono	11 472 20
5. Stoko de varoj	66 703 60	19. Oficeja rezervo	74 000 —
6. Inventaro	21 140 70	20. Abonoj kaj mendoj nepleinsekciaj	30 242 60
7. Mono blokita dum la monreformo	14 509 90	21. Kotizoj por 1949	35 795 —
8. Transira aktive	21 442 90	22. Rezervo por duaj bonhavoj	1 668 50
		23. Transira pasivo	11 416 10
		24. Havaĵo 1947	36 761 60
		1948	79 710 60
	650 443 60		650 443 60

Perdo-Gajna konto

Perdoj	Kĉs	Gajnoj	Kĉs
1. Kotizoj al UEA por 2116 asociaj M.	10 580 —	18. Membrekotizoj	180 833 50
2. Gazeto Esperantista	94 553 20	19. Procentaĵoj de peritaj gazetoj	10 124 80
3. Salajroj	31 433 80	20. Soldo de la varo-konto	92 574 —
4. Oficejaj bezonaĵoj	9 082 10	21. Anancoj	3 715 —
5. Propraj presaĵoj	6 888 90	22. Donacoj	48 424 —
6. Afraŭko de la asocia korespondo	25 790 60	23. Procentaĵo por la banke deponita mono	6 663 40
7. Lupago de la Oficejo	1 300 —		
8. Luo de la poŝtalo	240 —		
9. Riparo de skribaĵino	1 000 —		
10. Vojaĝokontoj	1 253 —		
11. Argus, artikoloj pri esperanto	496 60		
12. Depaĝoj kaj devaj kotizoj	7 710 —		
13. Rezervo por duaj bonhavoj	1 489 —		
14. Amortizo de la inventaro	5 486 30		
15. Diversaj	5 320 60		
16. Oficejo kaj Ekzamena komisiono	60 000 —		
17. Rezulto	79 710 60		
	342 334 70		342 334 70

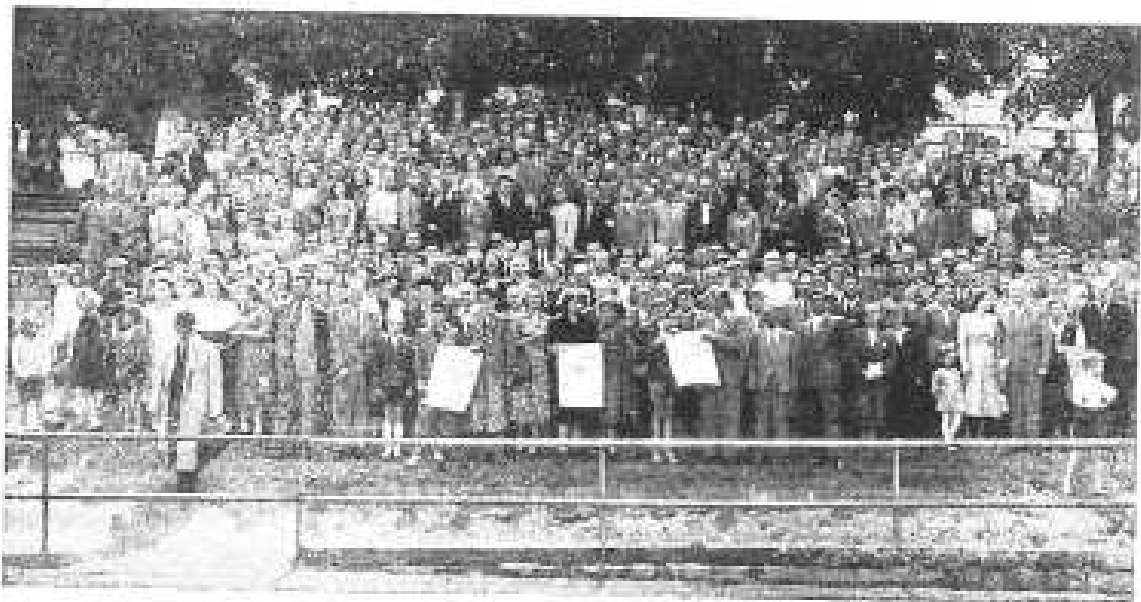
Bido de plus al talaj kunlaborantoj de La Verda stacio, estriganto de Ĉeĥoslovaka Radio Junaj Bezděčok kun asistanta serio en Havelka de E. el 16. V.

En „La Juna Vivo“ el jaro 1939 ni trovas artikolojn de juna samideano Bohumil Šlavica el Turnov pri demoro, kion li trovas kaj kulturas.

El estrata raporto de Svada E. Federacio 1949 en La Espero el majo-junio ni trovas la notablen de la nombro 1480, inter ili 1380 agasiantoj el 59 lokaj grupoj, 348 individual, kaj prefervolajulo de agitoj Vadras Matel el Coire kaj Ilmo Vilho Satala.

U.S.'s Great Need: An International Auxiliary Language. 18,000,000 People Want Esperanto. Will New Zealand help? By A. J. Sinclair. (Rotary Clubs de Te Awamutu, New Zealand). — 30paĝa anglalingva broŝuro tre konvinkte plendanta por Esperanto. Estas aldona artikolo de Leo Lopez pri la Bourne-mouth-kongreso el „Suda Stelo“ anglalingva kaj ĝia anglalingva traduko. Tre ĉifinda sperto de propaganda broŝuro.

En Venezuelo konvencio movado, en Caracas estas fondita Venezuelo Esperanto Asocio sekve de agado de Tiber Sakali, „NEA-vojaĝanta delegito“. Laŭ la raporto en Boletín ECO (feb.-marto 1938) „de cirkonstancoj tre favoraj la vivon de la fondita organizo. La unua estas ke grava loka societo kompleze vedis sin apog por la societoj komunaj. La dua, la tereto de proklamado 15 personoj, kiuj ĉiuj estas la lingvon. Ili estas plejparte eksterlandanoj, kaj ĉiujas la laboron en alilandaj movadoj... Tamen okazitas ankaj cirkonstancoj, kiuj ege malfavoras la kreskon kaj fortiĝon de la movado en tio ĉi lando. Venezuelo estas tre riĉa lando pro la grandokola produktado kaj eksportado de petrolo. La laboro estas ĉiam pagata kaj ĉiam estas grandaj sumoj iras de mano al mano. Pro tio la oblieto rikiĝi en kelkaj jaroj estas la ĉiokaze laboro de 14 horoj tage, post tio laboro de estas korpo kaj agitoj ekserpita sen amu okupiĝi pri idealizmaj movadoj. Sed ne okazitas inter samideanoj konflikto pro kelkaj laboroj, kaj ĉiuj estas la feliĉa dangere por plus progreso.“

Grupo de kongresanoj en Berno la 26-an de majo 1939

Raymond Schwerts: NUR EPITAF ATESTAS

En centro de Eŭropo
landeto trovas sin...
Ho, plora, ilustrata,
niĝi batoj de l'ĉielo!

Ĉar ĉiam rikordiganta
ĝi plaĉis al niĝar!
Ĉi tie, ĉi tie, ĉi tie,
ĝi manĝas sin en!

Li prenis sian amon,
ĉi ĉi tie — ankaj tri,
Niĝi serĉis la demoron
ankaj preni niĝi.

Al ĉi tie ne serĉas
kontraŭ de ĉi tie,
Ĉar niĝi niĝi grandokola
dumonoj ĉi tie!

En centro de Eŭropo
landeto trovas sin...
Nur niĝi per rikordiganta
niĝi ne niĝi vidas ĉi tie.

Nur epitaf atestas
en la preĝejo,
ke niĝi trovas restas
de Ĉeĥoslovaki!

Sed ĉi tie niĝi revivas
el ĉi tie ĉi tie
ĉi tie ĉi tie
la venĝo de l'ĉielo!

Vi trovas korpaĵoj ĉi tie,
niĝi venĝi per niĝi —
sed ne rikordiganta
l'amon de niĝi!

Et la nova libro de Raymond Schwerts La Ĉi tie Pod'la Paris 1949 — la unua libro negreva poezio en ĉi tie ĉi tie ĉi tie, verkita en 1938. La libro venis en niĝi niĝi sur ĉi tie ĉi tie.

Eŭropo forigis la germanan el niaj lernejoj, la ceteraj popoloj ne nur uzas daŭre la germanan kiel ni, sed daŭrigas ĝian instruadon en siaj lernejoj. Ni ĉeĥoj staras nun sur vojkruciĝo kaj devas decidiĝi: nia registaro aŭ reenkondukos la germanan en niajn lernejojn aŭ ĝi akceptos Esperanton kaj proponos ĝin al la ceteraj ŝtatoj de centra Eŭropo kiel interkomprenigan lingvon samtempe enkondukotan en ĉiujn lernejojn kiel devigan lingvon.

Tiun ĉi analizon de nia postmilita lingva situacio trovis ĝusta mia amiko parlamenta deputito D-ro Lad. Hobza, kaj li konsentis proponi al la parlamento jenan simplan planon, kies efektiviĝo tamen egalus al plenumiĝo de niaj ĵurdeknaj revoj: nia registaro proponu al la registaroj de la koncernaj mezgrandaj kaj malgrandaj ŝtatoj la samtempan enkondukon de Esperanto en la lernejojn. Se almenaŭ tri ŝtatoj respondos favore, konferenco de reprezentantoj de tiuj ĉi ŝtatoj fiksis regularon, laŭ kiu la plano estus efektivigata.

Pri nia lingva situacio kaj pri nia plano mi parolis antaŭ pli ol unu jaro kun la prezidento de nia parlamento s-ro Josef David. Liaj finaj vortoj estis: «Mi konsentas kun la plano kaj mi centprocente ĝin subtenos.»

La planon aprobis ankaŭ la tiama prezidento s-ro d-ro Stanislav Kamarýt kaj interkonsente ni decidis, ke ni alpaŝos ĝian efektivigon, kiam la parlamento diskutos la preparatan novan lernejan leĝon, kio devis okazi jam antaŭ unu jaro kaj okazos nepozeble dum la nuna printempo.

Nian planon mi tuj sciigis al IEL kaj al la esperantaj eminentuloj en la koncernaj ŝtatoj, inter ili de Polla, Aŭstrio, Nederlando, Svedio k. a. petante iliajn subtenon, helpon kaj konsilon. La rezultoj estis: Aŭstrio, Nederlando kaj Svedio samideanoj akceptis nian planon per aprobaĵaj vortoj, sed realan subtenon promesis nur IEL, Nederlando kaj Aŭstrio. El Nederlando mi ricevis de s-ro ministro W. Drees, kiu estas malnova esperantisto, la promeson, ke li subtenos nin, se nia registaro oficiale proponos al la nederlanda registaro la enkondukon de Esperanto en la lernejojn.

IEL aprohanta nian planon kaj dezirante ĝin subteni, aranĝis la «Subskriban-kompanjon», kiu, se la tria monda esperantistaro estus sukcesinta kolekti 2-3 milionojn da subskriboj, povus igi la statuso en nia parlamento kaj pli poste en la interdiplomata ludo pri la sorto de nia plango. Precipe orovaj ŝajnas al mi la subskriboj de niaj deputitoj kaj ministroj, ĉar kvankam la subskribo la subskribanton momente al pensio devigas kaj ligas, tamen li estas ne povos kontraŭstari realan proponon, celantan la enkondukon de Esperanto en la lernejojn, se li antaŭ kelkaj monatoj teorle ĝin aprobis. Tiamaniere ĉiu samideano povas plej efikas prepari la akcepton de nia propono en la parlamento. Mi sukcesis kolekti 14 subskribojn de la deputitoj. Vizita la

Internacia Esperanto-Ligo

Subskribi, kiel subskribon aprobatan, kiel se mi akceptas la planon

Svato esperantistoj Ĉeĥoslovakena respubliko
v Prago 47.

Jarí Van' zede na postádní delší jeho vyřizí.

Próblikaŭni.

Darvenim en, ke státo, nemáruvobu jazyka je vto tak vobru a pabúto, ke by li máto Organizo esperantistoj národo pabúto ĉiuj národo uzato.

Darvenim en, ke vobruv jazykoj jazyk, kio ĉi ĉi národo jazykoj deĉarvobu, ke vobruvobu je vobru, kio vobruvobu vobru ĉiuj národo a vobruvobu vobruvobu.

Vobruvobu en vobruvobu vobruvobu, kio ĉi ĉi národo jazykoj deĉarvobu, ke vobruvobu je vobru, kio vobruvobu vobru ĉiuj národo a vobruvobu vobruvobu. Vobruvobu en vobruvobu vobruvobu, kio ĉi ĉi národo jazykoj deĉarvobu, ke vobruvobu je vobru, kio vobruvobu vobru ĉiuj národo a vobruvobu vobruvobu.

Jeno (Subskribi planoj) IEL, 1927, Prago, Ĉeĥoslovakio

Subskribi: STANISLAV KAMARÝT

Adreso: Praga 47, 26.

Monto: 1927, Prago, Ĉeĥoslovakio

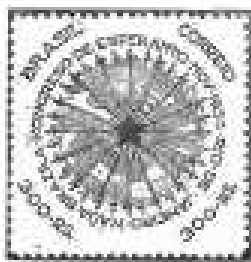
Dato: 22. 2. 27, Prago, Ĉeĥoslovakio

Subskribi al IEL, kiel subskribon aprobatan, kiel se mi akceptas la planon

Prisubskribi al UNO, subskribita de Na Esperanto
D-ro Josef Baran, Ĉeĥoslovakio en Prago.

deputitojn de via teritorio kaj ankaŭ vi sukcesos. Mi insiste petas, ke vi sciigu al mi la nomon de ĉiu subskribinta deputito.

La plej favorajn cirkonstancojn por nia plano mi trovis en Aŭstrio, kiel vidiĝas el respondoj de s-roj d-ro Maximilian Führing kaj R. M. Frey. Dum, kiel vi legis en la 4-a numero de Heroldo, d-ro Führing paralele kaj publike oklaboris pri la efektiviĝo de nia plano, kion ni evitis fari, estante konvinkitaj, ke antaŭtempa publikigo de nia plano povas ĝin pli bremsi ol akceli. Ni esperantistoj faras unu grandan rondon familian kaj ni ĉiuj sincere kaj kore ĝojos pri ĉiu eventuala sukceso de Aŭstrio sur tiu ĉi kumpo, kvazaŭ ĝi estus nia sukceso. Fakte estas, ke la aŭstria registaro traktas Esperanton plej favore el ĉiuj. Al tiu ĉi favora sinteno de sia registaro dankas la aŭstrij samideanoj siajn gravajn sukcesojn, kiuj tamen havas antaŭ ĉiu intern-aŭstran karakteron. Sed nia plano celas la enkondukon de Esperanto en la lernejojn en amplekso internacia kaj mi timas, ke sur tiu ĉi

Obr. 3.

Obr. 4.

Obr. 8.

byla nalezena tato jubilejní známka ve Spojených státech severoamerických nezobskovaná. Takový arch existuje patrně jediný.

V dubnu 1945 vydala pak Brazílie další dvě příležitostné známky k 10. esperantskému sjezdu. Jako některé jiné brazilské známky z tohoto období jsou i tyto dvě dosti neumořlé. Z nich jedna, zelená, o hodnotě 30 centavos (obr. č. 5), znázorňuje ženu, jež zdvihá nad hlavu pěticípu

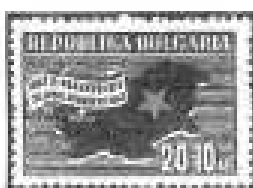
Obr. 5.

Obr. 6.

hvězdu. Paprsky hvězdy označují na zeměkouli Brazílii. Druhá (obr. č. 6) je letecká, v barvě hnědé a s hodnotou 1.20 cruzeiros. Je na ní portrét dr. Zamenhova. Na obou známkách je stejný nápis: DEKA BRAZILA KONGRESO DE ESPERANTO RIO DE JANEIRO, APRIL 1945.

U příležitosti 30. sjezdu bulharských esperantistů, konaného v září letošního roku v Plovdivu, a k oslavě šedesátiletí esperanta byla vydána v Bulharsku červenohnědá známka o výplatní hodnotě 20 lyv s příplátkem 10 lyv (obr. č. 7). Znázorňuje obrysy Bulharska se zelenou hvězdou esperantskou uprostřed. Má nápis: 1887 ESPERANTO 1947, a pod tím: 30 JUBIL. KONGRESO 1947.

Obr. 7.

Do této kategorie dlužno zařadit i šest poštovních edic československých, vyšlých v letech 1937 a 1938. Jsou to obrádkové dopisnice s esperantskými náměty a nápisy česko-esperantskými.

Roku 1937 vyšly 2 dopisnice s T. G. Masarykem na 50haléřové známce:

č. 24 Lázně Bělohrad. Alej dr. L. L. Zamenhova — Aleo de dro L. L. Zamenhof (obr. č. 8)

č. 103 Brno. Město Zelené stanice a pravidelným esperantským vyhlášením — Urbo de Verda Stacio kun regula esperanta radio-sendo.

Roku 1938 byly vydány 4 dopisnice s 50haléřovou známkou (dr. Edv. Beněš):

č. 71 Lázně Bělohrad. Nápis jako na č. 24.

č. 72 Lázně Bělohrad. Esperantské letoviště — Esperantista libertempejo.

č. 123 Praha. Esperantské středisko v sedci Evropy — Esperantista centro en kuro de Europa (obr. č. 9).

Obr. 9.

č. 206 Brno. Nápis jako na č. 103.

V jiné skupině poštovních edic bylo užito esperanta jakožto neutrálního jazyka k upozornění světa na některé události, o nichž má být vzbuzen mezinárodní zájem.

První známku s tímto cílem vydal SSSR, jenž roku 1925 na dvou známkách (modré 7kopějkové a tmavě zelené 14kopějkové (obr. č. 10 a 11)

Obr. 10.

Obr. 11.

KRONIKO ENLANDA

Cehoslovaka kultura delegitaro el Ĉĥio gvidata de universitata profesoro Drvo Jaroslav Průšek vizitas dum sia ĉiutaga en Pekingo ankaŭ Ĉinan Esperanto-Asociacion, la ĉinaj esperantistoj donis al ili gastoj inter aliaj dancoj arkaj akrobatoj de cehoslovakaj noveloj kaj poemoj, kiuj estis tradukitaj en la ĉinan el esperantlingva libro «Cehoslovakia Antologio». Ni modikas sian ĉi tagigan informon el ĵurnala literara revuo el 24. II. 1951.

Por via sano Karlovy Vary, Cehoslovakio, Mondbanejo de laboristoj. Jen titolo de 14-paĝa prospektio eldonita de Ĉina Informa Servo en Marto. Ĝi estas jam la dua esperantlingva prospektio opinita en la nova Cehoslovakio. La bildoj estas tre malfacilaj, la teksto estas tre informo, ne reklaamo. Kvankam ĝi multvorta, ĝi diras al eksterlandaj legantoj multon pri la nova Cehoslovakio. Ni gratulu al ĝia aŭtoro F. V. kaj ni gratulu al la direktoro de la banko antaŭprenita pro ĝi eldona, la prospektio estas ricevebla de ĈIS en strato Dukelských hrdinů, Karlovy Vary.

Monda revo per propagandaj kaj protektaj naturobladojn de Slovakio Kráľ Slovenska, aperanta monato sur ĵurnala papero kaj kun multaj bildoj, publikiĝas stralaj de ĉiuj bildoj en la slovakaj, rusa, angla, franca kaj Esperanto lingvoj. Tio uzas de E. certe meritas imitan kaj la redakcio de la revuo meritas gratulan pro ĉiuj aplikoj de sia lingvo. Adreso de la redakcio: Slovenskostat, Turč. Sv. Martin.

Korespondaj kontaktoj inter infanoj el Pizaŝ kun infanoj finnoj per Esperanto, la ĉia meza lernejo en Pizaŝ aranĝis helpe de la Esperantista Klubo ekspozicion de paco-objektoj el diversaj landoj, inter ili ankaŭ el Finnlando. Redaktoro de progresiva ĵurnalo Uusi Pöly on en Turku sciiginte per esperanta korespondado pri tiu ekspozicio petis pionirojn de tiu lernejo sendi lernejoj kaj designojn por Infanoj Angulo de ĉi ĵurnalo kaj ricevinte multajn, organizis respondojn de infanoj lernejoj, respondo en la partitana rubriko monato de la korespondantoj kaj partojn al ĉiuj lernejoj. Ĉefredaktoro de la ĵurnalo esprimis laŭdecan menciion pri la designoj. Ni vidas longajn artikolojn pri la Pizaŝaj pioniroj en tri numeroj de Uusi Pöly el 11, 18, 20 februaro 1951. Pri la afero raportis ĉefa ĵurnala provado en Pizaŝ, 13. II.

Klase de la Internacia viktorigo la Ba de maro sendis kurvenintojn oficialajn de la urbestro en Pizaŝ, grupo de Entreprenoj konsilistaro de Revolucia Sindikato Movado (ROH) esperantlingvan alifateron al Organiza de Demokrataj Virinoj en Turku (Finnland). Subskribitoj pro: L. Kallanová, sek. A. Melmanová. La lernejo tradukis s-o R. Burda.

Konferenco de la 201-a regiono okazis en Kyjovice vo. Sl. la 11-an de marto. Ĉeestis membroj el Ostrova, Opava, Hůl, Bohumín, Radvanice, Třinec, Starava, Košovice, kiel gaste S- Fran, Světina el Lanžhot. Por Ĉentra Komitato ĉeestis vicprezidanto Rud. Hromada el Praha. Estis diskutita la situacio de la movado en la tuta regiono, diversaj parolaj raportoj pri sia agado. Rud. Hromada skizis la aktualan situacion en la lando, precipe pri tio ke nia organizo estas akceptita en sfere de kultura agado de Revolucia Sindikato Movado (ROH). Mente estis mallongaj E-ekspozicio, kun instalita unu sola esperantisto en la urbestro Ant. Luzar. Ĝi estas la unua E-ekspozicio en la distrikto, patronecon akceptis loka Kultura Komitato. La ekspozicio konsistis el buketoj de s-o Luzar, precipe el bildoj, kaj ĝi tre plaĉis kaj plene respondis al propagandaj bezonoj de la distrikto. Ĉe la inaŭguro parolis pri signifo de Esperanto s-o Luzar, Slaný, Kubala kaj Světina.

Konferenco de la VIII-a regiono en Hradec Králové la 17—18-an de marto. La tradicia Jozefo vespero estis dancova festo ne nur de Jozefoj, sed de ĉiuj partoprenantoj, ĉiuj venis ankaŭ el Týniště n. Orli, Rychnov n. Kn., Látná, Hradec, Nový Bydžov, Pardubice, Praha, Božovice, Lanžhot, Vysoká, Svítava. La programo estis rika kaj anuata. Bonega unuokulo de gestojaroj Suchardová, antaŭ danco de s-ino Pávková, Špaňěl, Hurvínek kaj Márička de Hradec, unuokulo de Rejthárková, Štěpánková kaj Fiedler kaj aperita prezentato de s. Křezar estis partoj de la programo. Paŝman tre bone deklamis s-inoj Suchardová kaj Matylová. Tuta programo estis bonega aranĝita kaj gvidata tre sperte de s-ino Jar. Dolanský.

En la sekvanta tago jam de la mateno ĉirkaŭ sur hotelo Avion verda stando. La kunvenon mallongaj regiono parolita Fr. Pytloun. Ĉiuj rimarkis per okuloj s-aron J. Holáček el Jozefoj, kiuj mortis pro okcidento en la postinta jaro. S-ano Pytloun priklaris situacion en la tuta regiono, kiu per transloko de kelkaj bonaj parolantoj ne estas tiom kontentiga, kiel ne dezirus. Esperantista klubo dissendis al ĉiuj kluboj kaj al multaj unuokuloj demandojn, por ke ni povu fariĝi malhelpojn, pro kiu suferas Esperantomovado en diversaj lokoj. S-ano E. Hromada klarigis situacion de nia movado en ĈSR, kaj admonis, ke du veritaj movadoj kaj malnovaj esperantistoj por la Asocio. En la sekvanta diskutita partoprenis reprezentantoj el Týniště (Suchardová), Hlavoň (Muzar), Úpice (Intr. Kopecký), Chlumec nad Cid. (Fr. Rybaj), Nový Bydžov (Kaňková), Rychnov n. Kn. (Bedř. Pělouč (Intr. Fouček), Božovice (Ticholl), Lanžhot (Světina), Svítava (Ryznar). El la diskutaj ni vidas, ke estas malfacila laboro verbi nun novajn adeptojn kaj aranĝi kursojn, kiam mankas venintoj, lernolibroj kaj literatura. — S-ano Hromada respondis ĉiujn demandojn kaj montris, kiamaniere oni povas el havi uŭte pluri artikoloj nian movadon. En la fino s-ano dr. Fouček prezentis poemon destinitan al E-Klubo en Hradec Králové. (Fr. F.)

Japana k-ido Saka Tadashi el Tru Mien-ken kun sia partnero ricevinte la donacon de la ĉiujn al Pizaŝ.

Prilda Simek:

RAPORTO

Mi staras de 'emalstato hani',
 la lasta en vic-est',
 Pri mia per' el' agnosc'at'
 de scias. El' per' verit'
 Mi kalkan-kuse, jenu-dise staras,
 pri stranga coso ni raportas faros
 kaj diras de 'raport'.

Raportas ni pri stranga coso',
 stajon kaptat'
 Estis miloj. Ni sur la kamp'
 palmata kulle jam.
 Kaj de ni fallis las' devale via,
 ni tralis vorto same agonia...
 Eble last' die plus'.

Tajde's jam, far' rafa vort' Lau'...
 Levilis kaj' de 'f' best'.
 Oj, stranga alie', Ci hucu hie' ni
 restros tra best'
 Ho kiu vort' la okel' rebrilis,
 en di' demandis la, in' niris
 kiu malispre' geof'.

Car kraso flatas kaj' aronas best'
 kaj' leblala kamp'
 Sed di'... devat'... (Ci jam kulan' gila),
 in' vortas el' la fland',
 Mi kiu sur' el' vidi' sed' ne' sicut' ani,
 kaj' f'atol' ne' kuzas, kuzibus vort' best',
 kaj' vortas, sedus kamp'.

Oh, vortas last'... Kaj' best' vort' di'.
 Demand' pri' raport'
 Kial' huc' vi, la kuru, ora' best',
 ne' vortas pla' restros?
 Kial' la best' ne' pla' tutas vort'
 La best' vortas...? Kuzas best' vort'...?
 Ho, kuru, dem' kuzat'.

Raportas ni, la kaptat',
 la vort' de' best'.
 El' best' vortas vortas'.
 kuzibus en' vort'
 Ci vort' vortas ni' per' argumenta,
 kaj' di' best' kuz' tralis vort'...
 Kiu' ni' dir' vort'?

Raportas ni, la kaptat',
 (ila jam vort' ni').
 La best' la vort', ne' vortas best',
 la vort' la il'.
 Sed' per' devat' ni' malispre' vort'
 La best' vort' la demandis vort',
 kaj' ne' vort' di'.

El' la best' traduko T. Prager.

KRONIKO ENLANDA

Kvardek jaroj da laboro de Rudolf Hromada. Li naskigis la 9-an de novembro 1890 kaj en oktobro 1907 li fariĝis esperantisto kiel studento de liceo. Li lernis la lingvon el la fama malgranda Ĉeĥa-lernejo. Kaj ĉar li estas homo aktiva, li tuj fariĝis aktiva esperantisto. Jam en jaro 1911 aperas de li tradukita Popolnavigo en Aŭstrio, kaj la lingvaĵo de tiu traduko povas esti rigardata modela ankoraŭ hodiaŭ. Kiam la 1-an de februaro 1920 estis fondita Ĉeĥoslovaka Asocio Esperantista, li fariĝis ĝia sekretario kaj estis li, kiu metis bazon por la altnivela tradicio, kiam ĉeĥoslovaka movado akiris organizon. Restis en tiu funkcio, alĉerpanta tempon kaj nervojn, ĝis 1931. En la jaro 1923 li transprenis eldonadon kaj redaktadon de La Progreso kaj kredis tradicion de nacia propaganda revuo, kiu ĝis nun estas imitinda. Ĉe fondo de Internacia Centra Komitato en jaro 1924 li estis elektita ano de la 6-membra estraro kaj plenumadis tiun funkcion ĝis 1930. Periodo de ICK estas tempo de la plej bona organiza stato de la movado. Ĉeĥo estis tiam kunlaboranto tre valora.

Sed la organizado de esperantismo ne ŝajnas esti ĉefa tasko, kiam Hromada amas, kvankam li akiris rezultojn tiom satindajn. Ŝajnas, ke por li xmindajo plej preferata estas la lingvo mem. Li fariĝis fakulo pri preskaj lingvaj problemoj, teorini kaj praktikaj. Li ne sole estas eminenta esperanto-stilisto, li estas same klera teo-

9

KANCELARIE PŘEDSTAVY KANCELÁŘE	
13.11.51 103777/51	
PŘÍLOHY: 2	REF: /

Číslo:

Ministerstvo republiky,
P. B. A. H. A. - Úřad:

Svaz esperantistů ČSR, který čítá ke dni 31.12.1950 3.500 členů, byl až do dnešního dne organizován v Universala Esperanto Asocio t.j. výstřední organizaci esperantistů v Rickmansworthu /Anglie/. Velikost již delší dobu nelze platit příspěvky tomuto světovému svazu, t.j. S. - Kde za jednoho členu ročně/, čímž prakticky Svaz esperantistů ČSR přestal být členem UEA, usnesli se delegáti Svazu většinou hlasů, na schůzi konané dne 30.12.1950 v Praze, na vystoupení z UEA dnem 1. ledna 1951.

Své členské příspěvky až do konce roku /t.j. od r. 1947/ musí však Svaz zaplatit, aš také proto, aby nebyla děna UEA příčina k nepřímému kriticevní našeho odchodu z UEA.

Abý Svaz esperantistů ČSR měl možnost mezinárodního organizování, usnesli se delegáti Svazu vytvořit Světovou ligu pokračových esperantistů, sdružených na bási proletářského internacionalismu, v níž by byly národní svazy esperantistů z lidových demokracií včetně SSSR a pokračové složky a pokračováci jednotlivci z kapitalistických zemí.

Tato Liga nebude organizací neutrální, nýbrž bojovou, bojující esperantem na bási proletářského internacionalismu, ruku v ruce se všemi obránci míru světa.

Ke svolání ustavujícího sjezdu Světové Ligy pokračových esperantistů dojde v druhé polovině tohoto roku a Svaz esperantistů ČSR, jako představitel tohoto prvního sjezdu pokračových esperantistů, žádá o podporu svých snah, zaměřených pro věc míru.

Přípravný výbor tohoto sjezdu ~~čestněji usnesl~~ návrh stanov junáčované ligy k nahlédnutí. předkládá

V Praze 2. ledna 1951.

Přítelotes zdar !

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA
PRAHA 8, MALÁ ŠTĚPÁNSKÁ 7.
A. Halas

A. A. 6/17 Kve

č. 11120.

7. III. 1951
Kancelář

Československý Esperantský Výbor

P r a h a

/Předáno osobně na schůzi ČEV v Ostravě 29.10.1966/

Opava, 27. 10. 1966.

Věc: Esperantský kulturní festival "Opava 1967"

Esperantský kroužek při ZK Ostravě, Opava poděkuje Vám zprávou o přípravách na Esp. kulturní festival Opava 1967.

1. K zdárnému zabezpečení konání festivalu v příštím roce připravili členové kroužku "Personogram zajištění" s termíny jednotlivých akcí, který Vám pro úplnost informací v příloze přikládáme.
V současné době jsou jasně jít zásadní záležitosti přípravy festivalu:
  - a/ Jeho konání v rámci celostátních akcí "K. Bezručovy Opavy".
  - b/ Uspesnění termínu konání festivalu a to od pátku 7. července do pondělí 10. 7. 1967.
  - c/ V zásadních je projednáno kulturní program za účasti sólistů Slezského divadla Zč. Nejedlého v Opavě a jeho režie. Projednáno jsou některé podrobnosti účasti na kulturní večer sboru Pěveckého sdružení Slezských učitelů. Projednávali se další významní sólisté pro tento večer tak, aby byl sestaven důstojný kulturní program pro tento festival.
  - d/ V současné době jsou zajišťovány dohody o ubytování účastníků festivalu.
  - e/ Pro potřeby propagace byl připraven turistický prospekt "Opava a okolí" který bude rozestřán společně s přihláškami na festival všem kroužkům v ČSSR a esperantistům do zahraničí.
Společně rovněž na spolupráci při propagaci festivalu na činy všech esp. kroužků hlavně směrem k účasti ze zahraničí.
  - f/ Je vedeno rovněž jednání s obchodní organizací v Opavě o zajištění několika pohlednic místa Opavy a Česka a esp. textem.
  - g/ Zajišťuje se nápis pro časopis PČO, který by část obsahu čísla věnoval Bezručovi a jeho dílu, a současně provádí rozestřání přihlášek a turistického prospektu o Opavě. Připravují se materiály k uveřejnění v národních esp. časopisech o festivalu, Bezručových oslavách a nábor k účasti na festivalu.
  - h/ K příležitosti K. Bezručovy Opavy byl zajištěn předklad "Slezských písní" je zajištěn jejich líst a termínem dokončení předpřodobně před zahájením festivalu "Opava 1967".
Předklad vyjde pod hlavičkou "Oriento - Occidento".
2. Požadavky na Československý Esperantský Výbor
  - a/ Přijetí akce "Kulturní festival v Opavě 1967" za vlastní patronaci a jako hlavní esperantskou akci roku 1967 jí náležitě propagovat tiskem, na schůzích a jiných jednáních.
  - b/ Finanční zajištění festivalu je projednáno s ONV Opava, který většinu částí nákladů přistoupil uhradit, některé musíme uhradit a poplatků účastníků, část nákladů je stanoveno k úhradě z fondů Gervéhoho ústavu v Praze a to za:
úhradu výloh při pozvání významných hostů, kteří provedou hlavní referáty /honorář,
cestovné, ubytování/ Kčs 600,-
úhradu pobytu alespoň 2 zahraničních hostů Kčs 700,-
Zároveň Vás žádáme projednat úhradu těchto výdajů jedním ČEVU u Gervéhoho ústavu a neproděně nás sdělit jejich jednání stanovisko, aby bylo možno provést v případě zápočetného stanoviska intervenci prostřednictvím poslankyně s. Turočkové. Zároveň o vyřízení této věci nezapomínejte do konce listopadu t.č. a současně podávat zprávy.

z 3. plenárního zasedání ČSEV, konaného dne 29.10. 1966 v Ostravě

Přítomní čl. ČSEV se: Sviták, Balda, Hršel, Kočvara, Kocín, Dr. Izák - za sekce mládeže E. Moravec.

Omlouveni se: Čambál, Čichová, Lehotský, Hruška, doc. Šikula

K jednání přizváni se.: Mokroš, Solnický, Kuzník, Franc.

PROGRAM:

- 1) Zpráva o připravovaném esperantském kult. festivalu v rámci oslav 100 výročí nar. P. Bezruč (v Opavě)
- 2) Kontrola plnění usnesení z 2. plen. zasedání ve Smokovci
- 3) Zpráva o výsledcích 51. Svět. esper. sjezdu a IV. konferencce MEM v Budapešti
- 4) Příprava prac. plánů a rozpočtů ČSEV na r. 1967
- 5) Zprávy a rubrika OP - hodnocení práce redakce, drovné správ a výsledků náboru předplatitelů
- 6) Různé

1. Zpráva o připravovaném esperantském kult. festivalu v rámci oslav 100 výročí narození Petra Bezruče.

Zprávu podává s. Kuzník, doplňuje s. Solnický:
Bude se konat od 7.-10.7. příštího roku v Opavě (hlavním organ záturem: EK Opava) - V souvislosti s tím "10 Bezručova Opava": výročí narození Petra Bezruče je zapřazeno do světových význam kulturních výročí UNESSCA; pořadatelé připravují umělecký progr. (Slezské divadlo aj.) bude vydán překlad Slezských písní do esperanta, pohlednice a esper. a českým textem. Podrobný progr. bude včas vydán. Zástupci EK Opava předkládají současně několi požadavků na ČSEV a žádají o pomoc při uspořádání festivalu:

- a/ aby ČSEV zařadil festival do svého plánu jako hlavní akci příštího roku;
- b/ aby zajištil a rozpočtu ČOU Kčs 1.300.-- ke krytí vydání spojeného s pozváním hostů, jejich ubytováním, cestovným aj. /asi 2 hosté ze zahraničí, ostatní z ČSSR jako přednášející na festivalu/ - výsledek jednání s ČOU oznámí pořadatelům do konce listopadu - odvolat se na poslankyni Turečkovou, která přislíbila pomoc při jednání o zajištění prostředků v ČOU;
- c/ S vedoucími sekci ČSEV projednat účast sekci na festivalu s tím, že by v rámci festivalu zasedaly (každá samostatně) a projednaly své specifické otázky; přihlášky, prospekty a ostatní materiál dostanou včas od pořadatelů festivalu;
- d/ ČSEV svým jménem pozve významné osobnosti ze zahraničí /s literárního uměleckého světa/ - úhrada z požadovaných Kčs 1.300.--.
- e/ ČSEV pomůže při propagaci této akce (v tisku: Zprávy, PECO) - rozvešlení propagačního materiálu aj.
- f/ V rámci festivalu uspořádá ČSEV slavnostní plenární zasedání
- g/ Záštitu převezme ČSEV - pomůže při přípravě obsahu programu a některých současných akcí.

Těchto 7 požadavků přijalo plenum ČSEV jako usnesení svého jednání.

Příjem přednáškové cesty paní Vesny Skaljer - Roco.

(1)

Příjezd do Prahy 18. dubna 1966, kde setrvává do 21.4.t.r. Pobyt v Praze zajišťuje soustr. Jana Čelchová, Praha 9, U svobodných 12. Další trasa následuje:

Datum přednášky	Místo	Vlak				Adresa zodpovědné osoby za celý průběh akce.
		km	odjezd	příjezd	přestup	
22. 4. pátek	Praha-Písek	161	R 7,25	11,25	Tábor	Libor Křívák, Písek, Zborovská
23. 4. sobota	Písek - Tábor	90	R 7,23	8,31		Ing. Lad. Krájčec, Tábor, 9. května 1458/25
24. 4. neděle	Tábor - Kolín	162	R 6,28	11,06	Praha	Jan Janda, Kolín II, Tyršova 336
25. 4. pondělí	Kolín - Hrad. Králové	62	13,51	16,03	Pardubice	Miroslav Hronos, Hradec Králové, Myslívočkova 479
26. 4. úterý	Hr. Králové - Pardubice	23	14,37	15,16		Karel Franc, Pardubice, Dukla 2387, tel. 7228
27. 4. středa	Pardubice - Svítavy	77	17,41	17,45	Č. Třebová	L. Rýznor, Svítavy, Čtyřpíseč 160ú č. 460
28. 4. čtvrtek	Svítavy - Olomouc	105	19,44	R 13,07	Č. Třebová	Dr. Vladimír Maháň, Olomouc 4, Třída svornosti 4
29. 4. pátek	Olomouc - Hranice	50	14,40	16,28		Alois Jakubec, Struhálovesko, Hranice na Mor. 1408
30. 4. sobota	Hranice - Ostrava	50	13,18	14,32		Drahomír Kočvara, Ostrava-Zábřeh, Dolní č. 11
1. 5. neděle	Opočinský den, účast na oslavách 1. máje, prohlídka závodu VZKG, n.o.					
2. 5. pondělí	Ostrava - Opava	35	13,21	15,16		Kuzník Jaroslav, Opava, Stroupskýrova 9
3. 5. úterý	Opava - Třinec	88	10,18	15,57	Poruba	Anne Miletová, Třinec, Rusova č. 304
4. 5. středa	Třinec - Místek	30	14,10	15,40	Č. Třebíč	Marie Bartovská, Frýdek, Bruzovská, 330
5. 5. čtvrtek	Místek - Frýdlant	10	14,33	14,56		Kuběnský Miroslav, Hukvaldská 548, Frýdlant n/Ostr.
6. 5. pátek	Frýdlant - Ysetín	60	14,10	15,39	Val.Meziříčí	Alaš Berka, Ysetín, Na hrázl 1423
7. 5. sobota	Ysetín - Brno	159	R 12,11	16,30	Hranice	Josef Vondroušek, Brno, Botanická 39
8. 5. neděle	Brno - Třebíč	63	R 13,37	14,57		Josef Poláček, Jiráskova 888, Třebíč - tel. 3080
9. 5. pondělí	Třebíč - Brno	odjezd do Jugoslaviie.				

(K-Januaro.)

Zkušební otázky z dějin pro absolventy kursů A - kategorie I.

/Odpovědi stručně, v hlavních rysech/

1. Život Dra L.L. Zamenhofa; co je Unua Libro, její název, kdy vydáno. Název některého ze Zamenhofových překladů ze světové literatury.
2. Co je Fundamento de Esperanto; co je jeho nedotknutelnost, kdo ji vyhlásil.
3. Ve kterých zemích se esperanto šířilo a počátku /rusko, polsko/. Kdo byl Grabowski, jméno hlavního překladu.
4. Esperantské tradice /barva, odznak, vlajka, hymna/.
5. Kdy a kde byl I. světový sjezd esp., kdy v Praze, kolik sjezdů se konalo dosud?
6. Co je úkolem Akademio de Esperanto? /2-3 větami/.
7. Co je Universala Esperanto-Asocio: kdy založena; kde má nyní sídlo; co jsou delegáti UEA; název časopisu; co je Senlaca Esperanto Asocio Tutmonda /SAT/.
8. Kdo byl Andreo Muz Gsch a co je Gsch-metodo?
9. Ateři významní lidé se vyslovili pro esperanto /jmenovat některé/.
10. Jak rozhodlo UNESKO o esperantu r. 1954 /UEA dostala poradní postavení v UNESCO; stručně o rezoluci ve prospěch esperanta/.
11. CSR. *(Kategorie I - kdo rozhodl ve prospěch esperanta a proč - viz odpovědi pro kategorii I, ústředí, výhledy a tradice).*
11. Kdo a kdy napsal první učebnici esperanta pro Čechy.
12. Kdy vzniklo esp. hnutí na území dnešní ČR; Čejka; první dva kluby, kdy a kde založeny.
13. Jak se jmenoval celostátní esp. organizace a slovenská esp. organizace /do r. 1952/. Názvy jejich časopisů.
14. ~~Co vydal Ústav esperantské kluby při SKČSR /časopis, 2 překlady/.~~
15. Jak je organizováno esp. hnutí v ČR od r. 1952; jaké oběsniky vycházejí.
16. Co byla Verda Stacio.
17. Mladěnické esp. hnutí - kdy vzniklo /1949/, organizační soustava /kroužky při ZK-ROH nebo OM; delegáti místní, krajsí a hlavní delegát; název oběsniku/.
18. Co je Tutmonda Konsulta Komitato Esperantista /TKKE/; jak jeho úkol; kdo jej svolil; jméno předsedy.
19. Co je Konferenco Esperantista Novado; jméno předsedy a časopisu.

A - kategorie II. (kursy začala do 14 let věku).

1. Kdo vytvořil Esperanto, kdy, proč; výhody esperanta apod. *(národní ústředí)*
2. Esp. odznak, vlajka, hymna.
3. Co je Universala Esperanto-Asocio a kde má sídlo. Co jsou světové sjezdy.
4. (Těže jako kategorie A-I, otázka č. 10).
5. Kdy vyhlášena první česká esp. klub a kdo. Jak se jmenovala celostátní esp. organizace v ČR, kdo byl její vůdce.
6. Jak je nyní organizováno esp. hnutí v ČR (zejména kroužky při ZK ROH a Svět. katedrále). *(Tři hlavní oběsniky (publikodota, barva; odznak; ústředí) - viz otázka "Asocio")*
7. Co je celostátní esp. poradní sbor; jeho úkol.
8. Co byla Verda Stacio (místní ústředí, poradní sbor, vyhlášení ústředí poradní sbor esperanta a odměnání vyhlášení esp. v esperantu).

Kurs D.

1. Pri la ideo de lingvo internacia antaŭ Zamenhof, /Descartes, Leibnits, Komenský, Schleyer, Volapuk, ĝiaj disvastigo, signifo, kaj malavantaĝoj, kaj ĉiuj kongresoj/.
  2. Vivo de Zamenhof; verkoj literaturaj kaj tradukaj; familianoj de Z.
  3. Ideoj de Zamenhof pri lingvo internacia antaŭ la kreo de Esperanto; prilingvaj verkoj de Zamenhof; Fundamento de Esperanto; principoj de Z en lingvokonstruo, ideo pri sufiksoj, avantaĝo de super-signoj.
  4. Periodoj de la movado 1887-1914, ilia karakterizo; influo de slavoj; slavaj kaj germanaj pioniroj; unua grupo; unuaj gazetoj; prepono de Zamenhof pri reformita Esperanto; disvastigo en Francujo, pioniroj, societo, gazeto; disvastigo de E. tra la mondo; Amerika Filozofia Societokaj E.
  5. Esperantistaj tradicioj /koloro, insigno, flago, himno/; Deklaracio pri Esperantismo /kia ĝia proklamo, la enhavo/; t.n. Konstitucio de Esperantismo; Interna Ideo.
  6. La Universalaj Kongresoj de E. /pri kongresoj de 1905-1914, precipe pri la unua/; kiam da UK inter 1915-39, nomu iujn; UK en Praha 1921, en Helsinki, Kolonjo; UK post la dua mondmilito; nomu iujn, precipe la unuan kaj lastajn. Kiu konvokis /-as/ la UK? Konstanta Komitato de la Kongresoj; Konstanta Kongresa Sekretario; en kia UK unufoje reprezentis sia registaro.
  7. Kiam kaj de kiu estis elektita Lingva Komitato; ĝia tasko; Akademio de Esperanto, ĝia tasko; la nuna stato/ de 1948/; Oficialaj Aldonoj; al la Universalaj Vortaro. Somera Universitato. Ĉeĥaj membroj.
  8. Delegacio kaj Ideo. Postaj projektoj de lingvo internacia; IALA.
  9. Esperantista Centra Oficejo /Parizo/. UEA, evoluo 1908-1956; skismo en 1936; IEL; presorganoj, Jarlibro, Delegitoj, sidejoj de UEA, rennigo, nuna stato; Statistiko de la E-movado /Dieterle/; Centro de Esploroj kaj Dokumentado; Agado Proksima Oriento /APO/.
  10. Kontrasto de Kolonjo kaj la organizo 1922-32; EK, ICK; Interkonsento de Kolonjo kaj la organizo post 1932; Oficialaj institucioj de la E-movado.
  11. Teknikaj konferencoj de Esperanto /ocelo kaj signifo; kiaj kaj kiaj okazis kaj kie, kiu aranĝis ilin. Esperanto en poŝto, radio, turismo, komerco. Internacia Esperanto-Muzeo en Vieno.
  12. Esperanto en Ligo de Nacioj /historio kaj rezultoj, rolo de Privat/; E. kiel "klara" lingvo en telegrafio; kampanjo de UEA pri petkskribo al UNO. Decidoj de UNESCO 1954; konsulta pozicio, resolucio kun unuopaj paragrafoj, ĝia signifo; Universalaj E-Rakpozicioj; rolo de Espenna..
  13. Esperanto inter laboristoj. Internacia Laboroficejo de Ligo de Naci Nacioj.
  14. Fakaj organizoj /ocelo, nomi la ĉeĥajn/, KEM; Esperanta gazetaro; A. Cseh, Ĉemetofa, Internacia Ĉeĥ-Instituto;
  15. Evoluo de la ĤM vorttrezoro de Esperanto; aŭtoritataj kaj Esperanto.
- ĈSR.
16. La unua lernolibro por Ĉeĥoj; F.V. Lorenz, iom pri la vivo kaj verkoj. La unua lernolibro por slovakoj.
  17. La komenco de la movado inter ĉeĥoj; Ĉeĥka kaj liaj eldonaĵoj; unuaj kluboj.
  18. Ĉefaj laborantoj en Praha ĉirkaŭ 1900. Societoj en Praha kaj gazetoj, ilia rilato.
  19. Evoluo de la centra organizo en ĈSR 1918-45; SSK, ĈAK, GEL, KACSR.
  20. Organiza vivo /generale/ 1945-1950, KACSR, SES, nombro de membroj kaj grupoj en 1949, komenco de junulara movado, radio, kongresoj en Liberec kaj Brno, kunfandigo de SES; IES kaj la eldonaĵoj.
  21. La movado en ĈSR de 1951 ĝis nun /eksigo de KACSR en UEA, ILPE,

Mezinárodní konference esperantistů.

5

Vážení esebrevanti!

Na Vaše dotaz o konání konference esperantistů Vám sdělujeme následující:

V lednu 1955 byla do Otrokovic svolána pracovní konference esperantistů, které se zúčastnili vedoucí esperantistických kroužků z celé republiky. Bylo zde dohodnuto, že sjezd esperantistů, obrátit míru /jak zní oficiální oznáčení/ bude uskutečněn v zasedání klubu Svět Otrokovice a to z těch důvodů, že ve zasedáním závodním klubu jsou pro to příznivé podmínky /ubytování, stravování, vlakové spojení atd./.

Celkovou organizací a zajištěním byl pověřen kroužek esperantistů při závodním klubu Svět Otrokovice, jehož vedoucí je s. Světlková, která je současně členkou výboru závodního klubu. Pozvánky, které byly vkládány přímo do jejich časopisu, který se nazývá "Bojovník za mír", šli na starost s. Burdu, přední obránci míru světového hnutí esperantistů, který takéž celou konferencí řídil.

Konference se konala ve dnech 7. - 10. července 1955 a měla podle získaných informací mírovou náplň. Přítomno bylo 31á delegátů ze všech míst Československé republiky a hosté - 2 z Francie, 2 ze Švédska, 2 z Dánska, 2 z Rakouska a 1 ze Spojených států.

Konání konference žádný orgán neschvaloval a o schválení nebo povolení nebylo kroužkem nebo závodním klubem žádáno. Výlohy spojené s konáním konference /výzdoba, odzvuhy a pod./ byly hrazeny z t.zv. kongresového poplatku - cestovné, stravování. Nocleh si každý účastník uhradil sám. Závodní klub Svět Otrokovice věnoval zahraničním účastníkům upomínkové dárky.

V příloze nalezíte opis rezoluce a podrobný zápis celé konference bude Vám zaslán do 14 dnů.

Poděvám Vám tuto zprávu a jsem o ponděvém

"Práci štěstí"

Vilém Polák

Návrh na sekretariát ÚRSO

Referuje s. Marvan
Spracovali: s. dr. Lenka
s. Kraftová
Dne 14. 11. 1991

Věc: Převod spolků na půdu závodních klubů -
vytvoření odborné výchovných středí

Vylíčení věci: Jedním z nejdůležitějších postupů občanského způsobu společenského života byla existence řady drobných spolků a sdružení. Tyto spolky byly nejen izolovány od širšího dění a od současných hospodářsko politických a kulturních problémů, ale stývaly se dokonce i největší hranicí jeho dalšího rozvoje.

K vyřešení této situace a k podstatné změně spolkové struktury přispělo vydání zákona č. 68 ze dne 13. 7. 1978 o dobrovolných organizacích a sdruženích. Podle tohoto zákona "sdružují se pracovníci k činné účasti na všestranném rozvoji svých společenských a kulturních zájmů v dobrovolných organizacích", které zákon vymezuje v § 5. Je to na první místě Revoluční odborové hnutí se svými ústředními kluby, kam se v současně době převádí na 60.000 likvidujících spolků.

Zatím co převod spolků na závodní klubů byl spontánně zahájen již začátkem tohoto roku, nebyla do dnešního dne satisfakčně řešena otázka jejich odborné výchovné středí, případně nižších organizačních složek.

Činnost představených spolků byla velmi všestranná a soustředila se do všech oblastí nejen společenského a kulturního, ale i národního, dělnického a hraničního sektoru. U většiny spolků - působil se odborné vedení a kádry speciálně školených stávajících pracovníků (světlo zářivky, bibli-filů, bridge, spolky okružní, rybářské, myslivost, chovatelů ptactva a drobného zvířectva, chovatelů hraničních volů, chovatelů psa trpasličích a domácích plemén, vinů a pod.). Část spolků je dnes soustředěna k zániku a likvidaci (spolky vojenských zaměstnanců, vojenských vylučovatelů, neaktivní, rodinné, výherní, dobročinné a sportovní, dělnické odborné a vzdělávací spolky a jiné), pro čtení jiné se našel vhodná organizační základna (Společnost pro rozvíjení občanského ruchu - OROK, přírodní turistické spolky na p.p. "Ústřední klub" - "Turistické středí" - OROK a další).

77

Ústřední kulturně propagační oddělení
referát závodních klubů.

Sekretariát ÚRO.

Referuje a. Maxvan.

Věc: Zásady převodu spolků ÚMPOČ na základnu závodních klubů.

Rozhodující úlohu v utváření společenského života má dělnická třída, která se stává nositelem aktivní tvůrčí práce jak na poli hospodářském a politickém tak i na poli kulturním. V této souvislosti je velmi důležitý rozvoj závodních klubů, které se stávají středisky našeho společenského života. Na základě kulturně-osvětového plánu vyhlášeného v Soběslavi soudr. min. Václavem Kopeckým a rozhodnutí předsednictva Ústřední Komise divadelních ochotníků Čsl. bude pro zářný rozvoj našeho lidového divadla iatví překročeno k systematickému převodu ochotnických spolků, organizovaných v ÚMPOČ na organizační základnu závodních klubů, skupin ČSM a JZD.

Převody spolků na základnu závodních klubů budou provedeny podle těchto zásad:

1. V zájmu rozvoje lidové tvořivosti nepůjde o likvidaci, ale převod celých souborů do příslušného závodního klubu.
2. Metodou převodu je důsledná přeuvědomění jak vedení tak i členů spolku. Za případně důležitá úloha okresním a krajským subkomisím lidové tvořivosti, pracovníkům závodních klubů, jakož i okresním a krajským složkám ROH.
3. Činnost souborů se po převodu bude řídit podle politických potřeb závodu a vyšších orgánů ROH ve smyslu směrnice závodních klubů.
4. Podle směrnice ZK není třeba, aby všichni členové spolků byli zaměstnáni v závodu, do jehož závodního klubu soubor přechází. O jejich působení a právu na využití výhod závodního klubu rozhoduje závodní skupina ROH. Pro kulturní pracovníky, kteří nejsou náležitě precuzí (fencelelaci, pracovníci inteligence, důchodci národního pojištění atd.) členství v ROH není nezbytnou podmínkou.
5. Převod souborů může být také proveden tam, kde ještě ZK není založen. V tomto případě se soubor může stát základem nového závodního klubu. V městech a obcích, kde není velkých závodů, může být založen závodní klub sdružených malých závodů. Zakládání okresních a oblastních klubů není přípustné.
6. Majetek spolků přechází na závodní klub. Jeho výdaje a příjmy budou součástí plánovaného rozpočtu ZK. Listiny, jimiž se soubor zavazuje k akci, podepisuje společně a vedoucím souboru kult. prop. referent závodní rady nebo funkcionář ZK závodní radou pověřený

U s n e s e n í :

Sekretariát ÚRO souhlasí s navrženou směrnici k převodu ochotnických spolků do závodních klubů a ukládá ÚMPOČ provedení této akce.

Zkoušky z esperanta v letech 1947 – 1951

Údaje převzaty z časopisu Esperantista (1947 – 1951)

Stupeň č. 1 – zkouška „A“

Stupeň č. 2 – zkouška „B“

29. února 1947 – Praha

Písemnou část kvalifikoval Tomáš Pumpr

Stupeň č. 1.

Komise: Josef Kožený (předseda), Rudolf Hromada, Ota Ginz

Jiřina Bendová (Havlíčkův Brod), František Málek (Karlovy Vary)

Stupeň č. 2

Komise: Stanislav Kamarýt (předseda), Dolfa Bartošík, Ladislav Krajíc, Miloš Lukáš
Jaroslav Bujan (Ostrava-Vítkovice), Jiří Kořínek (Brno), Marie Schummerová (Úpice)

29. listopadu 1947 – Praha

Písemnou část klasifikovali Tomáš Pumpr a Stanislav Kamarýt

Stupeň č. 1.

Komise: Ota Ginz, Josef Vondroušek

Jana Cíchová-Schäferová (Praha), Ludmila Kavková (Přerov)

Stupeň č. 2

Komise: Stanislav Kamarýt (předseda), Dolfa Bartošík, Augustin Pitlík

Josef Kožený (předseda), Ladislav Krajíc, Miloš Lukáš

Zdeněk Hršel (Hradec Králové), Josef Hochmann (Praha), Alois Kubala (Ostrava), Karel Píč (Polička), Zdeněk Raška (Ostrava), Lidmila Rejthárková (Hradec Králové), Stanislav Váňa (Hradec Králové)

31. července 1948 – Doksy

Komise: Stanislav Kamarýt, Tomáš Pumpr, Josef Vondroušek

Stanislav Kamarýt, Augustin Pitlík, Dolfa Bartošík

Josef Kožený, Ladislav Krajíc, Josef Vondroušek

Rudolf Hromada, Tomáš Pumpr, Ota Ginz

Kontrolu provedl Josef Kožený

Stupeň č. 1.

Anna Čubová, Josef Drapák, Josef Eisenreich, Robert Halška, Krista Holečková, Zdeněk Janků, Ota Jerie, Jan Kožušník, Emil Kutík, Marie Patzaková, Josef Roubínek, Václav Růžička, Vlastimil Severa, Petr Tichota, Karel Toman, Milan Vítovský, Stanislav Zimek, Miloslav Zvára

Stupeň č. 2.

František Bláha (Zlín), Marie Bohatová (Kobylí na Moravě), Ludmila Kavková (Přerov), František Knotek (Tábor), Ludmila Kozáková (Tábor), Bohuslav Novotný (Slušovice), Jiří Páv (Dolní Pleso), Jan Shánělec (Tábor), Emanuel Tuháček (Olomouc), Josef Vašek (Olomouc)

6. listopadu 1948 – Praha

Komise: Stanislav Kamarýt, Tomáš Pumpr, Augustin Pitlík, Ota Ginz, Rudolf Hromada

Stupeň č. 2

Josef Černý, Karel Mucha, Adolf Stanuta, Pavel Šťastný

2. dubna 1949 – Brno

Komise: Stanislav Kamarýt, Rudolf Hromada, Teodor Kilián, Josef Vondroušek.

Stupeň č. 1

18 kandidátů

Stupeň č. 2.

Jaromír Palacký (Veselí nad Moravou)

11. června 1949 - Praha

Komise: Stanislav Kamarýt, Rudolf Hromada, Josef Vondroušek

Stupeň č. 1

Dobromila Bláhová, Antonie Evjáková, Jiřina Housová, Růžena Horáková, Marie Konečná, Vojtěch Kout, Drahomíra Koutná, Jiřina Krilová, Jindřich Krejča, František Krejčí, Vladimír Kuchař, Vlasta Lagačová, Rudolf Němec, Daniel Prandorfi, Marie Rytířová, Marie Skopalová, Karel Vít

Stupeň č. 2

František Omelka (Gottwaldov-Otrokovice), František Svačina (Lanžhot)

3. září 1949 – Praha

Komise: Stanislav Kamarýt, Dolfa Bartošík, Rudolf Hromada, Tomáš Pumpř

Stupeň č. 1.

3. kandidáti

Stupeň č. 2.

Jan Blažek (Strakonice), Antonín Lauterbach (Chlumeck nad Cidlinou), Jiří Pastor (Litvínov), Václav Růžička (Týniště nad Orlicí)

12. listopadu 1949 - Praha

Komise: Miloš Lukáš (předseda) Rudolf Hromada, Ladislav Krajíc, Stanislav Kamarýt

Ota Ginz (předseda), Pavel Rosa, Josef Vondroušek, Josef Kožený, Augustin Pitlík

Stupeň č. 1.

Jaromír Babička (Praha), Valja Flašarová (Bystřice pod Hostýnem), Jan Neuman (Praha)

Stupeň č. 2.

Zdeněk Gregoriades (Praha), Robert Halška (Kolín), František Hrdina (Praha), Josef Kavka (Příbram), Václav Kotrba (Teplice), Ladislav Kynčl (Praha), Vlastimil Severa (Doksy), Jaroslava Sichová (Háj ve Slezsku), Miroslav Vacek (Vejprty)

18. února 1950 – Brno

Komise: Josef Kožený, Rudolf Hromada, Theodor Kilián, Josef Vondroušek

Stupeň č. 1.

František Frýbrt, Antonín Herzán, Jaroslava Konečná, Libor Kovář, Bernard Papánek

Stupeň č. 2.

Marie Adamcová (Brno), Jaromír Hoffner (Brno), Alois Berka (Vsetín), Milada Vondroušková (Brno)

29. července 1950 - Doksy

Komise: Ota Ginz (předseda), Stanislav Kamarýt, Augustin Pitlík

Stupeň č. 1.

Václav Voskovec (Nový Sloup), Vladimír Kočvara (Rokycany), Jaroslav Kopřiva (Krupka), Marie Macůrková (Olomouc), František Motyčka (Letohrad), Jaroslav Mráz (Rokycany), Daniel Prandorfi (Gottwaldov), Miroslav Racek (Plzeň), Jaroslav Suchánek (Chvalkovice),

Alois Schwarz (Ústí nad Labem), Ladislav Polévka (Plzeň), Jan Toufar (Brno), Eliška Urbanová (Praha)

Stupeň č. 2.

Ondřej Hoffmann (Liptovský Mikuláš), Aristid Tinschmidt (Turčanské Teplice)

29. července 1950 – Rožnov pod Radhoštěm

Komise: Rudolf Hromada (předseda), Josef Kožený, Ladislav Krajíc, Josef Vondroušek

Stupeň č. 1.

Marie Ambrožová (Brno-Židenice), Marie Červenková (Drahotuše), Terezie Endlová (Brno), Vlastimil Kočvara (Ostrava), Marie Petrová (Liberec), Zdeněk Samek (Ostrava), Věra Sukačová (Třebovice ve Slezsku), Ludmila Šloufová (Plzeň), Dagmar Zezulová (Brno), Bohumil Zýka (Plzeň), Josef Poncza (Rapice u Těšína)

Stupeň č. 2.

Miroslav Dumbrovský (Háj-Chlebičov), Arnošt Hojdys (Ostrava), Drahomír Kočvara (Ostrava), Jaroslav Kuzník (Opava), Ladislav Kyselý (Ostrava), Milan Neuwirth (Ostrava), Antonín Odehnal (Karviná), Vilém Zelníček (Brno-Židenice)

19. srpna 1950 – Karlovy Vary

Komise: Rudolf Hromada (předseda), Stanislav Kamarýt, Josef Vondroušek

Stupeň č. 2.

Stanislav Boršek (Přerov), Jaroslav Dolanský (Hradec Králové), Rudolf Pawlik (Ostrava), Eva Suchardová (Týniště nad Orlicí)

5. listopadu 1950 – Hradec Králové

Komise: Stanislav Kamarýt (předseda), Rudolf Hromada, Josef Vondroušek

Stupeň č. 1.

Rudolf Majdčinský (Duchcov)

Stupeň č. 2.

Miloš Hlaváček (Hradec Králové), Bohumil Novotný (Liberec), František Schwarz (Hradec Králové), Marie Valešová (Liberec)

24. května 1951 – Praha

Komise: Stanislav Kamarýt (předseda), Tomáš Pumpr, Dolfa Bartošík, Ota Ginz

Stupeň č. 2.

Eliška Urbanová (Praha)

11. srpna 1951 - Doksy

Komise: Stanislav Kamarýt (předseda), Hromada Rudolf, Josef Kožený, Augustin Pitlík

Stupeň č. 1.

Zdeňka Dobiáčová (Brno), Bohuslav Jakerle (Liberec), Anna Knollová (Brno), Miloš Slabihoud (Vejprty), František Strumínský (Ostrava), Jaroslav Suchánek (Chvalkovice), Karel Šmouch (Ostrava), Anna Veselá (Rokycany)

Stupeň č. 2.

Augustin Čambál (Martin), L'udovít Izák (Martin)

27. a 28. července 1951 – Rožnov pod Radhoštěm

Komise: Rudolf Hromada (předseda), Ota Ginz, Ladislav Krajíc, Josef Vondroušek

Stupeň č. 1.

Ladislav Adamík (Poruba u Svinova), Josef Cink (Albrechtice), František Fara (Bezno), Alois Herold (Ostrava-Hulváky), Bohumír Hozák (Brno), Jan Lukeš (Plzeň), Luboš Mokryš

(Sedliště), Milan Neubeler (Poprad), Gustav Niemczyk (Oldřichovice u Třince), Jaroslav Paclt (Jablounek), Anna Roubíčková (Poprad), Milada Strakošová (Ostrava), Jan Werner (Lanškroun), Ludmila Zapletalová (Pardubice), Olga Zázvorková (Most)

Stupeň č. 2.

Josef Čermák (Ostrava), Drahomíra Chlubnová (Brno), Marie Jarmarová (Olomouc), Anna Milatová (Třinec), Vlastimil Novobilský (Opava), Miloslav Racek (Plzeň), Linhart Rýznart (Čtyřicet Lánů), Věra Sukačová (Třebovice), Miroslav Tyrála (Ostrava), Zdeněk Závodný (Lhotka)